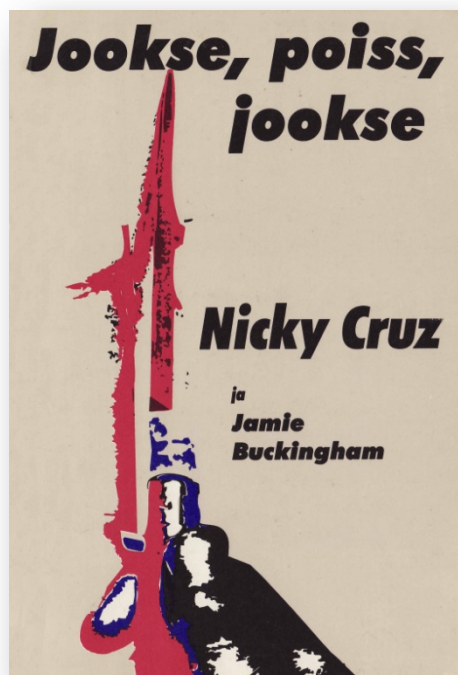

JOOKSE, POISS, JOOKSE

NICY CRUZ

ja
Jamie
Buckingham

Run Baby Run The story of Nicky Cruz with Jamie
Buckingham
© Nicky Cruz and Jamie Buckingham
ISBN 9985-806-31-X

a Gloria

El corazon de su marido en ella confiado.
Proverbos 31:11

Eessõna

Kui ma selle projekti vastu võtsin, tegi Catherine Marshall tähelepaneku, et sedalaadi raamatu kirjutamine on nagu lapse sünnitamine; mul tuleb sellega kuni ta sündimiseni koos elada.

Antud juhul ei tulnud küll mitte ainult minul sellega koos elada, vaid ka mu perekonnal ja Tabernacle'i baptistikogudusel, mille pastoriks ma olin. Nemad kannatasid iga hommikuse iiveldushoo, iga tuhuvalu ja isegi paari valehäire tõttu. Kuid nii perekond kui kogudus mõistsid, et see raamat oli eostatud Püha Vaimu poolt, kirjutatud palve ja pisaratega, ja pidi ilmuma Jumala auks. Kogudus vabastas mind raamatu valmimiseni mu kohustustest peaaegu täielikult, ning mitmed lõid ise sekka ja aitasid mind masinakirjatöega.

Raamatu ristivanemaiks aga olid ajakirja Guideposts toimetajad John ja Tibby Sherrill. Johni soovitus ja usaldus oligi see, mis kogu projektile alguse pani, ning Sherrillite kriitika aitas lõplikult mõista Nicky Cruze karmi kuid kaunist elulugu.

Ent tunnustussõnad loo tegeliku kulgemise eest kuuluvad Patsy Higginsile, kes oma teeneid vabatahtlikult Jumala auks pakkus. Tema elas ja „hingas” käsikirja läbi kriitiku, toimetaja ja masinakirjutajana — ilmutades kärpimis- ja ümberkirjutamisannet, mis võis pärineda vaid Jumalalt.

Raamat ise eirab üht kirjandusteose põhinouet — tal on lahtine lõpp. Ei mingit kena, korralikku kokkuvõtet. Iga kord kui ma Nicky Cruze intervjuueerin, jutustab ta mulle mõnest uuest põnevast kogemusest, mis ta elus parajasti aset leiab. Kuid see on juba järjeloo, võibolla isegi mitmete järjelugude aines. Seetõttu on „Jookse, poiss, jookse” lugu — jutustatud nii täpselt kui võimalik — esimesest 29-st aastast ühe mehe elus, kelle parimad päevad veel tulemata olid.

Jamie Buckingham
Eau Gallie, Florida

Sisukord

Keegi ei hooli.....	3
Koolidžunglis	10
Omapead	14
Vereristsed.....	20
Mürgel tänaval.....	26
Möll Hell Burneritega	33
Luciferi laps.....	38
Saatana naer	43
Põrguhauda.....	46
Kohtumine	52
Kõrbest välja	64
Uimasena koolis	74
Kuhu inglid jalgagi panna ei söanda	81
Gloria!.....	88
Ekskursioon põrgusse.....	98
Kristusega Harlemis.....	104
Läbi surmavarju oru	110
Kõndides Jeesuse mättal	117
Epiloog.....	122

Keegi ei hooli

„Peatage see hull jõmpsikas!” hüüdis keegi.

Reisilennuki „Pan Am Constellation” uks oli just lahti paiskunud ja ma sööstsin New Yorgi Idlewildi lennujaama treppi mööda jaamahoone suunas. Oli 4. jaanuar 1955 ja külm tuul näpistas mu põski ja kõrvu.

Vaid mõne tunni eest oli isa mu, 15-aastase kibestunud puertoriiko poisikese San Juanis lennukile pannud. Mind oli usaldatud piloodi hoolde ning ma pidin jääma lennukisse, kuni mind mu vend Frankile üle antakse. Aga kui uks avanes, olin kõige esimesena väljas ja jooksin pööraselt üle lennuvälja betoonsillutise.

Kolm lennuliini teenistajat piirasid mind sisse ja litsusid vastu krõbedat traatvõrkaeda värava kõrval. Kõle tuul tungis piitsahoopidena läbi mu õhukese troopikarõivastuse. Püüdsin end lahti tõmmata, kuid siis haaras üks väravat valvav politseinik mul käest kinni ja teenistujad läksid igaüks tagasi oma töö juurde. Mulle oli see mäng — ma vaatasin üles võmmi poole ja irvitasin.

„Sa napakas puertoriikolane! Mida paganat sa oma arust teed?” küsis ta.

Naerutuju kadus, kui tajusin ta hääles vihkamist. Politseiniku paksud põsed punetasid käredest külmast ja ta silmad jooksid tuules vett. Lõtvade huulte vahel tolknes mätsutatud sigarijupp. Vihkan! Tundsime, kuidas see mu kehast läbi voogas. Sama vihkamine, mida olin tundnud isa ja ema, õpetajate ja võmmide vastu Puerto Ricos. Vihkan! Püüdsin end lahti väänata, aga ta hoidis mu kätt nagu raudtangide vahel.

„Tule, tule! Lähme tagasi lennukisse.” Vaatasin üles tema poole ja sülitasin.

„Siga!” pigistas ta hammaste vahelt. „Räpane *spic*!¹¹” Ta lõdvendas haaret mu käel ning püüdis mind kuklast kahmata. Käe eest kõrvale põigates tõmbasin küüru ja lipsasin sisse avatud väravast, mis viis jaamahoonesse.

Selja tagant kostis hüüdeid ja sammumüdinat. Kihutasin läbi pika ooteruumi, aeg-ajalt kokku põrgates lennukile tõttavate inimgruppidega. Äkki leidsin end suurest saalist. Välisust silmates tormasin üle põranda ning välja tänavale.

Tee ääres kükitas suur buss, uks lahti, mootor podisemas. Inimesed ronisid peale ja ma tegin endale küünarnukkide abil läbi järjekorra teed. Juht haaras mul õlast ja nõudis sõiduraha. Raputasin õlgu ja vastasin talle hispaania keeles. Ta lükkas mu jõhkralt järjekorrast välja — tal oli liiga palju tegemist, et jännata tobeda jõnglasega, kes vaevalt inglise keelt mõistis. Sellal kui juhi tähelepanu ühele oma käekoti kallal kohmitsevale naisele pööratud oli, tõmbusin küüru ja naise selja tagant pressisin end täistuubitud bussi. Piiludes üle õla, kas mind ei märgatud, trügisin bussi tagaossa ja istusin akna äärde.

Kui buss juba liikus, nägin, kuidas paks väravavaht ja veel kaks meest lõõtsutades jaamahoonest välja jooksid ja igas suunas ringi vaatasid. Ma ei suutnud vastu panna kiusatusele aknale koputada, lehvitada ja klaasi tagant nägusid teha. Ma olin neil käest lipsanud!

Vajusin kogu keharaskusega toolile, panin põlved vastu minu ees oleva istme seljatuge ja surusin näo vastu külma määrdunud aknaklaasi.

Läbi New Yorgi tiheda liikluse teed tehes suundus buss linna keskosa poole. Tänavad ja kõnniteed olid kaetud lumevaibaga. Olin alati lund ilusa ja puhtana, muinasjutumaa legendikele laotatuna ette kujutanud. See aga oli määrdunud nagu mudane maisipuder. Minu hingeõhust tekkis klaasile udu — ma kallutasin end tagasi ja tõmbasin näpuga sellesse joone. See maailm siin oli täiesti erinev sellest, kust ma äsja lahkunud olin.

Mu mõtted liikusid tagasi eelmisele päevale, kui ma oma kodumaja esisel künkaveerul seisin. Ma mäletasin rohelist, tibatillukeste pastelsete õitega tipitud murukamarat oma jalge all. Legendik kaldus kergelt allpool oleva küla suunas. Ma mäletasin tuule pehmet paitust põsel ja päikese palavust oma pronkspruunil paljal seljal.

¹¹ Spic (spik) – solvav hüüdnimi ladina-ameerika päritolu inimese kohta.

Puerto Rico on imeilus maa, täis päikesepaistet ja paljajalgseid lapsi. See on maa, kus mehed ei kannu särki ning naised jalutavad laisalt päikesepaistes. Ööl ja päeval on kuulda terastrummide ja kumisevate kitarride häält. See on laulu, lillede, naervate laste ja sillerdava taevassinise vee maa.

Kuid samas on see ka nõiduse ja *voodoo*², religioosse ebaususe ja suure vaimupimeduse maa. Öösiti veereb *voodoo*-trummide põrin herneteradena palmikattes mägedelt alla — nõid-arstid on ametis — ohverdades ja loitvate lõkgetulede valgel madudega tantsides.

Minu vanemad olid spiritistid. Nad teenisid elatist deemonite väljaajamisega, väidetavalt surnute vaimudega ühendust pidades. *Papa* oli saarel üks kardetumaid mehi. Tänu oma tublisti üle kuue jala kõrgusele kasvule ja hiiglaslikele lüngus õlgadele olid saareelanikud andnud talle hüüdnime „Suur”. *Papa* oli Teises maailmasõjas haavata saanud ning talle maksti valitsuse poolt pensioni. Kuid peres kasvas seitseteist poissi ja üks tüdruk ning sõja lõppedes pöördus isa elatise teenimiseks spiritismi poole.

Mama töötas *papa* juures meediumina. Meie maja oli igasuguse *voodoo*, seansside ja nõiakunsti peakorter. Üle kogu saare tuli sadu inimesi, et seanssidest ja meditatsioonitundidest osa võtta.

Meie künka tipus asuva suure maja juurest läks teerada väiksesse unisesse Las Piedrase küllakesse, mis tukkus all laiuva oru kaisus. Ei päeval ega öösel polnud tundi, mil külaelanikud piki teerada üles „nõia majja” poleks roninud. Nad püüdsid kõnelda surnute vaimudega, võtsid osa nõidusest ja palusid *papat* neid deemonitest vabastada.

Papa oli nende kõigi juhataja, kuid ka paljud teised puertoriiko meediumid kogunesid meie majja ja kasutasid seda oma keskusena. Mõned neist jäid mitmeks nädalaks, manades välja kurje vaimu ja kihutades minema põrgulisi.

Eestoas oli pikk seansilaud, mille ümber inimesed istusid, püüdes suhelda surnute vaimudega. *Papa* oli oma tegevusala kohta palju kirjandust lugenud ning omas saare selle piirkonna suurimat maagia- ja nõiaraamatute raamatukogu.

Ühel varahommikul tõid kaks meest meie majja ühe vaevatud naise. Vend Gene ja mina libistasime end voodist välja ja piilusime läbi ukse, kuidas nad ta pikale lauale siruli asetasi. Naise keha tõmbles ja ta huultelt kostsid valjud oiged. Mehed seisid laua kummiski otsas ja hoidsid teda pikali. *Mama* seisis naise jalgade juures, silmad lakke tõstetud, ja ümises kummalisi sõnu. *Papa* läks kööki ja tuli tagasi väikese musta urniga, mis oli täis põlevat viirukit. Tal oli käes ka suur roheline konn, mille ta naise vabisevale kõhule asetas. Seejärel, riputanud urni väikese keti abil naise pea kohale, puistas *papa* tema tõmblevale kehale mingit pulbrit.

Värisesime hirmust, kui *papa* kurjadel vaimudel naisest lahkuda ja konna sisse minna käskis. Äkki heitis naine pea selga ja tõi kuuldavale läbilõikava karjatuse. Konn kargas ta kõhult õhkuja lõmastas end vastu uksepakku. Järsku hakkas naine jalgadega peksma ning veeretis end meeste käte vahelt lahti väänates laualt maha ja kukkus raske mütsatusega põrandale. Ta ilastas ja näris oma keelt ja huuli, verrega segatud vaht suust tilkumas.

Lõpuks ta rahunes ja jäi väga vaikseks. *Papa* kuulutas naise tervendatuks ning mehed andsid talle raha. Nad korjasid naise teadvuseta kogu üles ja läksid, selg ees, uksest välja, tänades *papat* ikka ja jälle ning nimetades teda „suureks imetegijaks”.

Minu varast lapsepõlve täitis hirm. Suur pere tähendas seda, et igale lapsele pühendati üksikult vaid õige pisut tähelepanu. Ma olin isa ja ema peale haavunud ning kartsin igaõist nõidumist.

Suvel, enne kui ma kooli läksin, pani *papa* mind tuvikuuti luku taha. Oli hilisõhtu ja ta oli tabanud mind *mama* käekotist raha varastamast. Püüdsin ära joosta, kuid ta sirutas käe ja krabas mul kuklast kinni: „Ei saa ära joosta, poja! Sa pead maksma varguse hinna!” „Ma vihkan sind!” karjusin mina.

Ta kergitas mu maast üles ja raputas enda ees. „Ma sind õpetan *papaga* niimoodi rääkima!” käratas ta. Võttes mu nagu viljakoti kaenla alla, astus ta pikkade sammudega üle pimedada õue

² Voodoo – teatav liik nõidust, vaimude väljakutsumine.

tuvikuudi suunas. Kuulsin teda ust avades lukuga kolistamas. „Sisse!” uratas ta. „Võid jääda siia lindude juurde, kuni sul õppetund käes on!”

Ta lükkas mu uksest sisse ja lõi selle mu selja taga kinni, jättes mind kottpimedusse. Kuulsin luku klõpsatust ja seinapragude kaudu *papa* summutatud häält! „Ja ilma õhtusöögita!” Ma kuulsin, kuidas ta sammude kaja kaugele maja suunas kadus.

Olin hirmust kangestunud. Tagusin meeleheitlikult käte ja jalgadega vastu ust, ise kisades ja karjudes. Järsku täitis tuvilat metsikult pekslevate tiibade rabin. Hirmunud linnud viskusid vastu mu keha. Heitsin käed üle pea ja karjusin hüsteeriliselt, samal ajal kui linnud vastu seinu pörkusid ja raevukalt nokaga mu nägu ja kaela täksisid. Varisesin rāpasele põrandale ning peitsin pea käte vahele, püüdes varjata silmi ja summutada pea kohalt kostvat tiivaplaginat.

Tundus, et möödus terve igavik, enne kui uks avanes ja *papa* mu järsult püsti tõmbas ning õue tiris. „Järgmine kord tead, et ei tohi varastada ja vastu haukuda, kui vahele jääd!” ütles ta karmilt. „Nüüd pesema ja voodisse!”

Sel õhtul jäin nutuga magama. Uneski nägin pekslevaid linde, kes paiskusid vastu mu keha.

Minu haavumine ema ja isa vastu jätkus ka järgmisel aastal, kui läksin kooli. Ma vihkasin igasugust võimu. Hiljem, kui sain kaheksaseks, pöördusin täielikult oma vanemate vastu. Oli palav suvine pärastlõuna ning *mama* ja veel mõned meediumid istusid elutoas suure laua ääres ja jõid kohvi. Olin vennaga mängimisest tüdinud ja sisenesis väikest palli põrgatades tupp. Üks meediumidest ütles *mamalt*: „Teie Nicky on kena poiss. Ta on täpselt teie moodi. Te olete tema üle kindlasti väga uhke.”

Mama vaatas mind karmilt ja hakkas end toolil kõigutama, õõtsudes edasi-tagasi. Silmad pöördusid peas pahupidi, kuni ainult silmavalge näha oli. Ta hoidis käsi otse enda ees lauaplaadi kohal. Aeglaselt tõstis ta kangestunud ja värisevate sõrmedega käed pea kohale ja hakkas laulval häälel kõnelema: „See... mitte... minu... poeg. Ei, mitte Nicky. Iial pole olnud minu oma. Tema nõidadest suurima laps. Luciferi. Ei, mitte minu... ei, mitte minu... Saatana poeg, kuradi laps!” Pillasin palli käest ja see veeres põrgeldes üle toapõranda. Taganesin aeglaselt seljaga vastu seinu, samal ajal kui *mama*, endiselt transis, meloodiliselt tõusval ja langeval häälel lausus: „Ei, mitte minu, mitte minu... Luciferi käsi tema elu kohal... Saatana sõrmepuudutus tema elul... Saatana sõrmepuudutus tema hingel... metsalise märk tema südamel... Ei, mitte minu... ei, mitte minu!”

Ma vaatasin, kuidas pisarad mööda ta põski alla nirisesid. Äkki pöördus ta, silmad pärani, minu poole ja karjus kriiskavalt: „Mine välja, KURAT! Kao mu juurest! Jäta mind rahule, KURAT! Minema! Minema! Minema!”

Hirm tarretas mu liikmed. Jooksin oma tupp ja viskasin voodile. Mõtted tormasid peast läbi nagu piki kitsast kuru voolavad kärestikujõed. „Mitte tema laps... Saatana laps... ei armasta mind... Keegi ei hooli. Keegi ei hooli!”

Siis tulid pisarad ja ma hakkasin kisendama ning uluma. Valu mu rinnas oli väljakannatamatu ja ma peksin nõrkemiseni rusikatega vastu voodit.

Vana vihkamine kerkis taas mu sisemuses esile. Järsku neelas see mu hinge justkui tõusulaine korallrahu. Ma vihkasin oma ema. Jumal, kuidas ma teda vihkasin! Ma tahtsin talle valu tekitada — piinata teda — tasa teha. Paiskasin ukse pärani ja jooksin kisendades elutupp. Meediumid olid ikka veel seal koos *mamaga*. Virutasin käed lauale ja kisendasin. Ma olin vihkamisest nii muserdatud; ma kokutasin ja sõnad takerdusid mu huultel: „Ma-ma-ma... vvvihkan sind!” Osutasin väriseva sõrmega maina suunas ning hüüdsin: „Ma-ma-ma... ma-ma-maksan sulle kätte! Ma maksan sulle kätte!”

Kaks nooremat venda seisid uudishimulikult uksele; ma lükkasin nad kõrvale ja jooksin välja. Trepist alla tormates pöörasin ringi ja ronisin ukseesise all olevasse pimedasse ja külma paika, kuhu olin põgenenud varemgi. Trepil all tolmkuivas mullas istudes kuulsin naiste naeru ja üle kõige põrandalaudade vahelt kostvat ema häält: „Näгите, ma ütlesin, et Saatana laps!”

Kuidas ma küll teda vihkasin! Tahtsin teda hävitada, aga ei teadnud, mismoodi. Vihast ja pettumusest rusikatega mulda pekstes rappusin üleni kramplikes nuuskatustes. „Ma vihkan sind! Ma vihkan sind! Ma vihkan sind!” hüüdsin. Kuid keegi ei kuulnud — keegi ei teinud välja.

Jõuetus vihas kahmasin pihud mulda täis ja pildusin seda raevukalt kõikjale. See langes mu näole ja segunes pisaratega mudaniredeks.

Lõpuks mu raev jahtus ja ma jäin vaikselt istuma. Kõrvalaiast kostis mängivate laste hääli. Üks väiksem poiss laulis lindudest ja liblikatest. Mina aga tundsin end eraldatu ja üksikuna, vihkamisest ja tagakiusamisest vaevatuna, hirmu võimuses olevana. Kuulsin tuvilaukse sulgemist ja *papa* sammude rasket tümpsu, kui ta ümber maja tagumise nurga lähemale tuli ja trepist üles minema asus. Seisatades vaatas ta pingsalt puutrepi pragude vahelt varjualusesse. „Mis sina seal all teed, poiss!” Olin vait, lootes, et ta mind ära ei tunne. Papa kehtas õlgu ja läks treppi mööda edasi, lastes uksest mil enda järel kinni prantsatada.

Majast kostis taas naeru, nüüd ühines naiste häälega ka isa sügav bass. Ma teadsin, et nad naeravad ikka veel minu üle.

Taas tõusid vihkamislained üle mu pea. Pisarad voolasid nagu mööda alla ja ma hakkasin uuesti karjuma: „Ma vihkan sind, *mama!* Ma vihkan sind! Ma vihkan sind! Ma vihkan sind!” Mu hääli kõmises majaanaluses tühjuses vastu.

Jõudnud oma tunnete täielikku haripunkti, varisesin selili mullale ja veeretasin end seal seni, kuni olin üleni sopane. Väljakurnatuna sulgesin silmad ja nutsin, kuni vajusin rahunusse unne.

Päike oli juba läänes merre sukeldunud, kui ma ärkasin ja trepialusest välja ronisin. Mu hammaste vahel kriginid ikka veel liivaterad ja mu keha oli mustusest korvas. Konnad krooksusid ja kilgid siristasid; kaste tundus paljastele jalgadele röske ja külmana.

Papa avas tagaukse ning kollakas valgusvihk langes trepialamile, kus ma seisin. „Siga!” hüüdis ta. „Mis sa seal maja all nii kaua tegid? Vaata, milline sa oled! Meil pole siin sigu vaja. Mine pese ennast puhtaks ja tule õhtust sööma!”

Ma kuulasin sõna. Aga pumba all pestes teadsin, et ma vihkan nüüd igavesti. Ma ei armasta enam kunagi... mitte kedagi. Ja ma teadsin, et ma ei nuta enam kunagi... mitte ialgi. Hirm, mustus ja vihkamine Saatana pojale! Olin alustanud oma jooksu.

Paljudel puertoriiko preedel on tavaks saata oma lapsed New Yorki niipea, kui nad enda eest hoolitsemiseks piisavalt vanad on. Mu kuus vanemat venda olid saarelt juba lahkunud ja New Yorki kolinud. Kõik nad olid abielus ja püüdsid endale elamist soetada.

Mina aga olin liiga noor, et minna. Siiski veendusid mu vanemad järgneva viie aasta jooksul, et ma ka Puerto Ricosse jääda ei võinud. Koolis oli minust mässaja saanud. Ma kaklesin ja norisin pidevalt tüli, eriti pisemate lastega. Ühel päeval lõin ühele väiksele tüdrukule kiviga pähe. Seisin ja soe tunne läbistas mu keha, kui nägin verd tüdruku juustest nõrgumas. Laps nuttis ja karjus, mina aga seisin naerdes sealsamas.

Sel õhtul peksis isa mind lahtise käega vastu nägu, kuni suust verd jooksmata hakkas. „Veri vere vastu!” hüüdis ta.

Ostsin endale õhupüssi, et linde tappa. See ei olnud aga nende surmamiseks piisavalt võimas. Mulle meeldis sandistada lindude kehi. Isegi vennad hoidsid minust selle ebatavalise verejanu tõttu eemale.

Kaheksandas klassis oli mul kokkupõrge tööõpetuse õpetajaga. Õpetaja oli pikk, kondine mees, kes armastas naisi nähes vilistada. Ühel päeval nimetasin ma teda tunnis „niigriks”. Ruumi sügenes vaikus ja teised lapsed tõmbusid õhus olevat pinget tajudes tööpinkide vahele.

Õpetaja kõndis klassiruumi lõppu, kus ma treipingi taga seisin. „Tead mis, poisu? Sa oled lobamokk!”

Haukusin talle vastu: „Kahju küll, niiger, aga ma ei kavatse lobamokk olla!”

Enne kui ma liigutadagi jõudsin, lajatas ta mulle oma pika kondise käega ja ma tundsin, kuidas mu huulte liha metsiku hoobi all vastu hambaid purunes. Soolane veri valgus suhu ja lõualt maha. Käsi kootidena viibutades hakkasin tema suunas liikuma. Õpetaja oli täiskasvanud mees ning mina kaalusin vähem kui sada naela — kuid ma olin täis vihkamist ja veri pani viha süütenööri põlema. Õpetaja sirutas käelaba vastu mu laupa ning hoidis mind eemale, kuna mina vaid abitult rusikatega õhku peksin.

Mõistes oma olukorra lootusetust, tõmbusin tagasi. „Nüüd sa saad, niiger!” karjusin. „Ma kutsun politsei. Oota ainult ja sa näed!” Jooksin klassiruumist välja.

Õps jooksis mulle järele, hüüdes: „Oota! Ma ei tahtnud seda!” Aga mina olin juba kadunud.

Ma ei läinud politseisse. Selle asemel läksin *papa* juurde ning ütlesin talle, et õpetaja püüdis mind tappa. Isa sai maruvihaseks. Ta marssis tuppa ja tuli välja, hiiglasuur püstol vööl. „Lähme, poiss! Ma tapan selle jõhkardi oma kätega.”

Me suundusime uuesti kooli poole. Mul oli raskusi, et *papa* pikkadele sammudele järgi jõuda, ja pidin peaaegu jooksmas ta kannul. Mu süda hüppas rõõmust, kui kujutlesin lõbusat vaatepilti, kuidas too pikk õpetaja raevunud *papa* ees hirmunult lömitab.

Kuid õpetajat ei olnud klassiruumis. „Oota siin, poiss!” käsutas *papa*. „Ma räägin direktoriga ja uurin välja, milles asi.” Tõmbusin hirmust kõssi, kuid ootasin siiski.

Papa jäi direktori kabinetti kauaks. Kui ta sealt välja tuli, astus ta kiirel sammul minu juurde ja tõmbas mu kättpidi püsti. „No nii, poiss, sul tuleb pisut selgitust anda. Lähme koju!”

Veel kord sammusime me läbi tillukese küla ja teerada pidi tagasi meie maja juurde. *Papa* vedas mind kättpidi enese järel. „Sa räpane valevorst!” ütles ta maja ette jõudes. Ta tõstis käe löögiks, aga ma põikasin ta käeulatuses välja ja jooksin teed mööda tagasi. „Just nii! Jookse, poju, jookse!” hüüdis ta. „Küll sa koju tuled. Ja siis sa mu käest saad!”

Tulin tõepoolest koju, kuid alles kolme päeva pärast. Politsei tabas mu maanteel, mis suundus sisemaal asuvaile mägedele. Nuiasin, et nad mind minema laseksid, aga nad toimetasid mu tagasi isa juurde. Ja tema pidas oma lubadusest kinni.

Ma teadsin, et põgenen jälle ära. Ning ikka uuesti! Ja ma jooksen ja jooksen, kuni jõuan nii kaugele, et keegi mind enam tagasi tuua ei saa. Järgmise kahe aasta jooksul põgenesin kodust viis korda. Iga kord sai politsei mu kätte ja tõi koju tagasi. Lõpuks kirjutasid lootuse kaotanud *papa* ja *mama* vend Frankile ja küsisid, kas ta lubaks mul enda juurde elama asuda. Frank oli nõus ja minu äraminekuks tehti ettevalmistusi.

Minu lahkumishommikul seati lapsed esitrepi ette ritta. *Mama* surus mu kõvasti vastu rinda. Tal olid pisarad silmis, püüdes kõnelda, ent sõnad ei tulnud üle huulte. Mul puudusid tema vastu igasugused tunded. Võttes maast pisikese kohvri, pöörasin mornilt selja ja astusin lahtise kastiga vana veoauto juurde, kus *papa* mind ootas. Ma ei vaadanud kordagi tagasi.

Järgnes 45-minutine sõit San Juani lennujaama, kus *papa* ulatas mulle mu pileti ning pistis kokkuvolditud kümnedollarilise pihku. „Helista Frankile kohe, kui sa New Yorki jõuad!” ütles ta. „Tema tulekuni vaatab piloot su järele.”

Papa seisis ja silmitses mind pika viivu, kõrgudes mu kohal, lainjas pahmakas halle juukseid tuule käes lehvimas. Paistsin talle vist pisikese ja haletsusväärse, kui ma seal nõnda, väike pamp käes, ukse kõrval seisin. Papa alumine huul värises, kui ta mulle käe sirutas. Siis järsku põimis ta oma pikad käed ümber mu nõrga keha ja surus mu enese vastu. Kuulsin, kuidas ta vaid korra nuuksatas: „*Hijo mio!*“³

Minust lahti lastes ütles ta kiiresti: „Ole hea poiss, pisike lind!” Pöörasin ringi ja jooksin treppi mööda suurde lennukisse ning istusin oma kohale akna ääres.

Väljas nägin oma isa, „Suure” üksildast kogu aia kõrval seismas. Korraks tõstis ta käe, nagu tahaks lehvitada, kuid suutis ennast valitseda — pööras ringi ja kõndis kiiresti tagasi vana veoauto suunas.

Kuidas ta oligi mind nimetanud? „Pisike lind.” Mäletasin veel seda ebatavalist hetke aastaid tagasi, kui ma esitrepil istusin ja *papa* mind selle nimega nimetas.

Isa istus piipu tõmmates verandal oma kiiktoolis ja rääkis mulle loo linnust, kes oli Puerto Ricos legendaarse kuulsuse omandanud. Linnul polnud jalgu ja ta lendas koguaeg. *Papa* vaatas kurvalt alla minu poole: „See oled sina. Sa oled püsimatü. Nagu pisike lind oled sa alatasa jooksmas.” Ta vangutas pikkamisi pead ja tõstis pilgu taeva poole, puhudes sigarisuitsu eeskoja katuselt ripnevate viinamarjaväätide suunas.

„See lind on tibatilluke ja väga kerge. Ta pole raskem sulest, ta otsib endale liikuva õhuvoolu ja magab tuules. Ta on alati jooksumas, põgenemas kullide, kakkude, kotkaste — röövlindude eest. Ta peidab end, hoides nende ja päikese vahele. Kui nad tema kohale peaksid sattuma, hakkab ta neile maa tumedal pinnal silma. Aga linna väikesed tiivad on läbipaistvad nagu laguuni selge vesi. Niikaua kui ta kõrgel püsib, ei näe nad teda. Ta ei puhka kunagi.”

³ Hijo mio – minu poeg (hisp. k.).

Papa nõjatus tooli seljatoele ja puhus värskesse õhku sinise suitsujoa. „Aga kuidas ta süüa saab?” küsisin mina.

„Ta sööb lennul,” vastas *papa*. Ta rääkis aeglaselt, justkui oleks ta pisikest olevust oma silmaga näinud. „Ta püüab putukaid ja liblikaid. Tal ei ole jalgu — ta liigub kogu aeg.”

Olin loost võlutud. „Aga pilves ilmaga?” pärisin isalt. „Mis saab siis, kui päike ei paista? Kuidas ta siis oma vaenlaste käest pääseb?” „Pilves ilmaga, Nicky,” tähendas *papa*, „lendab linn nii kõrgele, et keegi ei näe teda. Ainus kord, kui ta lendamise lõpetab — ainus kord, kui ta jooksmise lõpetab — ainus kord, kui ta maa peale laskub — on siis, kui ta sureb. Sest kui ta kord maad puudutab, ei saa ta enam kunagi lennata.”

Papa andis mulle laksu tagumikule ja peletas mu maja juurest eemale. „Mine nüüd, väike linn! Jookse ja lenda! Sinu *papa* kutsub sind, kui jooksmise aeg läbi on.”

Ma hüplesin üle rohtunud aasa, lehvitades linnuna tiibu ja püüdsin lendu tõusta. Ent millegipärast ei saavutanud ma kuidagi õhus liikumiseks vajalikku kiirust.

Lennukimootorid uratasid, rohitesid musta suitsu ja ärkasid möirates unest. Viimaks sain lennata. Ma olin teel...

Buss peatus jөнksatusega. Akna taga külmal ja pimedal tänaval vilkusid ja valendasid kirkad tuled ja mitmevärvilised viidad. Mees teisel pool vahekäiku tõusis, et väljuda. Läksin ta järel bussi tagauksest tänavale. Uksed sulgusid pahinal ja buss liikus teepervelt edasi. Jäin üksi kaheksa miljoni inimese keskele.

Võtsin maast peotäie määrdunud lund ja pühkisin ära kooriku selle pealispinnalt. Siin ta nüüd oligi, säravvalge ja puhas. Tahtsin ta suhu pista ja alla neelata, ent minu silme all hakkasid lumepinnale ilmuma tillukesed tumedad kübemed. Äkki mõistsin, et õhk oli täis ülevolt korstnatest tulevat tahma, ning lumi omandas musta pipraga ülepuistatud kohupiima ilme.

Viskasin ta käest. See polnud tähtis. Olin vaba.

Kaks päeva rändasin linnas ringi. Ühest tänavaurkast leidsin prügikastile visatud vana mantli. Selle varrukad ripnesid üle mu käelaba ja alläär kriipis kõnniteed. Nööbid olid ära tõmmatud ja taskud lahti kärjastatud, kuid mantliga oli soe. Selle öö magasin kerratõmbunult metroojaama pingil.

Teise päeva lõpuks oli igasugune põnevus kadunud. Ma olin näljane... ja mul oli külm. Kahel korral püüdsin inimestega juttu alustada ja abi paluda. Esimene mees ei teinud mind märkamagi. Ta läks edasi, nagu poleks mind seal olnudki. Teine lükkas mu seljaga vastu seinat: „Lase jalga, *spic*. Hoiä oma rasvased käed minust eemal!” Mul oli hirm. Püüdsin kõhust kurku pulbitsevat paanilist hirmu alla suruda.

Sel õhtul käisin jälle mööda tänavaid — pikk mantel kõnniteel järel lohisemas, pisike kohver kõvasti pihku pigistatud. Inimesed käisid minust mööda ja vaatasid tagasi, aga kellelgi ei paistnud minuga asja olevat. Nad vaid vaatasid ja läksid edasi.

Sel õhtul kulutasin ära *papa* antud kümme dollarit. Ma astusin sisse ühte pisikesse restorani ja tellisin näpuga rasvase leti kohal rippuvale pildile osutades ühe *hot dogi*.⁴ Kugistasin selle alla ja näitasin, et tahan veel ühte. Mees leti taga raputas pead ja sirutas käe välja. Pistin käe taskusse ja õngitsesin sealt kokkunätserdatud rahatähe. Käsi rätikusse pühkides voltis mees selle lahti, tõmbas paar korda pingule ja libistas siis oma räpase põlle taskusse. Nüüd tõi ta mulle veel ühe *hot dogi* ja kausitäie *chillit*.⁵ Söömise lõpetanud, otsisin teda pilguga, kuid mees oli kööki kadunud. Võtsin oma koti ja naasin külmale tänavale. See oli mu esimene kokkupuude ameerika ettevõtelsega. Ja kust mina teadma pidin, et ameerika *hot dogid* ei maksa viis dollarit tükk?

Tänavat pidi edasi liikudes jäin peatuma ühe kiriku ees. Uste ette oli tõmmatud raske raudvärav, millel rippus kett ja tabalukk. Seisin halli kivihoone ees, vaadates üles taevasse osutava torni poole. Raudaia varjus kõssitasid külmad kiviseinad ja tumedad klaasmaalinguga aknad. Läbi lukustatud värava piilus lahke näo ja kurbade silmadega mehe kuju. Ta käed olid väljasirutatud ja lumega kaetud. Aga tema oli luku taga. Ja mina olin teisel pool lukustatud uksi.

Lohiseval sammul läksin mööda tänavat edasi... liikudes... liikudes.

⁴ Hot dog – pikergusest poolekslõigatud kuklist ja väikesest vorstist soe suupiste.

⁵ Chilli – vürtsine lihatükidest ja riisist toit.

Paaniline hirm pugus südamesse tagasi. Oli peaaegu südaöö ja ma vappusin mitte ainult külmast, vaid ka hirmust. Lootsin endiselt, et keegi peatub ja küsib, kas saab mind kuidagi aidata. Ma ei tea, mida oleksin ütelnud, kui keegi oleks mulle tõepoolest abi pakkunud. Aga ma olin üksi — ja hirmunud — ja eksinud.

Kiirustav rahvahulk liikus edasi ja jättis mu seljataha. Kunagi varem ei teadnud ma, et miljoni inimese keskel võib üksi olla. Mina mõistsin üksinduse all metsa äraeksimist või üksikule saarele sattumist. See aga oli hullem igasugusest muust üksindusest. Ma nägin toredates rõivastes inimesi teatrist tulemas... vanu mehi kogu ööpäeva avatud putkadest ajalehti ja puuvilja müümas... politseinikke kahekaupa patrullimas... kiirustavaid inimesi tulvil kõnniteid. Aga neile otsa vaadates tundus, et ka nemad on täis üksindust. Keegi ei naernud. Keegi ei naeratanud. Kõigil oli kiire.

Istusin kõnniteeäärele ja avasin oma väikse kohvri. Leidsin seal kokkumurtud paberitüki, millel seisis maina kirjutatud Franki telefoninumber. Äkki tundsin, kuidas miski mind seljatagant nügib. See oli vana tokerjas koeranäss, kes mu kõhna keha katvat hiiglamõõtu mantlit nuuskis. Panin talle käed kaela ümber ja tõmbasin ta enda ligi. Koer lakkus mu põski ja mattis mu pea oma räämas karvadesse.

Ma ei tea, kui kaua ma seal nõnda värisedes ja koera silitades istusin. Aga kui ma jälle üles vaatasin, nägin kahe mundris politseiniku jalgu. Nende kummist kalossid olid porised ja märjad. Räämane krants haistis hädaohtu ja sööstis põiktänavat pidi minema.

Üks võmmidest suskas mind kumminuiaga vastu õlga: „Mis sa teed siin keset ööd tänaval maas,” küsis ta. Ta nägu tundus olevat minust saja miili kõrgusel. Püüdlilikult üritasin oma vigases inglise keeles seletada, et olen ära eksinud.

Üks neist pomises midagi teisele ja kõndis minema. See, kes jäi, põlvitas minu kõrvale porisele kõnniteele ja küsis: „Kas ma saan sind kuidagi aidata, poiss?”

Noogutasin ja näitasin talle paberilipakat Franki nime ja telefoninumbriga. „Vend,” lisasin selgituseks.

Ta raputas pead ja uuris paberile kritseldatud tähti. „Kas see on, kus sa elad, poiss?”

Ma ei osanud vastata ja ütlesin ainult: „Vend.” Politseinik noogutas, tõmbas mu jalule ja me suundusime ajalehekioski taga asetseva telefoniputka poole. Taskus sobrades leidis ta seal metallraha ja valis numbri. Kui torus Franki unine hääл vastas, ulatas ta toru mulle. Vähem kui tunni aja pärast olin Franki turvalises korteris.

Franki juures pakutav tuline supp maitses hästi ja puhas voodi oli meeldiv. Järgmisel hommikul ütles Frank, et mul tuleb tema juurde jääda ning nemad kannavad mu eest hoolt ja panevad mu kooli. Ent miski mu sisemuses ütles, et ma ei jää siia päriks. Ma olin alustanud jooksu ja nüüd ei saanud mind enam millegagi peatada.

Koolidžunglis

Jäin Franki juurde kaheks kuuks, õppides toime tulema inglise keelega. Kuid ma ei olnud õnnelik ja pinged minu sees ärgitasid mind lahkuma.

Esimesel nädalal pani Frank mind kümnendasse klassi. Peaaegu kõik õpilased koolis olid neegrid või puertoriikolased. Juhtimise poolest meenutas see pigem internaati kui üldkooli. Õpetajad ja õppeala-juhatajad kulutasid rohkem aega korrahoidmispüüetele kui õpetamisele enesele. See oli metsik paik — kakluste, ebamoraalsuse ja pideva mässumeele pesa.

Igas Brooklyni⁶ keskkoolis oli esindatud vähemalt kaks-kolm jõuku. Jõugud koosnesid poistest ja tüdrukutest, kes elutsesid kindlates piirkondades. Vahel olid jõugud üksteisega sõjajalal ja kui nad siis samasse klassiruumi sattusid, olid kaklused vältimatud.

Minu jaoks oli see uus kogemus. Iga päev tuli koolis ette kaklusi vestibüülides või klassiruumides. Tavaliselt kõssitasin siis kuskile seina äärde, kartes, et mõni suurtest poistest minuga norima hakkab. Pärast tunde oli kooliaias alati mõni kaklus ja keegi jäi verisena maha.

Frank hoiatas mind tihti öise tänavalkäimise eest. „Jõugud, Nicky! Jõugud tapavad su. Nad jooksevad öösiti ringi nagu hundikarjad. Nad tapavad igauhe, kes tänaval võõras on.”

Ta manitses mind koolist iga päev otse koju tulema ja jõukudest eemal toas püsima.

Varsti sain teada, et jõugud polnudki ainsad, keda ma kartma pidin. Lisaks neile olid „väikesed inimesed” — üheksa- kuni kümneaastased lapsed, kes hulkusid pärastlõunasel ja õhtusel ajal tänavail või mängisid oma urkakorteris esisel.

Esmakordselt puutusin „väikeste inimestega” kokku, kui ma kord esimesel nädalal koolist koju läksin. Umbes kümnelapseline kamp, vanuses kaheksast kümne aastani, jooksis ühest kõrvaluksest välja ja tormas mulle kõnniteel otsa.

„Hei teie, jõmpsikad! Vaadake ette!”

Üks poistest pöördus järsult ümber ja nähvas: „Käi põrgu!”

Teine hiilis mu selja taha, lasi käpuli, ja enne kui ma arugi sain, olin selili kõnniteel. Ma püüdsin püsti tõusta, aga üks lastest haaras mul jalast kinni ja hakkas tirima. Kogu selle aja nad karjusid ja naersid.

Ma sain vihaseks ja äigasin mulle kõige lähemal seisnud poisile, nii et ta kõnniteele pikali kukkus. Just siis kuulsin naisterahva kisa. Vaatasin üles, kust karjuja umbes kaks korrust kõrgemal aknast välja kõõlus. „Mine mu pojast eemale, haisev spic, või ma löön su maha!” Hetkel oli see mu suurim soov, tema pojast eemale saada. Kuid nüüd tulid ka teised mulle kallale. Üks viskas mind Coca-pudeliga. See purunes mu õlast pisut kaugemal vastu kõnniteed ning klaasikillud lendasid mulle näkku.

Naine karjus veelgi kõvemini: „Jäta mu lapsed rahule! Appi! Appi! Ta tapab mu lapse ära!”

Järsku ilmus ukseavast veel üks naine, luud käes. Naine oli paks ja vaarus joostes ühelt küljelt teisele ning tal oli kõige õelam nägu, mida ma kunagi näinud olen. Luud kõrgele pea kohale tõstetud, tormas ta poistejõugu keskele. Püüdsin end tema eest kõrvale veeretada, aga ta lajatas mulle luuaga selga. Ma pöörasin ringi ja ta lõi mind uuesti, seekord lagipähe. Ta röökis kogu aeg ja äkki märkasin, et akendest kummardus välja veel palju naisi, kes kisasid ja politseid hüüdsid. Paks naine lõi mind veel kolmandatki korda, enne kui ma püsti sain ja jooksmata hakkasin. Kuulsin teda selja taga hüüdnas: „Kui sa veel siia meie poistega tüli norima tuled, siis me tapame su!”

Järgmisel päeval tulin koolist koju teist teed.

Nädala pärast sattusin esimest korda kokku ühe „jõuguga”. Ma ei olnud koolist koju tulemisega rutanud ja jäin mingis pargis üht rääkiva papagoiga meest vaatama. Keksisin ümber tema, naersin ja rääkisin papagoiga, kui mees äkki huvi kaotas, papagoi vastu rinda surus ja ära minema hakkas. Ma pöörasin pead — poolringis minu selja taga seisis umbes 15 poissi. Nad ei olnud „väikesed inimesed”. Nad olid „suured”. Enamik neist olid minust suuremad.

Kiiresti moodustasid nad mu ümber ringi ja üks poistest küsis: „Kuule sina, mis sa siin naerad?”

⁶ Brooklin – New Yorgi tänav ja piirkond selle ümber, mis on tuntud odavate hotellide ja kõrtside poolest ning mille elanikeks on enamuses puruvaesed ja kodutud.

Ma näitasin näpuga mehele, kes oma papagoiga pargist välja kiirustas. „See tobe lind, kas pole naljakas!”

„Jaah. Sa elad siin lähedal või?” küsis üks alatu näoga poiss mult. Tundsin, et midagi on korrast ära ja hakkasin pisut kokutama. „Ma-ma elan oma venna juures siinsamas tänavas.”

„Sa arvad, et kui sa siin tänavas oma venna juures elad, võid tulla siia meie parki ja naerda nagu hüään? Mmmh? Arvad nii või? Kas sa ei tea, et see on Bishopite mäta? Kuule, mees, me ei luba mingeid võõraid oma mättale. Eriti veel igasugu tolguseid, kes naeravad nagu hüäänid.”

Ma vaatasin ringi ja nägin, et neil oli tōsi taga. Enne kui ma vastata jõudsin, võttis alatu näoga sell taskust noa. See avanes nupuklōpsatusega ja paljastas läikiva seitsmetollise tera.

„Tead sa, mis ma nüüd teen?” küsis ta. „Ma lõikan sul kõri läbi ja lasen sust vere välja nagu sellest loomast, kelle häält sa teed.” „Kuule, m-m-mees,” kogelesin mina. „Mis sul viga on? Miks sa mind noaga torgata tahad?”

„Sest su nägu ei meeldi mulle, sellepärast,” ütles ta. Ta suskas noaga mu kõhu suunas ja hakkas mulle lähenema.

„Ah, jäta nüüd, Vana Kutt,” ütles üks teine jõugu liige, pikk, segavereline poiss. „Las ta olla! See mees on just Puerto Ricost tulnud. Ta ei saa aru, milles asi on.”

Alatu ilmega poiss astus tagasi, endiselt irvitades. „Okei, aga ükskord saab ta nangunii teada, milles asi. Ja see on ta enda huvides, et ta Bishopite mättalt eemale hoiab!”

Nad pöörasid selja ja läksid minema. Läksin otseteed Franki korterisse ja mõtlesin kogu ülejäänud õhtu.

Järgmisel päeval koolis olid mõned lapsed juba kuulnud, mis pargis juhtunud oli. Ma sain teada, et alatu näoga poisi nimi on Roberto. Samal päeval pärast lõunat mängisime kehalise tunnis pesapalli. Roberto lükkas mu meelega pikali. Teised lapsed pistsid kisama: „Anna talle vastu, Nicky! Ara halasta! Näita talle, et ta pole ilma noata nii kõva midagi. Lase käia, Nicky, me oleme sinu poolt! Viruta talle!”

Ma tõusin püsti ja pühkisin end puhtaks. „Okei,” ütlesin ma. „Vaatame, kuidas sa rusikatega võidelda oskad.”

Me võtsime positsioonid sisse ja teised lapsed seisis kõik suures ringis meie ümber. Kuulsin hüüdeid: „Kaklus! Kaklus!” ja teadsin, et rahvast tuli kogu aeg juurde.

Roberto irvitas, sest olin võtnud sisse traditsioonilise poksiasendi, käed näo ette tõstetud. Ta tõmbas end kühmu ja tõstis kohmakalt ka oma käed. Oli näha, et ta polnud sellise võitlusviisiga harjunud. Ma tantsisklesin tema poole ja enne, kui ta liigutada jõudis, andsin talle haagi vasakult. Roberto ninast pritsis verd ja ta taandus üllatunult. Liikusin tema suunas.

Äkki ta kummardas ja ründas mind peaga, lüües mu selili maha. Püüdsin püsti tõusta, aga ta lõi mind oma teravate kinganinadega. Keerasin end ümber ja ta hüppas mulle selga ning kiskus mu pead tahapoole, sõrmi meelega mulle silma toppides.

Arvasin kogu aeg, et teised lapsed tulevad vahele ja aitavad mind, aga nad ainult seisis ja lõugasid.

Ma ei osanud niimoodi võidelda. Olin alati poksireeglite järgi kakelnud. Aga ma tundsin, et see poiss tapab mu, kui ma midagi enda kaitseks ette ei võta. Haarasin tal käest, tirisin seda oma silmadest eemale ja lõin hambad ta sõrme. Roberto ulgus valust ja veeretis end mu seljast maha.

Hüppasin püsti ja võtsin uuesti sisse oma poksiasendi. Ta ajas end aeglaselt maast üles, hoides haavatud kätt teisega kinni. Tantsisklesin tema suunas ja andsin talle kaks vasakhaaki küljelt vastu nägu. Ta sai haiget ja ma liikusin lähemale, et uuesti lüüa, aga ta sirutas ette, haaras mul ümbert kinni ja surus mu käed vastu külgi. Pead nuiana kasutades lõi ta mind mitu korda laubaga näkku. Oli tunne, nagu peksaks ta mind sepavasara. Mu nina jooksis verd ja ma kaotasin valu pärast nägemise. Lõpuks lasi ta mu lahti ja lõi kaks korda rusikatega, nii et ma kooli spordiplatsi porisse vajusin. Tundsin, kuidas ta mind veel jalaga lõi, kui üks õpetaja ilmus ja ta must eemale kiskus.

Õhtul, kui koju läksin, hakkas Frank mu peale karjuma. „Nad tapavad su, Nicky! Ma ütlesin sulle, et sa jõukudest eemale hoiaksid! Nad tapavad su!” Mu nägu oli üleni puru ja mul oli tunne, et ninaluu on katki. Aga sellest päevast ma teadsin, et nüüd ei tee keegi mind enam lolliks. Ma

võisin kakelda sama alatult kui nemad — ja veelgi enam! Ja järgmine kord olen ma selleks juba valmis.

Järgmine kord tuli mitu nädalat hiljem. Tunnid olid läbi ja ma läksin mööda koridori ukse poole. Märkasin, et mulle järgnes salk lapsi. Vaatasin üle õla. Selja taga oli viis neegrinoorukit ja üks tüdruk. Ma teadsin, et puertoriiko ja neegrinoorukite vahel oli toimunud mitmeid päris julmi lööminguid. Hakkasin kiiremini käima, kuid tajusin, et nemadki lisasid sammu. Välisuksest väljas, hakkasin mööda tänavale viivat betoonkõnniteed jooksma. Mustanahalised noored jõudsid mulle järele ja üks neist, suurt kasvu poiss, lükkas mu vastu seinale.

Pillasin raamatud käest ja üks lastest lõi need jalaga üle kõnnitee, solgiveega täidetud rentsliisse.

Vaatasin ringi, kuid appi kutsuda polnud kedagi. „Mis sa siin teed?” küsis suurt kasvu poiss. „Kas sa ei tea, et see on meie mäta?”

„Kuule, see on ju kooli mäta. See ei kuulu ju ühelegi jõugule,” ütlesin mina.

„Ära püüa siin minuga tarka mängida. Sa ei meeldi mulle.” Ta pani käe mulle vastu rinda ja surus mu tagasi vastu seinale. Sel hetkel kuulsin klõpsatust ja sain aru, et see oli noa hää.

Peaaegu kõigil teismelistel poistel olid noad. Tavaliselt eelistati vedru jõul avanevat pussi. Kui vajutada väikesele nupule sellise noa pidemel, lükkab tugev vedru noatera lukustatud asendisse.

Suur poiss pani mulle noa rinnale ja torkis selle nõelterava otsaga mu särginööpe.

„Tead, mis ma nüüd teen, tark poiss?” ütles ta. „Sa oled siin koolis alles uus ja kõik uued õpilased peavad meie käest kaitset ostma. See on päris hea tehing. Sina maksad meile kakskümmend viis senti päevas ja meie garanteerime, et keegi sulle liiga ei tee.”

Üks poistest hirnatas vastikult ja lisas: „Just nii, poja, samuti garanteerib see, et me ise sulle liiga ei tee.”

Teised naersid.

Mina ütlesin: „Ahah! Ja kes ütleb, et isegi kui ma teile kakskümmend viis senti päevas maksan, te mind siis kuidagi teisiti ära ei kasuta?”

„Keegi ei ütle, tarkpea! Sul pole lihtsalt muud võimalust, kui see meile anda. Või muidu sind tapetakse,” vastas ta.

„Okei, siis on parem, kui te mind kohe tapate. Sest kui te seda ei tte, tulen ma hiljem tagasi ja tapan teid kõiki!” Nägin, et teised olid pisut hirmunud. Suur poiss, kes nuga mu rinnal hoidis, arvas, et olen paremakäeline. Seepärast ei osanud ta oodata, kui ma tast vasaku käega kinni haarasin. Ma surusin ta käe rinnalt kõrvale ja väänasin selja taha.

Poiss pillas noa maha ja ma kummardasin ja võtsin ma selle sealt üles. See istus mu käes hästi. Panin noa poisi kõrile, vajutades just niipalju, et nahka sälgustada, ilma et nuga läbi läheks.

Lükkasin ta näoga vastu seinale, hoides nuga kõrvast allpool ta kaelal. Plika ka pistis kiljuma, sest ta kartis, et ma poisi tapan.

Pöörasin tema poole ja ütlesin: „Kuule, tibu, ma tunnen sind. Ma tean, kus sa elad. Täna öösel tulen ma sinu juurde ja tapan su.

Kuidas see sulle meeldib?”

Ta kiljus veelgi kõvemini, haaras ühest poisist kinni ja hakkas teda eemale tirima. „Jookske ära! Jookske ära!” kiljus ta. „See poiss on hull. Jookske ära!”

Nad jooksidki, kaasa arvatud suur poiss, kes oli mu vastu seinale surunud. Ma lasksin tal minna. Teadsin, et nad oleksid võinud mu tappa, kui nad vaid proovinud oleksid.

Läksin üle kõnnitee oma raamatute juurde, mis vees ujusid. Korjasin nad kokku ja raputasin veest kuivaks. Nuga oli mul ikka veel käes. Ma seisin tükk aega ühe koha peal ja tegin noatera lahti ja panin kinni. See oli esimene nupuga nuga, mida ma käes hoidsin. Mulle meeldis, kuidas ta mu peos istus. Libistasin noa jakitaskusse ja hakkasin koju minema. Nüüdsest peale, ütlesin endale, mõelgu enne järele, kui nad Nickyga tüli norima hakkavad.

Varsti läks jutt lahti, et ma olen kardetav. See tegi must paraja peibutise igapäevale, kes kakelda tahtis. Peagi sain aru, et oli vaid aja küsimus, enne kui midagi otsustavat juhtuma pidi. Aga ma olin valmis — tulgu, mis tuleb!

Lõplik plahvatus leidis aset siis, kui olin kaks kuud koolis käinud.

Õpetaja oli parajasti õpilasi tunnis korrale kutsunud ja kontrollis puudujaid. Üks mustanahaline poiss jäi tundi hiljaks. Ta tuli klassi keha õõtsutades, puusi hõõritades ja naerdes. Viimases reas istus ilus väike puertoriiko tüdruk. Poiss kummardas ta kohale ja suudles teda kaelale.

Tüdruk tõmbus järsult tagasi ja ajas selja sirgu. Poiss sirutas end ettepoole ja suudles teda suule, samal ajal kätt tüdruku rinnale toppides. Tüdruk hüppas pingist üles ja hakkas kiljuma.

Teised poisid klassis naersid ja karjusid: „Las käia, mees, las käia!” Ma vaatasin õpetaja poole. Ta tahtis mööda pingivahet tulema hakata, aga üks poisimürakas seisis talle ette ja ütles: „Kuule, õps, sa ei taha ju väikest lõbu ära rikkuda?” Õpetaja vaatas üles poisi poole, kes oli temast peajagu pikem, ja läks klassi rõõmuhiilte saatel, selg ees, oma laua juurde tagasi.

Selle aja peale oli neegripoiss tüdruku vastu seina surunud, käperdas teda üle kogu keha ja püüdis huultele suudelda. Tüdruk kiljus ja püüdis teda endast eemale lükata.

Lõpuks poiss tüdines ja istus mürtsuga oma pinki. „Pole mõtet selle pärast rabeleda,” teatas ta kõigile kuuldavalt. „Ma lähen ta juurde täna öösel ja lõpuks annab ta mulle seda veel hea meelega!”

Kuulsin, kuidas õpetaja häält puhtaks kõhatas ja uuesti nimede ettelugemist alustas.

Miski klõpsatas mu sisemuses. Tõusin pingist üles ja kõndisin ringiga klassi taha. Tüdruk oli oma kohale istunud ja nuuksus seal, samal ajal kui õpetaja nimesid hõikas.

Läksin poisi selja taha, kes nüüd oma pingis istudes küüsi puhastas. Kummardasin teisele poole ja kergitasin põrandalt kolaka puutooli, mis vahekäigus seisis. „Hei, vaata siia! Mul on siin midagi sinu jaoks.”

Kui ta selja taha vaatama pöördus, langetasin raske tooli talle lagipähe. Poiss vajus oma toolile ja sügavast peahaavast purskas verd.

Õpetaja jooksis klassist välja ja tuli mõne hetke pärast koos direktoriga tagasi. See haaras mul käest kinni ja vedas mu endaga koos läbi koridori oma kabinetti. Istusin seal, kuni ta kiirabi kutsus ja kellelegi haavatud poisi eest hoolitsemise ülesandeks tegi.

Siis pöördus ta minu poole. Kõigepealt ütles ta, et minuga olid seotud kõikvõimalikud sekeldused, millest ta viimase kahe kuu jooksul kuulnud oli, ja nõudis siis mult klassis juhtunu kohta seletust.

Rääkisin talle täpselt, mis juhtus. Ütlesin, et poiss oli püüdnud puertoriiko tüdrukule liiga teha ning kuna õpetaja polnud tema takistamiseks midagi teinud, siis astusin ise tüdruku kaitseks välja.

Nägin, kuidas direktori nägu mu jutu ajal punetama läi. Lõpuks tõusis ta püsti ja ütles: „No nii, nüüd küll aitab nendest löömingutest. Te tulete siia kooli ja arvate, et võite käituda samamoodi nagu tänaval. Arvan, et on aeg teile pisut õpetust anda, võibolla siis tekib teil ka lugupidamist ülemate vastu. Ma ei kavatse siin päevad läbi istuda ja kuulata, kuidas te üksteist tapate ja pärast valega oma nahka päästa püüate. Ma kutsun praegu politsei.”

Olin otsekohe püsti: „Härra, need politseinikud panevad mu vangi!” „Ma loodan ka,” ütles direktor. „Siis vähemalt õpivad need teised koletised veidigi võimu austama.”

„Kutsuge politsei,” ütlesin ma, selg vastu seina surutud, ning hirmust ja vihast värisedes. „Ja kui ma vanglast välja pääsen, siis ma tulen tagasi. Ja ühel päeval me kohtume kuskil, kus keegi ei näe, ja ma tapan teid!”

Rääkides kiristasin hambaid.

Direktor kahvatas. Ta läks näost valgeks ja mõtles veidi järele. „Hea küll, Cruz. Seekord lasen sul minna. Aga siin koolis ei soovi ma sind enam mitte kunagi näha. Mind ei huvita, kuhu sa lähed, minu pärast mine või põrgu, aga siia ära enam kunagi oma nägu näita. Ma tahan, et sa siit joostes ära läheksid, kuni sa mu nägemisulatusest kadunud oled. Saad aru?”

Ma sain aru. Ma läksin ära... joostes.

Omapead

Elus, mis on ajendatud vihkamisest ja hirmust, pole ruumi kellelegi peale iseenda. Ma vihkasin kõiki, kaasa arvatud Frank. Ta esindas võimu. Ja kui ta hakkas nurisema, et ma koolis ei käinud ja õhtul hilja ringi hulkusin, otsustasin tema juurest ära minna.

„Nicky,” ütles ta. „New York on džungel. Inimesed siin elavad džungliseaduste järgi. Ainult kõige tugevamad jäävad ellu. Sa lihtsalt ei kujuta ette, mis see tähendab, Nicky! Ma olen siin viis aastat elanud ja mina tean. See paik siin kubiseb prostituutidest, narkaritest, parmudest ja mõrtsukatest. Need kutid seal väljas tapavad su. Ja keegi ei saa isegi teada, et sa oled surnud, enne kui mõni narkar kuskil prüghunnikus sinu mädaneva keha otsa komistab.”

Frankil oli õigus. Aga siia ei saanud ma ka jääda. Ta käis mulle peale, et ma uuesti kooli läheksin, ja ma teadsin, et mul tuleb ikkagi omaette elama hakata.

„Nicky, ma ei saa sind sundida kooli tagasi minema. Aga kui sa seda ei tee, siis oled sa kadunud.”

„Aga direktor lõi mu sealt välja. Ta ütles, et ma enam kunagi tagasi ei tuleks.”

„Mind see ei huvita. Kui sa siin majas elad, lähed sa sinna tagasi. Sa pead kuskil koolis käima.”

„Kui sa arvad, et ma tagasi lähen,” vastasin põlglikult, „siis oled küll nupust nikastanud. Ja kui sa mind vägisi püüad ajada, siis ma tapan su.”

„Nicky, sa oled mu vend. See on loll jutt. *Mama* ja *papa* palusid mul sinu järele vaadata. Ma ei kavatse sellist juttu kannatada. Sa kas lähed kooli või lahkud siit! Lase käia, jookse pealegi, kui tahad. Aga sa tuled tagasi, sest sul pole kuhugi minna. Aga kui sa jääd, siis lähed kooli ja ei mingit vastuvaidlemist!”

See juhtus reede hommikul enne Franki tööleminekut. Pärast lõunat jätsin talle köögilauale sedeli, milles ütlesin, et paar sõpra on mind nädalaks ajaks enda juurde kutsunud. Mul ei olnud sõpru, aga ma ei saanud kauemaks ka Franki juurde jääda.

Sel õhtul hulkusin Brooklyni Bedford-Stuyvesanti linnaossa, et endale elukohta otsida. Astusin ühe tänavanurgal jõlkuva noortekamba juurde. „Teab teist keegi, kus siin tuba leida võiks?”

Üks noortest pöördus ja vaatas mulle suitsu pahvides otsa. „Jaah,” ütles ta, pöidlaga üle öla Brooklyni Tehnikumi poole viibates. „Minu vanamees on nende teisel pool tänavat olevate üürimajade komandant.

Räägi temaga ja ta leiab sulle koha. See on tema, kes seal teiste kuttidega trepi peal kaarte mängib. Tema on see purjus mees.” Kõik teised naersid.

Maja, mida poiss mõelnud oli, asus Fort Greene Place’il, ühe maailma suurima elamukvartali keskmes. Selle kõrghoonetes elas rohkem kui kolmkümmend tuhat inimest, enamik neist neegrid või puertoriikolased. Fort Greene’i elamukvartal ulatub Parki avenüült Lafayette’i avenüüni, ümbritsedes Washington Parki.

Ma läksin meestesalga juurde ja küsisin komandandilt, kas tal on tuba välja üürida. Ta tõstis pilgu kaartidelt ja ümahtas: „Jah, on küll üks. Mis siis?”

Olin kahevahel ja kogelesin: „Sellepärast et mul on vaja kuskil elada.”

„Viisteist dollarit on?” küsis ta tubakaläga mu jalgadele sülitades.

„Ei, mitte kohe, aga...”

„Siis pole mul mingit tuba,” ütles ta ja pöördus tagasi kaardimängu juurde. Teised mehed ei kergitanud isegi pead.

„Aga ma võin selle raha saada,” üritasin veel vaielda.

„Vaata, poisu, kui sa mulle viisteist dollarit ettemaksu tood, siis on tuba sinu. Mind ei huvita, kust sa selle saad. Minu pärast röövi või mõnda vanamutti. Aga kuni sul raha pole, hoia oma nina siit i eemal! Sa oled mind juba ära tüüdanud.”

Läksin Lafayette’i avenüüd pidi tagasi, möödudes Papa Johnist, Harry Söögimajast, Paradiisi baarist, Sheryst, Esquire’ist, Vallhali baarist ja Lincoln Rendezvous’st. Viimase ees korraks peatudes põikasin ühte kõrvaltänavasse, püüdes välja nuputada, kuidas raha kokku saada.

Ma teadsin, et kui ma kedagi röövida püüaksin ja sisse kukuksin, siis läheksin kinni. Olin lootust kaotamas. Frank teadis, et ma ei tule tagasi enne nädalat. Toa üürimiseks läks vaja raha ja

mul polnud pennigi. Kell oli umbes kümme õhtul ja tuul oli tarretamapanevalt, jäine. Ma varjusin pimedasse tänavanurka ja nägin kõnniteel paari möödujat. Võtsin taskust noa ja vajutasin nupule. Tera tuli vaikselt klõpsuga välja. Surusin noaotsa vastu peopesa. Mu käsi värises, kui püüdsin ette kujutada, kuidas ma röövimise teostan. Kas oleks parem ta kõrvaltänavasse tõmmata? Kas peaksin kohe nuga andma või lihtsalt hirmutama? Mis siis, kui ta karjuma hakkab?...

Minu arutlused katkestas kahe inimese jutuajamine põiktänavas. Üks vana jota oli peatanud suure toidukotiga noorepoolse mehe. Vanamees lunis talt kümnesendist, et tass kohvi osta. Kuulsin, kuidas noormees minema saada püüdis — ütles jotalle, et tal pole üldse raha kaasas.

Mul sähvatas mõte, et vanamehel on kokkukerjatud ja varastatud raha kindlasti terve taskutäis. Ta ei julgeks appi karjuda, kui ma teda rööviksin. Niipea kui poiss ära läheb, tõmban ta kõrvaltänavasse ja võtan talt raha ära.

Noormees pani nüüd toidukoti kõnniteele. Ta õngitses taskus, kuni leidis sealt mündi. Vanamees pomises midagi ja läks jalgu lohistades minema.

„Neetud,” mõtlesin endamisi. „Mis ma nüüd teen?”

Just siis komistas poiss oma toidukoti otsa. Mõned õunad veeresid kõnniteele. Ta kummardus neid üles korjama ja mina tõmbasin ta kõrvaltänavasse ning paiskasin vastu seinu. Mõlemad olime surmani hirmunud, aga ootamatus mängis minu kasuks. Poiss lausa kangestus hirmust, kui ma noa ta näo ette tõstsin.

„Ma ei taha sulle viga teha, aga mul on raha vaja. Mul pole teist võimalust. Anna raha siia! Kohe! Ruttu! Ainuke, mis sa teha saad, enne kui ma su tapan.”

Mu käsi värises nii hullusti, et kartsin nuga maha pillata.

„Palun, palun! Võta kõik! Ara tapa mind!” anus poiss. Ta tõmbas taskust rahakoti ja püüdis seda mulle ulatada. See kukkus tal käest ja ma virutasin selle jalaga põiktänavasse. „Lase jalga,” kamandasin ma. „Jookse, mees, jookse! Ja kui sa enne kahte tänavavahet seisma jääd, siis võid end juba surnuks lugeda.”

Ta vaatas mulle otsa, silmad õudusest pärani, ja hakkas jooksuma. Ta komistas oma toidukraami otsa ja lendas tänavasuudmel kõhuli sillutisele. End püsti upitades komistas ta uuesti ja nii pooleldi roomates jooksis tänav lõpuni. Niipea kui ta nurga taha kadus, kahmasin kauka pihku ja panin mööda põiktänavat ajama. Pimeduses De Kalbini jõudes hüppasin üle pargi ümber tõmmatud võrkaia ja jooksin läbi kõrge rohu puude vahele. Teetammil taha kükitades peatusin, et pisut hinge tõmmata ja peksleval südamel rahuneda lasta. Avasin rahakoti ja lugesin kokku 19 dollarit. Oli tore tunne rahapabereid peos hoida! Lennutasin rahakoti kaarega kõrge rohu sisse ja lugesin raha veel kord üle, enne kui ta kokku murdsin ja taskusse panin.

Pole paha, mõtlesin. Jõugud tapavad tüüpe vähem kui dollari pärast ja mina sain esimese katsega üheksateist. See polegi nii hull midagi.

Aga enesekindluse suurenemisest hoolimata ei vabanenud ma kogu oma hirmust ning jäin veel pärast südaööd kõrge rohu varju edasi. Selleks ajaks oli juba liiga hilja tuba hankima minna ja ma läksin tagasi paika, kus olin sooritanud röövimise. Keegi oli juba üles korjanud kogu mahapillatud toidukraami peale katkimuljutud küpsisepaki. Võtsin paki maast ja raputasin seda — küpsisepuru pudenes tänavale. Elasin mõttes oma kogemuse uuesti läbi ja naeratasin. Oleksin pidanud teda pussitama, lihtsalt selleks, et teada saada, mis tunne see on. Järgmine kord teen seda kindlasti.

Kõndisin metroo sissekäiguni Papa Johni juures ning astusin esimese ettetuleva rongi peale. Veetsin öö metroos ja järgmisel hommikul olin varakult tagasi Fort Greene'il, et endale tuba üürida.

Komandant juhatas mind kolmandale korrusele. Toaknast avanes väljavaade tänavale, mille vastasküljel asus Brooklyni Tehnikum. Tuba oli väike ja lagi praguline. Komandant ütles mulle, et teisel korrusel on üldkasutatav pesemisruum ja et soojust saab toas reguleerida terasradiaatori küljes oleva kraani abil. Ta ulatas mulle võtme ja ütles, et üür tuleb maksta igal laupäeval nädal aega ette. Uks sulgus ja ma kuulsin ta sammude kõminat trepil.

Pöörasin ringi ja silmitsesin tuba. Seal olid kaks üheinimesevoodit, tool, väike laud, seinal kraanikauss ja pisike kapp. Akna juurde astudes kiikasin alla tänavale. Varahommikune liiklus

Lafayette'il kulges monotoonset mürinat tekitades majadest mööda. Teisel pool tänavat kõrgus taevasse Brooklyn Tehnikum. See ulatus tänavavahe lõppu ja varjas mu pilgu eest igasuguse väljavaate. Aga see polnud tähtis. Ma olin omaette.

Järgmisel hommikupoolikul võtsin ette esimese käigu ümbruskonnaga tutvumiseks. Oma urkakodu trepist alla tulles nägin noort meest, kes tuikudes trepialusest välja ilmus. Ta oli näost valge nagu surnu ja ta silmad olid aukus. Ta räpane, räbaldunud jakk ripnes pooleldi ühe õla pealt alla ja püksilukk oli lahti, ta oli äsja radiaatori taha vett lasknud. Ma ei saanud aru, kas ta oli purjus või pilves. Seisin trepimademel ja vaatasin, kuidas ta uksest välja välistrepile kakerdas. Ta kummardus üle trepikäsipuu, öökis ja oksendas all olevale kõnniteele. Esimese korruse kõrvaluksest paiskus välja kamp „väikesi inimesi” ja jooksis mehest väljagi tegemata tänavale. Mees lõpetas öökimise ja vajus raskelt ülemisele trepiastmele, tühi pilk tänavale poole.

Läksin tast mööda ja trepist alla. Kuulsin, kuidas pea kohal avanes aken. Vaatasin üles just õigel ajal, et kõrvale hüpata pangetäie solgi eest, mis kolmanda korruse aknast kõnniteele visati. Järgmise ukse juures istus trepialuse varjus üks „väikestest inimestest”, kasutades mahajäetud keldrit kemmerguna. Värisesin vastikusest, kuid ütlesin endale, et suudan sellega harjuda.

Maja taga oli kasutamata plats, puusakõrguselt umbrohtu ja kiduraid põõsaid täis. Üksikud kuivanud puud sirutasid oma paljaid oksid halli taeva poole. Kevad oli alanud, kuid näis, et puudel polnud tahtmist uusi pungid ajada ja veel üht suve getos mööda saata. Andsin jalahoobi tühjale õllepurgile — plats oli purke ja muud prahti täis. Vanad pappkarbid, ajalehed ja pehkinud lauad vedesid kõrge umbrohu sees. Mahakistud traataed jooksis üle platsi järgmise elamuni, mille uksest avanesid St. Edwardi tänavale. Oma maja suunas tagasi vaadates nägin, et mõned esimese korruse aknad olid kaitseks külma tuule eest laudade või galvaniseeritud tinaplekiga kinni löödud. Kaks maja edasi nägin pisikesi neegrilapsi, kes, ümarad näod vastu määrdunud aknaklaasi surutud, jälgisid, kuidas ma endale jalgade abil läbi prahi teed tegin. Nad meenusid mulle väikesi vabadust ihkavaid puuriloomi, kes ometi pelgavad oma puurist väljuda, kartes, et keegi võib neid vigastada või tappa. Aken oli osaliselt katki ja klaasi asendasid veekindla papi tükid. Lugesin kokku viis hirmunud nägu. Väike kolmetoaline korter mahutas neid arvatavasti veel viis.

Kõndisin ringiga maja ette tagasi. Korter 54 keldrikorrusel oli tühi. Rauduks liikus lahtiselt hingedel. Lõin selle jalaga lahti ja olin juba sisse astumas. Kuse, väljaheite, veini, suitsu ja rasu hais oli rohkem, kui ma kannatada suutsin, ning kohe astusin, selg ees ja öökides, uksest välja. Hea seegi, et mu oma tuba kolmandal korrusel oli.

Jooksin mööda kõnniteed. Hoorad tänavale ääres moodustasid armetu vaatepildi. Valged tüdrukud töötasid tänavale paremal poolel ja elasid tubades minust ühe tänavavahe kaugusel. Värvilised tüdrukud töötasid tänavale vastasküljel ja elasid metroo sissekäigu ümbruses. Kõik tüdrukud olid narkomaanid. Nad seisid salgakaupa, *leotardid*⁷ ja räpased mantlid seljas. Mõned haigutasid, sest olid tüdinud või vajasisid „äratust” — varahommikust herooinisüsti, et elu sisse saada. Pärast kaht New Yorgis elatud kuud ei olnud ma selle linnaga ikka veel harjunud. Kodu Puerto Ricos olin näinud pilte Vabadusesambast ja ÜRO hoonest. Aga siin getos polnud kogu silmapiiri ulatuses midagi peale inimlihaga täidetud üürimajade. Iga aken tähistas perekonda, kes tillukesse korterisse kokkupressitult ots otsaga kokku tulla püüdis. Ma mõtlesin San Juani loomaiaale, kus puurivarbade taga tatsasid karud ja laterdasid ahvid. Nad püherdavad omaenese roojas. Nad söövad roiskunud liha või närbunud lehtsalatit. Nad võitlevad omavahel ja ainus kord, kui nad ühiselt tegutsevad, on rünnak sissetungija vastu. Loomad ei ole loodud nii elama — puuris, mille tagumisele seinale on joonistatud džunglipilt, ainus meeldetuletus sellest, kus nad tegelikult olema peaksid. Samuti ei ole inimesed loodud sellise elu jaoks. Aga siin getos elavad nad just nii.

Peatusin fooritule ees Myrtle'i avenüü nurgal. Pea kohalt sõitis kolistades ja möirates üle rong, paisates alla peene tahma- ja nõekorra. Tänavaid kattis lumest, porist ja soolast koosnev lõrtsikiht, millest inimesed roheline fooritule all läbi sumpasid.

⁷ Leotard - liibuv tantsu kostüüm.

Majade taga rippusid pesunöörid ühelt räpaselt rõdult või tuletõrjeredelilt teisele. Sinised särgid ja khakivärvi püksid laperdasid jäises tuules. Kunagi valge aluspesu oli nüüdseks alalisest õhusaastas viibimisest määrdunudhall.

Oli laupäeva hommik ja poodnikud eemaldasid kaupluseesistelt raskeid raudvõresid. Ümbruskonna üheski kvartalis ei leidunud naljalt poodi, mida öösel ringihulkuvate jõukude eest poleks kaitsnud traatvõrk või raud varvad.

Kõige rohkem masendasid mind aga üürimajad. Võis näha üksikuid märke majaelanike jõuetutest püüetest sirutada välja oma betoon- ja telliskivikastidest, et mõningast identiteeditunnet saavutada. Aga see oli lootusetu üritus — nagu vesiliiva vajuv mees, kes välja-sirutatud sõrmedega kobab mülka serval kasvava rohututi järele ja klammerdub sellesse meeleheitlikult, kuni soo ta koos rusikassesurutud rohututiga enesesse imeb.

Tahmakorraga kaetud aknaruudu taga seisis määrdunudpunane savist lillepott. Kidur geraanium toetus lõdvalt klaasile.

Vahetevahel võis näha mõnd maja, mille trepp oli värvitud erksates toonides, või siis aknalauda, mis oli värvitud nii, et ta halli kiviseinal taustal reljeefsena tundus. Teise akna juures rippus määrdunud aknalaualt rohmakas, viimistlemata laudadest kokkuklopsitud lillekast. Paar armetut kunstlille selles seisis vapralt tuulist talveilma trotsides, ise üleni kaetud linna kohal kõrguvatest arvukatest korstnatest lenduva nõega.

Olin jõudnud St. Edwardi tänavale ja peatusin Walt Whitmani raamatukogu ees 67-nda üldkooli kõrval. Teisel pool tänavat oli hiiglasuur üürimaja, 12 korrust kõrge ja terve tänavavahe laiune. Selle 600 akent olid suunatud tänava poole, igaüks neist tähistas mõnda aknaruutude taga värisevat armetut inimolendit. Ühe akna ees rippus räbaldunud kardin, kunagi erksavärviline, kuid nüüdseks ümbruse mõjul luitunud ja rebenenud. Enamikul akendest puudusid eesriided ja maja jõllitas all olevat tänavat oma ilmetute silmadega nagu külmunud laip.

Pöörasin ringi ja läksin sama teed tagasi Washington Parki. Mis nende inimestega siin räpases paigas küll lahti on? mõtlesin. Miks nad niimoodi elavad? Ilma aedadeta. Ilma muruta. Ilma legendiketa. Ilma puudeta. Ma ei teadnud, et kord sellisesse betoonpuuri kolides saab inimesest selle vang. Asfalt džunglist ei olnud enam väljapääsu.

Samal õhtupoolikul kõndisin veel kord tänava lõpuni. Olin märganud mänguväljakul St. Michael-St. Edwardsi katoliku kiriku taga Auburni ja St. Edwardi tänava nurgal midagi lõbustustepargi sarnast, kus karussellisõite ja muud meelelahutust pakuti. Jõudsin sinna kella nelja paiku pärast lõunat — karnevalimuusika pasundamist kostis tänavalegi. Mul oli pisut veel alles röövitud raha ja lõbustustepargile mõtlemine pani mu vere kihama. Sisepääsu juures märkasin salka noori, sõõris ümber itaallasest harmooniumimängija seismas. Nende mustade tagide seljale olid õmmeldud kaks vaarikapunast M-tähte. Lärm, mida käsi plaksutavad ja keset kõnniteed *jitterbugi*⁸ tantsivad noored tekitasid, summutas harmooniumihelid peaaegu täielikult.

Salga keskel seisis tumedate juuste ja heleda nahavärviga minuealine poiss. Tema ilus nägu oli naerust kõveras ja ta tagus jalgadega kiires tantsurütmis vastu kõnniteed. Käed puusas, keerutas ta end muusikataktis. Äkitselt kohtus ta mustade silmade pilk minu omaga. Ta peatus järsult ja naer tema näol asendus kohe karmi, külma ilmega.

„Hei, sina, mis sa siin teed? See on Mau Maude mätas! Me ei taha, et mingid jumbud siin ringi kolaksid!”

Vaatasin tema poole ja nägin, et teised mustade tagidega poisid olid märkamatuult minu ümber ringi moodustanud. Ilusa näo ja teraskülmade silmadega poiss tuli minu juurde ja lükkas mind rinnaga, muiates: „Mis punkti kuulud, mees?”

„Ma'i kuulu mingisse punkti,” vastasin. „Tulin siia ainult selleks, et lõbustuspargis sõita. On see mõni kuritegu või?”

Üks poiss astus teiste seast ette. „Kuule, mees, tead sa ka, mis see siin on?” ütles ta paljastatud noatera viibutades. „See on tera, pisike. See lõikab sul sisikonna välja. Kas sa minuga ei taha targutada? Mina pole nii õrna hingeaga nagu Israel.”

⁸ Jitterbug - tantsustiil.

Poiss, keda Israeliks nimetati, kutsus teise käeviipega tagasi ja jätkas: „Saad aru, jumbud võivad siin väga kiiresti surma saada. Võibolla ma tapan su. Kui sa nüüd elada tahad, siis lase parem jalga!” Ma olin vihane ja kobasin taskus noa järele. Aga ma mõistsin, et šansid olid minu jaoks liiga kehvad. Ma ei tahtnud argpüks olla, kuid ma teadsin, et võin oma julgust ka järgmine kord näidata. Noogutasin pead ja pöördusin tagasi mööda tänavat Washington Parki, oma korteri suunas. Selja taga kuulsin jõugu naeru ja huilgamist. „Pani talle aru pähe, Israel! See väike koerapoeg sai seekord pisut õpetust! Põrgus peab külm ilm olema, kui ta ükskord jälle oma nina siia pista julgeb!”

Olin maruvihane ja löödud. Läksin Myrtle'i raudteeviadukti alla, suundusin pargialale ja istusin ühele pingile. Ma ei pannud tähelegi, et üks umbes kolmeteistkümneaastane poiss oli mulle järgnenud. Pöörasin end ringi ja vaatasin talle otsa. Poiss naeratas ja istus minu kõrvale pingile. „Tegid su elu kibedaks, mis?” küsis ta.

„Mis sa sellega öelda tahad. Ma oleks võind ükskõik kellega neist kokku minna, aga ma ei tahtnud kõigiga korraga kakelda.”

„Need jõugud siin on päris kõvad,” ütles ta, pistes käe särgitaskusse ja võttes välja omatehtud sigareti. „Nad tapavad su ära, kui sa nendega kaasa ei jookse.”

Ta süütas sigareti ja märkas, et ma jälgin. „Kas tõmbad ka marihuaanat?” küsis ta. Raputasin pead, kuigi teadsin, millest ta räägib.

„Tahad ühte proovida? Mul on üks üle. Tead, see on mõnus!”

„Muidugi,” ütlesin mina. Ühe korra ma sel õhtul juba pidin taganema ja rohkem ma seda teha ei soovinud.

Poiss õngitses oma särgitaskus ja tõmbas välja kõveraks muljutud sigareti. See oli mõlemast otsast kinni keeratud ja tumedam sellelt küljelt, kust poiss teda kinnitamiseks oli lakkunud.

„Seda tuleb pahvida,” ütles poiss. „Muidu see kustub ära.”

Ta pani mulle suitsu põlema ja ma hakkasin otsast pahvima.

„Ei,” naeris poiss, „näed, nii.”

Ta võttis sigaretist suure mahvi ja tõmbas suitsu aeglaselt kopsudesse. „Väike kaif! Kui sa kogu aeg ainult pahvid, siis see põleb ära ja sa ei saa midagi. Tõmba kopsu sisse!”

Ma tõmbasin sisse. Suitsul oli veidralt magus maitse ja tugev aroom.

„Mis see teeb?” küsisin, tundes, kuidas uimasti mul pea kergelt pööratama pani.

„Kaif,” vastas poiss. „See paneb su naerma. Selline tunne, nagu oleksid maailma parim tantsija, parim armastaja, parim võitleja. Kõik need vennad seal lõbustuspargis olid marihuaanat suitsetanud. Kas sa'i näinud, et neil olid silmad punased? Selle järgi võib ära öelda, kui nad on puru tarvitanud — silmad läigivad.”

„Kussa seda kraami saad,” pärisin.

„See on lihtne. Siin ümbruskonnas on vähemalt sada diilerit⁹. Enamik suuri kutte võivad seda sulle hankida. Nemad saavad seda suurematelt ärikatelt. Kuubast. Mehhikost. Mina? Minu vanamees kasvatab seda tagaaias. Keegi ei käi seal kunagi ja mu vanamees külvas seemneid umbrohu sisse ja me kasvatame ise. See pole nii hea kui enamus kraamist, aga see ei maksa meile midagi.”

„Kui palju see diileri käes maksab?” küsisin, püüdes ühtlasi sõnavara omandada, ise pisut piinlikkust tundes, et kolmeteistaastane minust rohkem teab.

„Vahel maksab see dollar pulk. Vahel võib pulga saada seitsmekümne viie sendi eest. Aga parem on osta pakike, nagu Prince Alberti pakid on. Siis saab teha ise umbes neljakümne sendi eest tükk. Ettevaatlik peab ka olema. Mõned kutid teevad sobi. Nad segavad oregaanot marihuaana hulka ja sa ei saa enam puhast puru. Kontrolli alati, enne kui maksad, sest nad teevad nagunii sobi.”

Ma olin sigareti lõpuni tõmmanud, sirutasin jalad enda ette ja lasksin pea pingi seljatoele. Tundus, et ma ei pane külma tuult enam nii palju tähele, ja pöörituski oli kadunud. Oli vaid tunne, nagu hõljuksin unenäopilvel.

⁹ Diiler – narkootikumide kokkuostja ja nendega kaubitseja.

Pöörasin pead, nii et võisin poissi näha. Ta istus pingil, pea käte vahel. „Ma mõtlesin, et see kraam peaks su õnnelikuks tegema. Miks sa siis ei naera?”

„Misasja mul siis nii väga naerda on?” ütles ta. „Vanamees on mul joodik. Ainult ta pole mu päris vanamees. Ta lihtsalt tuli läinud aastal mu ema juurde elama. Ma isegi ei tea, kes mu vanamees tegelikult on. Ja see mees peksab mu mampsi kogu aeg. Eelmisel nädalal püüdsin ma teda mampsi juurest eemale tirida ja ta lõi mul pudeliga kaks hammast välja. Ma viskasin teda kellaga ja tabasin selga. Siis mamps, minu oma mamps, sõimas mind koerapojaks ja käskis mul minema kasida... et mul polnud mingit õigust tema mehele haiget teha. Nüüd ma elan tänaval ja ootan ainult, kuni ma ta ära tappa saan. Ma'i tee tegemist ühegi jõuguga. Ma'i tee tegemist kellegagi. Ma lihtsalt ootan, kuni see sõnnik üksi on, ja siis ma tapan ta. Ma'i armasta enam isegi oma ema. Mis mul siin naerda on.”

Rääkimise ajal ei tõstnud ta kordagi pead. „Sama mees, kes tagaaias marihukaanat kasvatab või?” küsisin mina.

„Just. Tema on ka diiler. Oota ainult, kuni ma ta üksi kätte saan. Siis ma talle annan — pussitan läbi.” Ta tõstis pilgu, nägu kurnatud ja väsinud, pigem nagu vana ahvi kui kolmeteistkümnepäevase poisi nägu. „Aga sinu vanamees? Kas ta on ka joodik?”

„Ei, mul on vedanud. Mul pole isegi vanamutti ega vanameest,” valetasin. „Ma olen täitsa omapead.”

Poiss tõstis pea. „Mhmm, mina ka nüüd vist.” Siis, elavnedes: „Olgu, näeme siis. Vaata ette, et sa jõuke ei kohta. Nad tapavad su maha, kui sa öösel tänaval nende kätte satud.”

„Kuule, aga nende jõukude kohta. Palju neid on?”

„Sadu,” ütles ta. „Mees, neid on nii palju, et sa ei jõua lugeda.”

„Mis nad teevad?”

„Võitlevad muidugi, mis siis veel? Nad kas lähevad välja ja võitlevad mõne teise jõuguga või istuvad kodus ja kaitsevad oma mätast mõne sissetungiva jõugu eest. Kui nad üksteisega ei võitle, siis võitlevad nad politseiga. Nad kasutavad kõike, millega on võimalik võidelda. Nad kannavad kaasas nugasid, keppe, püstoleid, õhupüsse, vasknukke, vintpüsse, ärasaetud otsaga haavlipüsse, tääke, pesapallikurikaid, katkisi pudeleid, bensinipomme, telliskive, jalgrattakette... mida sa ka ei nimetaks, seda kõike kasutavad nad selleks, et sind ära tappa. Nad viilivad isegi oma vihmavarjuotsad teravaks, panevad orad kinganinade otsaja mõned *dago*¹⁰ jõugud kannavad kokkupandava teraga žilette ja panevad žiletiterad rusikas käe sõrmede vahele. Kui sa siin veel elad, siis saad ise teada. Seepärast ma ei teegi nendega tegemist. Mina hoidun nende eest lihtsalt pimedatele tänavatele. Aga küll sa ise teada saad, käi veel ringi ja küll sa teada saad.”

Ta tõusis püsti, lippas läbi pargi ja kadus hämarusse. Suundusin tagasi Fort Greene Place 54-ndasse. Väljas oli juba pime.

¹⁰ Dago (deigo) – halvustav hüüdnimi hispaania päritolu inimese kohta.

Vereristsed

Mitu nädalat hiljem väljusin umbes kell kaheksa õhtul oma korterist ja kõndisin Papa Johnini Lafayette'i tänava nurgal. Noor Tico-nimeline puertoriikolane tõmbas majaseinale nõjatudes suitsu. Olin teda ka paar korda varem kohanud ja teadsin, et ta on noa käsitsemises asjatundja.

Ta tõstis peaja ütles: „Hei, Nicky, tahad olengule tulla? Ma tahan tutvustada sind Carlosele, pundi presidendile.”

Olin varem küll „olengutest” kuulnud, kuid polnud iial ühelgi käinud. Niisiis võtsin ettepaneku kohe vastu ja läksin Tico järel mööda üht kõrvaltänavat ja ühe üürimaja trepialusest keldrisse.

Alguses ei suutnud mu silmad nõrga valgusega harjuda. Nurgas posti otsas oli vaid üks ähmane lamp. Pisut valgust immitses aknast ja veidi läbi ukse tänavavalgustusest.

Ruumis edasi liikudes eristasin üksteise külge klammerduvaid, vaikse muusika taktis õõtsuvaid kogusid. Nende pead tolknesid teineteise õlal ja jalad liikusid aeglase muusika rütmis. Üks poiss hoidis oma tüdruku selja taga peos veinipudelit. Vaarudes pani ta oma käe ümber tüdruku kaela ja võttis pudelist suure sõõmu.

Mõned poisid istusid väikese laua ääres, mängisid kaarte ja suitsetasid sigarette. Hiljem sain teada, et need olid *riiferid*¹¹. Keset lauda troonis veinipudel.

Ruumi tagumises osas, lambist kaugemal, pikutasid mati peal kaks paarikest. Üks neist oli teineteise embuses ilmselt magama jäänud. Teine paar oli hõivatud tõsise armumänguga. Nägin, kuidas nad püsti tõusid, käed ümber teineteise põimitud ja suud kirglikus suudluses kokkukleepunud, ning kõrvalukse taha tuikusid.

Tico vaatas minu poole ja pilgutas silma. „Seal sees on voodi. Me hoiame seda seal selleks, et nad *sliipida*¹² saaks, kui tahavad.”

Minu jalge ees põrandal oli hunnik odavaid ajakirju paljaste ja poolpaljaste naiste piltidega.

„Nii et see ongi siis oleng,” mõtlesin omaette.

Tico krabas mul käest ja tiris ruumi sisse. „Tere kõigile! See on minu sõber. Kas me ei teeks tal olemise koduseks.

Ukse kõrvalt varjust astus välja heleda peaga tüdruk ja võttis mul käest kinni. Tal oli seljas liibuv must sviiter ja vaarikapunane seelik ning ta oli paljajalu. Panin käe ümber ta puusade ja ütlesin: „Tere, kullake, tahad minuga tantsida?”

„Mis su nimi on?” küsis tüdruk. Enne kui ma suud avada jõudsin, vastas Tico minu eest: „Tema nimi on Nicky. Ta on minu sõber ja ta on igavene äge võitleja. Võibolla ta tahab meiega ühineda.”

Tüdruk nihkus mulle lähemale ja surus keha vastu mu keha. „Okei, Nicky, kui sa juba nii kõva võitleja oled, siis vaatame, kui hea tantsija sa ka oled.” Me liikusime põranda keskele ja ma tundsin, kuidas ta reied minu omade vastu nühkisid, kui me muusika taktis loivasime.

Tüdruku liikumine hakkas mind erutama. Ta oli soe ja ma tundsin iga ta liigutust, sest ta liibus tihedalt vastu mu keha. Libistasin käe ta sviitri alla seljale ja surusin ta tugevalt enese vastu.

„Mmmmm,” kuulsin tüdruku oigamist. Sellest piisas ja ma panin käe kaenla alt ümber tüdruku keha.

Äkki surus ta mõlemad käed vastu mu rinda ja lükkas mu järsult eemale. „Tõmba minema! Mida sa oma arust teed?” ütles ta vihaselt.

„Ära käperda mind! Ma olen Jose oma ja ta lõikab su ribadeks, kui ma talle ütlen, et sa mind käppida püüdsid!”

Tüdruk nägi mu näost, et olin segaduses. Ta nägu läks naerule, ta sirutas käe välja ja tõmbas mu uuesti vastu oma keha. Ta pani suu mu kõrva äärde: „See on ju ikkagi alles esimene kord! Ära ole nii kärsitu! Kui sa mulle meeldid, siis luban ma sulle kõike.”

¹¹ Riifer (ingl.k. reeder) . marihuaanasigaret.

¹² Sliipida (ingl.k. sleap) – magama.

Me tantsisime veel veidi ja jäime siis seisma, et vaadata, kuidas kaks poissi noaga „könni” mängisid. Üks poistest seisis seljaga vastu seina ja teine viskas tema jalgade suunas nuga. Eesmärgiks oli saada nuga jalgu tabamata nii lähedale kui võimalik. Kui poiss araks löi ja ennast liigutas, siis ta oli „könn”.

Tabasin end mõttelt, et peaks ta poisile pihta viskama. Verele mõtlemine erutas mind. Seistes seal, hakkasin endamisi naerma, sest lootsin, et ta käsi vääratab ja nuga tabab poissi.

Musta sviitriga blondiin sikutas mind käest: „Tule kaasa! Ma tahan sind kellelegi väga tähtsale tutvustada.”

Läksin tema järel kõrvaltuppa. Pikk kondine puertoriikolane oli lösakil toolil, jalad enda ette väikesele lauale sirutatud. Tema süles istus kaksiratsa tüdruk, pea poisi õlal, see aga puhus suitsu läbi tüdruku juuste ja naeris.

„Hei, teie!” hüüdis ta meile. „Kas teil viisakust üldse pole? Kas te ei tea, et enne tuleb luba küsida, kui te niimoodi sisse vajute? Ta võite tabada mind tegemas midagi, mida ma ei taha, et keegi pealt näeks.” Ta naeris ja patsutas tüdruku puusi mõlemalt poolt.

Siis vaatas minu poole ja küsis: „Kes see tüüp on?” Blondiin vastas: „See on minu sõber Nicky. Tico tõi ta siia. Tico ütleb, et ta on kõva võitleja.”

Pikk kondine poiss lükkas tüdruku sülest maha ja vaatas mulle karmilt otsa. Siis naeratas ja sirutas käe välja. „Tere, Nicky. Mina olen Carlos, Mau Maude president.”

Asetasin käe ettevaatlikult tema omale ja tõmbasin siis tagasi, libistades peopesa vastu tema peopesa, nagu jõugu komme nõudis.

Olin Mau Maudest varemgi kuulnud. Nime olid nad endale võtnud Aafrika verejanuliste metslaste järgi. Olin näinud neid tänaval mustade nahktagide ja seljale õmmeldud vaarikapunaste M-tähtedega. Neil olid peas toredad alpikübarad, sageli puutikkudega kaunistatud. Enamik neist kandis jalutuskeppe ja teravaninalisi kingi, millega võis inimese mõne sekundi jooksul surnuks lüüa.

Carlos noogutas toanurga suunas ja ma tundsin ära poisi, keda olin näinud lõbustustepargis. „See on Israel. Ta on Mau Maude asepresident.” Israel vaatas mulle ilmetul näol otsa. Tema sügavmustad silmad puurisid mu hingest läbi ja tegid olemise ebamugavaks.

Hiljem sain teada, et president ja asepresident on peaaegu alati koos. Nad kaitsevad teineteist, kui ühte rünnatama peaks.

„Kui vana sa oled, Nicky?” küsis Carlos.

„Kuusteist,” vastasin.

„Tead sa midagi võitlemisest?”

„Muidugi,” ütlesin.

„Oled sa valmis võitlema ükskõik kellega, isegi politseiga?”

„Muidugi,” vastasin jälle.

„Oled sa kunagi kedagi noaga löönud?”

„Ei,” vastasin ausalt, kuid mõningase kahetsusega.

„Kas keegi on kunagi sind pussitada püüdnud?”

„Jah,” vastasin.

„Jaah?” küsis Carlos uue huviga. „Mis sa selle kutiga tegid?”

„Midagi,” vastasin. „Aga ma veel teen. Ma lihtsalt ootan, kuni ma ta uuesti kätte saan ja siis ma tapan ta.”

Israel katkestas mind: „Kuule, mees, kui sa tahad meie pundiga ühineda, siis pead tegema nagu meie. Meie oleme kõige tugevamad. Isegi politsei kardab meid. Aga kõnne pole meil vaja. Kui sa tahad ühineda ja ei ole könn, siis on hästi. Aga kui sa könni mängid, siis me lõikame su lõhki ja tapame ära.”

Teadsin, et Israel rääkis tõtt. Olin kuulnud mitmeid lugusid noortest poistest, keda nende oma jõugu liikmed olid ära tapnud, sest nad olid jõugukaaslase peale keelt kandnud.

Carlos hakkas uuesti rääkima: „Kaks asja, mida meeles pead pidama. Kui sa Mau Maudega ühined, siis see on igaveseks. Keegi ei lahku kunagi. Teiseks, kui sa võmmide kätte satud ja lobisema hakkad, siis me saame su kätte. Me saame su kätte siis, kui sa vanglast välja pääsed, või me tuleme sulle vanglasse järele ja saame su seal kätte. Aga igal juhul me saame su kätte.”

Israeli näol oli näha naeruvinet: „Mis sa selle kohta ütled, vennas, kas tahad ikka veel pundiga ühineda?”

„Andke mulle kolm päeva aega,” ütlesin. „Kui ma teie pundiga ühinen, siis tahan kõike kaasa teha.”

„Olgu peale, vennas,” ütles Carlos. „Saad kolm päeva järelemõtlemisaega. Ja selle aja möödudes tuled siia tagasi. Ütled mulle, mis sa otsustanud oled.” Ta istus ikka veel samas lösakil poosis, jalad enda ette sirutatud. Ta oli oma tüdruku uuesti enda peale tõmmanud ja ta vasak käsi kobas puusade kohalt tüdruku seeliku alt.

Ma pöördusin, et ära minna ja Carlos ütles: „Kuule, Nicky! Ma unustasin ütelda. Kui sa kellelegi rääkima peaksid... ükskõik kellele... kus me asume, siis ma tapan su enne, kui sa ringigi pöörata jõuad. Selge?”

„Selge,” ütlesin mina. Ja ma teadsin, et tal oli tõsi taga.

Tänavale jõudes uurisin Ticol: „Mis sa arvad, Tico? Arvad sa, et ma peaksin Mau Maudega ühinema?”

Tico kehtas vaid õlgu: „See on kindel värk, mees. Kui sa nendega ühined, siis nad kannavad su eest hoolt. Kui sa nendega ei ühine, siis nad tõenäoliselt tapavad su sellepärast ära. Sul pole nüüd enam erilist valikut. Pealegi, sul tuleb mingi jõuguga nagunii ühineda, kui sa siin ümbruses ellu jääda tahad.”

„Mis sa Carlosest arvad?” küsisin. „Mis mees ta on?”

„Ta on okei. Ta ei räägi palju, aga kui ta seda teeb, siis kuulavad kõik. Tema vastutab ja kõik teavad seda.”

„On see tõsi, et president võib valida omale tüdrukutest ükskõik keda?” tundsin huvi.

„See on õige,” kinnitas Tico. „Meil on jõugus umbes 75 tüdrukut ja president saab vabalt valida. Iga päev eri tüdruk, kui ta tahab. Tead, kuidas see neile meeldib! See on auasi, presidendiga olla. Nad võitlevad omavahel selle eest, kes presidendile külje alla pugeda tohib. See pole veel kõik. Jõuk hoolitseb presidendi eest. Tema saab esimesena osa varastatud asjadest — tavaliselt jätkub sellest toa üüriks ning toidu ja riiete ostmiseks. President olla on üsna lahe.”

„Kuule, Tico. Kui sa noaga nii hästi ümber käia oskad, miks sa siis president ei ole?”

„Mitte mina. President ei saa eriti palju võidelda. Ta peab paigal olema ja asju planeerima. Mina armastan võidelda. Ma'i taha president olla.

Just see, mis mullegi meeldib, mõtlesin mina. Mulle meeldib ka võidelda.

Tico suundus tagasi Papa Johni poole ja mina pöörasin otsa ringi, et Fort Greene Place 54-ndasse minna. Tundsin, kuidas veri mu veenides kirvendas, kui kujutlesin, mis mind ees ootab. Olengud, tüdrukud. Aga kõige rohkem — võitlused. Mul ei tarvitsenud enam üksi võidelda. Ma võisin teha nii palju valu, kui tahtsin, ja mitte valu vastu saada. Mu süda hakkas kiiremini lööma. Võibolla avaneb mul tõesti võimalus kedagi pussitada. Suutsin manada silme ette tõepärase pildi sellest, kuidas veri üle mu käte voolas ja tänavale nirises. Tegin kõndides kätega kaarjaid liigutusi, kujutades, et mul on nuga käes ja ma torkan ja raiun pimeduses kujutletavaid kogusid. Olin ütelnud Carlosele, et vastan talle kolme päeva pärast. Aga ma olin oma otsuse juba teinud. Ma ei tahtnud midagi muud, kui et keegi mulle nupuga noa ja püstoli annaks.

Kaks õhtut hiljem olin uuesti olengul. Astusin sisse ja Carlos tuli mulle ukse peale vastu. „Tere, Nicky! Sa tuled just õigel ajal. Meil on siin veel üks poiss, kes tahab Mau Maudega ühineda. Kas tahad vastuvõtuseremooniat pealt vaadata?”

Mul polnud aimugi, mis see vastuvõtuseremoonia on, aga pealt tahtsin seda sellegipoolest vaadata. „Aga võibolla tulid ütlema, et sa ei tahagi meiega ühineda, mis?” jätkas Carlos.

„Ei,” vastasin kiiresti. „Ma tulin ütlema, et ma olen valmis ühinema. Ma tahan võidelda. Ma arvan, et olen niisama tugev kui ükskõik kes teine ja parem võitleja kui enamused neist kuttidest.”

„Kena,” ütles Carlos. „Sa võid pealt vaadata ja siis tuleb sinu kord. Meil on kaks meetodit, et kindlaks teha, kas sa oled kõnn või mitte. Sa kas seisad paigal, kuni kaks meie kõige kõvemad kutti sind peksavad, või seisad sein ääres ja ootad nuga. Kui sa kummagi eest ära jooksed, siis ei luba me sind jõuguga ühineda. See poiss seal ütleb, et ta on tugev. Vaatame, kui tugev ta tegelikult on. Siis vaatame, kas sina oled sama tugev.”

Vaatasin teisele poole tuba ja nägin teist poissi. Ta oli umbes kolmeteistkümneaastane, vistrikulise näo ja silmadele langeva pika musta juuksepahmakaga. Ta oli väike ja kõhn ning ta käed rippusid kangelt külgedel. Tal oli seljas valge, pikkade varrukatega särk, mis oli eest määrdunud ja püksist väljas. Mulle tundus, nagu oleksin seda väikest vinnilist varem koolis näinud, aga ma polnud kindel, sest ta oli minust noorem.

Umbes nelikümmend poissi ja tüdrukut ootasid põnevusega vaatamängu. Asja juhtis Carlos. Ta käskis pöranda vabaks teha ja nad kõik võtsid seinte ääres kohad sisse. Poisikesel kästi seljaga vastu paljast seina seista. Carlos seisis poisi ees, puss käes. Hõbedane tera läikis ähmases valguses.

„Ma pöoran ringi ja astun kaksikümmend sammu selle teise seina suunas,” lausus ta. „Sina seisad just seal, kus sa oled. Sa väidad, et oled kõva mees. Noh, teeme siis selgeks, kui kõva sa oled. Kui ma kaksikümmend sammu täis saan, siis ma pöoran ringi ja viskan selle noaga. Kui sa kõrvale liigud või pea alla lased, siis sa oled kõnn. Kui sa seda ei tee, isegi kui nuga sulle pihta läheb, siis oled tõesti kõva mees ja võid Mau Maudega ühineda. Selge?”

Väike poiss noogutas.

„Nii, veel üks asi,” ütles Carlos, hoides nuga nooruki näo ees. „Kui sa vedelaks lööd, seni kui ma loen ja kõnnin, siis võid kohe hõigata. Aga sel juhul on parem, kui sa oma nina siiakanti enam kunagi ei pista. Sest kui sa seda teed, siis me lõikame need su suured kõrvad peast ja sunnime sind neid ära sööma ja siis tõmbame su naba õllekorgitseriga välja ja laseme su verest tühjaks.”

Poisid ja tüdrukud hakkasid naerma ja käsi plaksutama. „Las käia, las käia!” hüüdsid nad Carlosele.

Carlos pööras poisile selja ja hakkas aeglaselt ruumi vastasseina suunas liikuma. Ta hoidis oma pikka sädelevat pussi tera otsast kinni, käsi küünarnukist painutatud, nuga näo ees.

„Üks... kaks... kolm...” Rahvas hakkas karjuma ja ilkuma. „Anna talle, Carlos! Viska see talle silma! Lase tast verd, lase verd!”

Poisike kõssitas seina ääres nagu tiigrile kätte sattunud hiir. Ta püüdis meeleheitlikult vapper olla. Ta käed olid kangelt külgedel, sõrmed väikesteks rusikateks pigistatud, sõrmenukid naha taustal valged. Poiss oli näost kaame ja ta silmad olid hirmust pärani.

„Üksteist... kaksteist... kolmteist...” luges Carlos pikkamisi, sammudega kaugust mõõtes. Pinge kasvas, poisid ja tüdrukud hirnusid ja nõudsid häälekalt verd.

„Üheksateist... kaksikümmend.” Pikkamisi pöördus Carlos ümber ja tõstis parema käe kõrva taha, hoides nuga vaheda tera otsast. Summ noori oli verejanust pöörane. Just siis, kui ta järsu liigutusega noa ette tõi, kummardas väike poiss alla, heitis käed üle pea ja karjus: „Ei! Ei!” Nuga tungis mütsatusega seina mõne tolli kaugusel kohast, kus oli olnud poisi pea.

„Kõnn!... kõnn!... kõnn!” rökkas jõuk.

Carlos oli vihane. Ta suunurgad tõmbusid pingule ja silmad pilusse. „Võtke ta kinni!” sisistas ta. Kaks poissi lähenesid ruumi kummastki küljest, haarasid lõdiseva lapse kätest ja virutasid ta tagasi vastu seina.

Carlos kõndis üle ruumi ja seisis väriseva kuju ette. „Kõnn!” kähvas ta tigidalt. „Kõnn! Ma teadsin, et sa oled argpüks, kohe kui ma sind nägin. Ma peaksin su ära tapma.”

Taas võtsid teised ruumisolijad sõnast kinni: „Tapa ta! Tapa see jänespüks ära!”

„Kas sa tead, mis me kõnnidega teeme?” küsis Carlos. „Me kärbime neil tiibu, nii et neid enam siputada ei saaks.”

Ta rabas noa seinast välja. „Tõmmake ta laiali!” käsutas ta.

Enne kui poiss end liigutada suutis, rebisid kaks poissi ta käed kehast eemale, nagu tiivad laiali. Nii kiiresti, et silmad kätt vaevalt jälgida jõudsid, tõi Carlos noa raevuka hoobiga üles ja virutas selle peaaegu pidemeni lapse kaenlaauku. Poiss võpatas ja karjatas valust. Veri purskas joana ja värvis ta valge särki kiiresti punaseks.

Nuga poisi ihust välja tõmmates, haaras Carlos selle teise kätte. „Näed, mees,” ütles ta mõnitavalt ja torkas noa julmalt poisi teise kaenlaauku: „Ma olen ka vasakukäeline.”

Kaks poissi vabastasid oma haarde ja laps varises põrandale, käed rinnal risti, haletsusväärselt oma läbitorgitud liha kinni hoides. Ta karjus ja veerles põrandal. Ta särk oli üleni erepunase verega koos.

„Visake ta siit välja!” käratas Carlos. Kaks poissi astusid ette ja tirisid lapse püsti. Poiss viskas pea selga ja kisendas valust, kui nad ta käsi raputasid. Carlos lõi talle käe suule ja karjumine lakkas. Poisi hirmust pärani silmad piilusid üle Carlose käelaba.

„Kasi koju, kõnn! Kui ma kuulen, et sa veel kord karjud või meie peale kaebad, siis löikan sul ka keele suust välja. Selge?” Rääkides hoidis ta nuga üleval; selle hõbedaselt teralt nõrgus verd pärlmutterjale käepidemele. „Selge?” kordas ta.

Laps noogutas.

Poisid lohistasid ta üle põranda ja uksest välja kõnniteele. Jõugu liikmed hüüdsid talle järele: „Kasi koju, kõnn!”

Carlos pöördus näoga minu suunas. „Kes on järgmine?” küsis ta... sihtides mind halastamatult silmadega. Jõuk jäi vaikseks.

Korruga mõistsin, et ma ei karda. Tõtt öelda olid noapisted ja valu mind nii kaasa haaranud, et ma lihtsalt nautisin seda. Kogu selle vere nägemine tekitas minus metsiku, pöörase tunde ja ajas naerma. Ma kadestasin Carlost. Kuid nüüd oli minu kord.

Mul oli meeles Carlose ütlus, et ma võisin valida kahe vastuvõtutseremoonia vahel. Kaine mõistusega sain aru, et Carlos oli ikka veel vihane. Kui ma lasen tal enda pihta nuga visata, siis püüaks ta mind meelega tabada. Tundus targem, et valiksin kahest võimalikust teise variandi.

„Kas meil on veel üks kõnn?” narritas Carlos.

Ma astusin ruumi keskele ja vaatasin ringi. Üks tüdrukust, pikka kasvu sale plika, hüüdis: „Mis lahti, kullake? Kas sa kardad midagi või? Meil on pisut verd varuks, kui sul seda üldse ei peaks olema.” Jõuk huilgas ja mõirgas naerust. Ja tüdrukul oli õigus. Seina ääres, kus too teine poiss seisnud oli, kattis põrandat kleepjas vereleik.

Ütlesin: „Mina küll mitte. Mina'i karda. Proovige mind järele! Kus on need teie poisid, kes mind kolkida tahavad?”

Püüdsin teha head nägu, aga sisimas olin siiski hirmul. Ma teadsin, et pean valu kannatama. Sain aru, et need inimesed võtsid oma osa mängus tõsiselt. Aga ma olin valmis pigem surema, kui argpüks olema. Niisiis ütlesin: „Ma olen valmis!”

Carlos hõikas haukuvalt viis nime. „Johnny!” Ja üks lühike, jässakas poiss astus teiste seast välja ja seisis minu ette. Ta oli minust kaks korda kogukam, sügavalt kortsus otsaesisega ja peaaegu ilma kaelata. Ta pea näis istuvat otse õlgade vahel. Ta kõndis keset ruumi ja lõi nukid valju plaksuga kokku.

Püüdsin mõttes oma 120 naela tema 200¹³ vastu seada. Ta vaatas mulle tuimalt otsa nagu ahv — ründamiskäsku oodates.

„Mattie!” Veel üks poiss astus ette. See oli rohkem minu mõõtu, aga ta käed olid pikad, palju pikemad kui minu omad. Ta tantsiskles ruumi keskele, tehes kätega kiireid poksilööke. Ta hoidis oma lõuga vastu rinda, vaadates altkulmu. Ta tegi ruumile ringi peale, rusikad välgukiirusel läbi õhu vuhisemas. Tüdrukud vilistasid ja ohkisid ning poiss jätkas oma varjupoksi, puhkides ja läbi nina norsatades ning samal ajal haake ja sirgeid jagades.

„Jose!” Kolmas poiss liitus grupiga. Ta näol oli sügav arm, mis jooksis silmaalusest lõuaotsani. Ta hakkas särki seljast võtma ja lihaseid pingutama. Kehaehituselt oli ta nagu raskejõustiklane. Ta tegi mulle tiiru peale — uurides mind iga nurga alt.

„Öökull!” Jõugu liikmete seast kostis heakskiiduhõiseid. Öökull oli ilmselt nende lemmik. Hiljem sain teada, et nad kutsusid teda Öökulliks, kuna ta nägi sama hästi nii päeval kui öösel. Teda kasutati mürglite ajal esiliinil, sest ta silmas lähenevat vastasjõuku esimesena. Tal olid suured pärani silmad ja kõver nina, mis nähtavasti oli mitu korda murdunud. Tema üks kõrv oli peaaegu täielikult otsast rebitud — kunagi oli teda tabanud löök lauajupiga, milles oli pikk nael. See oli juhtunud ühe mürgli ajal kooliaias ja nael oli ta kõrva taha kinni jäänud ning sellest

¹³ Vastavalt 54 ja 90 kg.

rohkem kui poole ära kiskunud. Öökull oli lühike ja paks poiss ning tal oli kõige alatum ilme, mida ma kunagi näinud olin.

„Paco!” Pacot mul näha ei õnnestunudki. Kuulsin vaid, kuidas ta mu selja taga hüüdis: „Hei; Nicky!” Pöördusin vaatama ja ta virutas mulle rusikaga tagant vöökohta. Valu oli lõikav. Tundus, nagu oleks ta löögiga mu neeru rebestanud. Püüdsin õhku ahmida, kuid ta lõi mind uuesti. Kui ma end sirgu ajasin ja käed valutavale seljale panin, lõi üks poistest mind nii kõvasti kõhtu, et mul jäi hing kinni. Tundsin, et kaotan varsti valu pärast teadvuse ja siis lõi keegi mind näkku ja ma tundsin oma ninaluu purunemist.

Mul ei olnud kordagi võimalust vastu lüüa. Tundsin, et kukun maha ning keegi haarab mu pikkadest juustest kinni. Mu keha vajus põrandale, aga pead hoiti juukseidpidi üleval. Keegi lõi mind tahmase saapaga näkku ja ma tundsin, kuidas liivaterad tungisid põske ja huulde. Igalt poolt tuli mu pihta jalahoope ja see, kes mind juustest kinni hoidis, tagus vastu pead.

Siis valgus kadus ja rohkem ei mäletanud ma midagi.

Veidi aega hiljem ärkasin sellest, et keegi mind raputas ja kätega vastu põski lõi. Kuulsin, kuidas keegi ütles: „Hei, ärka üles!” Püüdsin pilku koondada, kuid ei näinud midagi peale lae. Tõmbasin käega üle näo ja tundsin nahal verd. Olin sellega üleni koos. Vaatasin üles ja nägin selle nägu, keda hüüti Öökulliks. Veri ajas mind marru. Virutasin talle vastu hambaid. Korraga tuli kogu mu energia tagasi. Lamasin selili selles suures kleepuvas vereloigus, pööreldes ja kõiki ümberseisjaid jalaga lüüa püüdes. Ma vandusin ja karjusin, jagasin hoope käte ja jalgadega.

Keegi haaras mul jalgadest ja surus mind vastu põrandat, kuni mu raev lahtus. Israel kummardus naerdes minu kohale.

„Sa oled meie mees, Nick. Sind saab kasutada. Sa võid olla mis tahes, aga kõnn sa ei ole. See on kindel. Võta!” Ta surus mingi eseme mulle pihku.

See oli 32-ne revolver. „Sa oled Mau Mau, Nicky! Mau Mau.”

Mürgel tänaval

Israel ja mina muutusime kohe peaaegu et lahutamatuks. Kolm päeva hiljem tuli ta mulle õhtul üürikorterisse ütlema, et ees seisab mürgel Bishopitega. Lõpuks ometi, mõtlesin, avaneb mul võimalus revolvril kasutada — lõpuks ometi saan võidelda. Tundsin, kuidas mul juuksekarvad kuklal turri tõusid, kui Israel sõjaplaani kirjeldas.

Plaani järgi pidid Mau Maud kogunema Washington Parkis De Kalbi lähedal. Pidime olema seal kell üheksa õhtul. Meie sõjanõunik oli juba kohtunud mustanahaliste Bishopite jõugu sõjanõunikuga ning ajaja koha suhtes kokku leppinud — kell kümme õhtul 67-nda üldkooli tagusel spordiväljakul.

Israel ütles: „Võta oma revolver kaasa! Kõigil teistel kuttidel on oma relvad. Mõnedel on omatehtud püssid ja Hectoril on saetud toruga haavlikas. Me anname neile Bishopitele õppetunni, mis neile veel kauaks meelde jääb. Kui meil tappa tuleb, siis tapame. Aga kui me lüüa saame, siis võitleme ikkagi. Me oleme Mau Maud. See suguharu. Aafrika Mau Maud joovad verd, meie oleme täpselt nagu nemad.” Kui ma kell 8.30 parki jõudsin, voolas sinna juba rahvast kokku. Mõõdaminevaid politseinikke kartes olid nad oma relvad puude otsa ja pika rohu sisse peitnud. Kuid sel õhtul politseid ei tulnud ning Israel ja Carlos jagasid korraldusi. Kella kümneks õhtul tungles pargis juba rohkem kui sada poissi. Mõnedel neist olid püssid. Enamikul olid noad. Osal olid pesapallikurikad, tippukinnitatud naeltega kepid või omavalmistatud nuiad. Teistel olid jalgrattaketid, mis vastase pea suunas lingutamisel hävitava relvana toimisid. Carlosel oli kahe jala pikkune tääk ja Hectoril lühikeseks saetud toruga haavlipüss. Osa poistest pidi kaks tänavavahet edasi minema ja lähenema platsile Parki avenüü poolsest küljest, et Bishopite taganemisteed ära lõigata. Nad pidid ootama, kuni kuulevad, et lahing on täies hoos, ja siis tagatiivalt ründama. Ülejäänud pidid tulema koolimaja St. Edward Streeti poolsest küljelt ja Bishopid taganema lööma ning siis lõikavad meie omad neil põgenemisteed ära.

Liikusime vaikselt pargist väljakule, teel peidupaikadest relvi kaasa võttes. Tico seisis irvitades minu kõrval. „Mis on Nicky, kas kardad?”

„Mine metsa! See on just see, mida ma olen oodanud,” ütlesin, tagihõlmu paotades, et Tico mu revolvril näeks.

„Mitu kuuli sul selles on?” küsis ta.

„See on täis. Viis.”

„Mees,” ütles Tico, tasakesi vilistades, „pole paha. Sa peaksid ühe neist mustadest vördjatest täna kindla peale maha saama. Mina? Mina jään oma väitsa juurde.”

Me jagunesime väikesteks gruppideks, et Auburni ja Edwardi tänava nurgal asuvast politseijaoskonnast mööda hiilida. Koolimaja ees võtsime uuesti rivisse ja Carlos andis meile rünnakusignaali.

Ründasime spordiväljakut hoone kummaltki küljelt. Bishopid juba ootasid meid. „Jaah! Jaah! Tapke neid! Andke neile!” röökisime karjana väljakule tungides ja üle kaht jõuku lahutava vahemiku joostes.

Püstolit vöö vahelt välja tõmmates rajasin teed grupi peasse. Israel põikas kõrvale ja vibutas oma pesapallikurikat. Noored tunglesid kõikjal mu ümber, karjudes, needes ja üksteisele hoope jagades. Spordiplatsil oli arvatavasti 200 noort, kuid väljas oli pime ja jõuke oli raske teineteisest eristada. Nägin, kuidas Hector üle korvpalli väljaku jooksis ja keegi talle prügikastikaanega vastu liikus. Hector kukkus selili. Ta haavlipüss läks valju kärgatusega lahti.

Üks neegripoiss tema lähedal kukkus ettepoole, veri peahaavast voolamas. Jooksin tast mööda ja virutasin jalaga. Ta keha tundus nagu viljakott.

Äkki lükkas keegi mind selja tagant ja ma maandusin käed-jalad laiali korvpalliväljaku asfaltkattel. Sirutasin käed ette, et kukkumishoogu pidurdada ja tundsin, kuidas nahk mu peopesadelt maha koorus. Pöördusin vaatama, kes mind tõukas ja sain pea napilt kõrvale asfaldile langeva pesapallikurika löögi eest. Kurikast lendas vaid pilpaid. Otselöök oleks mu tapnud.

Mau Maude seast kostis valju kisa — jõugu tagavarajõud ründasid tagalast. „Anna tuld, anna tuld!” Ajasin end jalule. Segadusesattunud Bishopid hakkasid jooksmas St. Edwardile

kulgevate kõrvaltänavate suunas. Israel oli minu kõrval ja karjus: „Lase see seal maha, Nicky, lase ta maha!”

Ta osutas käega väikese poisi poole, kes põgeneda püüdis, kuid oli haavata saanud ja jäi pool-joostes, pool-longates teistest Bishopitest maha. Suunasin relva koperdava kuju suunas ja vajutasin päästikule.

Püss läks lahti, kuid poiss jooksis edasi. Haarasin mõlema käega püstolist ja vajutasin uuesti päästikule.

„Sa tabasid teda, sa tabasid!” Väike poiss kukkus puusa tunginud kuuli jõul ettepoole. Ta roomas ikka veel edasi, kui Israel mul käest haaras ja hüüdis: „Laseme jalga, vennas, politsei tuleb!” Bishopid püüdsid kõrvaltänava kaudu põgenema pääseda. Kooliesiselt kostis neid sisse piiravate politseinike vilesid ja hüüdeid. Jooksime vastassuunas ja hargnesime kooliväljaku tagumises otsas eri suundadesse. Üle võrkaia ronides vaatasin tagasi. Nõrgas valguses nägin kolme poissi, kes liikumatult maas lebasid, ja mitmeid teisi, kes istukil oma haavu kinni hoidsid. Kogu lahing polnud kestnud rohkem kui kümme minutit.

Jooksime umbes kuus või seitse tänavavahet, kuni olime nii hingetud, et pidime peatuma. Carlos ja veel kaks poissi jõudsid meile järele ja me hüppasime teenindusjaama taga olevasse kuivenduskraavi.

Israel lõõtsutas, kuid naeris nii, et pidi peaaegu lämbuma. „Nägite te seda hullu Nickyt?” ähkis ta naerupahvakute vahel. „Ta mõtles, et see on kaubofilm, kus püssi õhku paugutada tuleb.”

Teised ahmisid õhku ja naersid samuti. Minagi ühinesin nendega. Lamasime selili kraavis ja naersime, kuni tundsim, et läheme lõhki. Israel tõmbas hinge ja luksus nimetissõrmega taeva poole osutades: „Põmm! Põmm! Põmm!” ja vappus taas naerukrampides. Ülejäänud hoidsid kõhtu kinni ja veerlesid itsitades ja naerdes kraavis ringi.

Mul oli hea tunne. Olin näinud verd voolamas. Olin kedagi tulistanud, võibolla isegi tapnud. Ja me pääsesime minema. Kunagi varem ei olnud ma tundnud sellist ühtekuuluvustunnet nagu nüüd nende poistega siin kraavis. Me olime peaaegu nagu üks perekond ja esimest korda elus tundsin, et olin kellelegi vajalik. Israel sirutas end minu poole ja pani mulle käe õlale. „Sa oled täitsamees, Nicky. Ma olen sinusugust juba pikka aega otsinud. Me oleme sinuga ühesugused — nupust nikastanud.”

Me puhkesime uuesti naerma ja oma südames tundsin, et parem on olla nupust nikastanud ja vajalik, kui normaalne ja alati üksi.

„Kuulge, kui õige jooks midagi?” ütles Carlos, ikka veel erutusest põlemas. „Kellel on raha?” Olime kõik pennita.

Äkki ütlesin: „Ma hangin meile raha.”

„Mis sa teha mõtled, röövida kedagi või?” küsis Israel.

„Just nimelt. Tahad kaasa tulla?”

Israel tonksas mu kätt rusikaga: „Sa oled okei, Nicky. Kuule, sul pole ju üldse südant, üldse tundeid. Sa ei taha muud kui ainult võidelda. Lähme, mees, me oleme sinuga!”

Vaatasin Carlose poole, kes oleks pidanud juht olema. Ta oli juba püsti ja valmis meile järgnema. See oli mulle esimeseks märgiks, et teised poisid järgivad seda, kes on kõige alatum, kõige verejanulisem, kõige julgem.

Me hüppasime kraavist välja ja jooksim, üle tänava. Varjulise kõrvaltänava nurgal põlesid ööpäevaringse söögikoha tuled. Läksin esimesena uksest sisse.

Toidubaaris oli kolm inimest. Neist kaks — mees ja naine seisis leti taga. Üks vanamees oli parasjagu leti ääres olevalt toolilt püsti tõusnud ja tasus oma söögi eest. Kõndisin ta juurde ja lükkasin teda vastu letti. Ta pööras end üllatunult ja hirmunult ringi, suu värisemas. Ma klõpsutasin noatera lahti ja surusin selle talle õrnalt kõhule.

„Lase käia, vanamees! Anna see siia!” ütlesin, peaga tema käes olevate rahatähtede poole viibates.

Mees leti taga hakkas liikuma seinal rippuva telefoniautomaadi suunas. Israel avas oma noa ja haaras mehel põllepidi rinnust. Teda järsult üle leti tõmmates ütles ta: „Mees, surma tahad saada või? Ahh?” Kuulsin, kuidas naine õhku ahmis ja karjatuse summutamiseks käe suule pani. Israel lükkas mehe tagurpidi koogikarbi otsa ja kahmas telefonitoru hargilt. „Kas tahad politseid

kutsuda või?” irvitas ta. „Noh, lase tulla,” muigas ta aparati seinalt rebides ja seda mehele visates. „Helista!” Jahmunud mees püüdis telefoni kinni ja seisis seda juhupidi käes hoides ühe koha peal.

„Kiiremini, vanamees! Ma ei saa siin öö läbi oodata!” käratasin mina. Mees tõstis väriseva käe üles ja ma krahmasin raha ta sõrmede vahelt. „On see kõik?” nõudsin. Vanamees püüdis midagi vastata, aga ta värisevatelt huultelt ei tulnud ainsatki sõna. Ta silmad hakkasid peas pahupidi minema, suunurgast tilkus sülge ja ta tõi kuuldavale naljakaid oigeid.

„Lähme siit minema!” ütles üks poistest. Carlos sai kassaaparaadi võtmega lahti ja kraapis sellest kogu paberraha välja, samal ajal kui teised ukse poole taandusid. Vanamees prantsatas põrandale, hoidis mõlema käega rinnast kinni ja tegi suuga naljakaid luksuvaid häälightsusi.

„Hei, oodake!” ütles Israel kassaaparaadist kamalutäit peenraha haarates. Kümne- ja viiesendised kõlisesid kõval põrandal. Israel naeris. „Ära kunagi lahku söögikohast jootraha jätmata!” hirnus ta. Meie kõik naersime. Mees ja naine olid endiselt leti tagumises otsas kõssi tõmbunud ja vanamees põlvitas vöökohast kummardunult põrandal.

Tõstsin üles suure suhkrukonteineri ja virutasin selle klaasaknasse.

„Mees, sa oled hull!” hüüdis Carlos, kui me tänaval jooksma hakkasime. „Sa tood kogu Brooklyni võmmid kohale. Laseme siit jalga!” Vanamees langes näoli ja me jooksime mööda pimedat tänavat kodu poole, ise naerdes ja karjudes.

Kaks kuud hiljem jäi Carlos politseile vahele ja sai kuus kuud. Meil oli sel õhtul 67-nda üldkooli aulas suur jõugukoosolek. Pärast tundide lõppu ei tohtinud keegi koolis viibida, aga me jõudsime kokkuleppele Chaplainite asepresidendi Firpoga, kelle vanamees koolis valvurina töötas. Ta kartis oma poja pärast ja lubas meil seepärast kooliaulat öösiti jõugukoosolekute pidamiseks kasutada. Sel õhtul ülendasime Israeli presidendiks ja mind valiti ühel häälel asepresidendiks.

Pärast jõugukoosolekut korraldasime kooli keldris olengu. Seal oli palju plikasid ja üks poistest tutvustas mind oma õe Lydiaga, kes elas kooli vastas üle tänava. Jäime sel õhtul kauaks koolimajja. Suitsetasime hašišit, jõime odavat veini ja istusime kaelakuti koos keldritrepil, kuni teised grammofoni saatel tantsisid. Trepikäiku ümbritses raskest raudtraadist võre ning paarikesed siirdusid üles pimedusse, et seal seksida.

Tõmbasin Lydiat käest: „Laseme siit jalga!” Kui me uksest välja astusime, surus ta end vastu mu keha: „Ma olen igavesti sinu oma, Nicky! Ükskõik millal sa mind tahad, ma olen sinu oma!”

Jalutasime Washington Parki, kuid seal polnud paika, kus oleksime saanud omaette olla. Lõpuks upitasin Lydia üle võrkaia ja ta kukkus naerdes teisele poole rohu sisse. Järgnesin talle üle aia ja me lamasime teineteise embuses kõrges rohus. Lydia kihistas naerda, kui ma teda hellitasin, kuid järsku tundsin, nagu jälgiks meid keegi. Ma vaatasin üles, üle tänava kõrguva hoone poole, ja nägin umbes tosinat tüdruku nägu, kes meid haiglaakendest vahtisid. Oli tunne, nagu armatseksime teatrilaval.

Tahtsin püsti tõusta ja Lydia ütles: „Mis on?”

„Vaata sinna üles,” sosistasin mina. „Kogu see neetud linn vaatab meid pealt.”

„Kelle asi see on?” kihistas Lydia ja tõmbas mind uuesti pikali.

Me käisime selles pargis mitu korda ka pärast seda ööd, unustades täielikult uudishimulikud näod aknal ja teised paarikesed, kes kuskil sealsamas rohu sees pikutada võisid.

Järgmised neli kuud möödusid löömingutes, röövimistes ja jõuguüritustes. Politsei pidas mind neljal korral kinni, aga nad ei suutnud kunagi midagi minu vastu tõendada. Iga kord pääsesin hoiatusega.

Jõuguliikmete seas olin soositud ja lugupeetud. Ma ei kartnud midagi ja võitlesin sama valmilt nii päevavalguses kui pimeduskatte all.

Ühel õhtupoolikul ütles üks Mau Mau mulle, et Lydia olevat ühele Apachele minu peale keelt kandnud. Mul sai süda täis ja ma lubasin Lydia ära tappa. Läksin oma korterisse püstolit tooma. Üks poistest rääkis Lydia vennaga ja too jooksis õde hoiatama. Kui ma tüdruku korterisse

jõudsin, rääkisin Lydia vanema venna Luis'ga. See jutustas mulle, et üks Apache oli Lydia eelmisel õhtul tänaval kätte saanud, peksnud teda ja püüdnud teada saada, kus ma elan, et saaks mind tapma tulla.

Lahkusin sealt korterist ja läksin Israeli poole. Asusime otsima Apachet, kellest Luis meile rääkinud oli. Leidsime ta Lafayette'i ja Ft. Greene'i tänava nurgalt Harry toidubaari eest. Kuue teise Mau Mauga moodustasime väikese ringi. Mina lõin poisi pikali maha ja äigasin talle metalltoruga. Ta palus mind, et ma teda ei tapaks. Jõuguliikmed naersid ja ma lõin teda kiirustamata veel mitu korda, kuni ta oli üleni verine. Peksmine jätkus möödajooksvatest pealtnägijatest hoolimata. Viimaks ei suutnud ta enam käsi üleval hoida, et hoope tõrjuda, ja ma lajatasin talle raevukalt toruga üle õlgade ning peksin seni, kuni ta vereleigus lamades teadvuse kaotas.

„Sa haisev mihakas! Nüüd tead, kuidas minu tüdrukut peksma tulla!” Läksime joostes laiali. Tahtsin kiiremini Lydiäle rääkida, mis ma tema au kaitsmiseks teinud olin, kuigi tund aega tagasi olin olnud valmis teda tapma.

Suvi tänaval kestis omasoodu ja löömingud läksid kogu aeg aina hullemaks. Kuumus korterites oli talumatu ja suurema osa ööst veetsime tänavatel. Vaevalt möödus ööd ilma mingi jõuguürituseta.

Kellelgi meist ei olnud autot. Kui me kuhugi sõita tahtsime, kasutasime metrood või varastasime mõne auto. Ma ei osanud juhtida, kuid ühel õhtul tuli Mannie Durango minu poole ja ütles: „Varastame auto ja lähme sõitma!”

„On sul mõni välja vaadatud?” küsisin mina.

„Täpselt nii, just teisel pool kvartalit. Mall masin, keegi nupumees on võtmed ette jätnud!”

Läksingi kaasa ja seal see tõepoolest oli, kenasti üürimaja ette pargitud. Mannie'l oli õigus, auto oli mall. See oli allalastava kattega Chevrolet kabriolett. Hüppasime autosse ja Mannie ronis rooli taha. Maandusin samuti istmele. Suitsetasin sigaretti ja puistasin tuhka üle ukse nagu haritud rikas mees. Mannie keeras rooli edasi-tagasi ja jäljendas suuga kummide kriiksumist ja rallimasina häält.

„Ännnnnn! Ääännnn! Vuuuuuu!” Hakkasin naerma.

„Kuule, Mannie, oskad sa seda autot ikka päriselt ka juhtida?”

„Muidugi, mees, vaata ainult!”

Ta keeras süütevõtit, mis oli ette ununenud, ja mootorimürinal tuli autole elu sisse. Mannie tõmbas käigukangi tagasikäigule ja vajutas jala gaasipedaalile. Me rammisime meie taga seisvat kaubaautot. Kuulsime puruneva klaasi klirinat.

„Kuule, mees!” naersin mina. „Sa oled päris hea autojuht. Poiss, sa tõesti oskad selle asjaga ümber käia. Vaatame, kas sa edasi ka saad!”

Mannie lõi kangi mürtsuga edasikäigule ja ma hoidsin istmest kinni, kui ta järgmise auto kapotti torpedeeris. Jälle kõlas vali raksatus ja me kuulsime puruneva klaasi klirinat.

Naersime mõlemad nii kõvasti, et ei pannud tähelegi meest, kes majast välja jooksis ja meie peale kisama kukkus.

„Kasige mu autost välja, neetud räpased *spicid*,” karjus ta, püüdes mind istmelt maha tõmmata. Mannie lülitas sisse tagasikäigu, lõi mehe jalust maha ja lohistas teda tagurpidi kaasa. Mina haarasin esiistmelt Coca-pudeli ja rabasin sellega vastu mehe kramplikult ukse külge klammerdunud kätt. Ta röökis valust. Mannie lülitas sisse edasikäigu ja me veeresime mürinal tänavale. Mina istusin endiselt lamaskledes autoistmel ja naersin. Heitsin Coca-pudeli kõnniteele ja eemale kihutades kuulsime selle purunemist.

Mannie ei osanud juhtida. Ta keeras kummide kriiksudes ümber nurga ja sõitis valel teepoolle mööda Parki avenüüd edasi. Äärepealt oleksime kokku põrganud kahe autoga ning üks teine sõitis otsekokkupõrget vältida püüdes kõnniteele. Mõlemad naersime ja hõiskasime. Mannie sõitis otse läbi ühe teenindusjaama ning keeras siis kõrvaltänavasse.

„Põletame selle auto ära!” ütles Mannie.

„Ei, mees! See on ilus auto. Hoia me ta alles. Läki, näitame seda tüdrukutele!”

Aga Mannie ei suutnud autot ümber keerata ja pöörutas sellega lõpuks punase fooritule all ühele veoautole otsa. Hüppasime välja ja jooksisime minema, jättes tublisti mõlkis auto veoki selja taha känkkrasse.

Mannie oli minu moodi poiss. Ma ei osanud aimatagi, mis õudne saatus teda ees ootas.

Igaks päevaks jätkus rohkesti pöörast kuritegevust. Ööd olid veelgi hullemad. Ühel õhtul krabasis Tony ja neli teist kutti ühe koju mineva naise kinni ja tassisid ta parki, kus nad viieksi igaüks temaga kaks korda magasid. Tony püüdis naist püksirihmaga surnuks kägistada. Pärast tundis naine ta politseis ära ja Tony sai kaksteist aastat vanglakaristust.

Kaks nädalat hiljem tabasime kuueteistkümnepäevase üle Mau Mau mätta kõndiva itaalia poisi. Me piirasime ta sisse ja lõime ta pikali maha. Mina seisin poisi kohal ja õrritasin teda noaga, klõpsutades seda vastu ta kõrisõlme ja urkides ta nõõpe. Ta lõi mul noa vandudes käest ja enne kui ma liigutada jõudsin, haaras Tico selle maast ja lõikas poisile näkku. Poiss röökis, kui Tico talt särki seljast rebis ja ta seljale suure M-tähe lõikas. „See õpetab sind mitte ronima Mau Maude mättale!” ütles ta. Jooksisime minema. Poiss jäi verisena kõnniteele.

Iga päev olid ajalehtede esiküljel lood tapmistest majaanestest, metroodes, nurgatagustes, üürimajade trepikodades ja põiktänavates. Igal ööl toimus mürgel.

Brooklyni Tehnikumi ametnikud panid kogu hoone akende ja uste ette rasked traatkatted. Kõik aknad olid kaetud traatvõrguga, isegi viienda korruse kõrguseni.

Paljud poeomanikud ostsid endale politseikoerad ja pidasid neid öösel oma kaupluses ketis.

Jõukude organisatsioon täiustus ja uusi jõuke loodi kogu aeg juurde. Meie piirkonnas tekkis kolm uut jõuku: Scorpionid, Viceroyd ja Quentod.

Peagi saime teada, et New Yorgi linnaõigus keelas politseinikel tüdrukuid läbi otsida. Seepärast andsime oma püssid ja noad tüdrukute kätte, kuni meil neid jälle vaja läks. Kui mõni võmm meid läbiotsimiseks kinni pidas, seisid tüdrukud tagapool ja karjusid: „Kuule sina, räpane võmm! Jäta ta rahule! Tal mitte midagi olema. Tema puhas. Miks sa mind ei käpi ja siis mina su sinu oma vanglasse panna lasen. Kuule, võmm, kas tahad mulle käsi külge ajada? Las käia!”

Me õppisime valmistama püsse, mis autoraadio antenni ja ukselingimehhanismi abil 22-millimeetrise kuulidega tulistasid. Vahel lõhkesid need püssid mõnel poisil käes või andsid tagasilöögi ja tegid laskja pimedaks. Aga me tootsime neid suurel hulgal ja müüisime ka teiste jõukude liikmetele — teades, et nad kasutavad neid esimesel võimalusel meie eneste vastu.

Selle aasta 4. juulil kogunesid kõik jõugud Coney saarele. Ajalehtede hinnangul sõitis Coney saarele praamiga rohkem kui 8000 teismelist jõuguliiget. Keegi ei maksnud raha. Nad lihtsalt trügisid uksest sisse ja keegi ei julgenud midagi ütelda. Sama kehtis metrooga sõites.

Esimesel augustil vahistas politsei Israeli. Kui ta vanglast välja sai, rääkis ta meile, et asjad olid tema jaoks täbarad ja ta soovis veidikeseks tagasi tõmbuda, kuni olukord tema jaoks rahulikumaks muutub. Me olime nõus ja jõuk valis minu presidendiks. Israelil paluti tegutseda asepresidendina, kuni ajad rahulikumaks muutuvad. Olin ametisse astudes kuus kuud jõugu liige olnud.

Ei kulunud eriti palju aega, kuni taipasin, et Mau Maud on väga kardetud ja et mina olen omandanud verejanulise röövli kuulsuse. Tundsin sellisest tunnustusest suurimat rahulolu.

Ühel õhtul läksime kõik suurele tantsupeole, mida toetas St. Edward-St. Michaeli kirikukeskus. Kirik üritas lapsi tänavailt ära tuua. Samal tänaval, kus ka politseijaoskond asus, olid nad avanud kohviku iga nädala lõpul toimuvateks tantsupidudeks. Igal reedeõhtul mängis neil *big band*¹⁴ ja kõik jõuguliikmed tulid keskusesse tantsima. Nad seisid ümber maja väljas ning jõid õlut ja odavat veini. Eelmisel nädalal olime end täis joonud ja kui preestrid meid maha rahustada püüdsid, peksime neid ja sülitasime nende peale. Politsei tuli ja ajas meid minema. Harva möödus mõni reedeõhtu, ilma et tantsupidu mürgeldamiseks poleks muutunud.

¹⁴ Big-band – väike tantsuorkester.

Sel õhtul läksin koos Mannie ja Pacoga. Me kõik jõime rohkesti ja suitsetasime hašišit. Silmasin üht kena blondi tüdrukut ja tantsisin temaga mitu korda. Tüdruk rääkis mulle, et ta vennal oli sekeldusi Phantom Lordidega¹⁵. Nad kavatsesid poisi ära tappa.

„Kus su vend on?” küsisin. „Keegi ei tee talle liiga, kui mina ei luba. Las ma räägin temaga!”

Ta viis mu ruumi teise otsa ja tutvustas oma vennaga. See rääkis mulle, et Phantom Lordid teisel pool Bedfordi avenüüd tahavad teda tappa, sest ta oli ühe nende tüdrukuga kohtamas käinud. Poiss oli ümberkukkumiseni purjus ja hirmunud.

„Tead, mis ma sulle ütlen,” ütlesin mina. „Su õde on kena tibuks.”

Ma arvan, et tahaksin temaga vahetevahel väljas käia. Ja et ta mulle meeldib, siis ma hoolitsen ka sinu eest.”

Ma olin juba tüdrukuga kohtamise suhtes kokku leppinud, et ta kinno viia. Ütlesin, et ta peab tegema kõik, mis ma tahan, sest olen Mau Maude president. Tüdruk kartis ja lubas minuga tulla, aga ta ei tahtnud, et teised kutid teda puutuksid. Me suudlesime ja ma ütlesin talle, et niikaua kui ta minuga käib, hoolitsen ma tema eest ise.

Me vaatasime üles just hetkel, kui kolm Phantom Lordi uksest sisse tulid. Nad olid riietatud eredavärvilistesse mantlitesse ja, ruudulistesse pükstesse ja neil olid kaelas pikad ketid. Üks poistest lonkis oma võtmeketti käes vibutades ligi ja tegi blondiinile silma. Tüdruk taganes ja ma panin talle käe ümber. „Kuule, tibuks,” irvitas poiss, „kas sa ei tahaks minuga välja tulla? Mu vennal on siin väljas auto ja meie päralt on terve tagaiste.”

„Sul on isu surma saada,” urisesin mina.

„Kõva mees,” naeris Phantom Lord, „meil on juba niigi plaanis sinu purjus sõber ära tappa ja me võiksime muidugi ühtlasi ka sinu tappa, sa pask.”

Mannie tegi suuga, nagu laseks peeru. Poiss keeras järsult pead. „Kes seda tegi?”

Mannie hakkas naerma, mina aga tundsin, et asi läheb kurjaks ja ütlesin: „Keegi.” Ma hakkasin taganema, kuid poiss keeras end Mannie poole ja lõi ta pikali. Peale Israeli oli Mannie minu kõige lähedasem sõber. Keegi ei võinud teda lüüa ja siis karistamatult pääseda. Võtsin hoogu ja virutasin poisile tugeva hoobi selga, otse neerude kohale. Ta haaras mõlema käega seljast ja röökis valust.

Mannie kargas püsti ja võttis noa välja. Otsisin taskust enda oma, samal ajal kui teised poisid ruumis poolringi moodustasid ja meie poole liikusid. Vastuhakkamiseks oli neid liiga palju ja me taganesime ukse suunas. Kui me trepile jõudsim, sööstis üks suurt kasvu poiss ettepoole ja üritas mind noaga lüüa. Nuga läks mööda, kuid torkas mu tagist läbi. Kui ta minust komistades möödus, virutasin talle kuklasse ja lõin ta jalaga betoontrepist alla. Veel kaks poissi ründasid mind. Mannie sikutas mind mantlist ja me hakkasime jooksuma. „Lähme!” hüüdsin mina. „Ma lähen Mau Maude järele ja me teeme selle paiga maatasa!”

Poisid vaatasid üksteisele otsa. Nad ei teadnud, et ma olin Mau Mau, sest sel õhtul kandsin ülikonda ja lipsu. Nad hakkasid, selg ees, ruumi tagasi liikuma ning meie Mannie'ga pöörasime ringi ja tulime tulema.

Järgmisel päeval käisin Mannie ja Paco juures. Me läksime otsima Santot — Phantom Lordi, kes blondiinini venda ähvardanud oli. Mannie ja mina olime joonud ja peaaegu purjus. Me jõudsim Kolmanda tänava kommikaupluseni ja silmasime seal paari Phantom Lordi. „Kes teist, kutid, Santo on?” küsisin mina. Üks poistest vaatas pika, kräsupäise kuti suunas. Mina ütlesin: „Kuule, pisike, mis su nimi on? Santo Claus¹⁶?” Mannie naeris.

Poiss vaatas minu poole ja nimetas mind koerapojaks.

„Kuule, poja,” ütlesin mina. „Nüüd sa lased küll märgist mööda. Kas sa ka tead, kes on Mau Maud?”

„Jaah, ma olen neist kuulnud. Aga neil on parematki teha, kui siinkandis ringi liikuda.”

„Täna nad liiguvad ringi just siin, poja. Need siin on Mau Maud. Minu nimi on Nicky. Ma olen nende president. See nimi jääb sul alatiseks meelde.”

¹⁵ Phantom Lordid – viirastuslik isand.

¹⁶ Santo Claus- moonutatud vorm anglo-ameerika maades kasutatavast nimest Santa Claus, - Jõuluvana.

Poe omanik sirutas telefoni järele. Panin käe taskusse ja surusin sõrme vastu voodrit, nagu oleks mul seal püstol. „Sina seal!” karjusin ma. „Pane see käest ära!”

Teised olid hirmunud ja taganesid. Ma läksin Santo juurde ja lõin teda kaks korda vastu nägu. Käsi oli mul ikka veel taskus. „Võibolla nüüd jään ma sulle meelde!”

Ta võpatas ja ma lõin teda kõhtu. „Läki!” ütlesin Pacole. „Lähme siit minema! Need lapsed kardavad.” Me pöördusime ja läksime ukse poole ja ma sülitasin üle õla. „Järgmine kord palu emmet, et ta sulle enne kodust väljaminekut pudipõlle ette paneks! Sa oled ikka veel beebi.” Me naersime ja astusime uksest välja.

Kui me tänavale jõudsime, pistis Mannie käe tagitaskusse ja suunas näpu läbi riide. „Põmm! Põmm! Sa oled surnud!” Naersime ja lonkisime edasi.

Sel õhtul tuli Israel minu juurest läbi ja ütles, et Phantom Lordid valmistuvad kommipoes toimunud kokkupõrke pärast suureks mürgliks.

Israel ja mina peatusime Mannie juures, et ta kaasa kutsuda, ja võtsime suuna Phantom Lordide mättale, et neid ennetada. Brooklyni silla lähedal hargnesime laiali. Israel ja Mannie läksid teisele poole tänavavahet ja mina kõndisin otse edasi. Mõne hetke pärast kuulsin Israeli röögatust ja tormasin teisele poole hoonet. Nad olid ühe Phantom Lordi ootamatult üksi tabanud ja too oli armu paludes nende ees kõnniteel maas.

„Võtke tal püksid maha!” käsutasin mina. Poisid võtsid talt püksirihma vöölt ja kiskusid püksid jalast. Nad viskasid need rentslisse ja kiskusid aluspüksid maha.

„Tõuse püsti, värdjas, ja hakka jooksmas!” Me vaatasime, kuidas ta kabuhirmus tänavat mööda minema jooksis. Me naersime ja pilkasime teda.

„Läki!” ütles Israel. „Neid lupardeid pole täna siin rohkem näha. Läki koju!” Tõmbusime ehmatusega tagasi, sest äkki olime sisse piiratud umbes kaheteistkümne või viieteistkümne Phantom Lordi poolt. Meid oli varitsetud. Ma tundsin nende hulgas ära mõned juudi jõugu liikmed. Üks kutt tuli, nuga käes, minu juurde ja ma äigasin talle metalltoruga. Veel üks püüdis mind noaga tabada ning ma tegin pöörde ja lõin talle toruga küljelt vastu pead.

Siis tundsin kuklas plahvatust ja lebasingi kõnniteel maas. Peas oli tunne, nagu veereks see kohe kaela otsast minema. Püüdsin üles vaadata, aga keegi lõi mulle terava kinganinaga näkku. Järgmine löök tabas mind ristluukohta. Üritasin end püsti ajada, kuid sain toruga obaduse silma kohale. Ma teadsin, et nad tapavad mu, kui ma minema ei pääse, aga ma ei suutnud püsti tõusta. Ma kukkusin kõhuli kõnniteele tagasi ja tundsin, kuidas kiilkingadega poiss mulle jalgadega selga hüppas ja siis mu puusadel trampis. Kiilud olid teravad nagu žiletiterad. Tundsin, kuidas ihutud teras mu õhukesi pükse rebestas ja nagu peitliga puusadelt ja tagumikult liha lahti raius. Kaotasin valust teadvuse.

Järgmiseks mäletan, et Israel ja Mannie tirisid mind mööda üht kõrvaltänavat. Ma teadsin, et olin tõsiselt vigastatud, sest ma ei saanud jalgu liigutada. „Tule nüüd! Kiiremini!” kordasid nad. „Need sead tulevad iga minut tagasi. Me peame minema pääsema!”

Mul kadus pilt eest ära ja ärgates leidsin end oma korteri põrandalt. Nad olid mind kogu tee kaasa vedanud ja siis trepist kolmandale korrusele tупpa tassinud. Nad aitasid mul voodisse roomata ja uuesti kadus mul pilt silme eest. Kui ma üles ärkasin ja voodist välja roomasin, kuumas päike läbi akna tупpa. Ma olin nii kange, et suutsin end vaevu liigutada. Altpoolt vööd oli kogu mu keha kuivanud verega kaetud. Püüdsin pükse jalast võtta, kuid riie oli naha külge kleepunud ja ma tundsin, et rebin ühtlasi ka naha maha. Läksin taarudes trepist alla pesemisruumi ja seisin riietega duši all, kuni hüübinud veri pehmenes ja ma püksid jalast koorida sain. Mu selg ja puusad olid kaetud sügavate lõikehaavade ja kohutavate verevalumitega. Komberdasin paljana uuesti trepist üles, mõeldes poisile, kes oli püksata mööda tänavat minema jooksnud.

Poiss, poiss, mõtlesin, kui sa mind praegu näeksid.

Ma ronisin oma tупpa ja veetsin ülejäänud osa päevast oma haavu ravides. Mau Maude president olla polnud paha, kuid ajuti võis see tähendada surmasaamist. Seekord olin sellele juba üsna lähedale jõudnud.

Möll Hell Burneritega¹⁷

Sel sügisel tuli mu vend Louis, kes Bronxis elas, minu korterisse ja palus, et ma tema juurde elama tuleksin. Ta oli New Yorgi lehtedest lugenud, et mul on sekeldusi politseiga. „Nicky, sa mängid oma eluga ja see on ohtlik mäng. Sind tapetakse veel ära lõpuks.” Ta rääkis, et nad olid naisega asja arutanud ja tahavad mind oma korterisse võtta.

Mina vaid naersin ta üle.

„Miks te tahate, et ma teie juurde elama tuleksin?” küsisin ma.

„Keegi teine ju ei taha mind, kuidas siis teie mind äkki tahate?”

„See ei ole ju üldse nii, Nicky!” vastas Louis. „Me kõik tahame sind. Frank, Gene — me kõik tahame sind. Aga sa pead ise nõus olema kuskile paigale jääma.”

„Kuule,” ütlesin mina, „mitte keegi ei taha mind. Sa ajad lihtsalt jama. Ei sina, ei Frank, ei Gene, ei *papa ega mama*...”

„Pea nüüd kinni,” sekkus Louis, „*papa* ja *mama* armastavad sind!”

„Jaah!? Miks nad siis mu kodust ära saatsid? Mis sa selle peale vastad, tarkpea?”

„Nad saatsid su ära sellepärast, et nad ei saanud sinuga hakkama.

Sa oled nagu metslane... sa nagu jookseks kogu aeg millegi eest ära.”

„Jaah? Noh, võibolla jooksen ma teiesuguste paskade eest. Kuule, kas sa üldse tead, kui mitu korda *papa* kunagi maha istus ja minuga juttu rääkis? Ühe korra. Vaid ühe korra istus ta iial maha ja rääkis minuga juttu. Ja ka siis rääkis ta mulle ainult loo sellest tobedast linnust. Ühe korra! See on kõik. Ära aja mulle pada, et tema mind armastab. Tal ei jätkunud aega kellegi jaoks peale iseenda.”

Louis tõusis püsti ja kõndis toas ringi. „Nicky, kas sa tõesti ei saa asja mõistusega võtta?”

„Miks ma peaksin sinu juurde kolima? Sa sunniksid mind tagasi kooli minema täpselt nagu Frank. Siin on mul kõik olemas. Mul on 200 poissi, kes teevad, mis ma käsin, ja 75 tüdrukut, kes tulevad minuga kohe, kui ma tahan. Ma saan neilt niipalju raha, kui mul vaja. Nad aitavad mul üüri maksta. Isegi politsei kardab mind. Miks ma peaksin sinuga koju tulema? Jõuk on minu perekond. Rohkem pole mul midagi vaja.”

Louis istus hilisööni mu voodiäärel ja püüdis mulle selgitada, et ühel päeval see kõik muutub. Ta ütles, et isegi kui mind ei tapeta ega panda vangi, siis ühel päeval pean ma endale ikkagi töökoha leidma ja mul läheb tarvis haridust. Ütlesin, et ta selle jutu ära unustaks. Mul oli hea koht olemas ja ma ei kavatsenudki sellest niisama loobuma hakata.

Järgmisel öhtupoolikul oma toas üksi olles haaras mind sama vana hirm, mille ma nii oskuslikult ära peitnud olin. Ma lesisin selili voodis ja jõin veini, kuni olin nii joobnud ja oimetu, et ei püsinud enam istukilgi. Magasin seekord riietega, aga selle vastu, mis mul üle elada tuli, ei olnud ma küll ette valmistatud. Košmaarid! Jubedad, verd tarretama panevad košmaarid! Nägin unes *papat*. Nägin, et ta oli koopasse ketti pandud. Tal olid kihvad nagu hundil ja ta keha kattis tokerjas karv. Ta haukus haledalt ja ma tahtsin talle lähemale minna ja teda silitada, aga ma kartsin, et ta hammustab.

Siis olid seal veel need linnud. Minu ees lähenes ja taas kauges Louis' nägu, kes lendas linnu seljas minema, tõustes vabana kõrgele taevasse. Siis matsid mind enese alla miljonid tiirlevad linnud, kes käristasid mu liha ja nokkisid mu silmi. Iga kord, kui ma nende käest lahti rabelesin, nägin Louis'd tillukese täpina linnu seljas lendamas, iga tiivalöögiga kaugenemas mingi tundmatu vabaduse suunas.

Ärkasin üles, karjudes: „Ma ei karda! Ma ei karda!” Aga kui ma uuesti tukastasin, nägin taas pimedusse aheldatud *papat* ja linnud vihisesid mu ümber ja ründasid mind.

Sama asi juhtus üha uuesti. Rohkem kui kaks aastat tundsin ma magamaheitmise ees hirmu. Iga kord, kui ma uinusin, ilmusid kohutavad unenäod uuesti. Ma meenutasin *papat* ja soovisin, et ta tuleks New Yorki ja ajaks minust deemonid välja. Mind valdas süütunne ja hirm, ja ma lebasin öösel unega võideldes oma voodis ja kordasin aina: „Pole kasu! Pole kasu! Väljapääsu pole.” Ainult jõuguüritused hoidsid mind täielikult hulluks minemast.

¹⁷ Hell Burnerid – Põrgu Põletajad.

Mau Maud olid saanud osaks minu elust. Kuigi me ka üksi küllalt lugevad olime, moodustasime vahel siiski liite mõne teise jõuguga. 1955. aasta sügisel pöördus meie poole liidu moodustamiseks Hell Burnerite jõuk Williamsburgist.

Oli peaaegu pime ja me olime mitmekesi 67-nda üldkooli spordiväljakule kogunenud, et arutada eelolevat mürglit Bishopitega. Ma vaatasin üles ja nägin kolme poissi pimedusest välja astumas ja meie poole tulemas. Otsekohe olime valmis rünnakut vastu võtma. Üks Mau Maudest libistas end varju ja lõikas taganemistee kolmelt kogult, kes olid juba peaaegu meieni jõudnud. Mina hüüdsin: „Hei, kutid, mis te tahate?”

Üks neist hakkas rääkima: „Me otsime Nickyt, Mau Maude juhti.” Ma teadsin, et see võib olla lõks. „Jaah, mis te Nickyst tahate?” „Kuule, sõber, see pole lõks. Me oleme hädas ja meil on vaja Nickyga rääkida.”

Olin ikka veel umbusklik. „Mis sorti hädas?” küsisin.

„Minu nimi on Willie Lihunik,” ütles poiss, kes nüüd oli piisavalt lähedal, et võisin teda näha. „Ma olen Hell Burnerite pealik. Me vajame abi.”

Nüüd olin kindel, et ta räägib tõtt. „Millist abi?”

„Oled kuulnud, mis Phantom Lordid Ike' iga tegid?” Ta viipas peaga temast paremat kätt seisva poisi suunas.

Ma olin kuulnud. Sellest oli olnud juttu kõigis ajalehtedes. Ike oli neljateistkümneaastane ja elas Keapi tänaval. Ta oli mänginud koos kahe teise lapsega, kui Phantom Lordid neid ründasid. Teised lapsed pääsesid minema, aga Ike'i surusid nad vastu seina. Kui ta vastu hakata püüdis, jäi ta jõult alla. Nad vedasid ta teisel pool tänavat olnud keldrisse. Ajalehtede jutu järgi sidusid nad tal käed ette kinni ning peksid ja tagusid jalgadega, kuni ta teadvuse kaotas. Seejärel valasid nad välgumihklist põletusvedelikku ta kätele ja süütasid selle põlema. Ike tuikus välja tänavale, kus ta kokku varises ja hiljem möödasõitva patrullauto poolt leiti.

Heitsin pilgu poisile, keda Willie mulle Ike'ina tutvustas. Ta käed olid üleni sidemes ja nägu kaetud vermetega.

Willie jätkas: „Teie olete ainukesed, kes meid aidata saavad. Me tahame teie vennasklubi olla. Mau Mausid kardavad kõik ja me vajame teie abi, et võidelda Phantom Lordide vastu. Kui me Ike'i eest kätte ei maksa, siis oleme kõnnid.”

Minu ja kogu Mau Mau jõugu kuulsus oli teada ka teistele jõukudele. See polnud esimene kord, kui keegi abi saamiseks meie poole pöördus. Ja meie andsime hea meelega abi, sest nii oli meil jälle põhjust võidelda.

„Mis siis, kui ma teid ei aita?”

„Siis me kaotame oma mätta Phantom Lordidele. Läänud öösel tulid nad meie mättale ja põletasid meie kommikaupluse maha.” „Nad põletasid maha teie kommikaupluse? Hea küll, vennas, mina põletan nemad maha. Nad kõik. Homme õhtul tulen ma Hell Burnerite mättale ja me peame plaani, kuidas neid lõnguseid paremini tappa.” Järgmisel õhtul lahkusin pärast pimeduse saabumist oma korterist ja läksin Williamsburgi. Teel võtsin kaasa kümme oma jõugu liiget. Hell Burnerite mättale jõudes tajusime õhus pinget. Hirmunud Hell Burnerid olid roninud majakatustele peitu. Järsku tabas meid kivide ja pudelite pommirahe. Õnneks sihtisid nad kehvasti ja me varjusime kiiresti ühe üürimaja sissekäiku, et ülemistelt korrustelt allasadava kivi- ja klaasilaviini eest pääseda.

Käskisin teistel poistel paigale jääda ja läksin läbi korterite ülemisele korrusele. Sealt leidsin redeli, mis viis laeluugist katusele. Luuki praokile lükates nägin poisse, kes katuseserval istudes üle ääre kummardusid ja alla tänavale vaatasid. Lipsasin tasahilju luugist sisse ja peitsin end ühe ventilatsioonitoru taha.

Siis hiilisin kahele poisile selja taha ja patsutasin neile õlale. „Aaaaaaa!” karjusid nad. Mõlemad oleksid katusele peaaegu alla lennanud. Nad vaatasid pärani silmadega tagasi minu poole, käed katuserinnatise küljes kõvasti kinni ja suud kokkumusest lahti.

„Kkkk-kkkeesss-sa o-oled?” kokutasid nad.

Ma ei suutnud naeru pidada. „Tere, sõber, mina olen Nicky. Kes sina oled? Mõni öökull või?” „Mmm-mmiiilline Nicky?” kogeles üks neist.

„Kuulge, kutid, mina olen Mau Maude pealik. Me tulime teile appi, kui te meid enne ära ei tapa. Kus te pealik on? Kus on Willie Lihunik?”

Willie oli ühel teisel katusel. Nad viisid mu tema juurde. Meie ümber kogunes umbes 15 Hell Burnerit ning ka ülejäänud Mau Maud tulid üles ja ühinesid meiega.

Willie rääkis mulle, kuidas nad olid üritanud Phantom Lordide sissetungi tagasi tõrjuda, kuid seni tagajärjetult. Täna õhtul oli kõik vaikne, aga nad ei võinud iial teada, millal vaenujõuk tänavale ilmub ja neid tükkideks rebib. Politsei teadis, et käimas on jõukudevaheline sõda, kuid ei suutnud selle tõkestamiseks midagi teha.

Willie'1 oli käes revolver, aga niipalju kui ma aru sain, ei olnud ühelgi teisel poisil tulirelva.

Kuulasin nende juttu ja hakkasin siis mürgli strateegiat kavandama. Jõuk jäi vaikseks, kui ma rääkisin. „Põhjus, miks te kogu aeg kaotate, on selles, et te olete kaitsel. Te lasete neil siia tulla ja peate siis oma mätast kaitsma. Õige viis mürglit teha on ise nende juurde minna.” Peatusin hetkeks, et suuremat efekti saavutada, ja jätkasin siis: „Ja ilma tukkideta.”

Jõuk elavnes. „Ilma tukkideta? Kuidas saab ilma tukkideta mürglit korraldada?”

„Me kasutame hääletuid relvi!” Ma surusin käe taskusse ja tõmbasin välja tupega kaetud täägi. Libistasin selle tupest välja ja raiusin läbi õhu. Ümbritsevast poistejõugust kostis vaikset vilistamist.

Ma olin võitnud nende lugupidamise ja poolehoiu. Nüüd kuulasid nad mind põnevusega, et teada saada, kuidas ma neid juhtida kavatsen.

Pöördusin uuesti Willie poole. „Ma tahan viis teie kõige kõvemat poissi. Me võtame ka viis meie oma. Ja täna öösel me läheme Phantom Lordide mättale ja räägime nende juhtidega. Nad ei soovi endale Mau Mausid kannule. Ma ütlen neile, et me oleme vennasklubid ja kui nad teid rahule ei jäta, siis tuleb neil ka meiega võidelda. Kui nad nõus ei ole, siis põletame maha nende kommikaupluse, et näidata, et meil on tõsi taga. Mis te ütlete?”

„Jaa! Jaa!” hakkas jõuk käratsema. „Tuli otsa neile sigadele! Rebime neid! Jaa! Näitame neile!”

Järgmisel õhtupoolikul tulim viie oma poisiga. Me saime kokku White'i tänava kommikaupluse juures. Kauplus oli suletud, sest paar ööd tagasi oli seal jõugulahing toimunud. Viis Hell Burnerit, kaasa arvatud Willie Lihunik, tulid meile sinna vastu. Ma rääkisin kauplusejuhatajaga ja ütlesin, et meil on kahju tema poe pärast, mille Phantom Lordid segamini olid paisanud, ja et meie kanname hoolt, et seda enam kunagi uuesti ei juhtuks. Siis palusin tal meie tagasitulekuni minu tääki hoida.

Kell oli umbes viis õhtul ja jahedas õhtuhämaruses tibutas kergelt vihma. Me lahkusime kauplusest ja läksime 3-nda tänava suunas linna teise otsa, kus asus Phantom Lordide territoorium. Kommikaupluses oli neid umbes viis. Nad nägid meid tulemas, kuid ei pääsenud põgenema, sest me blokeerisime väljapääsu.

Me kõik seisime, käed mantlitaskus, nagu oleksid meil tukid. Ma astusin poiste juurde, kes nüüd oma laua taga püsti seisid. Vandusin ja küsisin: „Kus te pealik on?”

Alatu ilmega tumedate prillidega poiss tegi suu lahti: „Meie pealik on Freddy.”

„Kes teist Freddy on?”

Umbes kaheksateistkümneaastane musta kräsupeaga jumekas poiss astus ette ja ütles: „Mina olen Freddy. Kes teie sellised olete?”

Mul olid ikka veel käed taskus ja vihmamantli krae üles tõstetud. „Mina olen Nicky, Mau Maude president. Oled kuulnud Mau Maudest? See on Willie Lihunik, Hell Burnerite pealik. Me oleme nüüd vennasklubid. Me tahame võitlemise ära lõpetada.”

„Hea küll, mees,” sõnas Freddy. „Tule siia lähemale ja räägime sellest.”

Me astusime kõrvale, et rääkida, aga siis sõimas üks Phantom Lord Willie't. Enne kui ma liigutadagi jõudsin, tõmbas Willie käe taskust välja ja klõpsutas pussnoa lahti. Selle asemel et taganeda, torkas poiss Willie't vihmavarjuga. Nõelravaks ihutud metallots läbistas Willie vihmamantli ja riivas roideid. Kohe haaras üks Hell Burneritest raske suhkrukonteineri ja viskas selle vihmavarjuomaniku suunas, tabades teda vastu õlga, nii et ta pikali kukkus.

Freddy hakkas karjuma: „Hei! Lõpetage!” Aga keegi ei kuulanud teda, poisid tormasid murdlainetena üksteise poole. Freddy pöördus minu poole: „Ütle, et nad lõpetaksid!”

„Ütle ise, et nad lõpetaksid! Sinu poisid alustasid.”

Samal hetkel lõi keegi mind kuklasse. Kostis klaasi klirinat — leti taha peeglisse lendas pudel.

Tänaval peatus pidurite kriiksudes politseiauto, punased tuled vilkumas. Kaks mundris politseinikku hüppasid välja, jätsid autouksed pärani lahti ja jooksid, kumminuiad käes, kommikaupluse suunas.

Teised poisid olid märganud neid samal ajal. Nagu märguande peale valgusime kõik uksest välja ja kadusime autode vahele. Üks politseinik oli otse mu selja taga, aga ma lükkasin suure prügikasti kõnniteele pikali. See aeglustas ta edasijõudmist niipalju, et ma kõrvaltänava kaudu minema pääsesin.

Kuid nüüd oli täiemõduline mürgel möödapääsmatu.

Järgmisel õhtul kogunes rohkem kui 100 Mau Maud kommikaupluse juurde Hell Burnerite territooriumile. Willie Lihunik oli tulnud üle 50 oma poisiga ja me marssisime koos keset tänavat Phantom Lordide kommikaupluse suunas.

Charlie Cortez, üks Mau Maudest, oli terve nädala heroiini tarvitanud ja sel õhtul eriti võitlusvaimu täis. Kui me kommikaupluseni jõudsime, rapsas ta ukse lahti ja krabas kinni ühe Phantom Lordi.

See püüdis lahti rabelda ja jooksu pista. Charlie lõi teda noaga, kuid ei tabanud, ja lükkas ta siis tagurpidi minu suunas.

Ma naersin. Selline võimalus mulle sobis — umbes 150 viieteistkümne vastu. Kõrge kaarega vibutasin komistava poisi suunas rasket tinatoru, mille ühes otsas oli tohutu suur liitekoht. Toru langes talle õlale ja poiss röögatas valust. Kui ta juba kägaras kõnniteele varises, lõin teda uuesti, seekord kuklasse. Ta prantsatas raskelt betoonile ja sügavast haavast immitses verd.

„Las käia!” kisendas keegi, „teeme kogu selle mätta maatas!” Poisid läksid laiali. Osa suundus kommikauplusse, teised vajusid kõrvalmaja piljardisaali. Mind kisti lainega kaasa ja ma sattusin kommikauplusse. Mul oli toru endiselt käes ja ma tagusin sellega kõike, mis ette juhtus. Aknad olid juba puruks löödud ja ma nägin poejuhatajat, kes end leti alla kõssitades varjata püüdis. Poisid olid metsistunud. Nad purustasid kõike. Keegi keeras muusikaautomaadi kummuli ja mina ronisin, toru käes, selle otsa ja peksin seda tükkideks. Mõned möllasid leti taga ja kiskusid kappe seintelt, purustades klaase ja taldrikuid. Keegi tühjendas kassaautomaadi ja siis vinnasid kaks poissi selle läbi katkise vaateakna välja.

Jooksin tänavale, nägu läbi õhu lennanud klaasitükist veritsemas. Ma jooksin tänaval edasitagasi ja purustasin toruga autode tuuleklaase.

Umbkaudu viiskümmend poissi märatsesid piljardisaalis. Nad olid kõik piljardilauad kummuli keeranud ja kõik piljardikepid pooleks murdnud. Nüüd olid nad jälle tänaval ja loopisid piljardikuule kõigisse tänava poeakendesse.

Rühm poisse oli peatanud keset tänavat auto. Nad ronisid üle selle, hüppasid kapotil ja katusel üles-alla, kuni see igasuguse kuju kaotas. Kõik naersid, karjusid ja lõhkusid.

Sireenide huilates lähenesid tänava kummastki otsast politseiautod. Harilikult tähendas see poistele märguannet, et on aeg lõpetada ja jalga lasta. Kuid nüüd oli mässupalavik võimust võtnud ja me ei teinud sellest enam väljagi.

Patrullauto püüdis endale majade keskele teed rajada. Aga politseinikud ei saanud autouksi lahti teha, sest masina ümber tungles kõikjal poisse, kes kolkisid seda katkiste pudelite, telliskivide ja kaigastega, lüües kildudeks laternad ja aknad. Autosse vangistatud politseinik püüdis raadio teel abi kutsuda, kuid me ronisime autokatusale ja rebisime antenni küljest. Üks poiss tagus jalaga vastu sireeni, kuni see lahti tuli ja tänavale kukkus.

Tänavavahe lõpust kostis juurdetulevate politseiautode pidurikriginat. Valitses kõrvulukustav lärm ja segadus. Rohkem kui 150 poissi võitlesid, karjusid, keerasid ümber autosid ja purustasid klaase. Politseinikud kahlasid läbi pulbitseva, lärmava rahvahulga, vemmeldades poisse kumminuiadega. Nägin, et Charlie oli keset tänavat kahe politseinikuga hädas. Jooksin talle appi, aga siis kuulsin laske ja teadsin, et on aeg putket teha.

Jooksime igas suunas laiali. Mõned poisid jooksid mööda suuremaid ja väiksemaid tänavaid. Teised tormasid üürimajadesse, trepist üles ja majakatustele. Paari minutiga oli võitlusplats tühi ja terve tänavavahe ulatuses polnud järel midagi peale rusuhunnikute. Ükski auto polnud pääsenud tervena. Kommikauplus oli täiesti maha lõhutud. Samuti piljardisaal. Puruks olid löödud kõik vastasoleva baari aknad ja vitriinidest oli varastatud kogu viski. Keegi oli teinud lahti autoukse, lõiganud istmed lõhki ja siis polstri põlema süüdanud. Politsei püüdis tuld kustutada, kuid meie lahkudes põles auto ikka veel edasi.

Põgenema pääsesid kõik peale Charlie Cortezi ja kolme Hell Burneri. Jõuguseadus määras, et kui vahele jäid, siis tuli kanda vastutust kogu süü eest. Kui sa „laulma” või „koputama” hakkasid, siis tabas sind jõugu karistus. Isegi kui sind ennast pärast vangi pandi, karistas jõuk sinu perekonda. Charliele mõisteti viis aastat ja ka ülejäänud said vanglakaristused.

Aga Phantom Lordid ei pistnud oma nina Hell Burnerite mättale enam kunagi.

Luciferi laps

Teise suve hakul näis, et kogu geto lausa lõõmab vihkamisest ja vägivallast. Talveperioodiks olid jõugud tagasi tõmbunud, et siis kevadel hästiorganiseeritud jõududega uuesti välja ilmuda. Kogu talve olime meisterdanud püsse, varastanud tulirelvi ja varunud laskemoona. Ma olin saavutanud Brooklyn'i kõige kardetuma jõugupealiku maine. Mind oli vahistatud kaheksateistkümnelt korral ja ükskord olin veetnud kohtuistungit oodates 30 päeva vanglas. Aga nad ei suutnud kunagi oma süüdistusi tõendada.

Ilmade soojenedes hakkasime käituma nagu mingid hullud metslased. Draakonitel olid pidevad madinad Viceroydega. Esimesel mail astus Chaplainite president Mingo ühte kommikauplusse sisse, lühikeseks saetud toruga haavlipüss käes.

„Tere, poisu,“ ütles ta, haavlipüssi üle käe ühele boksist istuvale poisile suunates. „On su nimi Sawgrass.“

„Jaah, on küll. Mis sa selles suhtes teha kavatsed?“

Mingo ei vastanud. Ta lihtsalt seadis püssi laskeasendisse ja sihtis poisi pead. „Kuule, sõber!“ ajas Sawgrass end virila naeratusega jalule ja taganes. „Ära sihi mind selle asjaga! See võib lahti minna!“ Mingo oli tarvitanud heroini ja vaatas poisile vaid tühja pilguga otsa, kui ta päästikule vajutas. Laeng tabas ohvrit nina kohale ja viis pea ülemise poole minema. Ülejäänud keha langes tõmmeldes põrandale. Veri, luukillud ja lihatombud paiskusid kaugele vastu seina.

Mingo pööras ringi ja astus poest välja. Kui politsei talle järele jõudis, jalutas ta rahumeeli mööda tänavat, haavlipüss lõdvalt käes ripnemas. Nad hüüdsid, et ta seisma jääks. Selle asemel pöördus ta ümber ja suunas püssi politseinikele. Nood avasid ta pihta tule ja tegid ta sõelapõhjaks.

Aga sisimas oli igauks meist Mingo. Paistis, et kogu linn on mõistuse kaotanud.

Sel suvel kuulutasime politseile sõja. Kirjutasime 88-nda jaoskonna võmmidele ja korralvepolitseile kirja. Teatasime, et kuulutame neile sõja ja sellest ajast alates tapetakse kui vaenlasena iga politseinik, kes meie mättale astub.

Politsei kahekordistas patrullide arvu ja sageli olid nad valvekorras kolmekesi. See ei pidurdanud meid põrmugi. Me kogunesime majakatustele ja loopisime nende pihta telliskive, pudeleid ja prügikaste. Kui nad autost välja tulid, et näha, kes loobib, avasime tule. Meie sihikud olid väga viletsad ja omavalmistatud püssid polnud pikema maa pealt eriti täpsed. Meie kõige ihaldatavam unistus oli tappa mõni politseinik.

Üks lemmikvõtteid oli bensiinipommide viskamine. Öösiti varastasime pargitud autodest kütust ja hoidsime seda soodavee- ja veinipudelites. Tegime kaltsust süütenööri, panime selle põlema ja viskasime pommi maja äärde või politseiauto pihta. Kui see plahvatas, kadus kogu ümbrus leekidesse.

Vahel võis selline pomm ka käes lõhkeda. Ühel õhtul süütas meie jõugu liige Dan Brunson bensiinipommi, et seda politseijaoskonna pihta visata. Süütenöör põles liiga kiiresti ja pomm plahvatas talle näkku. Enne kui keegi tema juurde jõudis, oli ta põleva bensiiniga kaetud. Võmmid kargasid välja ja kloppisid leegid kätega surnuks.

Üks neist sai tulekustutamisel tõsiseid põletushaavu. Nad viisid Dani kohe haiglasse, kuid arstid ütlesid, et kulub aastaid, enne kui ta jälle normaalne välja näeb.

Järgmisel nädalal tõmbasime võitlust pisut tagasi, kuid peagi algas see veelgi pöörasema hooga.

Puhkepäevad oli jõukude jaoks eelistatuim aeg mürglite korraldamiseks. Lihavõtte ajal, Mälestuspäeval¹⁸ ja 4ndal juulil¹⁹ kogunes linna 285st jõugust enamik Coney saarele. Kõigil olid seljas parimad riided ja nad püüdsid nendega uhkeldada. Tulemuseks olid vihased ja mitmete sageli ka viimased kokkupõrked. Selle aasta juulikuul neljandal päeval tapsid Bishopid Larry Steini, ühe meie kuti. Ta oli ainult kolmeteistkümnepäevane. Nad peksid ta viiekesi

¹⁸ Mälestuspäev (inglil. k. Memorial Day) – enamus USA osariikides 30. Mail tähtis päev kõigis sõdades langenud sõdurite mälesuseks.

¹⁹ Iseseisvuspäev (ingl. k. Ondependent Day) – Ameerika Ühendriikide iseseisvusdeklaratsiooni vastuvõtmise päev 4. Juuli 1776.

jalgratta-kettidega surnuks ja matsid rannapromenaadi laudade alla liiva sisse. Möödus peaaegu terve nädal, enne kui ta leiti.

Kui teade sellest meieni jõudis, kogunes koolikeldrisse kättemaksu-koosolekule ligikaudu 200 meie poissi. Ruum lausa õhkus vihkamisest. Pooled kutid olid purjus ja tahtsid kohe välja minna, Bishopite majad maha põletada ja kogu Brooklyn Bedfordini avenüü rajoonile tule otsa panna. Suutsin siiski korda säilitada ja me leppisime kokku, et läheme järgmisel päeval pärast lõunat Larry matustele, siis saame õhtul uuesti kokku ja teeme mürgliplaani.

Järgmisel päeval pärast lõunat kogunesime enne matuseid surnuaias. Kaks autot peatusid ja välja astus väike salk leinajaid. Tundsime nende hulgast ära Larry ema, isa ja neli venda. Mau Maud olid surnuaias oodanud ja kui matuseseltskond saabus, liikusime kõik koos edasi — üle 200 poisi ja tüdruku. Enamik meist kandis musti tagised kahe punase M-iga seljal.

Astusin sammu ettepoole, et proua Steiniga rääkida. Ta nägi mind tulemas ja kukkus kriiskama: „Saatke nad siit minema! Saatke nad siit minema! Koletised! Nõiad!” Ta pöördus ja hakkas vaarudes tagasi auto poole minema, kuid minestas ja langes murule. Tema mees põlvitas ta kohale, samal ajal kui Larry väiksed vennad täielikus õuduses jälgisid, kuidas jõugu liikmed kalmude vahelt välja tulid ja haua ümber seisisid.

Härra Stein vaatas üles minu poole ja sõimas: „Sina oled selles süüdi! Kui poleks olnud sind ja su roojast jõuku, siis oleks Larry praegu elus.” Ta hakkas, vihkamisepriitsmed silmist lendamas, minu poole tulema, kuid matusetalitaja haaras tal käest ja tõmbas ta tagasi.

„Palun oodake teisel pool hauda,” ütles matusetalitaja mulle. „Andke meile kasvõi üks võimalus!”

Ma nõustusin ja me taandusime teisele poole hauda, samal ajal kui nemad proua Steini turgutasid ja teenistusega edasi läksid.

Sel õhtul oli meil veel üks koosolek. Seekord ei peatanud meid enam miski. Samal päeval olime teada saanud, et GGI-d olid tapnud ühe Bishopi ja järgmisel päeval pidid toimuma matused. Poisid tahtsid majadest bensiinipomme visata ja matusetalituse segi lüüa. Jõugu-truudus selle langenu liikme eest kättetasumisel oli hämmastav. Poisid otse kihisesid vihkamisest ja ei suutnud seda lõpuks enam eneses hoida. Mannie hüüdis, et läheb surnukabelisse, kus Bishopi surnukeha matmist ootas. „Lähme põletame selle vastiku paiga maha!” karjus ta. „Kui me homseni ootame, on juba hilja. Lähme kohe!”

„Jaa! Jaa! Jaa! Lähme!” karjusid nad kooris. Rohkem kui viisteist nende seast kogunes väikese mustadele mõeldud kabeli ümber. Nad keerasid kirstud ümber ja lõikasid kardinat nugadega lõhki.

Matuseteenistus peeti järgmisel päeval tugeva politseivalve all, meie aga tundsim, et oleme kätte maksnud.

Tänavamürgleid ületas jubeduse poolest vaid vägivald mu oma südames. Ma olin metsloom ilma südametunnistuse, moraali, mõistuse ning igasuguse hea ja kurja eristamise võimeta. Jõuk maksis mulle osa saagist, mida saime öistelt röövretkedelt, ja ka Frank andis pisut. Aga ma eelistasin ise hakkama saada.

1957. aasta kevadel tuli Frank minu poole ja ütles, et *mama* ja *papa* tulevad Puerto Ricost külla. Ta tahtis, et ma järgmisel õhtul tema korterisse nendega kohtuma tuleksin. Ma keeldusin. Mul polnud nende järele mingit vajadust. Nad olid mind endast ära tõuganud ja nüüd ei soovinud ma nendega mingisugust tegemist teha.

Järgmisel õhtul astus Frank minu tuppa koos *papaga*. Ta ütles, et *mama* oli keeldunud tulemast, kuna ma ei soovinud teda näha.

Papa seisis tükk aega uksele ja vaatas mulle otsa, samal ajal kui mina voodiserval istusin.

„Frank on mulle sinust rääkinud,” ütles ta. Ta hääl valjenes rääkides, kuni see lõpuks peaaegu karjumiseks muutus. „Ta ütleb, et sa oled jõugupealik ja politsei ajab sind taga. On see tõsi?”

Ma ei vastanud talle, vaid pöördusin Franki poole, kes *papa* kõrval seisis, ja ütlesin põlglikult: „Mida kuradit sa talle rääkinud oled? Ma ütlesin sulle, et ma ei taha kumbagi neist näha!”

„Ma rääkisin talle tõtt,” ütles Frank rahulikult. „Võibolla on aeg, et sa ka ise tõe silma vaataksid.”

„Tal on kuri vaim,” ütles *papa*, vaadates mulle pilkumatute silmadega ainiti otsa. „Ta on kurjast vaimust vaevatud. Ma pean ta vabastama.”

Vaatasin *papa* poole ja naersin närviliselt. „Möödunud aastal arvasin ka ise, et mul on kuri vaim. Aga nüüd kardavad mind isegi kurjad vaimud.”

Papa tuli toa teisest otsast minu juurde ja asetaski oma raske käe mu õlale. Ta surus mind alla, kuni pidin põrandale põlvili laskuma. Ta kõrgus minu kohal ja ta tohutu suured käed hoidsid mind nagu kettidega kinni.

„Ma tunnen tema sees viit kurja vaimu.” Ta andis Frankile viiepega märku, et see mu kätest kinni haaraks ja neid peakohal hoiaks. Püüdsin end lahti rabelda, aga nad olid minu jaoks liiga tugevad. „Viis kurja vaimu!” ümises *papa*. „Sellest tema kuritegelikud teod! Täna me ravime ta terveks.”

Kättega mu pead pigistades rõhus ta tugevasti mu pealaele ja väänas seda, nagu tahaks purgil kaant pealt keerata.

„Välja! Välja!” karjus ta. „Ma käsin teil lahkuda!” — kõneles *papa* minu peas oleva kurja vaimuga.

Siis lõi ta mulle külgedelt kõvasti vastu pead — mitu tugevat laksu vastu kõrvu. Kuulsin, kuidas ta demonitele karjus, et need mu kõrvadest välja tuleksid.

Frank hoidis mu käsi pea kohal kinni, samal ajal kui *papa* oma suured kämblad mulle kõri ümber pani ja mind kägistama hakkas. „Tema keeles on kuri vaim. Välja! Kuri vaim, välja!” Siis hüüdis ta: „Seal see on. Ma näen, kuidas see välja tuleb!”

„Tema süda on samuti must,” ütles *papa* ja virutas mulle mitu korda rusikaga vastu rinda, kuni arvasin, et mu roided murduvad.

Lõpuks haaras ta mul puusadest kinni ja tõmbas mu käelabaga mulle vastu kubet kloppides püsti ja käskis kurjadel vaimudel mu niuetest lahkuda.

Ta lasi mu lahti ja Frank astus sammu tagasi, öeldes: „Ta tegi sulle suure heateo, Nicky! Sa olid väga kuri, aga ta tegi su puhtaks.” *Papa* seisis keset tuba ja värises nagu puuleht. Ma vandusin, tormasin uksest välja ja jooksin trepist alla tänavale. Kaks tundi hiljem leidsin Washington Parkis pingil magava purjus meremehe, keerasin ta ümber ja võtsin ära rahakoti. Kui *papa* oligi minust mingeid kurje vaime välja ajanud, siis ei võtnud tagasitulemine neil küll kuigi palju aega. Ma olin endiselt Luciferi laps.

Sel suvel muutusid võitlused politseiga veelgi vihasemaks. Igal öösel varitsesime majakatustel ja ootasime, et mõni võmm meie alla satuks. Viskasime küll ülevalt liivakotte, loopisime pudeleid ja kive aga me vajasime tulirelvi, eriti vintpüsse. Ja need maksid raha.

Mul tekkis mõte, kuidas hõlpsasti röövi korraldada. Nimelt olin tähele pannud, et iga laupäeva hommikul kell kolm sõitis keegi mees suure musta Cadillaciga ühe üürimaja ette ja peatus seal. Poisid jälgisid teda tihtipeale ja meil oli tema kohta mitmeid nalju. Me teadsime, et ta oli pärit New Jersey’st ja ootas alati, kuni Mario Silvario tööle läks. Me oletasime, et ta magab Mario naisega. Ühel ööl õhutasid mõned kutid Albertit ja mind nende kahe järele pisut spioneerima. Niisiis ronisime tuletõrjeredelit mööda üles ja vaatasime pealt, kuidas mees proua Silvarioga voodisse läks.

Igal laupäeval kell kolm kordus sama. Ta parkis oma Cadillaci, lukustas ukse ja läks üles Mario korterisse.

Ma rääkisin Mannie’le, milline kerge ots see minu arvates oleks, ja ta oli nõus. Me palusime Willie Lihunikul revolver kaasa võtta ja meiega kell kaks kokku saada.

Kui me maja juurde jõudsime, oli Willie juba seal ja kontrollis oma revolvrit. Ta oli kõik padrunid välja võtnud ja need trepiastmele ritta seadnud. Nähes meid lähenemas, laadis ta relva uuesti ja pistis selle vöö vahele.

Plaani järgi pidid Willie ja Mannie maja taga ootama. Kui mees autost väljub, kõnnin ma tema juurde ja küsin talt midagi. Siis tulevad Willie ja Mannie peidust välja ja Willie hoiab teda sihikul, kuni meie ta läbi otsime ja raha ära võtame.

Suur kell majaseinal Houstoni nurgal Flatbushis lõi kolm korda ja Willie tahtis veel kord oma revolvrilt üle kontrollida. Seekord läks ta maja taha, tuli mõne minuti pärast tagasi ja sosistas, et kõik on korras.

Umbes veerand neli ilmuski Cadillac nurga tagant välja ja jäi maja ees seisma. Willie ja Mannie kükitasid pimedas; mina tõmbasin vihmamantli rohkem ümber keha ja astusin kõnniteele. Mees väljus autost. Ta oli suur umbes neljakümneaastane mehemürakas, kallid mantel seljas ja kübar peas. Ta lukustas oma auto hoolikalt ja hakkas maja poole liduma. Tänav oli tühi. Vaid ligiduses asuva maantee automüra rikkus vaikust.

Ta nägi mind tulemas ja kiirendas sammu. „Tere, söör!” ütlesin mina. „Ma olen eksinud. Kas te juhataksite mulle teed Lafayette’i avenüüle?”

Mees tõmbus tagasi ja vaatas igas suunas ringi. „Lase jalga, noormees!” ütles ta. „Ma ei soovi mingeid sekeldusi.”

„Kuule, sõber, ma ei taha teada midagi muud kui teed Lafayette’i avenüüle.” Tõmbasin suu naerule ja panin käe mantlitaskusse, nagu oleks mul seal temale suunatud püstol.

„Appi! Röövlid!” karjus ta auto poole taganedes.

Mõne sammuga olin tema juures. „Suu kinni või ma tapan su!”

Ta ahmis õhku ja vaatas mind uskumatult. Siis hakkas ta karjuma: „Appi! Inimesed! Appi!”

Samal hetkel pani Willie mehele selja tagant käe ümber kaela ja asetaski püstolitoru vastu ta oimukohta. „Veel üks hääl su suust ja sa oled surnud!” sisistas Willie.

Mees seisis kangestunud, kuni me ta taskuid sobrasime.

Ta mantlitaskust leidsin kõige suurema rahapataka, mida ma kunagi näinud olen. See oli kummipaelaga kokku pandud. Arvan, et ta kavatses selle Mario naisele viia.

„Kuule, Willie, vaata seda! Mis sa sellest arvad? On see kutt alles rikas! Vaata ainult seda rahahunnikut!”

Astusin naerdes eemale. Olime saanud hea noosi. Hakkasin tänaval tantsima ja mehe üle nalja heitma. „Kuule, mees! Kas sa annaksid mulle iga nädal pisut raha, kui ma sul su vanamutiga magada lasen?” Mannie tegi näitemängu kaasa ja hakkas mehe püksirihma lahti võtma. „Mis sa sellest arvad, mees? Ega sa ei pahanda, kui ma su püksid maha võtan, nii et kõik daamid näeksid, kui ilus sa oled?” Mees surus hambad kokku ja hakkas soiguma. „Kuule, mees, me teeme sulle teene,” ütles Mannie. „Võtame nüüd need püksikesed jalast nagu hea poiss kunagi.”

Ta päästis pandla lahti ja mees pistis uuesti karjuma: „Appi! App...” Hüppasin ligi ja panin talle käe laksuga suu peale. Mees lõi mulle hambad vihaselt peopessa. Karjatades tõmbusin tagasi: „Lase ta maha! Willie! Tee ta tükiks! Ta hammustas mind!”

Willie astus tagasi, suunas revolvrilt mõlema käega vastu mehe selga ja vajutas päästikule. Kuulsin klõpsatust, aga midagi ei juhtunud. Lõin mehele täiest jõust parema käega kõhtu. Ta kummardus ja ma lõin teda teise käega küljelt vastu pead, kuid see oli nii valus, et oleksin minestanud. Liikusin eest ära: „Lase ta maha, Willie! Anna pihta!” Willie vajutas uuesti päästikule. Ikka ei juhtunud midagi. Ta üritas veel, kuid püstol ei läinud lahti.

Ma haarasin püstoli Willie’l käest ja virutasin sellega mehele näkku. Kostis metalli kriginat vastu luud. Liha paotus ja ma nägin veripunases raamis valget põseluud. Ta üritas karjuda, kuid ma lõin teda uuesti, lagipähe. Ta varises kokku ja kukkus rentslisse, üks käsi kõnniteelt lahtisesse veetorusse ripnemas.

Me ei jäänud ootama. Majaakendes süttisid tuled ja kostis kellegi karjumist. Jooksime mööda tänavat edasi ja põikasime siis mingisse kõrvaltänavasse, mis viis koolimaja taha. Joostes kiskusin seljast vihmamantli ja toppisin selle ühte prahitünni.

Järgmisel tänaval läksime lahku. Mina jooksin tagasi oma tänavasse, trepist üles ja oma tuppa. Sisse jõudnud, lukustasin ukse. Seisin mõne hetke lõõtsutades ja naerdes pimedas. See oli alles elu!

Panin tule põlema ja vaatasin oma kätt. Nägin peopesal mehe hambajälgi. Loputasin haava veiniga ja mähkisin taskuräti käe ümber.

Kustutasin tule ja maandusin voodisse. Kuskil kaugel huilgas politseisireen. Naersin omaette. „Milline patakas!” mõtlesin taskust rahapakki otsides.

Jumal! Seda polnudki seal! Hüppasin püsti ja sorisin meeleheitlikult kõik taskud läbi. Äkki ma taipasin. Olin pannud raha võitluse alguses vihmamantli taskusse. Oh, mitte ainult seda! Ma olin toppinud vihmamantli prügikasti. Ja püstol! Willie püstol oli samuti kadunud. Arvatavasti pillasin selle maha pärast seda, kui olin meest löönud.

Ma ei saanud sinna kohe tagasi minna. Koht oli paksult politseinikke täis. Mul tuleb oodata hommikuni, aga selleks ajaks on prügivedaja juba ära käinud ning mantel ja raha läinud koos temaga.

Langesin voodile tagasi ja tagusin rusikaga vastu madratsit. Nii palju vaeva ja kasu ei miskit!

Saatana naer

Selle kahe aasta jooksul, kui ma Mau Maude president olin, tapeti kokku seitseteist inimest. Mind oli arreteeritud rohkem kordi, kui ma meeles pidada jõudsin. Me elasime — kõigi jõukude liikmed — nagu poleks seadusi olemaski. Miski polnud püha peale vastastikuse truuduse — eriti selle truudusesideme, mida tundsin Israeli, Mannie ja minu vahel.

Ükskord hiilis Israel südaööl minu poole ja viskas ukse vahelt tuvi tuppa. Ta seisis väljas ja naeris, kuuldes, kuidas ma hirmust karjusin. Kui ta ukse lahti tegi ja tule põlema pani, olin voodi alla pugunud. Israel viskas tuvi aknast välja ja ma püüdsin naermisega hirmu varjata. Aga kui ta juba lahkunud oli, lebasin värisedes oma voodis, pekslevate tiibade plagin ikka veel kõrvus. Kui ma lõpuks rahutusse unne suigatasin, nägin seal kukkumist. Ärkasin üles, arvates, et olin kuulnud Saatana naeru.

Järgmisel hommikul tuli Israel tagasi ja teatas mulle, et Mannie oli noahaavaga haiglasse viidud.

„Mis viga, Nicky?” küsis ta, kui oli loo Mannie pussitamisest lõpetanud. „Mis lahti, et sa niimoodi käitud?”

Mu magu oli sõlme tõmbunud ja ma tundsin, kuidas veri mu näost ära valgus. Mannie ja Israel olid mu ainsad sõbrad. Israel jutustas, kui lähedal surmale Mannie oli olnud, ja korraga tundsin, et osa minu turvatundest oli kadunud.

Ma raputasin pead: „Mul pole viga midagi. Lihtsalt vihane. Ma lähen teda haiglasse vaatama ja me saame teada, kes seda tegi. Siis me talle näitame.”

Pärastlõunal püüdsin haiglasse pääseda, kuid uksele seisid kaks mundris politseinikku. Ronisin mööda tuletõrjeredelit üles ja kõpsisin aknale, kuni Mannie selle teiselt poolt lingist lahti tegi. Ta oli nõrk ja suutis hädavaevu voodisse tagasi roomata.

„Kes seda tegi?” küsisin. „Keegi ei või sind noaga lüüa ja karistamata jääda.”

„Need olid Bishopid. Nad said mu kätte, kui ma üksi olin, ja pussitasid mind kaks korda — enne jalga ja siis külge.”

„Kes neist?” küsisin mina. „Kas sa tead, kes neist seda tegi?” „Jah. See oli Joe-nimeline kutt. Ta on nende uus asepresident. Ta mängib kogu aeg laia kaju. Enne kui ta ära jooksis, ütles ta, et nad tulevad tagasi ja tapavad mu ära. Sellepärast ongi seal väljas need võmmid.”

„Kena, saa kõigepealt terveks, vennas. Ja kui sa välja saad, siis võtame selle räpase niigri käsile.”

Ma ronisin tuletõrjeredelit pidi alla tagasi ja samal õhtul kohtusime Israeli ja Homer Belanchi, meie sõjanõunikuga, et arutada kättemaksuplaane. Otsustasime inimröövi kasuks.

Järgmisel päeval varastas Homer auto. Me peitsime seda kaks nädalat vana laohoone taga, kuni Mannie haiglast välja sai.

1957. aasta jõuludeni oli jäänud nädal, kui hakkasime tegutsema.

Homer istus autorooli ja me võtsime teel Mannie peale. Ta käis ikka veel longates ja kepiga. Tagaistmel istusid Augie, Paco ja mina. Me sõitsime mõõdukal kiirusel St. Edwardi tänava katoliku keskusest mööda. Keskuses toimus sel õhtul jõulu tantsupidu ja uksele seisid valvel kaks vormirõivas politseinikku. Me ei näinud läheduses ühtki Bishopit, seepärast sõitsime kommikaupluseni ja parkisime auto teisele poole tänavat. Kell oli peaaegu üksteist õhtul ja me ütlesime Mannie'le, et ta autos ootaks.

Läksime üle tänava, astusime kommikauplusse ja ma ütlesin: „Tere, kutid, me otsime oma sõpra Bishopite asepresidenti. Me kuulsime, et ta tahab rahu, ja tulime temaga sellest rääkima. Kas ta on kuskil siin?”

Üks Bishopitest ütles: „Te mõtlete Joe'd? Jaa, ta on seal tagumises nurgas ja suudleb oma tüdrukut.”

Me kõndisime ruumi tagumisse ossa, kus Joe oma tüdruku kõrval põrandal istus. Ta vaatas ülespoole ja Augie ütles: „Meie oleme see suguharu. Mau Maud. Me tulime sinu järele.”

Joe püüdis end püsti ajada, kuid Augie pani talle jala õlale ja surus ta alla tagasi. Meil kummalgi olid taskus püstolid ja ta nägi, et need olid suunatud temale.

Ta hakkas karjuma. Augie võttis püstoli välja ja suunas selle teistele poes viibivatele poistele. „Ärge liigutage! Mitte keegi. Esimene, kes liigutab, on surnud mees!”

Omanik ilmutas peatse paanika märke. „Sulle'i tee me midagi, papi,” ütles Augie. „Ole ainult kuss ja me kaome siit kohe minema!” Ma rääkisin Joe'ga, kes hirmunud tüdruku kõrval endiselt põrandal istus. „Kuule, pask, sul on kaks võimalust. Sa kas tuled praegu meiega kaasa või me tapame su seal, kus sa istud. Kas tahad minut aega selle üle järele mõelda?”

Poiss hakkas midagi kokutama ja mina ütlesin: „Kena, mul on hea meel, et sa järele mõtlesid.” Ma tõmbasin ta püsti ja me läksime uksest välja, samal ajal kui Israel ülejäänud poisse kaupluses kirbul hoidis.

„Öelge Bishopitele, et me toome ta tagasi kohe, kui oleme talle õpetanud, mida tähendab Mau Maud pussitada,” ütles Augie. Sulgesime enda järel ukse ja sundisime poissi üle tänava jooksma. Seal ronisime kobaras autosse. Joe istus tagaistmel minu ja Augie vahel ja meil olid mõlemal tukid temale suunatud. Homer käivitas auto ja me sõitsime Manhattani sillale ühe mahajäetud hoone juurde. Viisime ta majja sisse ja sidusime, tropp suus, tooli külge. „Võibolla me tapame su kohe. Aga võibolla jätame su kogu ülejäänud eluks siia,” irvitasin tema poole. Augie sülitas talle näkku ja me läksime ust paugutades välja. Oli südaöö.

Tagasi läksime alles kaks ööd hiljem. Võtsime endaga kaasa 25 Mau Maud. Joe lamas tooli külge seotult külili. Ta oli püüdnud põgeneda, kuid oli seotud liiga tugevasti. Me tõstisime ta istukile ja panime tule põlema. Joe oli olnud kaks päeva ilma toidu ja veeta. Majas oli jääkül. Ta pilgutab hirmust ja õudusest silmi, kui me tema ümber ringis seisma jääme.

Kutsusin Mannie't, et ta tuleks ja Joe ette seisaks. „Mannie, kas see on poiss, kes sind noaga löi ja ära tappa ähvardas?”

Mannie lonkas kepi najal lähemale. „See on tema. Sama mees.” Tõmbasin talt tropi suust. Poisi keel ja huuled olid paistes ja pragunenud. Ta kurk oli kuiv ja rääkida püüdes tegi ta karedaid, sahisevaid häälightsusi.

„Näete, ta võtab omaks, et see on tema,” ütlesin naerdes.

Augie haaras poisi pikkadest juustest kinni ja tiris pead tahapoole. Mannie nipsutas suitsuotsalt tuhka ja asetask selle siis poisi kõri juurde. Joe silmad olid hirmust pärani. Mannie naeris ja puudutas tundlikku nahka hõõguva sõega. Poiss röökis valust ja Mannie tõmbas suitsu kaela juurest eemale.

„Üks kord veel,” ütles Augie Mannie'le. „Ta löi sind kaks korda.”

Seekord kustutas Mannie sigareti poisile suhu, surudes seda pikkamisi ta kokkusurutud praguliste huulte vahele. Poisi lõug värises kergelt, kui ta oma parkunud keelega üle veripunaste villide tõmbas, püüdes asjatult vabaneda suu külge kleepuvast tuhast ja tubakapurust.

„Nüüd on teie kord, poisid!” ütles Augie.

Iga poiss ruumis süütas sigareti ja liikus Joe poole, samal ajal kui Augie uuesti poisi juustest haaras ja ta pead tagasi kiskus. Ta karjus hirmust, kuid ta kurgust kostis ainult naljakaid kriipivaid häälightsusi, nagu oleks liivapaberiga vastu traati nühitud. Poisid tunglesid Joe ümber ja igaüks kustutas oma suitsu vastu ta nägu või kaela. Ta karjus, kuni minestas valust.

Tegime sõlmed lahti ja ta vajus põrandale keset prahti ja ämblikuvörke. Kõva häälega vandudes peksid poisid teda oma teravate kinganinadega, purustades ta roided ja lõualuu. Seejärel viskasime ta auto tagaistmele ja sõitsime uuesti Bishopite kommikaupluse juurde. Augie kirjutas valmis sildi ja kinnitas selle poisi seljale: „Keegi ei haava Mau Maud ega jää karistamata!” Me sõitsime aeglaselt kauplusest mööda ja veeretaskime Joe teadvusetu keha tänavale. Siis kihutasime täiskiirusel minema.

Jõulu esimesel pühal kohtusin Gino baaris Mannie'ga. Me istusime leti ääres pukil, suitsetaskime ja naersime möödunud nädala sündmuste üle.

Ma tõstsin pilgu ja nägin, et üle tänava tulid viis Bishopit. Vaatasin ringi ja kuigi viibisime keset Mau Mau territooriumi, olime täiesti üksi. Müksasin Mannie't: „Bishopid! Laseme siit jalga!”

Aga oli juba hilja. Nad nägid, kuidas me peaga leti alla kummardusime, et kõrvaluksest välja lipsata. Saime siiski väikese edumaa. Tormasime uksest välja ja üle tänava. Jooksime kõigest jõust, kuid Mannie oli ikka veel nõrk ja hakkas meist maha jääma. Kui me ümber nurga peatänavale jõudsime — olid nad meil seal vastas.

Tõmbasin küüru ja jooksin neist, pea ees, otse läbi. Nad olid mu julgusest üllatatud ja rünnak tuli neile ootamatult. Lõin üht neist peaga kõhtu ja ta kukkus tagurpidi kõnniteele, libisedes püksipõhjal edasi. Panin käe ühe seisva auto kapotile ja hüppasin üle selle tänavale. Üks kaubaauto veeres kolinal mööda tänavat ja andis karmilt signaali, kui ma pelgupaiga poole tõttasin. Lootsin, et Mannie on mu rünnakut ära kasutanud ja tuleb mulle järele. Äkki märkasin, et Mannie ei olnud järele jõudnud. Vaatasin seljataha. Ükski Bishop ei järgnenud mulle. Ma jäin seisma ja astusin tagasi tänavale, et näha, mis juhtus.

Nägin, et Mannie oli tagapool vastu seina surutud ja Bishopid peksid ta kõssitõmbunud kogu rusikate ja jalgadega kõhtu ja kubemesse.

Nägin hetkelist valgushelki ja teadsin, et see oli päikese peegeldus noateral. Jooksin käega taskust nuga otsides sinnapoole ja karjusin: „Värdjad! Roojased sead! Jätke ta rahule! Ma tapan teid!”

Ent oli juba hilja. Nägin, kuidas poiss, kes nuga hoidis, hoogu võttis ja selle siis jõuga Mannie ribide vahele lõi. Mannie ahmis õhku ja ta keha liikus jõnksatades üles. Ta jäi veel hetkeks seina najale püsti ja hakkas siis, nagu ees, betoonsillutisele vajuma. Enne kui ta kukkus, surus poiss noa talle veel kord tugevasti rinda.

Olin kõnnitee äärel seisma jäänud. Ma ei uskunud, et nad teda tappa püüavad. Nüüd olin korraga nagu metslane. Ma tormasin nende sekka, pistes noaga ja vehkides rusikaga. Nad jooksid kummaski suunas mööda tänavat laiali ja kadusid silmist. Mannie jäi kõnniteele lebama. Ta suust ja ninast voolas verd ja kohale, kuhu see ta nahktagi alt tilkus, hakkas tekkima vereloik.

Mannie lamas kõhuli, pea kuklas, ja vaatas mind õudust täis silmadega. Ta püüdis rääkida, aga kui ta suu lahti tegi, ei tulnud seal midagi peale veremullikeste.

Laskusin põlvili ja pöörasin ta selili. Võtsin ta pea ja asetasin selle õrnalt oma sülle, kaisutades seda oma nahktagiga. Ta veri määris mu püksid ja tundus kätel sooja ja kleepuvana. Ta üritas ikka veel midagi ütelda. Ta silmad olid hirmust pärani. Aga kui ta huuli liigutas, et rääkida, kostis ta kopsudest ainult mingit kurinat. Huultelt tuli endiselt vaid veremullikesi.

„Mannie, Mannie!” karjusin ma. „Ära sure, Mannie! Ära sure, Mannie!”

Ta tegi korraks suu lahti, ainult vaevumärgatavalt, ja sellest tuli sahnal õhku välja. See kõlas nagu maanteel tühjalt kokku vajuva autokummi hää. Ta pea veeres mu süles ja ma tundsin, kuidas ta rind tagi all kokku langes.

Vaatasin ta liikumatuid silmi. Ta oli surnud!

„Mannie! Mannie! Mannie!” karjusin, nagu kopsud võtsid, ja mu hääles kajas vastu jube reaalsus, millega olin äsja kokku puutunud.

Kuulsin tänaval hääli. Keegi naine karjus: „Hei, mis seal lahti on?”

Ma ei saanud sinna kauemaks jääda. Politseis oli mul juba üsna paks toimik ja nad oleksid püüdnud mind mõrvas süüdistada. Nüüd ei saanud ma enam midagi teha. Hääled valjenesid. Ma hüppasin püsti. Mannie elutu keha langes raskelt kõnniteele. Jooksin järgmise tänavani ja igal sammul kumises mul kõrvus õõnes heli, mida Mannie pealuu vastu kõva betooni purunedes tegi. Silme ees oli kõnniteel lebav Mannie, surmaõudusest pärani ja klaasistunud silmadega nagu üles minu poole pööratud. Ma kartsin pööraselt.

Jooksin kogu tee oma korterini. Lõin ukse pauguga kinni ja haarasin kapist revolvri. Hingeldades vajusin oma voodile ja jäin sinna, püstol suletud ukse poole suunatud, vabisedes istuma. Olin hirmust kangestunud.

Ma polnud surma kunagi varem nii lähedalt näinud — vähemalt mitte silmast silma. Mannie oli mu sõber. Ühel hetkel ta naeris ja rääkis. Järgmisel hetkel oli ta, veri suust välja pulbitsemas, tänaval pikali... see tundus talumatuna. Olin pidanud end vapraks — mitte midagi kartvaks. Kuid surm oli minu jaoks liig. Tundsin, et mul keerab kõhus. Suured iivelduselained söötsid üle mu pea ja ma öökisin tükk aega. Tahtsin nutta, kuid ei osanud.

Hüppasin püsti ja jooksin vastu seina. „Ma ei karda! Ma ei karda!” karjusin ikka ja jälle.

Olin nagu kurjast vaimust vaevatud. Vaatasin oma käsi. Nahal ja küünealustes nägin kuivanud verd. Jälle tuli meelde Mannie pragunenud suu ja klaasistunud silmad.

Hakkasin pead vastu seina taguma, karjudes: „Keegi ei saa mulle midagi teha! Keegi ei saa mulle midagi teha! Keegi...”

Välja kurnatuna vajusin lõpuks põrandale ja ahmisin õhku. Hirm! Kõike valdav, kohutav, kõigutamatu, võitmatu hirm! See oli nagu tõeks saanud Õudusunenägu. Ma veeretasin end põrandal edasi-tagasi, mõlemad käed ümber rinna, karjusin ja nutsin. Toa seinad paistsid mulle lähenevat ja lagi liikus ülespoole, sirutudes välja, kuni oli minust kümne miili kaugusel. Lebasin tillukese ruudu põhjas ja vaatasin üles ukse ja akna poole, mis olid tuhandete jalgade kõrgusel. Ma olin kokku surutud ja vangistatud mingi kandilise limonaadikõrre põhjas, mille kümne miili kõrgusel asuva tipuni mul polnud lootustki jõuda.

Siis ilmus ülevalt paks lõgane pilv ja hakkas mööda kõrt alla minu poole laskuma. See oli lämmatav. Avasin suu, et karjuda, kuid sealt ei tulnud midagi peale veremullide. Klammerdusin seinte külge, püüdes põgeneda, välja ronida. Kuid mu kael ripnes lõdvalt küljele ja ma tundsin, kuidas mu pea pörkas vastu põrandat samasuguse heliga nagu Mannie oma, kui see mu sülest maha veeres.

Must pilv laskus alla ja ma lamasin selili, käed-jalad üleval, püüdes seda eemale tõrjuda. Selles pilves oli surm — surm — surm — ja see tuli minu järele. Ma kuulsin õhu tasast sisinat, kui see mu kokkulangevatest kopsudes põgenes. Ma läkastasin ja püüdsin karjuda, kuid suust tuli veel ainult mullikesi ja siis see tume kulin, mida olin kuulnud Mannie rinnas, kui veri läbi ta kopsude üles kurku voolas. Kuulsin seda oma rinnas. Äkki oli must pilv mul juba peal ja ma kuulsin õõnsat naeru, mis mind vangistanud kandilise kõrre seintelt vastu kajas. See kajas üha uuesti. SURM... Surm... Surm... See oli Saatana naer.

Kui ma ärkasin, oli hommik. Päike püüdis mu räämas aknast sisse piiluda. Lebasin endiselt põrandal kägaras. Mul oli külm ja mu keha valutas. Esimene asi, mida märkasin, olid mu käed, endiselt kaetud kuivanud ja paakunud verega.

Põrguhauda

Kolm päeva enne lihavõtteid seisime neljakesi St. Edward-St. Michaeli kiriku ees Auburni ja St. Edwardi tänava nurgal. Me teadsime, et preestrid korjasid lihavõttenädala eriteenistustel palju raha ja tegime plaane kirikusse sissemurdmiseks.

Teisel pool tänavat väljus politseijaoskonnast politseinik ja nägi .meid kiriku ümber olevale raudvarbaiale nõjatumas. Ta tuli üle tänava ja ütles: „Kaduge siit minema, puertoriiko sead!” Meie lihtsalt seisime, käed aiaäärel, ja põrnitsesime talle tuimalt vastu.

Ta kordas: „Kuulge teie, *spicid*, ma ütlesin, tehke plats puhtaks!” Teised läksid laiali, mina aga jäin paigale. Võmm jõllitas mulle otsa: „Ma ütlesin, liiguta ennast, räpane *spic!*“ Ta tõstis oma kumminuia, nagu tahaks mind lüüa.

Ma sülitasin ta peale. Ta vibutas kumminuia minu suunas ja ma kummardusin alla enne, kui see vastu aeda põrutas. Ma sööstsin tema poole ja ta krabas mul kaelast kinni. Ta oli minust kaks korda suurem, kuid ma kavatsesin ta tappa, kui vaid saanud oleksin. Ma sirutasin käe noa järele ja tundsin, kuidas ta kabuuri avas ja püstolit kobas, ise samal ajal appi hüüdes.

Ma taganesin kiiresti ja tõstsin käed üles. „Ma annan alla! Ma annan alla!”

Jaoskonnast valgus välja politseinikke, kes tormasid üle tänava. Nad haarasid must kinni ja vedasid endaga kaasa — trepist üles ja politseijaoskonda.

Politseinik, kes minuga rüselanud oli, virutas mulle kõvasti vastu nägu. Tundsin huultel vere maitset.

„Sa oled suur mees ja sul on relv, aga sisemuses oled sa samasugune argpüks nagu kõik teisedki roojased võmmid!” ütlesin.

Ta lõi mind veel kord ja ma tegin, nagu oleksin minestanud, ja langesin põrandale.

„Tõuse püsti, räpane siga! Seekord saadame me su siit jäädavalt minema.”

Kui nad mind teise tuppasse tassid, kuulsin valveseersandi pominat: „See jõnglane on kindlasti peast segi. Nad peaksid ta jäädavalt kinni panema, enne kui ta kellegi ära tapab.”

Kinni võtnud oli politsei mind mitu korda varemgi, aga nad polnud kunagi suutnud mind kinni pidada. Keegi ei andnud iialgi minu vastu tunnistust, sest ta teadis, et kui ma välja pääsen, siis tapan ma ta ise või tapavad Mau Maud ta minu eest.

Seekord viisid nad mu linna teise otsa ja pistsid kongi. Vangivalvur tõukas mind kongi minnes selga; ma pöördusin ringi ja läksin talle rusikatega kallale. Ta tõmbas mu koridori tagasi ja teine võmm hoidis mind kinni, kuni ta mind rusikatega kolkis.

„Ainus viis nende koerapogadega toime tulla on neist põrguline välja peksta,” ütles ta. „Nad on kõik üks kamp haisvaid, roojaseid sigu. Meil on terve vanglatäis neegreid, itäljaanosid ja *spicke*. Sina oled täpselt samasugune nagu kõik need teised ja kui sa korda rikud, siis soovid varsti, et oleksid surnud.”

Nad lükkasid mu kongi tagasi ja vandudes lebasin ma kõval kongipõrandal. „Okei, pask,” ütles valvur ust sulgedes. „Miks sa püsti ei tõuse ja meile ei tantsi? Pole nii kõva mees midagi või?” Hammustasin huulde ega vastanud. Aga ma teadsin, et tapan ta, niipea kui välja pääsen.

Järgmisel päeval tuli vangivalvur uuesti mu kongi. Kui ta ukse lahti tegi, ründasin teda jälle ja lõin ta koridori tagasi. Ta virutas mulle võtmetega pähe. Tundsin, kuidas lõhkisest kulmust verd voolas.

„Lase käia, löö mind!” karjusin ma. „Aga ühel päeval ma tulen sulle koju ja tapan su naise ja lapsed. Oota ainult ja sa näed!”

Mind oli võetud vastutusele küllalt kerge süüdistusega — vastuhakkamine arreteerimisel. Aga nüüd tegin asja enda jaoks hullemaks. Valvur tõukas mu tagasi kongi ja pani ukse lukku.

„Hea küll, *spic*, võid sinna mädanema jääda!”

Minu ülekuulamine toimus järgmisel nädalal. Mul pandi käed raudu ja viidi kohtusaali. Istusin toolile ja politseinik hakkas süüdistusi ette lugema.

Kohtunik, viiekümnendates eluaastates karmi näo ja raamideta prillidega mees katkestas teda: „Oodake üks hetk! Kas ma pole seda poissi siin kohtus varemgi näinud?”

„Jah, teie kõrgeausus,” vastas politseinik. „See on tal kolmas kord siin kohtu ees seista. Peale selle on tema toimikus 21 arreteerimist ja teda on süüdistatud kõiges — röövimisest kuni tapmiskavatsusega kallaletungini.”

Kohtunik pöördus minu poole ja vaatas mulle otsa.

„Kui vana sa oled, noormees?”

Ma kõssitasin oma toolil ja vaatasin põrandale.

„Tõuse püsti, kui ma sinuga räägin!” käratas kohtunik.

Ma tõusin püsti ja vaatasin talle otsa.

„Ma küsisin, kui vana sa oled?” kordas ta kindlalt.

„Kaheksateist,” vastasin mina.

„Sa oled kaheksateist, ja sind on arreteeritud 21 korda ja sa oled olnud siin kohtus kolm korda. Miks su vanemad koos sinuga siin ei ole?”

„Nad on Puerto Ricos,” vastasin mina.

„Kelle juures sa elad?”

„Mitte kellegi juures. Mul pole kedagi vaja. Ma elan iseenda juures.”

„Kui kaua sa omaette oled elanud?”

„Sellest ajast peale, kui ma kolm aastat tagasi New Yorki tulin.”

„Teie kõrgeausus,” segas politseiohvitser vahele. „Temas pole midagi head. Ta on Mau Mau jõugu president. Ta on kõigi nende pahanduste juur, mis meil siin piirkonnas on olnud. Ma pole kunagi varem näinud nii alatut ja tigatedat jõmpsikat nagu tema. Ta on nagu loom ja ainus asi, mis hullu koeraga peale hakata, on ta ketti panna. Ma soovitaksin, teie kõrgeausus, et te paneksite ta vangi kuni kahekümne esimese eluaastani. Võibolla selleks ajaks suudame me Fort Greene’is mingitki korda taastada.”

Kohtunik pöördus ja vaatas ohvitseri poole. „Te ütlete, et ta on nagu loom, mis? Hull koer, ütlete te?”

„Täiesti õige, teie kõrgeausus. Ja kui te ta lahti lasete, siis tapab ta kellegi veel enne õhtut.”

„Jah, ma usun, et teil on õigus,” ütles kohtunik uuesti mind silmitsedes. „Aga ma arvan, et me peaksime vähemalt proovima välja selgitada, mis teeb tast nagu looma. Miks ta nii tige on? Miks ta tahab vihata ja varastada ja võidelda ja tappa? Meil on sadu temasuguseid, kes iga päev kohtusaalist läbi käivad, ja ma arvan, et riigil lasub teatav kohustus püüda mõningaid nendest

poistest päästa — mitte nad lihtsalt kogu ülejäänud eluks luku taha panna. Ja ma usun, et kuskil sügaval selle tageda „hullu koera” südames peitub hing, mida on võimalik päästa.”

Ta pöördus ohvitseri poole: „Kuidas teie arvate, kas peaksime proovima?”

„Ma ei tea, teie kõrgeausus,” ütles politseinik. „Need jõnglased on viimase kahe aasta jooksul kolm politseiohvitseri tapnud ja meil on olnud peaaegu viiskümmend mõrvajuhtumit, sellest ajast kui ma siin piirkonnas teeninud olen. Ainus asi, millega neid mõjutada saab, on jõud. Ja ma tean, et kui te ta lahti lasete, siis me peame ta niikuinii uuesti luku taha panema — ainult järgmisel korral arvatavasti mõrva pärast.”

Kohtunik heitis pilgu enda ees olevale paberilehele.

„Cruz, jah? Tule siia, Cruz, ja seisa kohtu ette.”

Tõusin püsti ja kõndisin kohtusaali lõppu. Tundsin, kuidas mu põlved värisema hakkavad.

Kohtunik kummardus laua kohale ja vaatas mulle otse silma.

„Nicky, mul on just sinuvanune poeg. Ta käib koolis. Ta elab korralikus majas ja heas ümbruskonnas. Temaga ei juhtu pahandusi. Ta mängib kooli meeskonnas pesapalli ja saab häid hindeid. Ta ei ole hull koer nagu sina. Ja hull koer ei ole ta seepärast, et tal on inimesi, kes teda armastavad. Ilmselt sinul ei ole kedagi, kes sind armastaks — ja ka sina ei armasta kedagi. Sul puudub võime armastada. Sa oled haige, Nicky. Ma tahan teada, mis sunnib sind selliselt vihkama. Sa ei ole normaalne nagu teised poisid. Ohvitseril on õigus. Sa oled loom. Sa elad ja käitud nagu loom. Minagi peaksin kohtlema sind loomana, aga ma kavatsen välja uurida, miks sa nii ebanormaalne oled. Ma annan sind meie kohtupsühholoogi John Goodmani hoole alla. Mina ei oska kindlaks teha, kas sa oled psüühiliselt terve või mitte. Tema uurib sind ja teeb lõpliku otsuse.”

Ma noogutasin. Ma ei teadnud, kas ta laseb mu lahti või hoiab vahi all, aga ma taipasin, et ta ei kavatse mind vangi panna, vähemalt mitte kohe.

„Veel üks asi, Nicky,” ütles kohtunik „Kui sul veel sekeldusi tulema peaks — kui ma kas või ainult veel ühe kaebuse sinu kohta saama peaksin, kui sa üldse halvasti käituma peaksid, siis ma eeldan, et sa ei ole üleüldse võimeline juhtnööridest aru saama ja vastutustundeliselt reageerima, ning ma saadan su viivitamatult Elmira töölaagrisse. Said aru?”

„Jah, söör,” vastasin mina. Ja ma olin iseenese üle üllatunud. See oli esimene kord, kui ma kellelegi „söör” ütlesin. Aga sel korral tundus see olevat just õige asi, mida teha.

Järgmisel hommikul tuli kohtupsühholoog John Goodman minu kongi. Ta oli suurt kasvu mees, enneaegselt hallinenud oimukohtade ja sügava armiga näol. Ta särgikaelus oli kulunud ja kingad viksimata.

„Mind on määratud sinu juhtumit läbi vaatama,” ütles ta jalad risti mu koikule istudes. „See tähendab, et meil tuleb pisut aega koos veeta.”

„Muidugi, kõva mees, ükskõik, mis sa käsid.”

„Kuule, tatt, ma räägin päevas 20 sinusuguse jõmpsikaga. Pruugi ainult oma suud mu kallal ja soovi kohe, et poleks seda teinud!” Selline järsk vastus jahmatas mind, kuid ma irvitasin ülbelt ja ütlesin: „Hulluarsti kohta räägid, sa päris tahedat juttu. Võib olla sulle meeldiks, kui sulle üks õhtu Mau Maud külla tulevad.”

Enne kui ma liigutadagi jõudsin, oli arst mu särgiesisest kinni haaranud ja põrandalt peaaegu õhku kergitanud. „Tead, mis, põnn. Ma elasin jõukudes neli aastat ja teenisin enne kolledži minekut kolm aastat merejalaväes. Näed seda armi?” Ta käänas pead, nii et ma nägin sügavat armi, mis ta põsenukist särgikaelusesse jooksis. „Ma sain selle jõugus, aga enne lõin kuus kaabakat pesapallikurikaga peaaegu surnuks. Nii et kui sa kakelda tahad, siis oled just õige mehe peale sattunud.”

Ta lükkas mind tagasi. Ma komistasin koikule ja jäin istuma.

Sülitasin põrandale, kuid ei öelnud rohkem midagi.

Ta hää l muutus endiselt asjalikuks ja ta ütles: „Homme hommikul tuleb teha mul üks sõit Karumäele. Sa võid kaasa tulla ja me saame sinuga vestelda.”

Kogu järgmise päeva veetsin psühholoogi mitteametliku uurimise all. Me sõitsime linnast välja New Yorgi osariigi südamesse. See oli minu esimene reis väljapoole asfalt džunglit sellest

ajast, kui ma kolm aastat tagasi Puerto Ricost lennukiga kohale jõudsin. Tundsin pisut põnevust, aga kui psühholoog mulle küsimusi esitas, olin endiselt morn ja ülbe.

Pärast lühikest peatust kliinikus viis ta mind avalikus pargis asuvasse loomaaeda. Me jalutasime mööda väikest teerada puuride eest läbi. Ma peatusin ja vaatasin metsloomi, kes puurivarbade taga edasi-tagasi tammusid.

„Kas sulle meeldivad loomaaiad, Nicky?” küsis ta.

„Ma vihkan neid,” vastasin mina puuridest ära pöördudes ja teerada pidi tagasi minnes.

„Jah? Miks siis?”

„Ma vihkan neid haisvaid loomi. Kogu aeg muudkui kõnnivad edasi-tagasi. Kogu aeg tahavad välja.”

Me istusime pargipingile ja rääkisime juttu. Doktor John võttis oma diplomaadikohvrast paar vihikut ja palus mul mõned pildid joonistada — hobuseid — lehmi — maju. Joonistasin pildi majast, mille esiküljel oli tohutu suur uks.

„Miks sa sellele nii suure ukse ette tegid?” küsis ta.

„Et topakas hulluarst paremini sisse saaks,” vastasin.

„Ma ei jää sellega rahule. Anna mulle teine vastus.”

„Hea küll, selleks et ma kiiresti välja pääseksin, kui keegi mind taga ajab.”

„Enamik inimesi joonistab ukse selleks, et sisse pääseda.”

„Mitte mina, mina püüan välja pääseda.”

„Joonista mulle nüüd üks puu,” ütles ta.

Ma joonistasin puu. Seejärel mõtlesin, et ühel õigel puul peaks ka lind olema, niisiis joonistasin ma puu otsa linnu.

Doktor Goodman vaatas pilti ja küsis: „Kas sulle meeldivad linnud, Nicky?”

„Ma vihkan neid.”

„Mulle tundub, et sa vihkad kõike.”

„Jah. Võibolla küll. Aga linde vihkan ma üle kõige.”

„Miks?” küsis ta. „Kas sellepärast, et nad on vabad?”

Kuskilt kaugelt kostis ähvardavat kõuemürinat.

See mees oma küsimustega ajas mulle hirmu peale. Ma võtsin pliiatsi ja puuris linnust augu läbi. „Lindu pole enam. Ma tapsin ta ära.

„Sa arvad, et võid lahti saada kõigest, mida sa kardad, kui sa selle ära tapad?”

„Kelleks sa ennast õige pead, topakas posija?” karjusin mina. „Sa arvad, et paned mu mingisugust tobedat pilti joonistama ja küsid mõned nürid küsimused ja siis tead minust kõike või? Ma'i karda kedagi. Kõik kardavad mind. Küsi Bishopitelt, nad võivad sulle minust rääkida. New Yorgis pole ühtegi jõuku, kes tahaks Mau Maudega kokku minna. Ma'i karda kedagi.” Mu hääl oli tõusnud palavikuliselt kõrge toonini ja ma seisin tema ees püsti.

Doktor Goodman tegi ikka veel märkmeid. „Istu maha, Nicky,” ütles ta üles vaadates. „Sul pole vaja mulle muljet avaldada.”

„Kuule, mees! Urgitse mu kallal samamoodi edasi ja sa lõpetad surnuna!”

Müristamine taamal valjenes. Seisin psühholoogi ees ja värisin. Dr. Goodman vaatas üles minu poole ja kavatses midagi ütelda, kuid samas hakkasid vihmapiisad meie kõrval kõnniteele ladistama. Ta raputas pead. „Parem lähme, enne kui märjaks saame!” ütles ta.

Lõime autouksed kinni just siis, kui esimesed rasked vihmapiisad tuuleklaasile pladisesid. Dr. John istus pikka aega vaikselt, käivitas siis auto ja sõitis maanteele välja. „Ma ei tea, Nicky,” ütles ta, „ma lihtsalt ei tea.”

Tagasisõit oli masendav. Vihmapiisad peksid halastamatult vastu autokatust. Dr. John sõitis vaikides. Mina olin mõtteisse vajunud. Mul polnud vähimatki soovi linna tagasi pöörduda. Ma tundsin vanglasse tagasimineku ees hirmu. Ma ei suutnud taluda mõtet, et mind nagu looma puuri pannakse.

Vihm lakkas, kuid selleks ajaks, kui sadadest tahmastest kõrghoonetest mööda sõitma hakkasime, oli päike juba loojunud. Mul oli tunne, nagu langeksin sügavasse hauda. Ma tahtsin välja pääseda ja joosta. Kuid selle asemel et vangla poole keerata, dr. John pidurdas ja pööras Fort Greene'i suunas Lafayette'ile.

„Kas sa'i viigi mind vanglasse või?” küsisin imestunult.

„Ei. Mul on õigus otsustada, kas panna sind luku taha või lasta vabaks. Ma ei usu, et vangla sind parandaks.”

„Jaa-jaa, oled oma mees küll,” irvitasin mina.

„Ei. Sa ei saa üldse aru, mis ma öelda tahan. Ma ei usu, et miski sind parandaks.”

„Mis sa öelda tahad, Doc, kas sa arvad, et ma olen lootusetu?” naersin mina.

Ta peatas auto Lafayette'i tänava ja Fort Greene'i elamukvartali nurgal. „Täitsa õige, Nicky. Ma olen sinusuguste lastega aastaid töötanud. Varem elasin ma getos. Aga ma pole kunagi varem näinud nii kalki, külma ja metsikut poissi kui sina. Sa ei reageerinud mitte millelegi, mis ma ütlesin. Sa vihkad ja kardad kõiki, kes sinu julgeolekut ohustavad.”

Avasin ukse ja astusin välja. „Hea küll, Doc, sa võid põrgusse käia! Ma'i vaja kedagi.”

„Nicky,” ütles ta, kui ma auto juurest eemalduma hakkasin. „Ma ütlen sulle otse. Sa oled hukka mõistetud. Sinu jaoks ei ole lootust. Ja kui sa ei muutu, liigud sa mööda ühesuunalist teed vanglasse, elektritoolile ja põrgusse!”

Jah? Hea küll, kohtume siis seal!” ütlesin mina.

Kus?” küsis ta.

„Põrgus muidugi!” ütlesin naerdes.

Ta raputas pead ja sõitis ööpimedusse. Ma üritasin edasi naerda, kuid hää mu kurgus katkes.

Ma seisin tänavanurgal, käed vihmamantli taskus. Kell oli seitse õhtul ja tänavad olid täis nimetuid nägusid ja kiirustavaid jalgu... mis liikusid, liikusid, liikusid. Tundsin end nagu puuleht inimmeres ja minu enese arutud kired loopisid mind tormituultena igas suunas. Vaatasin inimesi. Kõik nad liikusid. Mõned jooksid. Oli maikuu, aga tuul oli külm. See piitsutas mu jalgu ja tekitas külma mu sisemuses.

Psühholoogi sõnad keerlesid mu peas nagu ühele kohale takerdunud grammofoniplaat: „Sa liigud mööda ühesuunalist teed vanglasse, elektritoolile ja põrgusse!”

Ma polnud kunagi varem iseennast kõrvalt vaadanud. Mitte tõeliselt. Mulle ju meeldis end peeglist vaadata. Olin alati olnud puhas poiss, mis on pisut ebaharilik suurema osa minu kihti kuuluvate puertoriikolaste puhul. Erinevalt enamikust jõuguliikmetest tundsin ma uhkust oma riiete üle. Mulle meeldis kanda lipsu ja värvilist särki. Ma püüdsin alati hoolitseda selle eest, et mu püksid oleksid pressitud, ning panin näole rohkesti näovett. Mulle ei meeldinud kunagi liiga palju suitsetada, sest see jättis suhu halva lõhna.

Aga nüüd äkki tundsin, et mu sisemus on räpane. Nicky, keda ma peeglis nägin, ei olnud tõeline Nicky. Ja Nicky, keda ma nüüd vaatasin, oli räpane... roojane... kadunud.

Muusikaautomaat Papa Johni baaris leierdas lärmakat džässiviisi. Liiklusvahendid olid tänaval üksteises kinni. Signaalid huilgasid, viled kriiskasid, inimesed karjusid. Ma vaatasin nende ilmetuid, nimetuid nägusid. Mitte keegi ei naeratanud. Kõigil oli kiire. Mõned tüübid olid purjus. Enamik tolasid baari ees olid „rohtusid” tarvitanud. See oli tõeline Brooklyn. See oli tõeline Nicky.

Hakkasin minema oma toa poole Fort Greene'is. Kaupluste esistel pekslesid ajalehed tuules vastu raudaeda ja -väravaid. Kõnniteel vedeles katkisi pudeleid ja tühje õllepurke. Rasvase toidu lõhn heljus tänaval ja ajas südame pahaks. Sillutis vappus mu jalge all, kui metroorongid mööda logistasid ja pimedasse tundmatusse kadusid.

Jõudsin järgi ühele armetule vanale naisele. Ma ütlen „vanale”, kuid selja tagant ei olnud ta vanust võimalik määrata. Ta oli lühikest kasvu, lühem kui mina. Ta musta värvi rätik oli tihedalt ümber pea tõmmatud. Ta mitmekordse värvikihiga punakaskollased juuksed tolknesid rätiaärte alt välja. Ta kandis seljas vana meremehekuube, mis oli talle umbes kuus numbrit suur. Tema mustade pükstega kaetud kondised jalad ulatusid jakiääre alt välja nagu kaks hambaorki. Mustad meestekingad olid tal jalas üldse ilma sokkideta.

Ma vihkasin teda. Ta sümboliseeris kogu seda mustust ja rooja, mis minu elus oli. Pistin käe taskusse noa järele. Seekord oli mul tõsi taga. Arutasin omaette, kui tugevasti mul tuleks nuga suruda, et tera läbi meremehekuue kõva vildi selga tungiks. Kujutledes, kuidas veri kuueääre alt välja nõrgub ja tänavale lombi moodustab, tekkis soe kleepuv tunne.

Just siis tuli üks väike koer joostes üle tänava meie suunas ja oleks naisega peaaegu kokku põrganud. See pöördus ja vahtis koera tühjade eatute silmadega. Tundsin temas ära ühe põhjakõrbenud hoora, kes kunagi meie kvartalis oli elanud. Tema näoilmet, ripnevatest silmalaugudest ja tardunud pilgust nägin, et ta on pilves.

Lasksin noaterast lahti. Mu mõtted pöördusid nüüd tagasi mu enese juurde. Naisest möödudes märkasin, et ta tühjad silmad jälgisid erepunast õhupalli, mis tuulest aetuna keset tänavat hüples.

Õhupall! Mu esimene soov oli tänavale söösta ja pallile peale astuda. Ma vihkasin seda. Neetud, kuidas ma seda vihkasin! See oli vaba!

Äkki mattis mind enda alla tohutu suur kaastundelaine. Ma samastasin end tolle tobedalt hüpleva õhupalliga. Kummaline, et esimene kord kogu oma elu jooksul tundsin ma kaastunnet, ja siis pidi see olema elutu eseme vastu, mis tuules eikuhugi liikus.

Niisiis, selle asemel et tänavale astuda ja õhupall puruks trampida, läksin vanast naisest mööda ja lisasin sammu, et tänavaporis hüpleval ja veereval pallil kannul püsida.

Selles räpases ümbruses paistis õhupall eriti kohatuna. Igalt poolt ümbritsesid seda paberid ja prügi, mis samuti külmas tuules lendles. Kõnniteel oli katkisi veinipudeleid ja mõlkis õllepurke. Kummalgi pool kõrgusid troostitult selle vangla tumedad, betoonist ja kivist seinad, mille vahel ma elasin ja kust põgeneda polnud võimalik. Ja siin, keset kõike seda oli vaba, punane õhupall, mida looduse nähtamatud tuulejõud tagant tõukasid.

Mis see küll oli, mis mind selles tobedas õhupallis niimoodi köitis? Ma kiirendasin sammu, et pallil kannul püsida. Avastasin end lootmas, et pall end vastu mõnd klaasikildu puruks ei löö. Samal ajal teadsin, et tal pole võimalik vastu pidada. Ta oli liiga habras. Ta oli liiga puhas. Ta oli liiga õrn ja plekitu, et keset seda põrgut terveks jääda.

Ma hoidsin hinge kinni iga kord, kui pall õhku põrkas ja siis uuesti tänaval maandus — oodates lõplikku, paratamatut purunemist. Ja siiski jätkas ta liikumist mööda oma lustakat rada keset tänavat. Mõtlesin edasi: „Võibolla peab ta vastu. Võibolla liigub ta kogu tee tänavavahe lõpuni ja lendab siis vabana parki. Võibolla on tal siiski üks šanss.”

Ma peaaegu et palvetasin selle pärast. Aga kui ma pargile mõtlesin, tuli lootusetus tagasi. See haisev, tobe park! Mis siis kui pall ka tõesti pargini jõuaks? Mis sellest? Sealgi pole tema jaoks midagi. Ta põrkab vastu seda roostes aeda ja läheb lõhki. Või isegi kui ta üle aia jõuab ja sisse pääseb, kukub ta heina ja umbrohu sees mõne varitseva ora otsa ja ongi kadunud.

„Või,” arutlesin ma endamisi, „isegi kui keegi palli üles korjab, ei tee ta midagi muud, kui viib ta oma räpasesse korterisse ja pall peab kogu oma ülejäänud elu vangis olema. Ei ole lootust. Ei ole lootust selle palli jaoks — ega ka minu jaoks.”

s

Järsku, ilma hoiatamata, veeres tänavale politseikonku. Enne kui ma oma mõtteist ärkasin, oli see õhupallile peale sõitnud. Ma kuulsin ainult haledat plaksu ja juba oligi furgoonauto ta halastamatult asfaldi sisse hõõrunud. Auto kihutas edasi — tänava lõpuni ja siis ümber nurga. See isegi ei teadnud, mis ta teinud oli, ning kui ta ka teadnuks, poleks sest ometi hoolinud. Ma tahtsin autole järele joosta ja karjuda: „Te räpased võmmid! Kas teil on tõesti täiesti ükstaspuha?” Ma oleksin tahtnud nad tappa, sest nad olid mind tänaval sodiks pressinud.

Kuid elu oli minust kadunud. Ma seisin kõnniteeäärel ja vaatasin pimedale tänavale, kuid seal polnud õhupallist jälgegi. See oli keset Fort Greene'i tänavat rämpsuga ja prahi sekka jahvatatud ja saanud samasuguseks kui kõik muu Brooklyni prügi.

Läksin tuldud teed tagasi ja istusin maha. Vana hoor kadus jalgu lohistades tänavapimedusse. Tuul ulgus endiselt ning ajalehed ja praht lendasid ikka mööda tänavat ja takerdusid aiale pargi ümber. Veel üks metroorong lõgistas mööda ja suundus mürinal pimedusse. Ma kartsin. Mina, Nicky. Ma kartsin. Ma värisin, aga mitte külmast, vaid see tuli mu sisemusest. Panin pea käte vahele ja mõtlesin: „Sellest pole kasu. Ma olen hukkamisele määratud. Täpselt nii, nagu dr. John ütles. Nickyl pole lootust milledugi peale vangla, elektritooli ja põrgu.”

Pärast seda paistis, et mulle ei lähe enam miski korda. Ma andsin jõugu presidendi koha jälle Israelile tagasi. Olin nii sügaval põrguhauas, kui üldse on võimalik alla laskuda. Enam polnud mingit lootust. Võiksin samahästi muutuda selliseks nagu kõik teisedki getos ja süstla poole

pöörduda. Ja ma olin väsinud jooksmisest. Mis see oligi, mida kohtunik ütles, et ma vajan? Armastust! Aga kust ma põrguhauas armastust leian?

Kohtumine

Oli palav reedene pärastlõuna 1958. aasta juulis. Israel, Lydia ja mina istusime minu maja esisel trepil, kui salk lapsi joostes mööda tänavat meie poole tuli. „Hei, mis lahti?” hüüdsin neile.

Kooli juures on tsirkus!” hüüdis üks lastest vastu.

Igasugune põnevus on Brooklynis haruldane nagu kuuvarjutus. See oli ka põhjus, miks me endale ise löömingute, narkootikumide ja seksi abil põnevust looma pidime. Ükskõik mis oli parem kui igavledes ühe koha peal istuda. Niisiis suundusime me läbi pargi St. Edwardi tänaval asuva kooli poole.

Kui me sinna jõudsime, oli 67-nda üldkooli ette juba paras rahvasumm kogunenud. Väiksemaid lapsi pikali lükates, trügisime küünarnukkide abil rahva seast läbi, et näha, mis toimub.

Hüdrandi peal seisis mingi mees ja puhus pasunal viisi „Edasi Kristuse sõdurid!”. Ta mängis sama laulu mitu korda ja vahet pidamata. Tema kõrval kõnniteel seisis veel üks mees. See oli kõige kiitsakama, kõige nõrgema, kõige nigelama väljanägemisega mees, keda ma iial näinud olin. Nende pea kohal laperdas pulga otsas Ameerika lipp.

Viimaks jättis pasunapuhuja oma mängu ja rahvas hakkas tema peale karjuma. Kokku oli tulnud peaaegu 100 poissi ja tüdrukut, kes takistasid liiklemist tänaval ja kõnniteel.

Kiitsakas mees oli toonud koolimajast klaveritooli. Ta ronis selle otsa ja tegi lahti mingi musta raamatu. Jõukude seast kostis valjuhääelseid hüüdeid ja hõikeid. Mees seisis langetatud peaga ja me nägime, et ta kardab. Lärm valjenes. Rahvasumm oli tihedalt kokku pressitud ja mina seisin, käsi ümber Lydia. Ta itsitas, kui ma ümber ta õla sirutada ja sviitri alt kobada püüdsin.

Äkki märkasin, et ümberringi oli kõik vaikseks jäänud. Pöörasin tähelepanu Lydialt kõrvale ja vaatasin üles klaveritoolil seisva mehe suunas. Ta seisis langetatud päi, avatud must raamat käes. Mul tekkis jube tunne, nagu kunagi kodus, kui isa oma nõiakunstiga tegeles. Kõik jäi veidralt vaikseks, isegi autod Parki avenüül, poole tänavavahe kaugusel, ei paistnud enam üldse müra tegevat. See oli ebamaine vaikus. Ma kartsin.

Seesama vana hirm, mida ma Mau Maudega ühinemisest saadik enam tundnud polnud, valdas mind äkitselt uuesti. See oli sama hirm, millega ma olin võidelnud kohtusaalis kohtuniku ees seistes. See oli sama hirm, mida ma tundsin sel ööl, kui pärast kohtupsühhiaatriga veedetud päeva koju läksin. Igakord olin suutnud selle kõrvale lükata, selle eest ära joosta. Kuid nüüd pugese see mu südamesse ja kehasse ja ma tundsin, kuidas see mu hinge oma haardesse võttis. Ma tahtsin end lahti rebida ja jooksu pista, aga kõik teised kuulasid — ja ootasid.

Äkki tõstis kiitsakas mees pea ja hakkas vaevukuuldaval häälel mustast raamatust lugema... „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei saaks hukka, vaid et temal oleks igavene elu!”

Ma lausa vappusin hirmust. See sell oli ilmselt mingi preester või nõid või midagi sellist. Ta rääkis armastusest. Ma teadsin, mis on „armastus”. Olin sellel alal asjatundja. Ma sirutasin käe ja näpistasin Lydiat puusast. Ta vaatas mulle otsa. „Kuula, Nicky, mis ta räägib!” Ma kortsutasin kulmu ja pöörasin uuesti pilgu kiitsakale mehele. Ta rääkis midagi imeteo palumisest. Ma ei teadnud, mis see imetegu on, aga kõik teised kuulasid ja ma ei tahtnud neist kuidagi erineda.

Ta oli oma jutu lõpetanud ja seisis seal üleval, oodates, et midagi juhtub. Siis ütles ta, et soovib kõnelda jõukude presidentide ja asepresidentidega. Ma hakkasin tundma, et see mees on ohtlik. Ta tungis meie maailma sisse ja ma ei soovinud sinna kutsumata võõraid.

Ta jätkas: „Kui te nii suured ja tugevad olete, siis te ei karda ju ometi siia üles tulla ja ühel kiitsakal jutlustajal kätt suruda?”

Rahvahulgas tekkis sumin. Keegi hüüdis tagantpoolt: „Kuule, Buckboard, mis lahti, ega sa ometi ei karda?” Ta pidas silmas Mau Maude vennasjõugu Chaplainite presidenti Buckboardi.

Tagapool tekkis mingi liikumine. Vaatasin üles ja sealt tulidki Buckboard, Stagecoach ja veel kaks mustanahalist jõuguliiget. Nad liikusid kiitsaka jutlustaja poole, kes oli nüüd toolilt maha roninud, et neid vastu võtta.

Muutusin veelgi närvilisemaks. See kõik ei meeldinud mulle sugugi. Vaatasin ringi, kuid kõik paistsid ainult naeratavat ja tegid Buckboardile ja Stagecoachile enda vahelt teed.

Nad surusid kätt ning siis viisid jutlustaja ja pasunapuhuja Buckboardi, Stagecoachi ja veel kaks poissi koolimaja ukse juurde. Nad seisid seal ja rääkisid midagi. Ma läksin Lydia juurest ära ning lähenesin Israelile. „Mis nad teevad?” küsisin talt. Israel ei vastanud. Tal oli näol naljakas ilme.

Järsku nägin, kuidas terve see punt otse sealsamas tänaval korruga põlvili laskus. Buckboard ja Stagecoach olid mütsid maha võtnud ja põlvitasid neid käes hoides kõnniteel.

Siis tõusid nad püsti ja hakkasid tagasi rahva suunas tulema. Karjusin Buckboardile: „Kuule, Buckboard, kas sa oled nüüd usklik või?” Buckboard oli suurt kasvu poiss, umbes kuus jalga 2 tolli pikk ja kaalus peaaegu 200 naela. Ta pöördus ja vaatas mind nii, nagu ma teda kunagi varem tegevat ei olnud näinud. Ta nägu oli tõsine, surmtõsine. Ta puuris pilgu minu omasse ja ma sain aru, mis ta öelda tahtis, kuigi ma ei saanud aru, mis temaga juhtunud oli. Ta ütles oma pilguga: „Jäta parem heaga järele, Nicky, praegu pole aeg lollitamiseks.

Järsku röökis keegi minu suunas: „Hei, Nicky, ega sa neil neegritel ometi endast üle olla ei lase? Kas sa kardad üles minna või?”

Israel müksas mind ja noogutas meeste suunas peaga. „Tule, Nicky, lähme!” Ma nägin, et tal oli tõsi taga ja pörkas tagasi. Kogu selle asja juures oli midagi pahaendelist... midagi ohtlikku ja petlikku. See lõhnas millegi järele, mida ma surmani kartsin.

Rahvahulk hakkas huilgama ja karjuma: „Vaadake meie juhti! Ta kardab kiitsakat pastorit!”

Israel sikutas mind tagist. „Tule, Nicky, lähme!” Mul ei jäänud muud üle, kui edasi minna ja nende meeste ette seista.

Israel surus mõlemal kätt. Ma kartsin ikka veel ja hoidusin tahapoole. Kiitsakas astus minu juurde ja sirutas käe välja. „Nicky, minu nimi on David Wilkerson. Ma olen jutlustaja Pennsylvaniast.” Ma vaid põrnitsesin talle otsa ja ütlesin: „Käi põrgu, jutlustaja!” „Ma ei meeldi sulle, Nicky,” ütles ta. „Aga mina arvan sinust teisiti. Ma armastan sind. Ja mitte ainult seda, ma tulin selleks, et rääkida sulle Jeesusest, kes sind samuti armastab.”

Mul oli tunne nagu lõksupüütud loomal, keda kohe puuri toppima hakatakse. Selja taga oli rahvahulk. Ees oli see naeratava näoga kiitsakas mees, kes rääkis armastusest. Mitte keegi ei armastanud mind. Mitte keegi polnud seda kunagi teinud. Seal niimoodi seistes liikusid mu mõtted välgukiirusel aastate taha, kui ma oma enda ema suust kuulsin: „Ma ei armasta sind, Nicky!” „Kui su oma ema sind ei armasta, siis ei armasta sind mitte keegi ja mitte kunagi,” mõtlesin.

Jutlustaja lihtsalt seisis seal, käsi välja sirutatud. Olin alati tundnud uhkust oma kartmatuse üle. Kuid nüüd ma kartsin. Kartsin kohutavalt, et see mees tahab mind puuri panna. Ta kavatseb röövida minult mu sõbrad. Ta tahab kõik segi paisata, ja sellepärast ma vihkasin teda.

„Tule mulle ainult lähemale, papp, ja ma tapan su!” ütlesin, tagasi kaitsva rahvahulga poole tõmbudes. Mul oli hirm ja ma ei osanud sellega midagi peale hakata.

Hirm valdas mind täielikult. Olin peaaegu paanikas. Urahtasin jutlustaja peale, pöörasin ringi ja läksin läbi rahvasumma tagasi. „Poisid, see mees on kommunist!” hüüdsin ma. „Hoidke tast eemale! Ta on kommunist.”

Ma ei teadnud, mida kommunist tähendab, kuid ma teadsin, et see oli keegi, kelle vastu igauks olema pidi. See oli põgenemine, ja ma teadsin seda. Aga sellise lähenemise vastu olin ma võimetu. Kui ta oleks mulle noaga kallale tulnud, siis oleksin temaga võidelnud. Kui ta oleks tulnud paludes ja anudes, siis oleksin ta üle naernud ja jalaga vastu hambaid virutanud. Aga ta tuli ja ütles, et armastab mind. Ja sellise lähenemisega ei olnud ma kunagi varem kokku puutunud.

Ma trügisin, pea püsti ja rind ees, inimeste vahelt läbi. Haarasin Lydial käest kinni ja tirisin ta endaga kaasa ja me läksime mööda St. Edwardi tänavat koolimajast eemale.

Mõned poisid järgnesid meile. Me läksime alla keldrisse ja ma keerasin grammofoni nii valjuks kui sai. Püüdsin summutada sõnade „Jeesus armastab sind” kõla. Miks peaks midagi sellist mulle nii rängalt närvidele käima? Tantsisin pisut Lydiaga, jõin pool pudelit odavat veini ja suitsetasin paki sigarette. See oli ahelsuitsetamine — iga järgmise suitsu süütasin eelmise otsalt. Lydiagi tajus, et olen närviline. „Nicky, võibolla sa peaksid selle jutlustajaga rääkima. Kristlane olla polegi vahest nii paha, kui sa arvad.” Ma põrnitsesin talle altkulmu otsa ja ta langetas pea.

Tundsind end räbalasti. Ja ma kartsin. Äkki kostis ukse juurest kobinat. Vaatasin sinnapoole ja nägin, et sisse astus too kõhetu jutlustaja. Oma korraliku ülikonna, valge särgi ja kena lipsuga tundus ta selles rāpases keldriruumis kohatuna. Ta küsis poistelt: „Kus Nicky on?”

Poiss osutas teisele poole tuba, kus ma, pea käte vahel ja suits suust tolknemas, istusin.

Wilkerson tuli ruumi teise otsa nagu peremees. Ta nägu oli naerul. Ta sirutas jälle käe välja ja ütles: „Nicky, ma lihtsalt tahtsin sul kätt suruda ja...” Enne kui ta lõpetada jõudis, äigasin talle vastu nägu — jõuga. Ta püüdis vägisi naeratust näol hoida, kuid oli näha, et löök oli olnud mõjuv. Jutlustaja ei taganenud siiski ja hirm kerkis mu sisemusest taas üles, nii et sees keerama hakkas. Et talle kätte maksta, kasutasin ainsat meetodit, mida tundsin — sülitasin ta peale.

„Nicky, ka Jeesuse peale sülitati ja tema palus: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad!”” Ma vandusin ja karjusin: „Põrgu päralt! Käi siit kus kurat!” ja lükkasin teda tagurpidi ukse poole.

„Nicky, enne kui ma ära lähen, las ma ütlen sulle midagi: Jeesus armastab sind!”

„Kasi minema, napakas preester! Sa ei saa isegi aru, mis sa räägid. Ma annan sulle 24 tundi aega minu mättalt jalgalaskmiseks ja siis ma tapan su!”

Endiselt naeratades astus Wilkerson, selg ees, uksest välja. „Pea meeles, Nicky, Jeesus armastab sind!” See oli rohkem, kui ma välja kannatada suutsin. Haarasin maast tühja veinipudeli ja lõin selle vastu põrandat puruks. Ma polnud kunagi varem end nii hädise, lootusetu, täiesti kadunud tundnud.

Läksin jalgu trampides uksest välja. Minu eneseuhkust oli valusalt puudutatud. Ma sain aru, et kõik teisedki teadsid - see mees oli mulle tõesti kesta alla pääsenud. Ainus mulle teadaolev viis, kuidas neid ära petta, oli kõva meest mängida. Tundsind, et kui ma oma tõelisi tundeid välja näitan, kas või korraks, siis kaotan jõugu lugupidamise viimseni.

„See napakas, sõge nõid,” ütlesin valjusti. „Kui ta siia veel tagasi tuleb, ma panen talle tule otsa!” Lõin ukse pauguga kinni ja saatsin pilguga jutlustajat, kes kiirel sammul eemaldus. „Ülbe ka!” mõtlesin endamisi. Ometi teadsin ma sisimas, et selle kummalise mehe juures oli midagi ehtsat.

Pöörasin selja ja läksin vastassuunas. Peatusin piljardisaalis, tellisin raamitāie kuule ja üritasin piljardikepi tipule keskenduda. Aga kõrvus kumises muudkui selle kiitsaka jutlustaja hāäl ja sõnad: „Jeesus armastab sind!”

„Mul on ükstaspuha!” mõtlesin. „Ta ei saa mind hirmutada. Keegi ei saa mind hirmutada.”

Kahe järgmise löögiga tabasin ainult riivamisi. Viskasin piljardikepi lauale. „Jeesus armastab sind!” kõlas järelejātmatult mu kõrvus. Ütlesin poistele, et olen haige, ja koperdasin oma tuppa.

Kartsind tõesti, et olen haigeks jäänud. Ma polnud kunagi varem nii vara oma tuppa läinud. Olin alati voodisseminekuga kolme või neljani viivitanud, aga nüüd oli kell alles pool üksteist. Sulgesin ukse ja panin ta igaks juhuks lukku. Üle keha värisedes läksin üle toa ja panin põlema lambi väikesel laual voodi kõrval. Võtsin kapist püstoli, lükkasin kaks padrunit sisse ja asetasin relva voodi kõrvale lauale. Virutasin kingad jalast ja vahetasin riided. Asetasin suitsupaki lauale, heitsind selili voodisse ja vaatasind lakke. Kuulsind üha David Wilkersoni sõnu: „Jeesus armastab sind, Nicky, Jeesus armastab sind.”

Sirutasind end üles, kustutasind tule ja süütasin sigareti. Jälle suitsetasind aheliti. Ma ei saanud puhata. Visklesind ühelt küljelt teisele. Und ei tulnud. Tunnid möödusind. Lõpuks tõusind püsti, panind tule põlema ja vaatasind käekella. Viis hommikul. Olin vähernud voodis öö läbi.

Üles tõustes panin riidesse ja asetasin püstoli kappi samasse kohta tagasi. Võtsin suitsud, läksin trepist kaks korrust allapoole ja avasin maja välisukse. Taevas hakkas parasjagu valgenema. Taamalt kostis haigutava ja unest virguva suurlinna hääli.

Istusin eestrepil, pea käte vahel. „Jeesus armastab sind... Jeesus armastab sind... Jeesus armastab sind.”

Kuulsin, et maja ees peatus auto ja uks löödi pauguga kinni. Kellegi käsi patsutas mind õlale. Tõstsin väsinult pea ja nägin enda ees kiitsakat jutlustajat. Ta naeratas ikka endiselt ja ütles: „Tere, Nicky! Kas sa mäletad, mis ma sulle eile õhtul ütlesin? Ma tahtsin lihtsalt korraks läbi astuda ja seda sulle veel kord ütelda: Nicky, Jeesus armastab sind!”

Hüppasin püsti ja rehmasin tema suunas. Wilkerson oli ilmselt üht-teist õppinud ja hüppas mu käeulatusest eemale. Seisin seal ja lõrisesin ta peale, nagu hüppeks valmistuv kiskja. Wilkerson vaatas mulle otse silma ja ütles: „Sa võiksid mu ära tappa, Nicky. Sa võiksid lõigata mu tuhandeks tükiks ja need tänavale laiali laotada. Kuid iga tükk kisendaks: Jeesus armastab sind! Ja selle eest ei saa sa kunagi ära joosta.”

Püüdsin teda pilguga vaikima sundida, aga ta rääkis edasi. „Nicky, ma ei karda sind. Sa räägid, nagu oleksid tugev, aga sisemuses oled sa nagu kõik teisedki inimesed. Sul on hirm. Sul on kõrini oma patust. Sa tunned üksildust. Aga Jeesus armastab sind.”

Minus tärkas äkitselt huvi. Kust tema teadis, et ma üksildust tunnen? Ma ei saanud aru, mida ta küll öelda tahtis, kui ta patust rääkis. Ma kartsin oma hirmu tunnistada. Aga kust ta teadis, et ma üksildust tunnen? Minu jõuk oli alati koos minuga. Ma võisin saada iga tüdruku, keda ma soovisin. Inimesed kartsid mind — nad nägid mind tulemas ja astusid kõnniteelt kõrvale. Ma olin jõugujuht. Kuidas võis keegi arvata, et ma üksik olen? Ja siiski olin ma seda. Ja nüüd teadis seda ka too jutlustaja.

Püüdsin tarka mängida. „Kas sa usud, et Jumal muudab mind lihtsalt niimoodi?” ütlesin sõrmi nipsutades. „Sa arvad, et hakkab sinu juttu kuulama, võtan Piibli kätte, käin ringi nagu jutlustaja ja inimesed hakkavad rääkima: Nicky Cruz — ingel — pühak?” Kuid ma mõistsin, et tal on tõsi taga. Et ta on siiras.

„Nicky, sa ei maganud eile öösel kuigi palju, eks ole?” Taas olin ma hämmastunud. Kust ta teadis, et ma ei olnud maganud?

Wilkerson jätkas: „Ka mina ei maganud eile öösel eriti palju. Ma olin suurema osa ööst üleval ja palvetasin sinu pärast. Aga enne seda ma rääkisin paari sinu poisiga. Nad ütlevad, et keegi ei pääse sulle ligidale. Nad kõik kardavad sind. Aga Nicky, ma tuln sulle ütleva, et on keegi, kes sinust hoolib. Jeesus hoolib sinust. Ta armastab sind.”

Ja siis vaatas ta mulle otse silma: „Ühel päeval, üsna varsti, hakkab Jumala Vaim sinuga tegelema. Ühel päeval, Nicky, lõpetad sa oma jooksmise ja tuled Tema juurde.”

Ma ei öelnud rohkem midagi. Tõusin püsti, keerasin selja, läksin tagasi üürimajja ja panin enda järele ukse kinni. Läksin trepist üles, istusin voodiservale ja vaatasin aknast välja. Kui ma alla vaatasin, oli jutlustaja auto juba läinud. Idakaares omandas taevast roosakat jumet. Hiiglasuur hoone teisel pool tänavat — Brooklyni Tehnikum varjas mu vaatevälja kaugusse. Kuid äkki, just nagu mere lõhna tundes, kui oled jõe suudmest mitme miili kaugusel, tekkis mul tunne, et on olemas rikkalikumat elu, kui ma senini tundnud olin. Rohkemat kui nendes kõrgetes betoonmajades — nende klaasist ja kivist vanglaseinte vahel.

Mõtlesin jutlustaja sõnadele: „Ühel päeval sa lõpetad jooksmise ja tuled Tema juurde.” Ma isegi ei teadnud, kes see tema on. Aga seal voodiserval istudes ja magistraali veokimüra saatel prahistele tänavatele vaadates mõtlesin, et tema on kindlasti midagi pilvitul päeval ookeanist tõusva päikese sarnast. Või vahest midagi hommikutaevas vilkuva koidutähe sarnast. Võibolla... Kunagi...

Aeg oli aga lähemal, kui oskasin aimata.

Järgnevatelgi päevadel ei suutnud ma vältida kohtumist mehega, kes esindas Jumalat. Israel oli see, kes mind kogu aeg Wilkersoniga tüütas. Iga kord, kui ma Israeli nägin, ütles ta midagi Jumala kohta. „Põrgu pärast, Israel, kui sa seda Jumala jama ei jäta, siis ma tapan su!”

Kuid Israel rääkis ikka edasi ja ma kahtlustasin, et ta kohtus minu teadmata Wilkersoniga. Aga mulle see ei meeldinud. Tajusin, et see oli mees, kes võis meie jõugu hävitada. Nüüd, kus

Mannie oli läinud, jäi järele veel vaid Israel. Ja isegi tema paistis tasapisi teises suunas triivivat. Ta pidevad viited Wilkersonile ja ta pidev soov mind rääkima panna ajasid mind peaaegu meeleheitele.

Minu mõõt oli täis. Ööl enne 4-ndat juulit, kui kõik jõugud Coney saarele kogunema pidid, ööbis Israel minu juures. Öö oli juba ammu käes, kui ta ikka veel rääkis, püüdes mind veenda, et ma ei sõidaks järgmisel õhtul Coney saarele, vaid läheksin selle asemel Wilkersoni jutule. Ma katsin kõrvad kätega kinni, et tema lakkamatut mulinat summutada. Lõpuks vajus ta unne. Lebasin tumedat lage põrnitsedes voodis ja olin hirmust peaaegu lämbumas. Ma pidin sellele ükskord lõpu tegema. Ma lihtsalt pidin Israeli suu kinni panema. Ma ei suutnud seda juttu Wilkersonist enam kuulata.

Sirutasin käe madratsi alla ja sulgesin sõrmed sinna peidetud jääkirka varre ümber. Kuulsin, kuidas Israel kõrvalvoodis sügavalt hingas. Mida rohkem ma sellele mõtlesin, kuidas ta mulle Jumalaga pinda käis, seda vihasemaks ma muutusin.

Ma ei suutnud seda rohkem kannatada. „See on sulle õpetuseks, kuidas mulle pinda käia!” röökisin ma, kahmates jääkirka madratsi alt ja äiates sellega Israeli selja suunas.

Karjumine äratas ta üles ja ta kargas voodist püsti just siis, kui kirka tema selja taga madratsisse tungis.

Kiskusin selle sealt välja ja püüdsin uuesti lüüa, karjudes: „Ma ju ütlesin sulle, et sa selle Jumala jutu jätaksid! Mispärast sa vait ei jäänud? Miks? Miks? Miks?”

Israel haaras must kinni ja me veeresime rüseledes voodist põrandale, samal ajal kui ma ikka veel teda pimesi kirkaga tabada püüdsin.

Ta lükkas mind tagurpidi maha ja langes mulle peale, surudes mu rinda oma keharaskusega alla ja hoides mu käsi pea kohal vastu põrandat.

„Miks sa vait jääda ei võinud?” karjusin endiselt.

„Mis sul viga on?” lõugas Israel mind kinni hoida püüdes. „Sa oled hulluks läinud! See olen ju mina! Sinu sõber! Mis sul viga on?”

Äkki panin tähele, et samal ajal kui ta karjudes minuga maadles, nuttis ta ise. Ta näol voolasid pisarad. „Nicky, Nicky! Jäta järele! Ma olen sinu sõber! Ära sunni mind sulle haiget tegema! Palun jäta järele! Ma olen sinu sõber! Ma armastan sind!”

Ta ütles just seda. See pühkis must üle, just nagu oleks mulle külma vett näkku kallatud. Ta ütles seda täpselt nagu Wilkerson. Ma lasin haarde jääkirka varrel lõdvemaks ja ta rebis selle mul käest. Ma polnud teda kunagi varem nutmas näinud. Miks ta küll nuttis?

Israel hoidis kirkat mu näo kohal õhus. Ta käsi pigistas seda nii tugevasti, et hoolimata nõrgast valgustusest nägin ta valgeid sõrmenukke. Ta vappus üleni ja ta lihased tõmbusid pingule. Hetkeks mõtlesin, et ta virutab mulle kirkaga pähe, siis heitis ta aga selle raevukalt toa teise otsa. Ikka veel nuttes lasi ta minust lahti ja viskus voodile.

Keerasin end kõhuli — pettunud, segaduses ja kurnatud. Mis minuga lahti oli? Olin mõni hetk tagasi oma parimat sõpra tappa püüdnud!

Jooksin toast välja ja trepist üles majakatusele. Väljas oli pime ja lämmatavalt palav. Läksin üle katuse kohta, kus vanamees Gonzales oma tuvisid puuris hoidis. Kangutasin puuri lahti ja haarasin ühe linnu pihku. Ülejäänud lendasid laperdades ja tiibu plagistades ööpimedusse.

Surusin linnu tugevasti vastu oma paljast rinda, liikusin ventilatsiooniaugu juurde ja istusin maha.

Linnud! Ma vihkasin neid! Nii vabad! Jumal, kuidas ma vihkasin neid, kes olid vabad! Wilkerson oli vaba. Ka Israel lähenes vabadusele. Ma tajusin seda. See lind oli vaba, aga mina olin vangistatud oma vihkamise ja hirmu puuri.

Tundsin, kuidas mu sõrmed linnu kaela ümber pingule tõmbusid ja seda kehast eemale tirisid. „Ma ei kardata!”

Lind tegi pisikese haleda piuksu ja ma tundsin, kuidas ta keha vabises, kui kaelalülid üksteisest eraldusid. „Näed, *mama*, ma ei kardata!” Ma kaotasin enesevalitsuse. Väänutasin linnu kaela edasi-tagasi, kuni tundsin, et nahk luudelt eraldus ja tugeva jõnksuga rebisin pea otsast. Soe veri pritsis mu kätele, nirises mu põlvedele ja tõrvatud katusele. Hoidsin verist linnupead käes ja nutsin seda vaadates: „Nüüd sa ei ole enam vaba! Mitte keegi ei ole vaba!”

Viskasin pea minema ja lõmastasin ikka veel tõmbleva keha vastu katust. Lõpuks ometi oli see neetud lind surnud ja ei saanud enam iialgi minu unenägudes kummitada.

Jäin katusele, vaheldumisi uinudes ja ärgates. Iga kord, kui ma magama jäin, naasis hirmuunenägu õudsemana kui kunagi varem.

Koidikul pöördusin oma tuppa tagasi. Israel oli juba läinud.

Suurema osa järgmisest päevast otsisin teda taga. Lõpuks leidsin ta üksi istumas keldriruumis, kus me tavaliselt oma olenguid pidasime. Kõik teised olid läinud Coney saarele.

„Tere, mees, anna andeks see eile öösel...” alustasin ma.

„Unusta ära!” ütles Israel vaevumärgatava naeratusega.

„Ei, kuule, ma tõesti kahetsen. See polnud nagu mina. Minuga on midagi korrast ära.”

Israel tõusis püsti ja tegi mu lõua suunas pettelöögi. „Muidugi, sa oled täpselt nagu mina — peast segi!”

Viibisin ülejäänud osa õhtust tema juures. See oli esimene kord kolme aasta jooksul, mil ma 4-ndal juulil Coney saarelt puudusin.

1958. aasta teise juulinädala jooksul käis Israel pidevalt minu pool ja rääkis mulle Wilkersoni suurest koosolekust St. Nicholase staadionil. Tegelikult oli Wilkerson jälle käinud, Israeliga rääkinud ja Mau Mausid koosolekule kutsunud. Meid pidi ootama eribuss 67-nda üldkooli ees ja meile pidi esimeses pingireas kohad kinni pandama. Israel oli lubanud Wilkersonile ise selle eest seista, et Mau Maud kohale tuleksid.

Raputasin pead ja hakkasin trepist üles astuma, et tuppa minna. Ma ei tahtnud sellega midagi pistmist teha. Hirmulained hakkasid mind jälle enda alla matta. Mind lämmatas nii, et rääkida oli raske.

„Kuule, mees,” hüüdis Israel, kui ma minekule pöördusin. „Ega sa jänest ei pane?”

Israel oli tabanud mind ainsasse prakku mu soomusrüüs — minu ainukesse hella kohta. Ma pöördusin uuesti tema poole: „Nicky ei karda kedagi... ei seda kiitsakat jutlustajat... sind... isegi mitte Jumalat.”

Israel vaid seisis seal, naeruvine ilusal näol mängemas. „Mulle tundub, nagu sa kardaks midagi. Miks sa muidu minna ei taha?”

Mulle tulid meelde Buckboard ja Stagecoach, kui nad seal koolimaja ees kõnniteel põlvitasid. Ma teadsin, et kui see nendega juhtuda võis... Ainus, mis ma teha oskasin, oli ära joosta. Kuid joosta nüüd, pärast Israeli väljakutset, jätaks mulje, nagu oleks mul hirm. Tõeline hirm.

„Mis ajal see buss seal olema peaks?” küsisin.

„Seitse õhtul,” vastas Israel. „Koosolek algab pool kaheksa. Kas tuled?”

„Jaa, mees! Sa arvad, et ma kardan või? Võtame sinna kogu jõugu kaasa ja paneme kogu sellele kupatusele tule otsa!”

Israel noogutas ja läks mööda tänavat minema, hõõritades puusi ja jõnksutades keha nagu *jitterbugi*. Pöörasin ringi ja ronisin trepist üles oma tuppa, kolme korruse kõrgusele kõnniteest. Mind ajas iiveldama.

Panin enda järelt ukse lukku ja heitsin selili voodisse. Sirutasin käe *riiferi* järele. Võibolla see aitaks. *Riiferid* olid otsas, suitsetasin tavalist sigaretti.

Mõtted ujutasid mu pead nagu tõusudokis lüüsiväravatest läbi tormav vesi. Ma olin hirmunud. Suitsuotsalt pudenes tuhka särgile ja veeres määrdunud voodilinadele. Ma kartsin selle bussi peale minna. Mul polnud vähimatki tahtmist oma jõugu mättalt lahkuda. Südamesse puges hirm, kui mõtlesin, et tuleb sellelt tuttavalt väikeselt maalapilt eemalduda. Kartsin, et kui ma suure rahvamassi sekka satun, neelab see mind endasse ja ma muutun mingiks tombukeseks — eimiskiks. Ma teadsin, et kui sinna staadionile jõuan, tuleb mul teha midagi, millega teiste tähelepanu võita.

Kuid kõige enam kartsin seda, mida olin näinud tol päeval seal tänaval. Ma kartsin, et keegi või miski suurem ja tugevam kui mina sunnib mind inimeste ees põlvitama ja ma hakkab nutma. Kartsin meeleheitlikult pisaraid. Pisarad olid ülima nõrkuse, pehmuse ja lapselikkuse märk. Ma ei olnud nutnud sellest ajast, kui olin kaheksane. Miski oli Israeli nutma sundinud. Mitte mind — ei iialgi!

Ja siiski, kui ma ei lähe, peab Israel ja kogu ülejäänud jõuk mind argpüksiks. Mul ei olnud valikut.

Oli palav juulikuu õhtu, kui me bussi ronisime. Bussis oli paar ülikonna ja lipsuga meest, kes pidid korda pidama. Nad oleksid võinud samahästi ka koju jääda. Müra bussis oli kõrvulukustav.

Rahva seas tundsin end kohe pisut paremini. Üksindus mu toas oli põhiline, mis mind masendas. Kuid siin oli teisiti. Bussi olid kiilunud rohkem kui 50 Mau Maud. Vaesed mehed püüdsid korda hoida, kuid andsid lõpuks alla ja lasid meil teha, mis ise tahtsime. Jõuguliikmed sikutasid üksteist, hüüdsid roppusi, avasid aknaid, suitsetasid, jõid veini, tõmbasid kellanööri ja karjusid, et buss juba liikuma hakkaks.

Kui me staadionile jõudsime, avasime avariiväljapääsud ja mõned ronisid isegi aknast välja. Staadioniesise ümber seisis liibuvate trikooükste ja -kleitidega teismelisi tüdrukuid. Õhtu jooksul kostis hüüdeid: „Kuule, kiisuke, kuidas oleks ühe ööga?” Ja: „Tule minuga, tibuke, meil on ees tõeline pidu!” Ka mõned tüdrukud ühinesid meiega, kui me staadionile marssisime.

Israel ja mina sammusime rongkäigu peas. Üks kohanäitaja üritas meid siseukse juures kinni pidada. Sisse jõudes nägime inimesi, kes pead pöörasid ja vaatasid, kuidas me tormijooksuga vestibüüli vajasime.

„Hei, mees, lase meid sisse!” ütles Israel. „Meie oleme see hõim. Mau Maud. Preester ise kutsus meid. Meil on kohad kinni pandud.”

Eespool silmas meid üks Chaplainite jõugu liige, tõusis püsti ja hüüdis: „Tere, Nicky, kõva poiss! Tule aga edasi! Need kohad on teile.” Me trügisime jahmunud ja abitust kohanäitajast mööda ning sammusime uhkelt staadionile.

Meil oli seljas Mau Maude vorm. Ükski meist ei võtnud peast oma musta kübarat. Me marssisime vahekäigust alla, klopsides jalutuskeppidega ning karjudes ja vilistades rahvahulgale.

Inimmassist silmadega üle käies märkasin võistlevate jõukude liikmeid. Seal oli Bishopeid, GGI-sid ja mõningaid Phantom Lorde Bedfordi avenüü pargist. Staadion oli peaaegu täis. Siin paistsid olevat kõik eeldused üheks korralikuks mürgliks. See polnudki võibolla nii halb, kui ma esialgu arvanud olin.

Häältemüra oli kõrvulukustav. Võtsime kohad sisse ja ühinesime üldise lärmiga, vilistades, karjudes ja kloppides jalutuskeppidega vastu põrandat.

Ühel pool hakkas mingi tüdruk orelit mängima. Üks puertoriiko poiss tõusis püsti, pani käed rinnale kokku ja heitis pea selga. „Oo, Jeeee—sus!” hüüdis ta. „Päästa mu suur, must hing!” Ja ta vajus uuesti oma toolile, saadetuna jõukude luuletest ja naerupahvakutest.

Mitu poissi ja tüdrukut orelil ümbruses tõusis püsti ja hakkasid fishi²⁰ tantsima. Tüdrukud jõnksutasid puusi muusika taktist kaks korda kiiremini ja poisid jämmisid nende ümber. Esinemine võeti vastu plaksutamise ja heakskiiduhüüetega. Olukord hakkas kontrolli alt väljuma.

Järsku astus lavale tüdruk. Ta kõndis lava keskele ja jäi mikrofonile taha seisma, käed kokku pigistatud, oodates müra vaibumist.

See valjenes aga veelgi. „Kuule, tibuke, keeruta õige pisut saba!” hüüdis keegi. „Kuidas oleks kokkusaamisega, kullake!” Üks vibalik poiss, keda ma kunagi varem näinud polnud, tõusis püsti, sulges silmad, sirutas käed välja ja ütles Al Jolseni²¹ aktsendiga: „Maaa-mmma!” Rahvas plaksutas ja vilistas veelgi rohkem.

Tüdruk hakkas laulma. Isegi meie küllaltki soodsatelt kohtadelt kolmandas reas oli teda võimatu üle lärmava rahvahulga kuulda. Tüdruku laulu ajal tõusid mitmed poisid ja tüdrukud püsti ja hakkasid end keerutama ja tantsima. Tüdrukud oma lühikeste sortside ja nappide kleitidega ja poisid oma mustade Mau Mau tagide, teravaninaliste kingade ja teravatipuliste alpikübaratega, mida katsid tuletikud ja mille ees ilutses hõbedane täht.

Tüdruk lõpetas laulu ja kiikas närviliselt lava kummalegi tiivale. Tõime kuuldavale ergutushüüdeid ja nõudsime plaksutades uut laulu. Ta läks siiski lavalt minema ja järsku astus ette kiitsakas jutlustaja.

²⁰ Fish – tantsustiil.

²¹ Al Jolsen (Al Joelson) – Venemaal sündinud Ameerika näitleja ja laulja (1886-1950).

Ma polnud näinud teda sellest hommikusest kohtumisest saadik mitu nädalat varem. Mu süda jättis löögi vahele ja hirm tuli tagasi ja mattis mind enda alla. See oli nagu ähvardavalt tume pilv, mis laskus mu olemuse igale küljele. Israel oli juba jalul. „Tere, Davie! Siin ma olen. Maju ütlesin, et tulen. Ja vaata, kes siin veel on!” ütles ta minu peale näidates.

Ma teadsin, et pean midagi tegema või muidu ma lõhken hirmust. Hüppasin püsti ja hüüdsin: „Hei, papp... Mis sa teha kavatsed... meid pöörama hakata või?”

Mau Maud ühinesid naeruga ja uuesti maha istudes oli mul juba pisut parem enesetunne. Nad tunnustasid mind ikkagi. Hoolimata sellest, et olin hirmust kange, ja kuigi olin andnud presidendikoha Israelile tagasi — ma olin siiski nende juht ja nad naersid endiselt minu naljade peale. Ma olin olukorrast taas üle.

Wilkerson hakkas rääkima: „Täna on meie ülelinnalise noortekrusaadi viimane päev. Täna õhtul teeme natuke teistmoodi. Ma palun, et minu sõbrad Mau Maud viiksid läbi korjanduse.”

Kohe läks lahti põrgulärmiks. Kõik jõuguliikmed saalis olid minust kuulnud. Lasta Mau Maudel korjandust läbi viia oli sama, mis paluda Jack Ripperil last hoida. Rahvas hakkas naerma ja hõiklema.

Mul aga ei kulunud püstitõusmiseks sekunditki. Olin oodanudki mingit võimalust, kuidas silma paista, endale vägeval kombel tähelepanu tõmmata. Siin see oli. Ma ei suutnud uskuda, et jutlustaja selleks meie poole pöördub, aga kui ta seda soovis, siis peab ta seda saama.

Ma näitasin veel viiele poisile, kaasa arvatud Israel. „Sina, sina, sina... läki!” Läksime kuuekesi ja seisime lava ette ritta. Meie seljataga jäi kõik vaikseks, surmvaikseks.

Wilkerson kummardas alla ja ulatas igäuhele meist suure papist jäätisetopsi. „Ja nüüd,” ütles ta, „soovin ma, et te siia lava ette rivvi seisaksite. Orel mängib ja ma palun, et inimesed tuleksid ette ja annaksid oma ohvri. Kui see valmis on, tahan, et te selle eesriide tagant üles lavale tuleksite. Ma ootan, kuni te annetuse minu kätte toote.” See kõlas liiga hästi, et olla tõsi. Kellelgi polnud kahtlust, mida me teeme. Igaüks, kes sellist võimalust ära ei kasutaks, on loll.

Korjandus oli suur. Vahekäigud olid täis ette tunglevaid inimesi. Paljud täiskasvanud panid karpi suuri rahatähti ja mõned ka tšেকে. Kui juba annetust vastu võtta, siis soovisin ma kindlasti, et see ka tõesti hea oleks. Mõned jõuguliikmed tulid tantsides ja puusi hõõritades vahekäigust ette ja tegid, nagu paneksid karpi raha, või püüdsid sellest pisut välja võtta. Sel juhul pistsin käe taskusse, nagu otsiksin sealt nuga, ja ütlesin: „Hei, mees, pea kinni! Sa unustasid sinna midagi sisse panna!”

Enamasti hakkasid nad naerma, kuni nägid, et mul on tõsi taga. „Mees! Preester ütles, et anna... sa kas annad või mul tuleb kutsuda oma poisid, et nad selle sult noaga välja kisuksid.”

Peaaegu igaüks pani midagi karpi.

Kui kõik olid ees ära käinud, andsin peaga märku ja me marssisime läbi seinalt rippuvate eesriiete saali paremast tiivast välja. Otse meie pea kohal asus tohutu suur märk, millel seisis punased tähed „VÄLJAPÄÄS”. See oli kõigile nähtav, ja kui me kardina taha kadusime, oli kuulda naeru. Esiialgu oli see vaikne — vaid mõned hirnatused. Seejärel kuulsime, kuidas see üha valjemaks paisus, kuni kogu saal oli mattunud naerupahvakutesse Mau Maude poolt haneks tõmmatud vaese jutlustaja üle.

Kogunesime eesriide taha. Poisid vaatasid ootavalt minu poole, et ütleksin neile, mida teha. Suhtlesin nendega silmade abil. Nad ootasid märguannet, viibet silmadega väljapääsu suunas, mis tähendaks: „Jookseme! Võtame selle raha ja tõmbame siit minema!”

Aga miski mu sisemuses tiris mind teises suunas. Jutlustaja oli mind välja valinud ja minu vastu usaldust näidanud. Võisin teha, mida minult ootas rahvas või mida tema mulle usaldanud oli. Jutlustaja usaldus süütas minu sees mingi sädeme. Selle asemel et silmadega ukse suunas näidata, raputasin pead: „Ei! Tulge!” ütlesin ma. „Viime saagi kiitsakale preestri!”

Poisid ei suutnud mind uskuda, aga neil tuli teha, nagu ma käskisin. Kui me lava tagant trepist üles minema hakkasime, kõndisid kaks poissi minu ees. Üks neist pistis käe jäätisetopsi, võttis välja 20-dollarilise rahatähe ja hakkas seda tagitaskusse toppima.

„Kuule, sina! Mida kuradit sa oma arust teed? Pane see raha kohe tagasi! See on preestri oma.

Poisid pöörasid ringi ja jõllitasid mind uskumatult. „Kuule, Nicky, mis sa tühjast ärritud. Vaata kogu seda kama! Keegi ei saa teada. Tule mõistusele! Siin on küllalt tema ja meie kõigi jaoks.”

Pistsin käe taskusse ja tõmbasin sealt kiire liigutusega noa. Tera lahti klõpsutades ütlesin: „Mees, see koht saab sinu kalmistuks, kui sa seda kohe tagasi ei pane!”

Vastuvaidlemine lõppes. Poiss pani kokkukägardatud rahatähe alandlikult karpi tagasi. „Veel üks hetk! Me pole veel lõpetanud,” ütlesin mina. „Kui palju sul taskus raha on, tore poiss?”

„Ääh, Nicky, jäta järele,” kokutas ta. „See on mu oma raha. Ema andis selle mulle, et ma omale mõned püksid ostaksin.”

„Kui palju?” küsisin uuesti, sihtides helkiva noaotsaga ta kõrisõlme.

Ta punastas, pani käe tasku ja koukis välja kaks kümnest ja ühe viieka. „Karpi!” ütlesin mina.

„Kuule, sa oled mingi hull või. Mu vanamutt nülib mu elusast peast, kui ma selle ära kaotan!” Ta peaaegu nuttis.

„Hea küll, tore poiss, ma ütlen sulle midagi. Ma nülin su elusast peast siinsamas, kui selle alles hoiad. Raha karpi!”

Ta vaatas mind taas uskumatult. Nuga veenis teda, et mõtlen seda tõsiselt. Ta murdis rahatähed kokku ja viskas karpi.

„Ja nüüd lähme!”

Marssisime hanereas lavale. Noorte seast kostis pettumushäälitsusi. Nad arvasid, et olime jutlustaja lolliks teinud. Neil oli kahju, et me uksest välja polnud lipsanud, nagu nemad teinud oleksid. Aga mulle andis see sooja, mõnusa tunde, et olin teinud midagi, mis on õige. See tunne meeldis mulle.

„Säh, preester,” ütlesin. „See on sulle!” Muutusin seal rahva ees seistes närviliseks. Aga kui ma talle raha üle andsin, tekkis saalis uuesti vaikus.

Wilkerson võttis papptopsikud meie käest vastu ja vaatas mulle otse silma. „Aitäh, Nicky. Ma teadsin, et võin sinu peale loota.” Me pöördusime ümber ja läksime rivis oma kohtadele tagasi. Saalis oli nii vaikne, et oleks võinud kuulda nõöpnõela kukkumist põrandale.

Wilkerson hakkas jutlustama.

Ta rääkis umbes viisteist minutit. Kõik olid vait, kuid siiski ei kuulnud ma sõnagi. Kogu aeg oli mul meeles see soe tunne, kui ma talle raha ulatasin. Südames tegin endale etteheiteid, et ma saagiga minema jooksnud polnud. Kuid miski mu sees oli ellu ärganud ja ma tundsin, kuidas see kasvas. See oli headuse, ülluse, õigluse tunne. Sellist tunnet polnud ma kunagi varem tundnud.

Minu mõtted katkestas selja tagant kostev rüsin. Wilkerson oli jõudnud oma jutluses punktini, kus ta ütles, et me peaksime üksteist armastama. Ta ütles, et puertoriikolane peaks armastama itaallast ja itaallane peaks armastama neegrit ja neeger peaks armastama valgeid ja me kõik peaksime armastama üksteist.

Augie tõusis mu selja taga püsti. „Kuule, papp, sa oled vist nupust nikastanud või? Sa tahad, et ma armastaksin *dagosid*? Sa oled segane! Vaata seda!” Ta tõmbas oma särgi üles ja näitas hiiglapikka veripunast armi oma küljel. „Kaks kuud tagasi pistis üks neist räpastest *ginidest*²² siit kuuli sisse. Arvad, et ma saan seda unustada või? Ma tapan selle koerapoja maha, kui ma teda veel näen!”

„Jaah!” hüppas üks poiss itaalia seksioonist püsti ja rebis särgihõlmad laiali. „Näed seda?” Ta näitas sakilist armi, mis üle ta õla mööda rinda alla jooksis. „Üks neist neegrijõukudest lõikas selle žiletiga. Ma armastan neid küll — tinatoruga!”

Üks tumedanahaline poiss tagantpoolt tõusis püsti ja hõikas mürgise vihaga hääles: „Kuule, *gini*, kas tahad kohe praegu proovida?” Kogu ruum oli korruga täis vihkamist. Üks mustanahaline poiss Chaplainite jõugust tõusis toole ümber lükates oma kohalt püsti. Ta püüdis endale läbi toolirea Phantom Lordide seksiooni suunas teed teha. Ohus oli tunda mürglit.

Üks ajalehefotograaf jooksis oma aparaadiga vahekäigust alla. Lava ees jäi ta seisma, pööras ringi ja hakkas pildistama.

²² Gini – itaalia päritolu inimene.

Israel rääkis kiiresti kolme poisiga rea lõpus. „Võtke ta kinni!” Nad hüppasid püsti ja pidasid fotograafia lühikese matsi. Ühel poistest õnnestus mehelt fotoaparaat käest kiskuda ja see põrandale heita. Fotograaf kummardas, et seda üles korjata, kuid vahekäigust lõi üks poiss aparraadi jalaga piki vahekäiku edasi saali eesosa poole. Fotograaf ronis sellele kápuli järele. Just siis, kui ta käe välja sirutas, et seda võtta, lõi üks teine poiss selle jalaga tema juurest tagaseina poole. Fotograaf oli kohe jälle püsti ja jooksis oma aparraadile järele, kuid enne kui ta selleni jõudis, andis järgmine poiss sellele tugeva jalahoobi, nii et see üle plaatidega kaetud põranda libises ja kasutuna vastu betoonseina purunes.

Kõik olid püsti. Ruum õhkus vihkamisest. Ma otsisin väljapääsu vahekäiguni. Hakkas kujunema korralik mürgel.

Järsku tundsin tungivat vajadust Wilkersoni poole vaadata. Ta seisis rahulikult laval. Ta pea oli langetatud, käed tugevasti ees kokku surutud. Ta sõrmenukid näisid naha taustal valgena. Ma nägin ta huulte liikumist. Teadsin, et ta palvetab.

Miski pitsitas mu südant. Ma peatusin ja vaatasin iseennast. Kõikjal minu ümber kestis põrgulärm, kuid mina vaatasin oma sisemusse. Siin seisis see kõhn mees kartmatult keset kogu seda ohtu. Kust ta selle jõu sai? Miks ei olnud ta hirmunud nagu me kõik teised? Ma tundsin häbi. Piinlikkust. Süütunnet.

Ainus, mis ma üldse Jumalast teadsin, oli niipalju kui ma selle mehe nägemisest õppinud olin. Mõtlesin ühele oma varasemale kokkupuutele Jumalaga. Lapsena olid vanemad mind kirikusse viinud. See oli rahvast täis. Preester pomises midagi ja inimesed vastasid talle laulvalt. See tund aega oli rusuv. Miski ei paistnud mind puudutavat. Ma ei läinud sinna kunagi tagasi.

Ma prantsatasin uuesti toolile. Lärm mu ümber jätkus endiselt. Israel seisis ja vaatas tahapoole. Ta hüüdis: „Hei! Rahunege maha! Kuulame, mis jutlustajal öelda on!”

Mau Maud istusid maha. Israel hüüdis veel natuke aega, et vait jäädaks. Müra vaibus. Nagu merelt heljuv udu liikus vaikus ruumi tagaosa poole ja sealt üles rõdudele. Jälle oli staadionil surmvaikne.

Midagi toimus minuga. Ma meenutasin. Meenutasin oma lapsepõlve. Meenutasin vihkamist oma ema vastu. Meenutasin esimesi päevi New Yorgis, kui ma jooksin nagu puurist pääsnud metsloom. Oleksin istunud nagu kinos ja mu teod jooksid mu silme eest läbi. Ma nägin tüdrukuid... iha... seksi. Ma nägin pussitamisi... valu... vihkamist. Seda oli peaaegu et rohkem, kui ma suutsin välja kannatada. Ma unustasin täielikult, mis minu ümber toimub. Ma ei saanud teha muud kui meenutada. Ja mida rohkem ma meenutasin, seda suuremaks kasvasid süü- ja häbitunne. Ma kartsin silmi lahti teha — äkki keegi näeb minu sisemusse, näeb seda, mida mina näen. Aga see oli jälk.

Wilkerson rääkis jällegi. Ta rääkis midagi patust pööramisest ja meeleparandusest. Mind oli vallutanud jõud, mis toimis miljoneid kordi tugevamalt kui ükski uimasti. Ma ei vastutanud enam oma liigutuste, tegude ega sõnade eest. Oli, nagu haaranuks mind kaasa mäsleva jõe voolus. Ma ei suutnud vastu panna. Ma ei saanud aru, mis minu sees toimus. Teadsin vaid seda, et hirm oli kadunud.

Kuulsin, kuidas Israel minu kõrval nina nuuskas. Seljatagant kostis inimeste nuttu. Miski pühkis üle selle hiiglasuure staadioni nagu läbi puulatvade puhuv tuul. Isegi kardinad saali külgedel hakkasid liikuma ja sahisema, nagu elustaks neid mingi salapärase hingus.

Wilkerson rääkis jällegi. „Ta on siin! Ta on selles ruumis. Ta on tulnud spetsiaalselt sinu pärast. Kui sa tahad, et sinu elu muutuks, siis nüüd on selleks aeg.” Siis hüüdis ta mõjuvõimsalt: „Tõuske püsti! Need, kes Jeesust vastu võtta ja muutuda tahavad — tõuske püsti! Tulge ette!”

Tundsin, et Israel tõusis püsti. „Poisid, ma lähen üles. Kes tuleb minuga?”

Olin jalul. Ma pöördusin jõugu poole ja kutsusin neid käeviipega kaasa. „Läki!” Tekkis spontaanne liikumine toolidelt lavaesise suunas. Kutsele vastasid rohkem kui 25 Mau Maud. Meie seljataga järgisid meie eeskuju umbes 30 poissi teistest jõukudest.

Me seisime lavaaluse ümber ja vaatasime üles Wilkersoni poole. Ta jättis teenistuse pooleli ja kutsus meid endaga lavatagusesse ruumi, et meile nõu anda.

Israel oli minust eespool, pea langetatud, taskurätt näo ees. Me läksime uksest koridori, mis viis riietusruumidesse.

Mõned poisid seisisid koridoris ja itsitasid. „Kuule, Nicky, mis lahti, kas hakkasid usklikuks või?” Ma tõstsin pilgu ja üks tüdrukutest astus meie ette. Ta tõmbas oma pihiku üles ja näitas paljast rinda. „Ainult mine sinna sisse, kullake, ja sa võid seda hüvastijätuks suudelda!”

Nüüd mõistan, et nad olid armukadedad. Nad tundsid, et me kavatseme oma armastust Jumalaga jagada ja oleksid tahtnud seda tervenisti endale hoida. See oli kõik, mis nad armastusest teadsid. See oli kõik, mis mina armastusest teadsin. Kuid hetkel polnud sel mingit tähtsust. Põrandale sülitades lükkasin ma tüdruku eemale ja ütlesin: „Sa ajad mu südame pahaks.” Hetkel ei olnud tähtsust millelgi muul, kui et tahtsin olla Jeesuse Kristuse järgija — olgu ta siis kes tahes.

Keegi mees rääkis meile kristlikust eluviisist. Siis astus sisse Wilkerson. „Hea küll, vennased,” ütles ta, „põlvitage siinsamas põrandale!”

Mõtlesin, et ta on hulluks läinud. Ma polnud kunagi kellegi ees põlvitanud. Kuid mingi nähtamatu jõud rõhus mind alla. Ma tundsin, kuidas mu põlved paindusid. Ma ei saanud püsti jääda. Oli, nagu suruks hiiglaslik käsi mind maha, kuni mu põlved vastu põrandat kopsatasid.

Kõva põranda puudutus tõi mind tõelisusse tagasi. Oli suvi. Oli aeg mürglite korraldamiseks. Tegin silmad lahti ja mõtlesin omaette järele. „Mis sa teed siin?” Israel oli minu kõrval ja nuttis valjusti. Keset kogu seda pinget ajas see mind naerma.

„Kuule, Israel, sa käid mulle selle nutuga pinda!” Israel tõstis pilgu ja naeratas läbi pisarate. Aga kui me teineteisele otsa vaatasime, oli mul kummaline tunne. Ma tundsin, kuidas pisarad mu silmis pulbitsesid ja korraka ajasid nad üle ääre ja tilkusid mööda põski alla. Ma nutsin. Esimest korda sellest ajast, kui ma seal maja all Puerto Ricos end tühjaks töinasin — ma nutsin jälle.

Israel ja mina olime mõlemad põlvili, pisarad mööda nägu voolamas, ja samas me naersime. See oli kirjeldamatult eksootiline tunne.

Pisarad ja naer. Ma olin õnnelik ja siiski nutsin. Minu elus oli sündimas midagi, mille üle mul kontroll täielikult puudus... ja ma olin selle üle õnnelik.

Äkki tundsin oma pealael Wilkersoni kätt. Ta palvetas — palvetas minu eest. Pisarad voolasid veelgi tõkestamatult, kui ma pea langetasin ja kahetsus ja päästmise imeline rõõm mu hinges segunesid.

„Lase tulla, Nicky!” ütles Wilkerson. „Nuta julgesti! Vala see Jumala ette välja! Hüüa teda appi!”

Ma avasin suu, aga need polnud mu oma sõnad, mis sealt tulid. „Jumal, kui sa mind armastad, siis tule minu ellu! Ma olen väsinud jooksmisest. Tule mu ellu ja muuda mind! Palun, muuda mind!”

Oligi kõik. Kuid ma tundsin, nagu oleks mind üles tõstetud ja läbi õhu taeva poole tõmmatud.

Marihuaana! Seks! Veri! Miljonite elude jooksul kokku korjatud sadistlikud ja ebamoraalsed naudingud poleks suutnud vastu seista sellele, mida ma praegu tundsin. Ma olin sõna otseses mõttes ristitud armastuse sisse.

Kui tunnetepais alanenud oli, luges Wilkerson meile Pühakirja, „...kui keegi on Kristuses, siis ta on uus loodu; vana on möödunud, vaata, uus on tekkinud!” (2Kr 5:17.)

See oli arusaadav. Esimest korda elus sain ma sellest aru. Ma olin muutunud uueks. Ma olin Nicky ja samal ajal ma ei olnud Nicky. Vana eluviis oli kadunud. Oli, nagu oleksin ma surnud vanale eluviisile — ja samal ajal olin uutmoodi elus.

Õnnetunne. Rõõm. Vabanemine. Pääsemine. Vabadus. Imeline, imeline vabadus.

Ma olin lakanud jooksmast.

Kogu mu hirm oli kadunud. Kogu mu ahistus oli kadunud. Kogu mu vihkamine oli kadunud. Ma olin armunud Jumalasse... Jeesusesse Kristusesse... ja inimestesse minu ümber. Ma armastasin isegi iseennast. Vihkamine, mida olin tundnud iseenda vastu, oli pöördunud armastuseks. Äkki taipasin, et põhjus, miks ma ennast nii näruselt kohelnud olin, seisnes selles, et ma tõepoolest ei armastanud ennast nii, nagu Jumal oli seda kavandanud.

Israel ja mina embasime teineteist. Pisarad jooksid mööda meie nägu ja niisutasid teineteise särki. Ma armastasin teda. Ta oli mu vend.

Wilkerson oli korraks väljas käinud ja tuli nüüd ruumi tagasi. Ma armastasin ka teda. Seda kiitsakat, naeratavat jutlustajat, kelle peale ma vaid paar nädalat tagasi sülitanud olin — ma armastasin teda.

„Nicky, Israel,” ütles ta. „Ma tahan kinkida teile Piiblid. Mul on ka teiste Mau Maude jaoks Piiblid. Tulge minuga kaasa ja ma otsin nad teile välja.”

Me läksime tema järel teise ruumi. Põrandal olid kastid mustade raamatutega. David kummardus, võttis taskuformaadis Uue Testamendi ja hakkas seda meile ulatama. „Kuule, Davie,” küsisin mina, „aga need suured raamatud seal? Kas me saaksime suured raamatud? Me tahame, et kõik teaksid, et me oleme nüüd kristlased.”

Wilkerson paistis olevat üllatunud. „Suured raamatud” olid täpselt needsamad. Need olid hiiglasuures formaadis Piiblid. Kuid poisid tahtsid neid ja tema oli heameelega nõus.

„Mees!” ütles Israel naeratades minu poole. „Mis sa sellest arvad? Kahekümne viie naelane Piibel!” Täpselt nii raske see tunduski. Kuid selle kaal oli väike, võrreldes koormaga, mis sel õhtul minu südamele ära tõstetud oli — kui patt eemaldati ja armastus sisse voogas.

Õhtul hilja trepist üles oma tuppa ronides olin uus inimene. Kell oli pisut üle üheteistkümne, mis minu jaoks oli vara — kuid ma tahtsin ruttu oma tuppa tagasi jõuda. Enam polnud vaja joosta. Tänavad ei tõmmanud mind enam. Mul polnud enam mingit vajadust olla tunnustatud jõugupealikuna. Enam ei kartnud ma ööd.

Ma läksin kapi juurde. Võtsin seljast oma Mau Mau tagi ja kingad ning panin need kotti. „Küllalt!” mõtlesin endamisi. „Rohkem ma neid ei vaja.” Ma küünitasin riulile ja võtsin alla oma revolvri. Harjumusest hakkasin padruneid salve toppima, et saaksin öösel püstoliga valvates magada. Kuid äkki meenus mulle, et Jeesus armastab mind. Tema kaitseb mind. Võtsin padrunid, panin nad tagasi väikesesse karpi ja asetasin püstoli oma kohale riulil. Hommikul annan selle politseile.

Läksin peegli eest mööda. Ma ei suutnud uskuda, mis ma seal nägin. Minu näost kiirgas valgust, mida ma seal kunagi varem näinud polnud. Ma naeratasin endale. „Kuule, Nicky, kui ilus sa oled! Kahju küll, et sul just nüüd, kui sa nii ilus oled, kõigist tüdrukutest loobuda tuleb.” Puhkesin selle nalja peale naerma. Kuid ma olin õnnelik. Hirmukoorem oli kadunud. Ma suutsin naerda.

Ma põlvitasin voodi kõrvale ja kallutasin pea selga. „Jeesus...” Midagi muud sealt ei tulnud. „Jeesus...” Ja lõpuks tulid sõnad. „Täna sind, Jeesus... täna sind!”

Sel ööl panin ma oma mäletamist mööda esimest korda pea padjale ja magasin üheksa tundi kaunist und. Ei mingit voodis visklemist. Ei mingit hirmu väljast kostvate helide ees. Hirmuunenäod olid kadunud.

Kõrbest välja

Järgmisel hommikul olin varakult tänaval ja kogusin kokku poisse, kes eelmisel õhtul ette olid läinud. Ütlesin neile, et nad oma püstolid padrunitega kaasa võtaksid ja mind Washington Parkis ootaksid. Kavatsesime koos politseijaoskonda marssida.

Oma tuppa naastes pistsin revolvri vöö vahele, võtsin oma suure Piibli ja seadsin sammud tagasi Washington Parki poole, et seal teistega kokku saada.

Ft. Greene Place'il sattusin silmitsi ühe itaalia naisega, keda olin varemgi kohanud. Tavaliselt oli ta alati teisele poole tänavat läinud juba siis, kui mind eemalt tulemas nägi. Seekord tõstsin talle lähemale jõudes üles suure musta raamatu, mille kaanel oli kuldtähtedega kiri „Püha Piibel”.

Naine jõllitas Piiblit: „Kust sa selle Piibli varastanud oled?”

Mina naeratasin laialt: „Ma'i varastand seda. Jutlustaja andis selle mulle.

Naine raputas pead: „Kas sa ei tea, et pühades asjades ei tohi valetada? Jumal karistab sind selle eest!”

„Ma ju'i valetagi. Ja Jumal ei karista mind enam, sest ta on mulle andeks andnud. Ma lähen nüüd politseijaoskonda, et oma püstol ära anda.” Kergitasin pisut särki, nii et ta mu vöö vahel püstolit nägi.

Naise silmad liikusid aeglaselt püstolilt Piiblile ja peatusid siis uskumatult viimasel. „Halleluuja!” hüüdis ta kiledalt ja korraga oli ta nägu naeru täis. Käsi üles tõstes hüüdis ta veel kord: „Halleluuja!” Ma naeratasin ja jooksin tast mööda Washington Parki suunas. Sinna oli kogunenud umbes 25 Mau Maud. Israel seadis nad rivisse ja me marssisime mööda St. Edwardi tänavat Aubumi tänava nurgal asuva korraalvepolitsei jaoskonna poole.

Me ei peatunud, et järele mõelda, mis mulje see politseile jätta võib. Kaksikümmend viis Brooklyni kõige kõvemate jõuguliiget marssisid keset tänavat terve arsenalitait relvade ja laskemoonaga. Olen Issandat tihti tänanud, et nad meid enne ei märganud, kui me juba ukse juures olime. Kui nad oleksid silmanud meid tänavavahe kauguselt, siis oleksid nad barrikadeerinud ukсед ja tõenäoliselt meid sealsamas tänaval maha kõmmutanud.

Kui me uksest sisse astusime, hüppas valvaseersant püsti ja haaras püstoli järele. „Mis siin toimub? Mis tembud need on?”

„Rahu, mees!” ütles Israel. „Miskit halba ei kavatse. Me tulnud oma püstoleid ära andma.”

„Tulite mida tegema?” karjus seersant. „Mis põrgu siin küll lahti on?” Ta pöördus ja hüüdis üle õla: „Leitnant, ma arvan, et te peaksite kohe siia tulema!”

Leitnant ilmus uksele. „Mis need poisid siin teevad?” küsis ta seersandilt. „Mis see tähendama peab?”

Israel pöördus leitnandi poole: „Me kõik oma südame Jumalale andnud ja tahtnud nüüd oma relvad politseile jätta.

„Ja võibolla saate te neid pahade poiste pihta laskmiseks kasutada,” lisas keegi jõugust.

Me kõik naersime ja leitnant pöördus seersandi poole: „On see jamajutt või mitte? Parem kontrollige mõnda poissi väljas. Võibolla on see varitsus või midagi sellist.”

Astusin sammu lähemale: „Kuule, leitnant, vaata siia!” Tõstsin oma Piibli üles. „Jutlustaja kinkis need meile eile õhtul pärast seda, kui me kõik oma südame Kristusele üle andsime. Me'i kavatse enam jõuguliikmed olla. Me oleme nüüd kristlased.”

„Milline jutlustaja?” küsis leitnant.

„David Wilkerson muidugi. See kiitsakas jutlustaja, kes siin igal pool ringi on käinud ja kõigi jõukudega rääkinud. Meil oli St. Nicholase staadionil eile õhtul suur koosolek ja me tulime kõik Jumala juurde. Kui te meid ei usu, helistage talle!”

Leitnant pöördus seersandi poole: „On teil selle jutlustaja number? „Jah, söör, ta elab kellegi proua Ortezi juures.”

„Helistage talle ja öelge, et ta nii kähku, kui jõuab, siia tuleks! Meil võib palju sekeldusi ees seista. Kui tema selle supi kokku on keeranud, siis lasen ta nii kiiresti kinni panna, et ta ei jõua kolmenigi lugeda!”

Seersant valis numbri ja ulatas toru leitnandile. „Reverend Wilkerson? Oleks hea, kui te otsekohe siia tuleksite. Mul on siin terve tuba Mau Mausid täis ja ma ei saa aru, mis lahti.” Ta oli

mõne hetke vait ja pani siis toru ära. „Ta on teel siia. Aga enne kui ta siia jõuab, tahan ma teie püstoleid — neid kõiki.”

„Muidugi, kindral,” vastas Israel, „selleks me siia ju tulimegi!” Ja siis jõugu poole pöördudes: „No nii, kutid! Tooge oma tukid lagedale ja pange selle leti peale! Jätke siiasamasse ka oma padrunid!”

Politseinikud ei suutnud oma silmi uskuda. Selleks ajaks olid sisse astunud veel neli võmmi. Nad seisid uskumatult paigal, samal ajal kui püstolite, õhupüsside ja omavalmistatud vintpüsside hunnik laual aina kõrgemaks kerkis.

Kui me lõpetasime, ei osanud leitnant muud teha kui pead vangutada. Israeli poole pöördudes ütles ta: „Hea küll. Nüüd teeme nii, et räägite, mis tegelikult lahti on!”

Israel jutustas veel kord, mis St. Nicholase staadionil juhtunud oli. Ta ütles politseinikule, et meist on saanud kristlased ja me kavatsame elada teistsugust elu. Siis küsis ta leitnandilt, kas see tahaks tema Piiblisse autogrammi anda.

See paistis olevat suurepärase idee ja me kõik hakkasime mööda tuba ringi sagima, paludes võmmidel oma Piiblisse sisse kirjutada.

Just siis lükkas David ukse lahti. Ta libistas pilgu üle meie ja läks siis otse leitnandi juurde. Leitnant palus ka kõigil teistel ohvitseridel sisse astuda.

„Reverend!” ütles ta. „Lubage mul teie kätt suruda.” Wilkerson vaatas nõutu näoga ringi, kuid sirutas siiski käe välja ja politseinik raputas seda mehiselt.

„Kuidas see teil õnnestus?” küsis ta. „Need poisid kuulutasid meile sõja ja pole aastate viisi muud kui kogu aeg pahandusi teinud. Ja nüüd, täna hommikul marsivad nad rivis siia ja soovivad, arvake mida?”

Wilkerson raputas pead.

„Nad tahavad, et me nende Piiblisse autogramme annaksime!”

Wilkerson oli sõnatu. „Mida te palusite, et need politseinikud teeksid?” kogeles ta.

Avasin oma Piibli ja näitasin leitnandi autogrammi esilehel. „No siis tänu Issandale!” ütles David. „See on sellest, leitnant, et Jumal teeb Fort Greene’is oma tööd!”

Me astusime kõik välja tänavale ja jätsime seersandi tema ette lauale kuhjatud relvahunniku kohale imestunult pead raputama.

Üksteisest üle rääkida püüdes seisime ümber Wilkersoni. Israel ütles: „Kuule, Davie! Ma lugesin peaaegu terve öö Piiblit. Vaata! Mina olen ka Piiblis. Siin on igal pool minu nimi. Näed? Iisrael. See olen mina. Ma olen kuulus.”

Mitu nädalat hiljem tuli mulle külla reverend Arce, hispaaniakeelse koguduse Iglesia de Dios Juan 3:16 (Jumala Kogudus Johannese 3:16) õpetaja. Ka Israel oli seal. Me olime juba tükk aega koos Piiblit lugenud ja palvetades mööda tuba ringi käinud. Reverend Arce tahtis, et me järgmisel õhtul tema kogudusse tuleksime ja oma tunnistuse annaksime. Teenistus pidi toimuma kolmapäeval ja ta lubas ise meile järgi tulla.

See oli esimene tõeline jumalateenistus, millel ma osalesin. Me laulsime peaaegu tund aega. Israel ja mina istusime poodiumil ja kirik oli rahvast puupüsti täis. Reverend Arce pidas täispika jutluse ja kutsus siis mind ette, et ma oma tunnistuse annaksin.

Kui olin rääkimise lõpetanud, istusin maha ja kuulasin Israeli juttu.

See oli esimene kord, kui ma teda avalikkuse ees kõnelemas kuulsin. Ta seisis kõnepuldi taga, Kristuse armastus ilusast näost kiirgamas. Õrnal häälel hakkas ta jutustama sündmustest, mis viisid ta usuletulekule. Kuigi me viimase paari nädala jooksul igapäev koos olime olnud, pidin sel õhtul tunnistajaks olema sellisele tunde- ja väljendussügavusele, mida ma kunagi varem näinud polnud. Tema sõnad viisid mind tagasi selle õhtu juurde St. Nicholase staadionil, kui Iisrael evangeeliumi nii meelsasti vastu oli võtnud. Mõtlesin mu enda suhtumisele Davie’sse. Olin teda vihanud — Jumal teab, kuidas ma teda vihkasin! Kuidas ma küll niimoodi eksida olin võinud? Ta polnud ju soovinud midagi muud, kui lasta Jumalal mind enda läbi armastada. Mina aga olin tema peale sülitanud, teda sõimanud ja tappa ähvardanud.

Davidi nime mainimine tõi mind taas tegelikkusesse tagasi.

„Ma panin ikka veel Wilkersoni siirust proovile,” ütles Israel, rääkides oma tunnetest pärast esimest tänavakoosolekut, kus ta Davidi jutlust kuulis.

„Ühel õhtul tuli Wilkerson ja palus end paari teise jõugujuhiga kokku viia. Ta tahtis kutsuda neid koosolekutele, mida ta St. Nicholase staadionil korraldas.

Me läksime koos Brooklyni tänavatele ja ma näitasin talle Väikest Jo-Jo'd, kes on Coney saare Dragonite, linna ühe suurima tänavajõugu president. Ma lihtsalt näitasin teda eemalt. Ma ei tahtnud, et ta teaks, et mina ta Davie'le ette söötsin, sest nad olid Mau Maude suured vaenlased.

Ütlesin Davie'le, et lähen koju. Kui ta Jo-Jo poole minema hakkas, küürutasin üürimaja trepi taha, et pealt kuulata. Jo-Jo uuris teda tükk aega ja sülitas siis ta kingadele. See on suurim põlastusemärk, mida kellelegi võib osutada. Jo-Jo ei öelnud sõnagi, lihtsalt sülitas Davie kingadele. Siis pööras ta selja ja istus trepile.

Jo-Jo'1 ei olnud kodu. Õigupoolest polnud tal eriti midagi. Ta magas sooja ilmaga pargis ja kui vihma sadas või külmaks läks, siis magas ta metroos. Jo-Jo oli tõeline hulgu. Ta varastas riideid nendest suurtest sotsiaalabikastidest nurga peal ja kandis nad räbalaks. Siis ta varastas juurde.

Sel päeval olid tal jalas räpased purjeriided kingad, millest varbad välja paistsid, ja mingid lohmakalt ripnevad vanad püksid, mis nägid välja, nagu oleksid nad varem kuulunud mõnele paksule mehele.

Ma arvestasin, et kui Wilkerson on teeskleja, siis tuleb see Jo-Jo'ga kohtudes kohe välja. Jo-Jo tundis teesklejad alati ära. Kui Wilkerson poleks olnud tõesti siiras, siis oleks Jo-Jo talle nuga maitsta andnud.

Ta keeras end Wilkersoni suunas ja ütles: „Lase jalga, rikas mees! Siin pole sinu koht. Sa tuled New Yorki ja ajad tähtsat juttu, et Jumal muudab inimesi. Sul on uued läikivad kingad ja uued püksid, aga meil pole midagi. Minu vanamutt peksis mu minema, sest meie urus on 10 last ja raha mitte pennigi. Mees, ma tunnen sinusuguseid. Sa oled siin vaeseid vaatamas nagu kogu see rikas rahvas, kes bussiga läbi Bowery sõidab. Lase parem heaga jalga, enne kui keegi sul väitsa kõhust läbi laseb!”

Ma nägin, et miski läks Davie'le südamesse. Võibolla ta sai aru, et Jo-Jo räägib tõtt. Hiljem jutustas ta mulle, et selle põhjuseks oli olnud keegi kindral Booth²³, kes talle meelde tuli, ja kes olevat kunagi öelnud: „On võimatu lohutada inimesi Jumala armastusega, kui nende jalad külmast kangestumas on.” Võibolla ei tsiteeri ma seda päris täpselt, aga igal juhul oli see, mis Davie ütles, et tal äkki meelde tuli. Ja teate, mis ta tegi? Ta istus sellele trepile — sealsamas tänaval — võttis kingad jalast ja ulatas need Jo-Jo'le.

Va Jo-Jo vaid vaatas korraks Davie'le otsa ja ütles: „Mis sa sellega tõestada püüad, jutlustaja? Et sul on kah süda või? Ma'i mõtlegi su haisvaid kingi jalga panna!”

Aga Davie ütles talle kohe vastu: „Mees,” ütles ta, „saju ise virisesid kingade pärast. Pane nad nüüd kohe jalga või lõpeta oma soigumine!” Jo-Jo ütles: „Mul pole kunagi uusi kingi olnud.” Ja Wilkerson ei jätnud oma: „Pane nad jalga!” ütles ta.

Siis Jo-Jo panigi Davie kingad jalga. Kui ta seda tegi, hakkas Davie mööda tänavat oma auto juurde tagasi minema. Ma nagu kükitasin tagasi sinna trepi taha, kuni Jo-Jo Davie kannul tänava lõppu kadus. Vana Davie oli sokkide väel ja pidi kõndima kaks tänavavahet oma autoni ja kõik rahvas naeris ta üle. Siis ma veendusingi, et ta on siiras.”

Israel vaikis mõne hetke, püüdes pisaraid tagasi hoida. „Mitte miski, mis Davie ütles, ei olnud minuni jõudnud. Aga see mees ei olnud teeskleja. Ta elas selle järgi, mida ta jutlustas. Sellest peale ma teadsin, et ma ei suuda vastu panna jõule, mis võib sundida kedagi tegema midagi seesugust kellegi Jo-Jo-taolise heaks.”

Pärast teenistust suundusin pikkamisi läbi rahvahulga, ikka veel lummatud jumalateenistusest ja Jumala ligioleku väest minu sees, kui ma kõnelesin. Ma ei saanud lahti mõttest, et võibolla Jumal tahab mind jutlustama panna. Kas võis olla, et tema selliselt minuga kõneles? Ma ei teadnud, kuid tundsin, et vajan selle üle järelemõtlemiseks aega.

Inimesed sagisid ikka veel eeskojas ringi ja seisid kiriku ees kõnniteel. Just siis löid kaks autot teisel pool tänavat hääled sisse. Kuulsin naise karjumist. Hääle suunas vaadates nägin akendest väljaulatuvaid püssitorusid ja tundsin nägupidi ära mõned Bishopid. Nad hakkasid

²³ William booth (1829-1912) – päästearmee rajaja.

metsikult minu pihta tuld andma ja samal ajal hakkasid nende autod tee äärest liikuma. Inimesed kukkusid kiriku ette maha ja jooksid läbisegi tagasi hoone poole, püüdes kuulirahe eest pääseda. Jooksin kummargil ühe ukse taha varju, samal ajal kui kuulid minu kõrval laksatades kiviseinasse tungisid. Autod kadusid kihutades ööpimedusse.

Kui elevus pisut vaibunud oli, astus mu juurde üks vana mees ja pani mulle käe õlale: „Pojake, ära lase end heidutada! Ka Jeesust kiusati pärast ristimist kõrbes. Sa peaksid tundma uhkust, et Saatan on sind oma tagakiusamise ohvriks välja valinud. Ma ennustan sulle, et kui sa vankumatult püsid, siis teed sa veel suuri asju Jumala auks.”

Ma ei teadnud, mida ta selle vankumatult püsimisega mõtles, aga suuri asju tahtsin ma küll Jumalale teha. Aga ma polnud eriti kindel, kas ma seda teab kui suureks auks pidasin, et Saatan Bishopid mind tapma oli saatnud.

Paistis, et olukord oli rahunenud, ja ma läksin uuesti välja, et võtta ette pikk tee koduni. Reverend Arce oli Israeli autoga koju viinud, aga mina tahtsin jala minna. Ma vajasin mõtlemisaega. Mister Delgado, kes oli töötanud koos David Wilkersoniga, kutsus mind enda juurde ööbima. Ta oli viisakas ja südamlilik, hästiriidetatud mees. Arvasin, et ta on kindlasti üsna rikas. Tundsin häbi oma halbade kommete ja riiete pärast ning keeldusin seepärast ta pakkumisest. Ta andis mulle ühe dollari ja ütles, et kui ma kunagi raha peaksin vajama, siis teatagu ma talle.

Tänasin ja asusin teele oma üürikorteri-kodu poole. Vanderbilti avenüüd ületades silmasin oma maja ees seisvat Locat. „Tere, Nicky! Kus sa kogu selle aja olnud oled? Keegi ütles, et sa oled jõugust ära läinud. On see tõsi?”

Ütlesin talle, et on küll.

„Kuule, kallike, me tunneme sinust puudust. Miski ei ole ilma sinuta enam päris see, mis enne. Miks sa ometi tagasi ei tule?”

Äkki pani keegi mulle selja tagant käed ümber. „Hei, sa vist tõepoolest tahad mind tagasi?” hüüdsin, arvates, et see on keegi meie jõugust. Loca nägu oli hirmust kangestunud. Pöörasin pead ja tundsin ära Joe — Apache, keda me ära röövinud ja põletanud olime.

Püüdsin lahti rabelda ja nägin ta paremas käes nuga. Ta hoidis mul selja tagant vasaku käega kaela ümbert kinni, samal ajal terariistaga üle mu öla südame pihta sihtides. Heitsin parema käe üles, et 8-tollist noatera tõrjuda ja see torkas mu käelabasse väikese sõrme ja nimetu sõrme vahele, minnes täies pikkuses läbi mu käe ja kergelt riivates rinda. Pöörasin end ringi ja ta sihtis mu pihta veel ühe noahoobi. „Seekord ma tapan su!” vandus ta. „Kui sa arvad, et võid kiriku varju peites minu käest pääseda, siis sa küll eksid! Ma teen praegu maailmale heateo ja vabastan ta argpüksist, kes hakkas pupujukuks.” Hüüdsin Locale: „Mine siit eemale! See sell on hull!”

Ta liikus mulle lähemale ja suskas noaga mu kõhu suunas. Hüppasin tagasi ja kahmasin ühelt seisvalt autolt antenni. Nüüd olime võrdsete võimalustega. Antenn oli minu käes sama hävitav kui temal pussnuga.

Tegin poisile ringi peale, vihistades metallvardaga läbi õhu. Olin jälle oma sõiduvees. Olin kindel, et suudan ta tappa. Ma mõtlesin ette, teades kogemuste põhjal, milline on ta järgmine liigutus. Kui ta noaga minu suunas viskub, tantsisklen tagasi ja taban teda siis, kui ta tasakaalust väljas on. Võisin ta tagantkäelöögiga pimedaks teha ning järgmise hoobiga halvata või tappa.

Hoidsin antenni vasakus käes. Paremat, veritsevat kätt hoidsin enda ees, et nuga tõrjuda.

„Las käia, poja!” sosistasin ma. „Proovi veel kord! Vaid üks kord veel! See jääb sul viimaseks!”

Poisi silmad olid vihkamisest vidukil. Ma teadsin, et mul tuleb ta ära tappa, sest miski muu poleks teda peatanud.

Ta hakkas minu suunas tulema, ma astusin tagasi, ja nuga vihises mu kõhust mööda. Nüüd! Ta oli tasakaalust väljas. Libistasin antenni tagant ette, et selle kui piitsaga üle ta kaitsetu näo tõmmata.

Järsku tundsin, nagu oleks Jumala käsi mu käsivarrest haaranud. „Pööra teine põsk!” Hääli oli nii ehtne, et see oli peaaegu kõrvaga kuuldav. Vaatasin seda Apachet mitte kui vaenlast, vaid kui inimlendit. Mul oli tast kahju, et ta niimoodi seal pimedas seistes vandesõnu sülgama pidi,

vihkamine justkui näole kirjutatud. Kujutasin ette iseennast vaid mõni nädal tagasi pimedal tänaval seismas, püüdes vaenlast tappa.

Ma palvetasin. Esimest korda palvetasin iseenda pärast: „Jumal, aita mind!” Ta peatus ja jäi mind jõllitama.

Loca jooksis ligi ja pistis mulle katkise viskipudeli kaela kätte. „Lõika ta ribadeks, Nicky!”

Poiss hakkas jooksuma. „Viska see tema pihta, Nicky, viska!” Tõstsin käe selja taha, kuid selle asemel et pudelit põgeneva Apache suunas heita, viskasin selle vastu majaseina.

Siis võtsin taskuräti ja mähkisin selle ümber oma hullusti veritseva käe. Veri leotas taskuräti läbi ja Loca jooksis üles oma tupp ja tõi mulle verejooksu peatamiseks vannilina. Ta tahtis mind koju saata, aga ma ütlesin talle, et saan ise hakkama, ja läksin minema.

Haiglasse minna ma kartsin, kuid teadsin, et vajan abi. Ma hakkasin verekaotusest nõrgaks jääma. Cumberlandi haiglasse jõudmiseks tuli minna Fulton Place'i kaudu Washington Parki. Lõpuks arvasin, et parem on siiski minna, enne kui verest päris tühjaks jooksin. Ootasin De Kalbi nurgal tuletõrjejaama juures rohelise fooritule süttimist. Aga mu silme ees hakkas virvendama ja ma teadsin, et pean saama üle tee, enne kui minestan.

Komberdasin keset autosid tänavale. Sel hetkel kuulsin, et keegi hüüab mind, ja üks Mau Maudest tuli joostes tänavale, et mind aidata. See oli Tarzan, tõeline hull, kes kandis peas tohtu suurt sombreerot.

„Mis sa teha tahad, Nicky? Enesetappu sooritada?” Ta arvas, et olen peast põrunud, sest olin oma südame Jumalale andnud.

„Mees, ma olen haavatud. Tõsiselt haavatud. Ole täitsa, aita mind Israeli korterisse!”

Tarzan viis mind Israeli majani ja me ronisime viis korrust trepist üles Israeli korterini. Oli südaöö, kui me uksele koputasime.

Israeli ema tegi ukse lahti ja kutsus mu sisse. Ta nägi, et olen haavatud. Teisest toast tuli Israel. Ta vaatas mind ja hakkas naerma:

„Mees, mis sinuga juhtunud on?”

„Üks Apache pussitas mind.”

„Ohhoo! Mina arvasin, et sinuga ei juhtu seda küll kunagi.”

Israeli ema segas vahele ja käis mulle peale, et ma haiglasse lähaksin. Israel ja Tarzan aitasid mind kahekesi trepist alla ja sealt naabruses asuva haigla esmaabituppa. Tarzan oli nõus võtma mu ühe dollariga rahakoti ja rääkima mu vennale Frankile, mis minuga juhtunud oli. Israel ootas, kuni arst mu kätt uuris. Kõõlused olid läbi lõigatud ja nad pidid mind operatsiooni ajaks narkoosi alla panema. Israelil oli tõsine ilme, kui nad mu uksest välja sõidutasid. „Ära muretse, vennas! Me saame selle kuti kätte, kes seda tegi!”

Tahtsin talle öelda, et me ei pea enam kätte maksma. Selle eest hoolitseb Jumal. Kuid uks sulgus pehmelt minu järel.

Järgmisel hommikul oli Israel varakult minu toas. Olin küll veel tuimestusest uimane, kuid märkasin siiski, et temas on mingi muutus toimunud. Sain lõpuks silmad lahti ja nägin, et Israel on pea täiesti paljaks ajanud.

„Hei, kiilas, mis lahti?” mõmisesin ma.

Israeli näol oli jälle vana tuttav ilme: „Mees! Kõigepealt lasevad nad meid kiriku ees peaaegu surnuks ja nüüd veel pussitavad sind ka! See Jeesuse asi on rohkem eitede jaoks. Sel kutil polnd mingit õigust sind niimoodi kohelda. Ma saan ta kätte ja ta peab sinu eest kallilt maksma.”

Mulle hakkas üht-teist kohale jõudma ja ma upitasin end voodis üles. „Kuule, mees! Seda sa küll teha ei või! Ma oleksin võinud ta eile õhtul isegi ära tappa, aga ma jätsin asja Jumala hooleks. Kui sa tagasi tänavale lähed, siis ei tule sa enam kunagi tagasi. Tuleta meelde, mis Davie adra külge käe panemisest ütles... Mees, sa jääd koos minuga ja jätad võitlemise heaga rahule!”

Püüdsin end raskustega istukile ajada ja märkasin, et Israeliga olid kaasa tulnud ka Lydia ja Loretta.

Langesin voodisse tagasi, sest olin verekaotusest ja lõikusest ikka veel nõrk. Kogu mu käsi sõrmeotstest küünarnukini oli suures kipsmähises.

Loretta oli kena itaalia tüdruk, kellega ma mitu korda kohtamas olin käinud. Ta hakkas rääkima: „Nicky, Israelil on õigus. Need kutid tulevad sulle haiglasse järgi ja tapavad su ära, kui sa jõuku tagasi ei tule. Teeme nii, et on jälle nagu vanasti. Eksju? Sa saad terveks ja tuled kohe tagasi Mau Maude juurde. Me ootame sind!”

Ma pöördusin ja vaatasin Lydiale otsa. „Kas ka sina arvad samamoodi?” küsisin ma.

Lydia lasi pea norgu. „Nicky, ma pean sulle midagi tunnistama. Mul on häbi, et ma sellest alles nüüd räägin, ma oleks pidanud seda juba ammu tegema. Ma olen juba kaks aastat kristlane olnud.” „Mida?” jõllitasin ma teda uskumatult. „Sa tahad öelda, et sa oled kogu selle aja kristlane olnud ja pole mulle sellest midagi rääkinud! Kuidas sa saad olla kristlane ja teha kõike seda, mis sa teinud oled?”

Tuleta meelde, mis me koos tegime! Ära püüa mulle selgeks teha, et sa oled kristlane. Kristlased nii ei käitu. Nad ei häbene Jumalat. Ma ei usu sind.”

Lydia keerutas voodilina käte vahel ja hammustas huulde. Ta silmadesse ilmusid pisarad. „Mul on häbi, Nicky. Ma ei julgenud sulle Kristusest rääkida. Ma kartsin, et sa ei taha mind enam, kui ma sulle sellest räägin.”

Israel astus voodi äärde. „Ära nüüd rabele, Nicky! Sa oled lihtsalt pisut erutatud. Küll sul pärast paremaks läheb. Meie Lorettaga arvame, et sa peaks jõuku tagasi tulema. Lydia kohta ma'i oska midagi öelda. Aga sa mõtle selle üle järele ja ära muretse. Ma räägin mõne meie kutiga ja me võtame selle kuti käsile, kes sulle seda tegi.”

Pöörasin neile selja. Loretta tuli mu juurde ja suudles mind põsele. Lydia kummardus, et mind suudelda. Tundsin põsel kuumi pisaraid. „Ma olen süüdi, Nicky! Palun anna mulle andeks!”

Ma ei vastanud. Ta suudles mind ja jooksis välja. Kuulsin, kuidas üks nende järel sulgus.

Pärast nende lahkumist ma lausa tajusin Saatana kohalolekut palatis. Ta rääkis minuga Israeli ja Loretta suu läbi. Minu ettevalmistamiseks kasutas ta ära mu pettumust Lydia suhtes. „Nicky!” sosistas ta.

„Sa oled loll. Neil on õigus. Mine tagasi jõuku. Tuleta meelde vanu häid aegu. Tuleta meelde, kui mõnus on kättemaks! Tuleta meelde, kui tore on olla ilusa tüdruku käte vahel! Sa oled oma jõugu maha jätnud, Nicky, aga pole veel liiga hilja tagasi minna!”

Kui ta mind seal nõnda kiusas, astus sisse öde lõunasöögikandikuga. Kuulsin ikka veel Saatana sosinat. „Eile õhtul oli esimene kord sinu elus, kui sa vastu ei hakanud. Milline argpüks sa oled!”

Suur vapper Nicky nutab St. Nicholase staadionil. Jookseb ära Apache eest ja laseb ta niisama minema. Memmekas! Tossike! Argpüks!” „Härra Cruz?” See oli öde, kes minu voodi kõrval seistes rääkis. „Kui te teise külje keeraksite, siis ma asetan teie lõunasöögi oma kohale.”

Hüppasin järsult voodis püsti ja lõin vastu kandikut, nii et see öde käte vahelt põrandale lendas. „Käige siit kus kurat!”

Tahtsin veel midagi ütelda, aga rohkem ei tulnud mu suust midagi. Kõik vanad vandesõnad olid kadunud. Ma ei suutnud hetkel isegi mitte mõelda nendele. Istusin vaid, suu lahti, ja äkki purskasid mu silmist pisarad ja jooksid kosena mööda mu nägu alla. „Palun andeks! Ma ei tahtnud seda!” nuuksusin ma. „Palun kutsuge kirikuõpetaja! Kutsuge reverend Arce!”

Õde korjas vaikselt nõud põrandalt üles ja patsutas mind õlale. „Ma kohe kutsun. Olge pikali ja puhake!”

Heitsin uuesti padjale ja nuuksusin edasi. Veidi aja pärast tuli reverend Arce ja palvetas koos minuga. Tema palve ajal tundsin, kuidas ma vabanesin vaimust, kes mind vallanud oli. Ta ütles, et saadab mister Delgado mind hommikul vaatama ja hoolitseb, et minu eest hoolt kantaks.

Sel õhtul, kui öde mulle pidžaamapluusi selga oli aidanud, põlvitasin haiglapalatis voodi kõrvale maha. Öhtupoolikul olid nad toonud kellegi ka palati teise voodisse, kuid ma arvasin, et ta magab. Hakkasin valju häälega palvetama, sest see oli ainus viis, kuidas ma seda teha oskasin. Ma ei teadnud, et ka „omaette” võib palvetada. Arvasin, et palvetada tuleb ju Jumala poole, ja ainuke palvetamisviis, mida ma teadsin, oli rääkida temaga kõva häälega. Niisiis hakkasin palvetama.

Palusin Jumalat, et ta andestaks sellele poisile, kes mind noaga lõi, ja kaitseks teda kõige halva eest, kuni ta Jeesusest kuulda võib. Palusin Jumalalt andeks selle eest, kuidas ma Lydiat kohelnud olin, ja et ma õe käest kandiku maha lõin. Ütlesin talle, et ma lähen ükskõik kuhu ja teen ükskõik mida tema tahab, et ma teeksin. Tuletasin talle meelde, et ma ei karda surma, aga palusin talt, et ma võiksin elada küllalt kaua, et ühel päeval *mamale* ja *papale* Jeesusest rääkida.

Olin tükk aega põlvili, enne kui tagasi voodisse ronisin ja magama jäin.

Järgmisel päeval panin riidesse, et haiglast lahkuda, kui mees mu kõrvalvoodis midagi sosistas ja mind endale lähemale viipas. Ta oli vana mees ja tal oli toru kõris. Ta värises ja oli väga kahvatu ja suutis vaevalt kõvemini kui sosinal rääkida.

Tundsin piinlikkust ja naeratasin tobedalt.

„Aitäh!” ütles ta. „Aitäh selle palve eest!”

„Aga ma ei palvetanud ju teie pärast,” tunnistasin. „Ma arvasin, et te magate. Ma palvetasin iseenda pärast.”

Vanamees sirutas end minu poole ja haaras mu ainsa terve käe oma külmade, niiskete sõrmede vahele. Ta hoidis mu käest väga nõrgalt kinni, aga ma tundsin siiski, et ta pigistab seda. „Oh ei, te eksite! Te palvetasite just minu pärast. Ja mina palvetasin ka. Esimest korda paljude, paljude aastate jooksul ma palvetasin. Ka mina tahan teha seda, mida Jeesus tahab, et ma teeksin. Aitäh!”

Rääkides voolasid suured pisarad mööda ta aukus põski alla. Ütlesin: „Jumal õnnistagu teid, mu sõber!” ja astusin palatiuksest välja. Ma polnud kogu oma elu jooksul kedagi hingehädas aidata püüdnud. Ma ei osanud seda isegi nüüd. Aga mul oli soe kindel tunne, et Jumala Vaim oli kedagi minu läbi aidanud. Ja ma olin rõõmus.

Mr. Delgado juba ootas mind eeskojas. Ta oli mu arve ära maksnud ja juhtis mu oma autosse. „Ma helistasin eile õhtul David Wilkersonile,” ütles ta. „Ta on Elmiras üht koosolekutesarja juhatamas. Ta tahab, et ma sinu ja Israeli homseks sinna viiksin.”

„Davie mainis seda, kui ma teda viimati nägin,” vastasin. „Aga Israel on jõuku tagasi läinud. Ma arvan, et ta ei tule.”

„Ma lähen teda täna õhtul vaatama,” ütles mister Delgado. „Aga täna tahan ma, et sa jääksid minu majja, kus keegi sind ei ohusta. Me läheme hommikul vara teele, et Elmirasse sõita.”

Naljakas, et pidin Davie’ga kohtumiseks Elmirasse sõitma. Just see oli koht, kuhu politsei mind saata tahtis, kuid hoopis teistsugusel põhjusel. Ülejäänud osa päevast palvetasin Israeli pärast, et ta ei läheks jõuku tagasi, vaid tuleks koos minuga Elmirasse.

Järgmisel hommikul tõusime vara ja sõitsime läbi linna Brooklyni suunas, kus asus Ft. Greene’i elamukvartal. Mister Delgado ütles, et Israel oli nõustunud tulema koos meiega ja ta pidi ootama meid kell seitse Myrtle’i ja De Kalbi nurgal. Kui me sinna jõudsime, ei olnud Israeli seal. Mul hakkas kõhus pöörutama. Tegime tervele kvartalile tiiru peale, kuid ei näinud teda kuskil. Mister Delgado ütles, et meil on kiire, aga me sõitsime siiski mööda Israeli korterist St. Edwardi tänaval 67-nda üldkooli vastas ja püüdsime teda sealt leida. Mööda sõites ei näinud me Israelist mingit märki. Mister Delgado vaatas iga natukese aja tagant kella ja ütles, et me peame edasi minema.

„Kas me’i saaks kvartalile ainult ühe korra veel ringi peale teha?” küsisin. „Võibolla me ei pannud teda lihtsalt tähele.”

„Kuule, Nicky,” ütles ta. „Ma tean, et sa armastad Israeli ja kardad, et ta võib jõuku tagasi minna. Aga ükskord peab ta ikkagi õppima ise omaenese kahel jalal seisma. Ta ütles, et ootab meid kell seitse hommikul ja teda pole kohal. Me teeme kvartalile veel ühe ringi peale, aga Elmirasse on 6 tundi sõita ja David ootab sind sinna kella kaheks päeval.”

Me sõitsime tänava veel kord läbi ja suundusime siis Bronxi, et võtta peale Jeff Morales. Jeff oli üks puertoriiko poiss, kes tahtis vaimulikuna teenida. David oli palunud mister Delgadol ta kaasa võtta, et ta tõlgiks, kui ma õhtul kirikus kõnelen.

Linnast välja sõites tundsin kergendustunnet. Toetusin istme seljatoele ja ohkasin. Koorem oli ära võetud. Aga südames olin sügavalt kurb, et Israel maha jäi, ja mul oli tema tuleviku suhtes pahaendeline eelaimus, mis rääkis hukatusest ja meeletest. Sellal ei osanud ma seda ette arvata, kuid möödus kuus aastat, enne kui ma teda taas nägin.

Sel õhtul tutvustas Davie mind Elmira asukatele ja ma andsin oma tunnistuse. David oli käskinud mul otsast peale alata ja rääkida oma lugu täpselt nii, nagu see oli. Olin detailides üsna udune ega suutnud meenutada eriti palju sellest, mis oli juhtunud. Sain üsna kiiresti aru, et Jumal ei olnud mitte ainult ära võtnud paljud mu vanad tahtmised, vaid ta oli mu mälust ka mitmed mälestused kustutanud. Aga ma jutustasin oma loo siiski nii hästi, kui suutsin. Mitmel korral kiirustasin ma oma tõlgist ette ja Jeff pidi ütleva: „Võta pisut aeglasemalt, Nicky, lase mul ka rääkida.” Inimesed naersid ja nutsid ja kui ette kutsuti, tulid paljud altarile ja andsid oma südame Kristusele. Nähes, kuidas Jumal minu elus tööd teeb, muutus tugevamaks tunne minu sees, et Jumal kutsub mind mingiks eriliseks teenistuseks.

Järgmisel päeval avanes mul üle pika aja võimalus Davie'ga juttu ajada. Ta küsis mult, kas Jumala riigi tööd teha on mu tõsine soov.

Ütlesin, et ma ei tea sellest suurt midagi ega oska ka arusaadavat inglise keelt rääkida, aga ma tundsin Jumala kätt oma südamel, mis juhtis mind selles suunas. David lubas teha kõik võimaliku, et mind kooli saata.

Kooli! Ma polnud juba kolm aastat koolis käinud ja pealegi oli mind sealt välja visatud! „Davie, ma ei saa kooli tagasi minna. Direktor ütles mulle, et kui ma sinna kunagi veel oma nägu näitama peaksin, annab ta mu võmmide kätte.”

David naeris. „Mitte sinna kooli, Nicky! Piiblikooli. Kuidas sulle meeldiks minna Californiasse?”

„Kuhu?”

„Californiasse, läänerannikule.”

„Kas see on kuskil Manhattani kandis?”

Wilkerson puhkes naerma. „Nicky, Nicky! Issandal tuleb sinuga veel palju tööd teha. Aga ma arvan, et tal on selle jaoks piisavalt väge. Oota vaid ja sa näed isegi! Sinu teenimistöö läbi hakkab veel suuri asju sündima. Mina usun seda.”

Raputasin pead. Olin kuulnud, et Manhattani võmmid on sama kõvad nagu Brooklyni omad. Kui ma juba kooli minema pidin, siis lootsin igal juhul, et see on kuskil väljaspool New Yorki.

Davie tahtis, et ma jääksin Elmiras, kuni ta piiblikoolile kirjutab, mis, nagu ma hiljem teada sain, asus California osariigis LaPuente, Los Angelesest natuke maad edasi. Kool ise oli kolmeaastase õppeajaga piiblikool poistele ja tüdrukutele, kes tahtsid valmistuda teenimistööks, kuid ei saanud endale kolledžiharidust majanduslikel põhjustel lubada. Muidugi oli mul keskkoolgi veel lõpetamata, aga David palus oma lennupostikirjas, et nad mu siiski vastu võtaksid. Ta ütles, et ei teinud mingit saladust mu varasemast karjäärist ja rääkis samas mu unistustest ja ambitsioonidest ning palus, et nad mu katseajaga vastu võtaksid, kuigi ma alles mõni nädal kristlane olin olnud.

Kuid Elmiras kõik niisama lihtsalt ei läinud. Keegi lasi lahti kuulujutu, et ma olen ikka veel jõugupealik ja püüan Elmiras uut jõuku moodustada. David oli juhtunust väga häiritud, sest ta teadis, et see võib sekeldusi tuua. Ma ööbisin tema juures, kuid kartsin, et inimesed võivad Davidit kritiseerima hakata. Jõudsimme ühele meelele, et selle pärast on vaja palvetada.

Sel õhtul rääkis David mulle vaimuristimisest. Kuulasin tähelepanelikult, kuid ei saanud aru, mida ta öelda tahtis. Ta luges kirjakohti Apostlite tegude raamatust, 1. Korintose kirjast, Efesose kirjast. Ta selgitas, et pärast seda, kui inimene päästetud saab, tahab Jumal teda oma Vaimuga täita. Ta selgitas seda Pauluse pöördumise näitel Apostlite tegude 9. peatükist — et Paulus võttis kolm päeva pärast pöördumist vastu ristimise Püha Vaimuga ja täitus uue jõuga.

„Ka sina vajad just seda, Nicky!” ütles David. „Jumal tahab sind väega täita ja sulle erilisi ande anda.”

„Mis ande sa mõtled?” küsisin talt.

Ta avas oma Piibli 1. Korintose kirja 12:8-10 ja rääkis mulle üheksast vaimuannist. „Need antakse neile, kes on ristitud Püha Vaimuga. Võibolla sa ei saa neid kõiki korruga, aga sa saad mõned. Meie, nelipühilased, usume, et igauks, kes on Vaimuga ristitud, räägib ka keeltes.”

„Sa tahad öelda, et siis ma oskaksin rääkida inglise keelt isegi ilma õppimata?” pärisin hämmastunult.

David hakkas midagi ütlema, kuid pani siis Piibli kinni. „Issand käskis apostlitel „jääda paigale”, kuni nad saavad väe. Ma ei taha sind selles asjas tagant kiirustada, Nicky. Ootame meie vaid Issanda tegutsemist ja tema ristib sind, kui sa oled valmis seda vastu võtma. Vahepeal on meil üks teine probleem, mille pärast me palvetama peame.”

Ta kustutas tule ja ma ütlesin: „Kui Issand mulle uue keele annab, siis ma loodan, et see on itaalia keel. Ma tean üht maksimaalselt ilusat itaalia tüdrukut ja muidugi tahaksin ma...” Minu mõtiskluse katkestas Wilkersoni padi, mis mulle üle toa matsuga vastu nägu lendas.

„Magama, Nicky! Homne päev on juba peaaegu käes ja pool linna peab sind ikka veel jõugujuhiks. Kui Issand sulle uue keele annab, peaks see parem olema midagi sellist, millest need inimesed siin aru saavad, kui sa neile räägid, et sa tegelikult ei ole mõrtsukas.”

Järgmisel päeval hommikuselt koosolekult tulles oli Davidi näol murelik ilme. „Olukord pole eriti hea. Meil tuleb sind siit enne õhtut minema viia ja ma ei tea, kuhu mujale ma sind saata saaksin kui mitte New Yorki.”

„Arvad sa, et Issand kuulis meie palveid eile öösel?” küsisin ma. David näis olevat šokeeritud. „Jaa, muidugi arvan ma seda. Sellepärast ma ju palvetangi, et ma usun, et ta mind kuuleb.”

„Kas sa palvetasid, et Issand minu eest hoolitseks?”

„Sa ju tead, et ma tegin seda.”

„Mispärast sa siis nii murelik oled?”

David seisis ja ootas umbes minuti: „Tule, lähme sööme ühe hilinenud hommikusöögi. Mina olen igatahes nälga suremas. Aga sina?” Kell kaks päeval helises motellitoas telefon. Helistajaks oli selle koguduse pastor, kus David jutlustas. Tema kabinetis oli keegi naine, kes soovis meie kahega rääkida. David ütles, et tuleme kohe sinna. Astusime sisse ja pastor tutvustas meid kellelegi proua Johnsonile, kes oli sõitnud autoga Elmirasse oma kodust, mis asus 200 miili kaugusel New Yorgi osariigi põhjaosas. Ta oli 72-aastane ja ütles, et möödunud öösel oli Püha Vaim temaga rääkinud. Ta oli lugenud minu kohta ajalehtedest ja ütles, et Püha Vaim oli talle teatanud, et ma olen hädas ja ta peab mulle järele tulema.

Vaatasin Davidile otsa. Tema silmist voolasid suured pisarad. „Teie nimi võib küll olla proua Johnson, aga ma arvan, et õigupoolest on see proua Ananias.

Vanaproua vaatas Davidit võõrastavalt.

Pastor sekkus jutusse: „Ta peab silmas Ananiast, keda mainitakse Apostlite tegude 9. peatükis. Püha Vaim puudutas teda ja saatis ta Paulusele appi.”

Pr. Johnson naeratas. „Tean vaid niipalju, et Issand andis mulle juhtnöörid tulla siia, võtta kaasa see poiss ja viia ta enda juurde koju.”

David käskis mul end naisega kaasasõitmiseks valmis seada. Ta ütles mulle, et mõne päeva jooksul peaks ta La Puente kirjalale vastuse saama ja ta saadab kedagi mulle järele niipea, kui see temani jõuab. Mul polnud tahtmist minna, aga kuuldes, mis oli juhtunud eelmisel õhtul, ja arvestades, mis kõigi märkide kohaselt veelgi juhtuda võis, kartsin ka Elmirasse jääda.

Kaks nädalat hiljem sain Davidilt telefonikõne. Ta oli ülevas meeleolus. Piiblikooli rahvas oli minu tulekust nii huvitatud, et nad nõustusid loobuma kõigist nõudmistest ja võtma mind vastu nagu tavalist õpilast. David käskis mul bussiga tagasi New Yorki sõita. Pidin järgmisel päeval California poole teele asuma.

Seekord polnud mul New Yorki sõitmise vastu midagi. Meenutasin oma reisi koos doktor Johniga ja masendavat tunnet, mis mul oli olnud, nagu langeksin põrguhauda tagasi. Kuid haud oli kadunud. Sedapuhku olin ma juba oma kõrberännakut lõpetamas.

Mul oli ees viis tundi bussijaamas ootamist, enne kui David mulle vastu tulla sai. Olin nõustunud ootama vestibüülis, et hoiduda igasugustest sekeldustest. Siiski oskasid sekeldused mind sealtki üles leida. Nimelt tulid nad kümne Viceroy näol, kes, sellal kui ma istusin ja ajalehte lugesin, minu ümber vaikselt ringi moodustasid.

„Vaadake seda kena poisut!” ütles üks neist, viidates mu ülikonnale ja lipsule. „Kuule, keigar, sa oled oma territooriumilt väljas! Kas sa’i tea, et see on Viceroyde mätas?”

Järsku hakkas üks poistest rääkima. „Kuulge, poisid, teate, kes see on? See on see hull Mau Mau, kes jutlustajaks hakkas!”

Üks teine astus mulle ligi ja sirutas näpu vastu mu nägu. „Kuule, jutlustaja, kas tohib sind puudutada? Võibolla pudeneb pisut sinu püha-pühadust ka minu peale.”

Lõin ta käe näo juurest eemale. „Surma tahad saada või?” lõrisesin, ja vana Nicky minu sees andis end taas tunda. „Puuduta mind veel üks kord ja sa oled kadunud mees!”

„Kuulge!” hüppas poiss üllatust teeseldes tagasi. „Kuulake, mis ta räägib! Ta näeb välja nagu jutlustaja, aga räägib nagu —,” ja kasutas roppu sõna.

Enne kui ta liigutadagi jõudis, hüppasin ma püsti ja virutasin talle rusikaga kõhtu. Kui ta löögist kummardus, lõin talle rusikaga kuklasse. Poiss kukkus teadvusetult põrandale. Teised olid liiga üllatatud, et end liigutada. Inimesed bussijaamas jooksid laiali ja peitsid end pinkide taha. Taganesin, selg ees, ukse poole. „Proovige ainult midagi teha ja ma lasen teid kõiki maha tappa! Ma lähen praegu Mau Maude järele. Tunni aja pärast olen ma tagasi ja me tapame teist Viceroydest igaihe!”

Nad teadsid, et ma mõtlen seda tõsiselt ja samuti teadsid nad, et Mau Maud on kaks korda nii vihased ja tugevad kui nemad. Nad vaatasid üksteisele otsa ja taganesid teise ukse suunas, lohistades oma kaaslaste lõtva kogu endaga kaasa.

„Ma tulen tagasi!” hüüdsin ma. „Teile on parem, kui te vehkat teete, sest te olete juba praegu samahästi kui surnud!”

Jooksin uksest välja kõrvalasuva metroosissekäigu suunas. Kuid läbi kvartali minnes juhtusin mööduma hispaaniakeelsest kirikust. Miski minu sees justkui pidurdas mind ja pööras mu ümber. Läksin pikkamisi trepist üles avatud hoonesse. Võibolla peaksin kõigepealt palvetama, mõtlesin. Siis lähen Mau Maude järele.

Aga kui ma juba kirikus sees olin, unustasin täielikult nii Mau Maud kui ka Viceroyd. Hakkasin mõtlema Jeesusele. Ja siis uuele elule, mis mul ees seisab. Põlvitasin altari ees ja minutid möödusid sekundite kiirusega. Lõpuks tundsin, et keegi koputab mulle õlale. Pöörasin pead. See oli Wilkerson.

„Arvasin kohe, et oled siin, kui sind jaamast ei leidnud,” ütles ta.

„Loomulikult!” vastasin mina. „Kus sa siis mõtlesid, et ma veel olla võiksin? Tagasi jõugu juures või?” Ta naeris selle peale ja me läksime tema autosse.

Uimasena koolis

La Puente Piibliinstituut Californias on väike ja tagasihoidlik. Ta asub väikesel maa-alal otse linna külje all. Seitsmekümnest õpilasest kooli nimekirjas enamik rääkis hispaania keelt ja enamik neist pärines mitte eriti jõukatest kodudest.

Steve Morales ja mina saabusime lennukiga New Yorgist. Kool oli täiesti erinev kõigest sellest, mida ma varem kogenud olin. Sisekord oli väga range ja päevakava väga täpselt seatud. Tunnid toimusid esmaspäevast reedeni ülimalt lausa sõjaväelise korrapäraga. Enamik õpilastest elas kooli maa-alal kasarmulaadsetes ühiselamutes.

Võttis mitu kuud aega, kuni ma piiblikooliga harjuda suutsin. Olin alati oma äranägemise järgi toiminud, kuid koolis tehti kõike kellahelina peale — hommikusest tõusmisest kell kuus kuni tulede kustutamiseni kell pool kümme õhtul. Vaba aega peaaegu polnudki ja meilt nõuti, et veedaksime iga päev lisaks kuuele klassitunnile kaks tundi palves. Minu suurimaks probleemiks oli see, et ma ei saanud tüdrukutega rääkida. See oli rangelt keelatud ja ainus võimalus juttu ajada olid mõned näpatud hetked enne ja pärast tunde või nõudepesemise ajal — oma regulaarset köögitoimkonna kohustust täites.

Kooli põhimõtteks seejuures oli õpetada distsipliini ja kuulekust. Ja kuigi see minu jaoks väga raske oli, vajasin siiski just sellist treeningut. Iga vähem range kord oleks mulle liiga palju vabadust jätnud.

Söök oli toitev, kuid mitte eriti isuäratav. Hommikueineks oli harilikult maisipuder ja röstitud sai ja kord nädalas saime ühe muna. Selline dieet moodustas kindla osa meie treeningust, sest enamikust meist pidid saama hispaaniakeelsete koguduste pastorid riigi vaesemates osades, kus tuli läbi ajada üsna kitsastes oludes.

Õpetajad olid minuga väga kannatlikud. Ma ei osanud käituda ja tajusin oma ebakindlust üsna valusalt. Püüdsin seda tasa teha teravmeelitsemise ja endale tähelepanu tõmbamisega. Mäletan, kuidas me ühel kolmanda koolikuu hommikul seisime ja õpetaja meid üsna venivas alguspalves juhatas. Olin seda minu ees seisvat ilusat mustajuukselist ja väga jumalakartlikku mehhiko tüdrukut passinud juba mõne nädala, suutmata ta tähelepanu enesele meelitada. Keset palvet libistasin tooli tasahilju ta laua juurest eemale, olles kindel, et nüüd märkab ta mind kindlasti. Pärast „amenit“ me kõik istusime. Nüüd polnud enam mingit kahtlust, et ta mind märkas! Ta pööras end oma ebamugavas asendis põrandal ringi ja vaatas mulle otsa pilguga, millest pritsis tulesädemeid. Mind ajas vastupandamatult naerma ja ma ulatasin talle käe, et teda püsti aidata. Ta vaatas mind vihaselt ja upitas end minu abita üles. Ta ei öelnud mulle sõnagi ja miskipärast polnud mul enam ka naljakas. Oma tooli kohale tagasi nihutades lükkas ta terava toolijala mulle meelega vastu säärt. Ma ei usu, et miski kunagi varem nii valus oleks olnud. Tundsin, kuidas veri mu näost ära valgus ja arvasin, et hakkab minestama. Kogu klass naeris. Lõpuks suutsin end taas kokku võtta ja vaatasin tüdruku poole. Ta põrnitses mulle vastu pilguga, mis oleks võinud tankisoomusestki augu läbi põletada. Naeratasin hädiselt, aga sees oli tunne, nagu hakkaks kohe oksele. Tüdruk pööras ringi ja istus jäigalt oma toolile näoga õpetaja poole.

Professor kõhatas hääle puhtaks ja ütles: „Nüüd, kus oleme oma hommikuharduse lõpetanud, hakkame pihta. Mister Cruz on esimene, kes meil täna hommikul vastama tuleb.”

Vaatasin talle jõuetu ja tühja pilguga otsa. „Mister Cruz!” ütles ta. „Kas te olete end tänaseks tunniks ette valmistanud või „mitte?” Üritasin midagi ütelda, aga mu jalg valutab nii hirmsasti, et ma ei saanud rääkida.

„Mister Cruz, te teate, milline on karistus õppimata jätmise eest. Ma tean, et teil on keelega suuri raskusi ja teie mõistus on teaduslikes terminites mõtlemise jaoks treenimata. Me kõik püüame teiega kannatlikud olla, aga kui te koostööks valmis ei ole, siis ei jää mul muud üle, kui teile hindeks null panna ja teid kursusel läbi kukutada. Ma küsin teilt veel kord, kas te olete vastamiseks ette valmistanud?” Noogutasin ja tõusin püsti. Pea oli täiesti tühi. Läksin longates klassi ette. Heitsin pilgu tumedate silmadega ilusale tüdrukule. Ta naeratas armsalt ja tegi lahti oma vihiku, nii et nägin lehekülgi tema korralikus käekirjas märkmetega avatud just selle teema kohalt, mida ma vastama pidin. Vaatasin korraks õpetaja poole ja ütlesin hädiselt: „Vabandage mind.” Jooksin klassist välja ja põgenesin magamisruumi.

Olin end täielikult lolliks teinud. Mõtlesin, et võin teravmeelitseda ja kõik naeravad minu naljade peale nagu jõugus. Aga need inimesed olid teistsugused. Nad sallisid mind sellepärast, et tundsid mulle kaasa. Ja mina polnud midagi muud kui üks äpardis ja heidik.

Istusin voodiäärele ja kirjutasin David Wilkersonile pika kirja. Ütlesin talle, et mul on siin raske ja see oli viga, et ma üldse tulin. Mul oli kahju, et olin teda alt vedanud, kuid kartsin ka talle oma koolijäämisega piinlikkust valmistada. Palusin, et ta mulle kojusõidupileti saadaks. Panin kirjale erimärgi ja saatsin selle Wilkersoni kodusel aadressil Pennsylvaniasse.

Vastus saabus nädala pärast. Rebisin ümbriku innukalt lahti ja leidsin sellest väikese sedeli.

„Lp. Nicky!

Rõõm kuulda, et sul nii hästi läheb. Armasta Jumalat ja põgene Saatana eest! Kahjuks pole meil eelarves praegu raha. Kirjutan sulle hiljem, kui pisut raha saame. Sinu sõber David.”

Olin kurb, vihane ja masendatud. Seekord kirjutasin erikirja mister Delgadole. Teadsin, et tal on raha, kuid kartsin rääkida, et mul koolis nii palju raskusi on. Kirjutasin talle, et mu perekond Puerto Ricos vajab raha ja ma pean koju sõitma ja tööle minema, et neid aidata. Ma polnud oma perekonnast terve aasta midagi kuulnud, aga see paistis olevat ainuke lugu, mida ma vahelejäämisohuta esitada võisin.

Nädal aega hiljem sain Delgadolt kiirpostikirja.

„Lp. Nicky!

Oli väga rõõmustav sult uudiseid kuulda. Saatsin sinu perekonnale raha, nii võid sa kooli edasi jääda. Jumal õnnistagu sind!”

Sel õhtul läksin dekaan Lopezi jutule. Rääkisin talle oma probleemidest. Ma mässasin igasuguse ülemvõimu vastu. Eelmisel päeval oli olnud minu kord loengusaali pesta ja ma olin visanud lapi põrandale, öeldes, et ma tulin Californiasse kooli, mitte orjatööle. Käisin endiselt ringi *jitterbugi* stiilis. Teadsin, et ma ei tohiks isegi mõelda nii, nagu vana Nicky seda tegi — kuid ma ei saanud sinna midagi parata. Kui teised poisid magamistoas minu pärast palvetada proovisid, raputasin nende käed õlalt ja ütlesin, et nad on minu jaoks liiga head. Mina olin ju lurjus. Gangster. Nemad kõik olid pühakud. Nad tahtsid minu pärast palvetada ja panid mulle käed peale, aga mina keeldusin neid endale ligi laskmast. Istusin dekaani tillukeses kabinetis, nutsin kibedaid pisaraid ja palusin abi.

Dekaan Lopez oli väikest kasvu pronksja nahavärviga mees. Ta kuulas, noogutas pead ja sirutas lõpuks käe oma kulunud Piibli järele, mis suure kuhja parandamata kontrolltööde all peidus oli.

„Nicky, sa pead puutama kokku Püha Vaimuga. Sa oled päästetud ja tahad Jeesust järgida, aga sinu elus ei tule kunagi ühtki tõelist võitu, kuni sa ei ole ristitud Püha Vaimuga.”

Istusin kuulates, kuidas dekaan Lopez, Piibel laual ta ees avatud, rääkis mulle imelisest võidust, mis võib olla minu pärast, kui ma Jumala Vaimu vastu võtan.

„Apostlite tegude 1. peatükis,” ütles ta, „olid apostlid täpselt samasuguses olukorras nagu sina praegu. Nad olid päästetud, kuid neil puudus sisemine jõud. Nad sõltusid Jeesuse Kristuse isiku füüsilisest kohalolekust, et väge saada. Niikaua kui nad tema läheduses olid, täitis neid vägi. Kuid temast lahus olid nad jõuetud. Evangeeliumidest leiame vaid ühe juhu, kus Jeesus kedagi tervendab, ilma et ta ise selle inimese juures oleks viibinud. See juhtus sõjapealiku sulasega. Kuid isegi siis pidi sõjapealik Jeesuse juurde tulema, et usk võiks täielikuks saada. Matteuse evangeeliumis on kirjas, et Jeesus läkitas välja 12 jüngrit ja andis neile väe ebapuhaste vaimude vastu, et neid inimestest välja ajada ja igasuguseid haigusi tervendada. Kuid isegi hoolimata tema läkitusest ei olnud neil väge, mis oli vajalik lõpuni minemiseks. Seda tõendab üks koht pisut edasi samas evangeeliumis, kus üks mees toob oma poja Jeesuse juurde, et see ta terveks teeks, öeldes, et ta oli poja enne jüngrite juurde viinud, aga neil polnud väge teda tervendada.”

Kuulasin tähelepanelikult, vaadates, kuidas dekaani sõrmed asjatundlikult läbi ta põhjalikult kasutatud piiblikehükülgede libisesid. „Ketsemani aias läks Jeesus jüngritest eemale, et palvetada.

Aga niipea kui ta nende nägemisulatuses väljas oli, muutusid nad jõuetuks. Ta oli palunud neil ärkvel püsida ja sõdurite tulekut valvata, aga nemad selle asemel jäid magama.”

Mõtlesin endamisi: „Täpselt nagu mina. Ma tean, mida Issand tahab, et ma teeksin, aga mul pole selleks jõudu. Ma armastan teda ja tahan teda teenida, aga ma olen jõuetu.”

Dekaan rääkis edasi, hellitades Piiblit käte vahel, otsekui puudutaks ta vana armsa sõbra sõrmeotsi. Ta silmad olid niisked, rääkides oma kallist Issandast. „Sul on ka meeles, et samal õhtul hiljem seisis Peetrus palee õues. Kui nad ta Issanda ära viisid, kaotas ta oma jõu.

Temast sai vaimulik argpüks. Ja sel õhtul nägi isegi üks teenijatüdruk Peetruse valelikkust läbi ja sundis teda oma Issandat kiruma ja salgama, et ta teda üldse kunagi tundnud oli.”

Lopez tõmbas järsult õhku läbi nina ja ta silmis vormusid hiiglasuured pisarad, mis tilkusid avatud Piibli kollastele lehtedele. „Nicky, Nicky! See on nii meie kõigi meele. Kui traagiline! Kui kohutavalt traagiline, et oma kitsikusetunnil tuli tal üksi seista. Kui vaid Jumal oleks lubanud mul seal koos temaga seista... surra koos temaga. Ja siiski, Nicky, ma kardan väga, et oleksin olnud täpselt samasugune nagu Peetrus, sest Püha Vaimu ei olnud veel tulnud, ja kui ma oma jõu peale oleksin pidanud toetuma, siis oleksin ka mina ta maha jätnud.”

Ta pidi jutus pausi tegema, sest ta hääli katkes nutust. Ta võttis taskust taskurätiku ja nuuskas valjusti nina.

Ta avas oma Piibli uuesti Apostlite tegude kohalt ja jätkas. „Nicky, on sul meeles, mis pärast ristilöömist juhtus?”

Raputasin pead. Teadsin Piiblist õige vähe.

„Jüngrid andsid alla — vaat, mis juhtus! Nad ütlesid, et kõik on läbi ja nad lähevad oma kaluripaate juurde tagasi. Nende ainus vägi oli see, mis tuli Jeesuse füüsilisest ligiolekust, sest Püha Vaim elas tema kehas. Aga pärast ülestõusmist käskis Jeesus jüngritel Jeruusalemma tagasi pöörduda ja oodata, kuni nad uue jõu... neile töötatud Püha Vaimu väe saavad.

Viimane töötus, mille Jeesus oma jüngritele andis, oli, et nad saavad väge. Vaata seda kohta Apostlite 1:8.” Ta ulatas mulle üle laua Piibli, nii et ma seda lugeda võisin. „Aga te saate Püha Vaimu väe, kes tuleb teie peale, ja peate olema minu tunnistajad Jeruusalemmas ja kõigil Juuda- ja Samaariamaal ja maailma otsteni!”

„Näed sa, Nicky, see ei ole käsk tunnistama minna. See on töötus, et sa saad vajaliku jõu. Ja kui apostlid selle väe vastu võtsid, siis nad ei saanudki muud teha kui tunnistama hakata. Nad võtsid selle väe vastu Püha Vaimu ristimises. Vaim oli taevast võimsalt ja majesteetlikult tagasi tulnud ja täitis apostlitest igauhte sama väega, mis oli täitnud Jeesust.”

Hakkasin toolil nihelema. „Kui ta Püha Vaimu saadab, miks ta teda siis mulle saatnud pole?”

„Muidugi on ta saatnud,” vastas dekaan, kes nüüd jälle püsti oli tõusnud ja oma väikese laua kõrval edasi-tagasi sammus. „Ta on saatnud! Sa ei ole lihtsalt teda veel vastu võtnud.”

„Saatnud, vastu võtnud. Mis vahet seal on?”

„Jumala Vaim on sinu sees, Nicky. Ta tuli sinu ellu sel õhtul St. Nicholase staadionil. „Keegi ei või tunnistada Jeesust Issandaks, kui mitte Pühas Vaimus.” Vaim on see, kes sulle su pattu tunda andis. Vaim on see, kes andis sulle jõudu Jeesust Issandaks võtta. Vaim on see, kes on avanud sulle need ukсед, et sa siin koolis saad olla. Aga sa ei ole lasknud tal ennast täielikult täita.”

„Kuidas ma seda teha saan?” küsisin siiralt. „Ma olen püüdnud oma elu puhastada ja kõigist pattudest lahti saada. Ma olen paastunud ja palvetanud, aga midagi pole juhtunud.”

Lopez naeratas: „See ei ole midagi sellist, mida sina teha saad. Sina lihtsalt võtad ta vastu.”

Raputasin pead. Olin ikka veel segaduses.

Dekaan võttis veel kord oma Piibli ja avas selle asjatundliku liigutusega Apostlite tegude kohalt. „Las ma räägin sulle ühest Sauli-nimelisest mehest. Ta läks „suurele mürglile” Damaskusesse ja Kristuse Vaim lõi ta tee peal pikali maha. Kolm päeva hiljem ristiti ta Püha Vaimuga ja ta hakkas jutlustama. Tema juhtumil tuli vägi käte pealepanemise kaudu.”

„Kas ka mina saan selle samamoodi?” pärisin. „Kas keegi võib mulle käed peale panna, et mind Püha Vaimuga ristitaks?”

„See võib juhtuda nii,” vastas dekaan Lopez. „Või sa võid selle saada siis, kui sa täiesti üksi oled. Aga kui see ükskord juhtub, siis ei saa su elu muutuseta jääda.”

Ta vaikis, vaatas mulle otse silma ja ütles: „Maailm vajab sinu häält, Nicky! Üle kogu Ameerika on sadu tuhandeid noori, kes elavad seal, kus sina elaisid — samamoodi, nagu sina elaisid. Nad on hirmu, vihkamise ja patu küüsis. Nad vajavad tugevat prohvetlikku häält, mis tõuseks üles getost ja vaesteurgastest ja juhiks neid Kristuse juurde, kes on väljapääsuks nende viletsusest. Nad ei hakka kuulama tänapäeva sõnaosavaid kantslijutlustajaid. Nad ei hakka kuulama seminari- või piiblikooliõpetajaid. Nad ei hakka kuulama sotsiaaltöötajaid. Nad ei hakka kuulama elukutselisi evangeliste. Nad ei hakka minema suurtesse kirikutesse ja nad polekski seal teretunud, isegi kui nad seda teeksid. Nad vajavad prohvetit nende enda ridadest, Nicky. Ja sellest tunnist peale hakkam palvetama, et sinust saaks see prohvet. Sina räägid nende keeles. Sa oled elanud, kus nemad elavad. Sa oled nagu nemad. Sa oled vihanud, nagu nemad vihkavad. Kartnud, nagu nemad kardavad. Ja nüüd on Jumal sind rentslist välja kutsunud, et sina võiksid kutsuda teisi risti teed käima.” Järgnes pikk pühalik vaikus. Ta rääkis veel: „Nicky, kas sa tahad, et ma palvetan sinuga, nii et sa Püha Vaimu vastu võtta saaksid?” Mõtlesin tükk aega ja vastasin siis: „Ei. Ma tunnen, et see on miski, mida ma pean ise vastu võtma. Kui ma üksi seisma pean, siis pean selle ka üksi vastu võtma. Ma usun, et ta täidab mind siis, kui ta selleks valmis on... sest mina olen praegu juba valmis.”

Dekaan Lopez vaatas põrandale ja naeratas: „Sa oled nutikas, noor Nicky. Need sõnad võisid tulla ainult Jumala Vaimust. See aeg, mil sinu elu täielikult muutub, on kiiresti lähenemas. Ma palvetan sinu eest niipea, kui sa ise enda eest palvetad.”

Heitsin pilgu seinakellale. Olin olnud dekaani juures neli tundi. Kell oli kaks öösel.

Järgmised viis ööd möödusid meeleheitlikult kabelis palvetades. Päevaeg oli täidetud õppetööga, aga öösel läksin ma kabelisse ja anusin, et Jumal mind oma Pühas Vaimus ristiks. Ma ei osanud palvetada teisiti kui valju häälega ning palve jooksul see aina valjenes. Põlvitasin iga öö altaril ja hüüdsin Jumala poole: „Risti mind! Risti mind! Risti mind!” Aga midagi ei juhtunud. Tundus, nagu oleks ruum ilma väljapääsuavadeta ja mu palved ei saa üles taevasse tõusta. Ööst öösse läksin ma kabelisse, põlvitasin, tagusin rusikatega vastu altaripiiret ja karjusin: „Risti mind, Jumal, palun risti mind, et mul võiks olla Jeesuse vägi!” Püüdsin isegi suuga võõras keeles sõnu vormida, kuid sellest ei tulnud midagi välja.

Reede öösel, kui olin juba nädal aega viljatult igal ööl neli kuni viis tundi palvetanud, olin ülepingest kokku varisemas. Lahkusin kabelist südaöösel ja kõndisin aeglaselt üle kooliesise, kui äkki kuulsin õppehoone tagant karjumas mehehäält. Tormasin ümber nurga ja jooksin peadpidi kokku Robertoga, ühe endise narkariga. „Hei, Roberto! Roberto! Mis lahti!”

Ta tõstis käed taeva poole ja hüüdis: „Kiitus Issandale! Kiitus Issandale! Kiitus Issandale!”

„Mis juhtus? Miks sa nii rõõmus oled?”

„Mind ristiti Püha Vaimuga. Täna, vaid mõni minut tagasi ma palvetasin ja Jumal puudutas mu elu ja täitis mind rõõmuga. Ma ei saa siia seisma jääda. Ma pean minema ja rääkima sellest kogu maailmale. Kiida Jumalat, Nicky, kiida tema imelist nime!” Ta eemaldus ja jooksis üle kooliõue, õhku hüpates ja hüüdes: „Halleluuja! Kiitus Jumalale!”

„Kuule, oota üks hetk!” hüüdsin talle järgi. „Roberto! Roberto! Kus sa ristimise vastu võtsid? Kus sa olid, kui see juhtus?”

Ta pöördus ja näitas hingetult Õppehoone suunas. „Klassiruumis! Suures klassiruumis! Ma olin ees põlvili maas ja ta täitis mind tulega. Halleluuja! Kiitus Jumalale!”

Minagi ei jäänud kauemaks ootama. Tuiskasin pimesi üle koolihoovi klassitoa poole. Kui ta Robertot puudutas, siis võibolla on ta ikka veel seal ja puudutab mindki. Külge ees, paikusin uksest sisse ja liikusin suurte hüpatega läbi koridori suurde klassiruumi. Pidurdasin põrandal liugu lastes ja piilusin ukse vahelt sisse. Sees oli pime ja vaikne.

Viivitades astusin tühja pimedasse ruumi ja läksin kätega teed kobades toolide ja pinkide vahelt läbi. Põlvitasin selle pingi kõrvale, kus tumedate silmadega ilus tüdruk nii ebatseremoniaalselt põrandale oli potsatanud, kui ma talt tooli alt ära tõmbasin. Mul polnud mahti seda sündmust mälu taastada, panin käed tavapärasel kombel kokku ja pöörasin näo lae poole.

Siis karjusin kõva häälega: „Jumal, see olen mina, Nicky! Mina olen ka siin! Risti mind!” Ootasin lootusrikkalt. Midagi ei juhtunud.

Võibolla kõnetan ma vale isikut, mõtlesin. Proovin õige uuesti. „Jeesus!” hüüdsin täiel häälel. „See olen mina, Nicky Cruz, siin klassiruumis La Puentes. Ma ootan sinu Vaimuga ristimist. Luba mul ristimine vastu võtta!” Ootus oli nii tugev, et see peaaegu kergitas mind põrandalt õhku. Mu suu oli lahti, valmis rääkima keeltes. Mu jalad olid pingul, valmis hüppama ja jooksuma, nagu Roberto seda oli teinud. Aga midagi ei juhtunud. Mitte midagi! Vaikus. Põrand muutus aina kõvemaks, põlved hakkasid valutama. Ma tõusin aeglaselt püsti ja kõndisin masendatult tagasi üle koolihoovi magamisruumi suunas.

Õises õhus oli õitsva jasmiini lõhna. Rohi mu jalge all oli varasest kastest märg. Põõsastest kostis üksildase öösorri laulu ja kuskilt kaugusest õise diiselrongi tumedat mõirgamist, kui see oma koormat orust ülesmäge taris. Kuu lipsas halli pilve taha nagu võrgutav daam, kes oma tupp taandudes ukse kinni tõmbab. Jasmiinide ja gardeeniade lõhn heljus puhangutena läbi külma ööõhu ja tänavalaternad vilkusid, kui tuul palmilehti nende valgusesse heitis. Olin üks Jumala paradisis.

Poetasin end vaikselt magamistuppa ja läksin käsikaudu oma koikusse. Lamasin selili voodis, käed pea all, ja jõllitasin pimedusse. Kuulsin teiste poiste tasast hingamist. „Jumal!” nuuksusin ma. Ja tundsin, kuidas kuumad pisarad silmadesse tõusid ning kõrvadesse ja padjale veeresid. „Ma olen seda sult terve nädala palunud ja sa oled mu maha jätnud. Ma olen halb. Ma tean, miks sa mind täitnud pole. Ma olen liiga halb. Ma käitun teiste inimestega nagu viimane eesel. Ma ei oska isegi nuga ja kahvlit õieti hoida. Ma ei oska eriti hästi lugeda ja ma ei suuda nii kiiresti mõelda, et teistega sammu pidada. Ma ei tunne midagi peale jõuguelu. Ma olen siin nii võõras ja ma olen must ja patune. Ma tahan hea olla. Aga ma ei suuda olla hea ilma sinu Vaimuta ja sina ei anna mulle seda, sest ma olen liiga halb.” Silme ette kerkis mu vana tuba Ft. Greene Place'i 54-ndas üürimajas ja ma judisesin taltsutamata. „Ma ei taha tagasi minna, Jumal, aga ma lihtsalt ei saa siin hakkama. Kõik need poisid ja tüdrukud on nii vagad ja pühad ja mina olen nii räpane ja patune. Ma tunnen kohe ära, kui ma oma kohal ei ole. Homme lähen ma tagasi.”

Keerasin külili ja vajusin rahutusse unne.

Järgmisel päeval pärast tunde läksin tagasi magamisruumi, et asju kokku pakkida. Olin otsustanud kooli territooriumilt minema hiilida ja pikale koduteele asuda. Kavatsesin sõita „häälega”. Kauemaks jääda oli mõttetu.

Sel õhtul nõnda oma voodil istudes, katkestas mu mõtisklused üks piiblikooli õpilastest, kes ei elanud ühiselamus.

„Ahhaa! Nicky! Just sind ma näha tahtsingi!”

Mõtlesin omaette: „Ja mina just sind näha ei tahtnudki.”

„Nicky,” jätkas ta rõõmsa helinaga hääles. „Meil on Guava bulvaril väikeses misjonimajas piiblitund ja koosolek. Ma tahan, et sa koos minuga sinna tuleksid.”

Raputasin pead. „Mitte täna, Gene. Ma olen väsinud ja mul on palju õppida. Kutsu mõni teine poiss kaasa.”

„Aga siin ei ole teisi poisse,” ütles ta ja laksas mulle õlale, „ja pealegi käskis Vaim mind, et ma sulle järgi tuleksin.”

„Mmhh, Vaim, jah? Aga mind käskis Vaim siia jääda ja pisut puhata, sest ma pole terve nädala muud teinud kui temaga rääkinud. Mine nüüd ära ja lase mul puhata!” Heitsin pikali ja pöörasin talle selja.

„Ma ei lähe enne, kui sa minuga kaasa tuled!” ütles ta jonnakalt. Ta istus mu voodi jalutsisse ja pani jalad risti.

Olin vihane. See kutt oli hull. Kas ta siis ei saanud aru, et ma ei taha minna?

„Hea küll,” ohkasin. „Ma tulen sinuga kaasa. Aga ära imesta, kui ma jumalateenistusel magama jään.”

„Läki!” ütles Gene lustlikult, mind käest sikutades. „Me oleme juba hiljaks jäänud ja ma pean täna veel jutluse pidama.”

Olin otsustanud minna koos temaga, pärast teenistust kirikust välja hiilida ja „häälega” linnast välja sõita. Pistisin taskusse hambaharja ja veel mõned tarbeesemed, arvates, et võin ülejäänud kraami ühikasse jätta. Niikuinii polnud see kuigi palju väärt.

Jõudsime väiksesse misjonijaama umbes pool kaheksa. See oli seest krohvitud pruun plonnhoone. Viimistlemata laudpingid olid täis lihtsaid ja siiraid mehhiklasi. „Vähemalt olen ma heas seltskonnas,” mõtlesin ma. „Siiski on needki inimesed paremad kui mina. Nemad on siin ju seepärast, et nad seda ise tahavad. Mina aga olen siin, sest mind sunniti kaasa tulema.”

Gene jutlustas umbes 15 minutit ja esitas siis altarikutse. Istusin viimases reas ühe hallipäise mehe kõrval, kes haises kõvasti higi ja mustuse järele. Ta riided olid määrdunud, just nagu oleks ta äsja põllutöölt tulnud, ilma et oleks saanud aega end enne kirikussetulekut pesta. Gene'i jutluse ajal hakkas vanamees nutma. „Jeesus, Jeesus, Jeesus,” sosistas ta ikka ja jälle. „Tänan sind, Jeesus! Tänan sind, Jeesus!”

Miski liigatas mu hinges. Tundsin nagu oleks keegi kraani lahti keeranud — esiteks pikkamisi. Siis hakkasin täituma. „Tänan sind, Jeesus!” palvetas vana talumees mu kõrval. „Tänan sind!”

„Jumal,” nuuksusin. „Oh, Jeesus, Jeesus, Jeesus!” Pigistasin hambad kokku ja püüdsin seda endasse hoida, kuid pais oli valla pääsenud ja ma jooksin komistades ja tuikudes vahekäiku mööda ette, kuni langesin pinnulisele altaripiirdele ja hakkasin ohjeldamatult nutma.

Tundsin Gene'i kätt oma pea peal. „Nicky!” kuulsin vaevu ta häält üle oma nuuksete. „Nicky! Jumal ei tahtnud lasta sul täna õhtul minema joosta. Tema Vaim tuli tund aega tagasi minu juurde ja saatis mind sinu magamistuppa, et ma su kaasa võtaksin ja siia koosolekule tooksin. Ma teadsin, et sa tahad ära joosta. Tema saatis mu, et ma su peataksin.”

Kust ta seda teadis? Keegi ei teadnud ju. Mitte keegi peale Jumala. „Jumal saatis mind sinu juurde, Nicky. Kõik poisid ja õpetajad koolis on sinu pärast palvetanud. Me tunneme, et Jumal on oma käe imeliselt sinu peale pannud. Me tunneme, et ta kavatseb juhtida sind suurele ja aukartustäratavale teenimistööle. Me armastame sind! Me armastame sind! Me armastame sind!”

Pisarad voolasid ojana. Tahtsin rääkida, kuid ei suutnud midagi öelda. Tundsin, kuidas Gene üle värvimata altaripiirde astus, käe ümber mu õlgade pani ja minu kõrvale maha põlvitas. „Kas ma tohin sinu pärast palvetada, Nicky? Kas ma tohin palvetada, et Kristus sind oma Püha Vaimuga ristiks?”

Püüdsin vastata, kuid nutmine läks veelgi hullemaks. Noogutasin pead ja tegin naljakaid häälightsusi, mida võis tõlgendada jaatusena.

Ma ei kuulnudki ta palvetamist. Ma isegi ei tea, kas ta palvetas või mitte. Järsku tegin ma suu lahti ja sellest kostsid kõige kaunimad helid. Tundsin suurt sisemist puhastust, nagu oleks mu keha jalataldadest pealaeni läbi pestud. Keel, milles ma Issandat ülistasin, ei olnud inglise ega hispaania keel. See oli tundmatu keel. Mul polnud aimugi, mida ma rääkisin, kuid ma teadsin, et see oli kiitus Kõigepühamale Jumalale sõnadega, mida ma ise iial moodustada poleks osanud. Aeg oli kaotanud igasuguse tähtsuse ja ka selle kaks korda kaheksa jalase²⁴ põrandaplaadi kõvadus, millel ma põlvitasin, oli täiesti ebaoluline. Ülistasin Jumalat nii, nagu ma seda alati igatsenud olin, ja ma ei kavatsenudki lõpetada.

Tundus, et oli möödunud vaid mõni hetk, kui Gene mind õlast raputas. „Nicky, on aeg minna! Me peame kooli tagasi jõudma!”

„Ei, siin on hea. Las ma jään igavesti siia!”

„Nicky,” oli teine järeleandmatu, „meil tuleb minna. Sa võid jätkata, kui me tagasi oleme, aga kõigepealt peame me kooli tagasi minema.”

Tõstsin pea. Peale meie kahe oli kirik tühi. „Kuule, kus siis kõik teised on?”

„Mees, kell on juba üksteist. Nad läksid rohkem kui tund aega tagasi minema.”

„Sa tahad öelda, et ma olen kaks tundi palvetanud?” ei suutnud ma uskuda.

²⁴ Ca 60x240 cm

„Täna sind, Jeesus! Täna sind!” hüüdsin ma auto poole joostes. Gene laskis mind magamishoone ees välja ja sõitis minema. Jooksin tuppa ja panin tule põlema. Laulsin täiest kõrist: „Püha, püha, püha, on Issand, Kõikväeline Jumal!”

„Hei, mis lahti on? Mis sul viga on?” hakkasid teised karjuma. „Kustuta tuli ära! Mis napakas hull sa küll oled? Kustuta tuli ära!” „Suu kinni,” hüüdsin ma. „Täna ma pidutsen ja olen rõõmus. Te ei tea, mis minuga juhtus, aga mina tean, ja täna ma laulan... „Päikesepaiste, päikesepaiste on täna mu hinges...”” Mind tabas ruumi igast nurgast minu suunas lendavate patjade rahe. „Kustuta tuli ära!” Aga ma teadsin, et tuld, mis mu hinges põlema oli süüdatud, ei saa keegi kunagi kustutada. See põleb igavesti.

Sel ööl nägin jälle und, esimest korda sellest ajast, kui ma päästetud sain. Seisin unenäos Las Piedrase lähedal Puerto Ricos ühe künka tipul, kus ma hirmuunenägudes varemgi korduvalt viibinud olin. Taevasse vaadates nägin tuttavat linnukuju. Värisesin unes ja püüdsin üles ärgata. Oh Jumal, palun ära lase neil jälle pihta hakata! Kuid lind tuli lähemale. Ainult seekord ei olnud ta see ilma jalgadeta lind ega isegi mitte tavaline tuvi. See oli turteltuvi, kes õrnalt mulle pähe laskus. Unenägu haihtus ja ma vajusin sügavasse, kosutavasse unne.

Kuhu inglid jalgagi panna ei sõanda

Järgnevad päevad olid täis rõõmu ja võite. Esimene muutus, mida ma tähele panin, oli minu käitumises. Ma ei olnud enam mingi *jitterbug*. Palvete ajal seisin valvel ja palvetasin juhatajaga kaasa. Selle asemel et ninatarka mängida, hakkasin ilmutama osavõtlikkust teiste, eriti ilusate silmadega tüdruku suhtes, kes minu eespingis istus.

Sain teada, et ta nimi on Gloria. Sel päeval, kui ma klassile oma usuletulekust tunnistasin, tuli ta minu juurde ja surus mul väarikal, daamilikul kombel kätt: „Jumal õnnistagu sind, Nicky! Ma olen sinu pärast juba mõnda aega palvetanud.”

Mul oli kahtlane tunne, kas ta mitte palunud ei ole, et ma „surnult maha langeksin”. Kuid ma tundsin, et ta on tõepoolest rõõmus, et Jumal mind puudutanud on. Seda oli näha ta kaunist naeratuses ja tumedatest silmadest, mis särasid nagu kesköised tähed.

Järgmiseks nädalaks olin kogunud piisavalt palju julgust, et kutsuda teda endaga kaasa misjonikoosolekule, mida me kooli lähedal väikeses kirikus korraldasime. Ta naeratas ja ta põskedesse ilmusid lohukesed — ta noogutas jaatavalt.

Aasta jooksul käisime koos mitmetel jumalateenistustel. Kuigi olime alati koos rühma inimestega, sain tema kohta siiski üsna palju teada. Ta oli sündinud Arizonas. Ta isa oli itaallane ja ema mehhiklanna. Nad olid kolinud Californiasse, kui Gloria oli viiene ja ta vanemad olid avanud Oaklandis baari. Keskkooli vanemas astmes tuli ta päästmisele ja otsustas piiblikooli astuda. Tema pastor, reverend Sixto Sanchez tegi ettepaneku kirjutada Piibliinstituudile. Nood võtsid ta vastu ja sama aasta sügisel tuligi ta kooli õppima.

Kooliaasta lõppedes tajusin, et Gloria elas läbi mingit sisemist segadust. Kooli karm distsipliin mõjus talle halvasti. Õppeaasta lõpul ütles ta mulle, et ei usu nagu suudaks ta veel ühe aasta vastu pidada ja seepärast ei tule ta tagasi. Olin pettunud, kuid nõutasin talt lubaduse mulle kirjutada.

Sel esimesel suvevaheajal elasin Los Angeleses. Mõned sõbrad võtsid mu enda juurde ja andsid mulle öömaja. Aga ma igatsesin väga Gloria järele. Kui kool sügisel pihta hakkas, olin tänulik, leides ta kirja mind ees ootamas. Ta oli oma lubadusest kinni pidanud.

Ta rääkis mulle pisut motiividest, mis ajendasid teda koolist lahkuma. „Minu kogemused on erinevad Sinu omadest, Nicky,” kirjutas ta. „Olgugi et memm ja paps baari pidasid, kasvasin ma üles korralikus kodus. Kui ma päästetud sain, kaldusin oma eluga äärmustesse. Mulle õpetati, et on patune ükskõik milliseid maailma käitumisviise järgi teha. Võtsin maha kogu makeupi, keeldusin selga panemast rannariideid ning ei kandnud isegi mitte ehteid. Minus oli kõik negatiivne. Kui ma kooli läksin, muutus asi veelgi hullemaks. Olin kokku varisemas. Tahtsin Sulle sellest rääkida, aga meil polnud kunagi võimalust kahekesi olla. Loodan, et Sa saad aru ja palvetad ikka minu eest. Aga kooli ma tagasi ei tule...”

Teine aasta piiblikoolis läks kiiresti. Minu hinded paranesid ja ka teised õpilased hakkasid mind omaks võtma. Mul avanes mitmeid võimalusi tänavakoosolekutel jutlustada ja anda oma tunnistus paaris lähedalasuvas kirikus.

Aprillis sain David Wilkersoni käest kirja. Ta elas endiselt Pennsylvanias, kuid soovis, et ma suveks New Yorki naaseks ja Brooklyni jõukude seas tööd teeksin. Ta oli kavatsenud üürida korteri Clintoni avenüül Fultoni ja Gatesi vahel ning saanud Thurman Faisonilt ja Luis Delgadolt lubaduse koos minuga teenida, juhul kui ma tulen. Raha polnud palju, aga nad lubasid muretseda meile peavarju ja maksta kummalegi 7 dollarit nädalas.

Sel õhtul pärast loengut läksin dekaani kabinetti ja helistasin Davidile. Tellisin kõne, mille puhul kõne saaja maksab. Telefon kutsus pikalt ja lõpuks vastas unine mehehääl. Ta mühatas, et on nõus arve tasuma.

„Tere, Davie, see olen mina, Nicky! Kas sa oled juba õhtust söönud?”

Nicky, kas sa üldse tead ka, palju kell on?”

Muidugi. Kell on kümme õhtul.”

Nicky...” ta hääles oli vaid vaevumärgatav ärritusevarjund, „Californias võib kell tõepoolest praegu kümme olla, aga siin on kell üks öösel ja meie Gweniga oleme juba kaks tundi maganud. Ja nüüd äratasid sa ka lapse üles.”

„Aga Davie, ma tahtsin sulle lihtsalt häid uudiseid teatada.” Kuulsin kaugemalt lapse karjumist.

„Mis see nii hea uudis on, mis hommikuni oodata ei või, Nicky?” „See ei saa oodata, Davie. Ma tulen koos sinuga sel suvel New Yorki tööd tegema. Jumal ütles mulle, et tahab mind sinna.”

„See on suurepärane, Nicky. Tõesti suurepärane. Ma olen põnevil. Täpselt nagu ka Gwen ja beebi. Ma saadan sulle lennukipileti. Head ööd!”

Olin kogu öö ärkvel ja tegin plaane New Yorki tagasipöördumiseks. Kojusõit aitas mul näha, kui palju ma tegelikult muutunud olin. Tundus, nagu oleks kogu mu elu mingile uuele tasandile tõstetud ja täielikult elustatud. Mu süda pakitses mälestustest ja ootusärevusest, kui me lennuk New Yorgi Idlewildi lennuväljale maanduma hakkas. Silmasin horisondil Empire State Buildingi siluetti ja siis Brooklyni silda. Ma polnud kunagi varem tähele pannud, kui suur oli tegelikult see sadade ruutmiilide ulatuses laiuv linn. Mu südames oli ülevoolavat armastust ja kaastunnet nende miljonite patu ja meelegaite asfaldžunglisse vangistatud inimeste vastu seal all. Lennukiga linna kohal tiirutades läks mu pilk pisaratest ähmaseks. Olin kurb ja siiski rõõmus — kartust, kuid samas ka indu täis. Olin kodus.

David tuli mulle lennujaama vastu. Me embasime ja nutsime kedagi häbenemata. Kätt ümber mu õla pannes viis ta mind oma autosse, ise oma uue unistuse pärast elevusest pakatamas.

Kuulsin teda rääkimas oma tulevikukavadest — uuest Teismeliste Abikeskusest. Kuid ta märkas, et miski vaevab mind, ja rahunes lõpuks niipalju, et küsida, mis see on.

„Davie, mis sa Israeli kohta tead? Kus ta on? Kas temaga on kõik korras?”

David lasi pea norgu ja vaatas mulle sünge pilguga otsa. „Jaa, Nicky, kõik on korras. Ma ei rääkinud sellest oma kirjades, sest kartsin, et sa võid sellepärast julguse kaotada. Arvan, et võin sulle sellest praegu juba rääkida, siis saad koos minuga selle pärast palvetama hakata.”

Istusime lennujaama parkimisplatsil palavas autos ja David jutustas mulle Israelist.

„Israel on vangis, Nicky. Ta sattus detsembris, pärast seda, kui sa kooli läksid, ühesse mõrvaloosse. Ta on sellest ajast peale vangis olnud.”

Mu pulss kiirenes ja ma tundsin peopesades külma higi. Hingasin sügavalt sisse. „Räägi mulle kõik, mis sa tead. Ma pean seda teadma.” „Ma ei kuulnud sellest enne, kui kõik oli läbi ja Israel oli juba Elmira vanglasse saadetud. Sõitsin New Yorki, et tema emaga kohtuda. Minuga rääkides ta nuttis ja ütles, et pärast seda, kui Iisrael Kristuse vastu võttis, oli ta elus suur muutus toimunud, aga siis pärast seda pettumust läks ta jõuku tagasi.”

„Pärast millist pettumust?” küsisin.

„Kas sa siis ei teagi?”

„Sa mõtled seda, et mind pussitati? Ta lubas sellele kutile kätte maksta.”

„Ei. See oli midagi palju tõsisemat. Ta ema rääkis mulle, et sel päeval, kui sa haiglast välja said, tuli mister Delgado tema juurde ja palus tal sinuga kaasa tulla, et minuga järgmisel päeval Elmiras kohtuda. Israel sattus sellest vaimustusse ja lubas tulla. Ema äratas ta järgmisel hommikul kell neli, triikis ta riided üle ja pakkis kohvri kokku. Ta läks Flatbushi avenüüle ja ootas kella kuuest kuni kella üheksani. Millegipärast teid ta ei näinud. Ta läks tagasi koju, viskas kohvri põrandale ja ütles, et kristlased pole midagi muud kui üks kamp petiseid. Sel õhtul läks ta jõuku tagasi.”

Tundsin, kuidas mul Davidi poole pöördudes pisarad silmi tulid. „Me otsisime teda. Me otsisime teda igalt poolt. Ma tahtsin veel sinna jääda ja veidi otsida, aga mister Delgado ütles, et me peame minema. Kui me ainult oleksime teadnud, David! Kui me ainult oleksime pisut hoolikamalt ja kauem vaadanud, siis võibolla käiks ta praegu minuga samas koolis!”

David nuuskas nina ja jätkas. „Pärast seda, kui ta jõuku tagasi pöördus, tulistasid tema ja veel neli kaaslast üht South Street Angelite poissi Penny Arcade'i ees. Poiss suri kohapeal. Israel tunnistas end süüdi teise raskusastme mõrvas ja saadeti viieks aastaks osariigi vanglasse. Ta on seal praegugi.”

Järgnes pikk vaikus ja lõpuks küsisin Davidilt, kas ta on Israeli näinud või talt vanglasseminekust saadik mingeid teateid saanud.

„Ma kirjutasin talle, aga tuli välja, et ta ei tohi vastata. Tal on luba olla kirjavahetuses ainult oma kõige lähedasemate sugulastega. Isegi ta kaugõppekursused tuli saata vanglakaplani kaudu.

Ma palvetasin tema pärast kogu järgmise suve ja võtsin lõpuks ette reisi Elmirasse, et teda näha. Nad valmistusid parajasti teda Comstocki töölaagrisse üle viima ja lasid meil vaid mõne minuti kohtuda. Ta tuleb päris hästi toime, ma arvan, aga tal on jäänud veel üle kolme aasta vanglas olla.”

Istusime tükk aega vaikides. Lõpuks ütlesin: „Ma arvan, et peaksime Israeli pärast palvetama.

David kummardus rooli kohale ja hakkas valju häälega palvetama. Pöörasin end istmel ringi, laskusin põlvili autopõrandale, küünarnukid istmele toetatud. Veetsime umbes 15 minutit parkimisplatsil palvetades. Kui me lõpetasime, ütles David: „Me oleme nüüd Israeli heaks kõik teinud, mis me praegu suudame, Nicky. Aga linnas on sadu temasuguseid, keda me võime veel Jeesusele Kristusele päästa. Kas oleme valmis tööle minema?”

Lähme!” ütlesin ma, aga samas teadsin, et mu töö ei ole iial täielik, kuni ma Israeli vabastada pole suutnud. David käivitas auto ja me sukeldusime New Yorgi tihedasse liiklusse. Minus põles tuli Issandale. „Ma tahan homme oma vanu jõugukaaslasi külastada,” ütlesin hooletult. „Ma tahan neile Jeesusest rääkida.”

Pead mõtlikult küljele kallutades keeras David peateelt ära ja pidurdas punase fooritule all. Üle õla minu poole kiigates ütles ta: „Mina sinu asemel ei kiirustaks nii väga, Nicky. Sellest ajast kui sa ära läksid, on mõndagi juhtunud. Sa veel mäletad seda aega, kui sa alles kristlaseks said? Nad oleksid su peaaegu tapnud. Mina sinu asemel oleksin ettevaatlikum. Meil on küllalt tegemist, et mitte otsekohe Mau Maudega jändama hakata. Vaid lollid tormavad pimesi sinna, kuhu inglid jalgagi panna ei söanda.”

Roheline foorituli süttis. Me sõitsime edasi ja möödusime meie ees seisnud liinibussist suure kaarega. „Võibolla olen ma loll, Davie, aga seekord olen ma loll Jeesuse pärast. Tema tuleb koos minuga ja kaitseb mind. Inglid võibolla tõesti ei julge Mau Maude mättale astuda, aga mina lähen koos Jeesusega!”

David noogutas naeratades pead ja keeras Clintoni avenüüle. Ta peatus ühe üürimaja ees ja ütles: „Tema on sinu juht, mitte mina. Tee seda, mis tema sul teha käsib, ja lähed võidult võidule. Tule, ma tahan sind Thurmanile ja Luis’le tutvustada.”

Järgmine päev oli suur päev. Olin terve öö üleval olnud ja palvetanud. Panin ülikonna selga ja erksavärvilise lipsu kaela, pistsin oma uue nahkköites Piibli kaenla alla ja asusin teele linna teise serva, Ft. Greene’i kvartalisse. Läksin kohtuma Mau Maudega.

Linn polnud eriti palju muutunud. Mõned vanemad majad olid kõlbmatuks tunnistatud ja laudadega kinni löödud, kuid kõik muu oli täpselt nii, nagu see kaks aastat tagasi minust maha oli jäänud. Mina aga olin teistsugune. Olin kaalus juurde võtnud ja juuksuris käinud, aga tõeline muutus oli minu sisemuses. Ma olin uus Nicky. Washington Parkist läbi minnes hakkas mu süda kiiremini lööma ma otsisin Mau Mausid; ja samal ajal olin ma esimest korda elus mures selle pärast, kuidas ma neid tervitama peaksin —ja mida nad ütlevad, kui nad mind näevad. Kuidas ma ennast tutvustan? Ma ei kartnud, aga ma lihtsalt soovisin endale tarkust, et olukorraga Jumala auks paremini toime tulla.

Pargist välja astudes märkasin majaseinale nõjatuvat salka Mau Mausid. Peast käisid läbi Davidi sõnad: „Vaid lollid tormavad pimesi sinna, kuhu inglid jalgagi panna ei söanda.” Ma laususin ühe hingetõmbega palve, et Püha Vaim minuga tuleks, ja astusin igavleva jõugu juurde.

Kambas oli umbes kolmteist poissi. Silmasin Willie Cortezi ja talle õlale patsutades ütlesin: „Tere, Willie, poiss...”

Ta pööras ringi ja vahtis mind pärani silmi: „Ära ütle, et sa oled Nicky?”

„Jah, mees, olen küll Nicky.”

„Mees, sa näed välja nagu mingi pühak!”

Rahune maha, vennas. Ma tulin äsja Californiast. Mul läheb hästi. Ma olen kristlane ja käin koolis.”

Ta haaras mul õlgadest ja keerutas mind mitu korda ringi, uurides mu riideid ja näojooni. „Mees, Nicky, ma’i usu oma silmi. Ma’i usu oma silmi.”

Siis pöördus ta uudishimulikult jõllitavate jõuguliikmete poole ja ütles: „Hei, kutid, müts maha! See on Nicky. Ta oli varemalt meie president. Ta oli suur *jitterbug*. Ta tegi Mau Maudega ajalugu. Ta oli neist kõigist kõikse kõvem vend.”

Poisid võtsid kübarad peast. Willie Cortez oli nende seast ainus, keda ma tundsin. Enamik olid temast nooremad, palju nooremad. Aga nad olid täis lugupidamist. Nad olid minust kuulnud ja sagisid mu ümber ja ulatasid mulle kätt.

Panin käe Willie'le õlale ja naeratasin talle. „Kuule, Willie, jalutame õige läbi pargi! Ma tahan sinuga rääkida.”

Me kõndisime kambast eemale Washington Parki. Willie astus aeglaselt minu kõrval, käed taskus, kingi mööda betooni lohistades. Willie,” katkestasin ma vaikuse, „ma tahan sulle rääkida, mis Kristus minu elus teinud on.”

Willie ei tõstnud pead, kuid sammus endiselt mu kõrval, kuni ma rääkisin. Ma jutustasin talle, mis tunne mul oli olnud kaks aastat tagasi jõuguliikmena ja kuidas ma oma südame Kristusele olin andnud. Ma rääkisin talle, kuidas Jumal mu betoondžungli tühermaalt välja oli viinud ja pannud mind sinna, kus ma nüüd olen loov inimolend.

Willie katkestas mind ja ma tajusin, et ta hääl väriseb: „Kuule, Nicky, jäta järgi, eks ju? Mul on vastik tunne. Kui sa räägid, siis juhtub mu rinnas midagi. Miski on sind muutnud. Sa'i ole seesama vana Nicky. Sa ajad mulle hirmu peale!”

Sul on õigus, Willie, miski on mind muutnud. Jeesuse Kristuse veri on mind muutnud ja puhtaks pesnud. Ma olen teine inimene. Ma'i karda enam. Ma'i vihka enam. Nüüd ma armastan. Ja ma armastan ka sind, Willie. Ja ma tahan sulle öelda, et ka Jeesus armastab sind.”

Jõudsime ühe pargipingini ja ma viipas Willie'le, et ta maha istuks. Ta istus ja vaatas üles minu poole: „Nicky, räägi mulle veel midagi Jumalast!”

Esimest korda elus mõistsin, kui tähtis on rääkida oma sõpradele Kristusest. Nägin ta näol üksildust, teadmatust — hirmu. Ta oli täpselt nagu mina kaks aastat tagasi. Aga nüüd tahtsin rääkida talle väljapääsuteest.

Istusin ta kõrvale ja avasin oma Piiblist kohad, mis ma varem punase pliatsiga ära märkinud olin. Lugesin igavalt ette kohad Piiblist, mis räägivad inimese patust. Kui lugesin „sest patu palk on surm”, vaatas Willie mulle hirmunud näoga otsa.

„Mis sa sellega öelda tahad, Nicky? Kui ma patune olen ja Jumal mind patu tegemise pärast ära tappa kavatseb, mis ma siis teha saan? Ma mõtlen, et ma peaksin ju midagi tegema. Mis ma teha saan?” Ta silmad olid ärevusest põlemas ja ta hüppas püsti.

„Istu maha, Willie! Ma pole veel lõpetanud. Las ma seletan sulle ka ülejäänud osa. Jumal armastab sind. Ta ei taha, et sa põrgusse läheksid. Ta armastab sind nii palju, et saatis oma ainukese Poja sinu patuhinda ära maksma. Ta saatis Jeesuse sinu eest surema, et sinul võiks olla igavene elu. Ja Willie, kui sa tema vastu võtad, kui sa teda tunnistad, siis päästab ta ka sinu ära.”

Willie istus loiult pingile tagasi, meelegeitlik ilme näol. Ma istusin, vaadates teda, ja mu silmad täitusid pisaratega. Pigistasin silmad kinni ja hakkasin palvetama, aga pisarad pressisid läbi mu tihedalt suletud laugude ja voolasid mööda põski alla. Kui ma silmad lahti tegin, nuttis ka Willie.

„Willie, kas sa tead, mida tähendab meeleparandus?”

Ta raputas pead.

„See tähendab muutumist. Ümber pööramist. Willie, kui sul midagi selle vastu pole, siis ma tahaksin, et sa midagi teeksid. See võib sinu uhkust riivata. Aga ma hakkam praegu sinu pärast palvetama. Kas sa põlvitaksid maha?”

Mul polnud aimugi, milline on Willie reaktsioon. Inimesed käisid kõnniteel edasi-tagasi otse pingi ees, millel me istusime, aga Willie noogutas pead ja põlvitas kõhklematult kõnniteele. Üles vaadates ütles ta: „Nicky, kui Jumal sind muuta suudab, siis suudab ta ka mind muuta. Kas sa palvetad nüüd minu pärast?”

Panin käed Willie pea peale ja hakkasin palvetama. Tundsin, kuidas ta keha mu käte all värises ja kuulsin ta nuuksumist. Ta hakkas palvetama. Me mõlemad palvetasime valjusti — väga kõva häälega. Hüüdsin läbi pisarate: „Jumal! Puuduta Willie't! Puuduta mu sõpra Willie't!

Päästa ta. Luba, et temast saaks teejuht, et teisi Sinu juurde juhatada.” Willie palvetas valju, piinatud häälega. „Jeesus... Jeesus... Aita mind!”

Jäime kogu õhtupoolikuks parki. Videviku saabudes pöördus Willie kodu poole, lubades järgmisel päeval kogu jõugu minu peatuspaika kaasa tuua. Seisin ja vaatasin, kuidas ta suveõhe kadus. Isegi selja tagant oli näha muutust. Miski oli läbi minu Willie Cortezi voolanud. Ma ei ütleks, et ma sel õhtul Clintoni avenüüle tagasi minnes kõndinud oleksin... Ma hõljusin... iga hingetõmbega Jumalat ülistades. Mulle meenus, kuidas ma meie maja ees Puerto Ricos käsi lehvitates üle suure lagendiku jooksin ja linnu kombel lennata püüdsin. Sel õhtul tõstsin ma pea ja hingasin sügavalt sisse. Lõpuks ometi lendasin tuules.

Kogu ülejäänud suve olin jõugu juures, jutlustasin tänaval ja tegin individuaaltööd. Paastusin vagalt, jättes end ilma toiduta kolmapäeva hommikul kella kuuest neljapäeva hommikul kella kuueni. Avastasin, et kui ma paastusin ja palves aega veetsin, sündis mu elus nii mõndagi. Olin kirjutanud ka Gloriale ja viimati olid ta kirjad hakanud omandama sooja sõbralikku tooni, nagu oleks ta mulle kirjutamisest rõõmu tundnud. Tema plaanid tulevaks aastaks olid veel otsustamata ja ma veetsin palju aega tema pärast palvetades.

Kaks nädalat enne seda, kui ma kooli tagasi pöörduma pidin, tuli pangatšekiga minu juurde üks kristlik ärimees Davidi nõuandekogust. Ta ütles, et mehed olid tahtnud mulle minu poolt tehtud töö eest midagi lisaks anda ja tegi ettepaneku, et kulutaksin selle Puerto Ricosse lennukipileti ostmiseks, et enne kooli tagasiminekut oma vanemaid külastada. See oli mu elu rõõmurikkamaid hetki.

Ma jõudsin San Juani esmaspäeva õhtul hilja ja läksin Las Piedrase bussi peale.

Oli juba peaaegu pime, kui ma bussist väljusin ja hakkasin minema läbi linna tuttavliku teeraja suunas, mis rohtunud künkanõlvast üles valge sõrestikseintega maja juurde viis. Südamest ja peast voogas läbi musttuhat mitmesugust mälestust. Keegi hüüdis: „See on Nicky! See on Nicky Cruz!” ja ma nägin, kuidas üks mees minu ees mäest üles jooksis, et *mamale* ja *papale*, minu kojutulekust teatada. Paar sekundit hiljem paiskus uks lahti ja neli nooremat poissi tulid lausa lennates mäest alla. Ma polnud neid viis aastat näinud, kuid tundsin neis siiski ära oma vennad. Nende taga tuli seeliku tuules lehvites minu ema. Pillasin kohvri käest ja jooksin ülesmäge neile vastu. Meie kokkupõrkest sündis terve rida rõõmsaid hüüatusi, pisaraid ja kallistusi. Poisid ronisid üle minu ja lükkasid mu rõõmsas maadlusmatšis pikali. *Mama* oli põlvili, mind kaelustades ja suudlustega lämmatades.

Kui ma enesevalitsuse tagasi sain, nägin, et kaks väiksemat poissi olid mu kohvri järele jooksnud ja tirisid seda mäest üles maja poole. Vaatasin maja suunas ja seal seisiski pika ja sirgena *papa* üksildane võimas kogu, vaadates alla minu poole. Hakkasin aeglaselt tema poole minema. Ta jäi oma kohale — vankumatu ja sirgeseljaline ning jälgis mind. Siis hakkasin ma jooksmas ja tema hakkas pikkamisi trepist alla tulema, kuni lõpuks temagi jooksis ja mulle maja ees vastu jõudis. Mind oma suurte karukäte vahele haarates lennutas ta mu maast üles ja surus vastu oma rinda. „Tere tulemast koju, väike lind, tere tulemast koju!”

Frank oli *mamale* ja *papale*, kirjutanud, et mu elu on muutunud ja ma õpin Californias. Jutt oli lahti pääsenud, et minust on saanud kristlane, ja sel õhtul tuli palju Las Piedrase kirikuinimesi mind meie koju vaatama. Nad ütlesid mulle, et teisedki olid tahtnud tulla, kuid kartsid „nõia majja” sisse astuda. Nad uskusid, et *papa* suudab surnutega suhelda, ja oma ebausust kartsid nad maja lähedalegi tulla.

Siiski tahtsid nad ühe kristlase kodus jumalateenistuse pidada ja palusid mul jutlustada ja oma tunnistuse anda. Ütlesin neile, et olen nõus teenistust juhatama, aga see peab toimuma minu kodus. Nad vaatasid üksteisele otsa ja grupijuht ütles: „Aga, Nicky, paljud inimesed kardavad kurje vaime! Nad kardavad sinu *papat*”

Ütlesin, et hoolitsen nende asjade eest ise ja et homme õhtul toimub minu kodus suur kristlik koosolek.

Samal õhtul hiljem meie plaanidest kuuldes, oli *papa* neile ägedalt vastu. „Ma ei luba seda. Siin majas kristlikku teenistust ei toimu. Need inimesed hävitavad mu äri. Kui me siin kristliku

teenistuse korraldame, siis ei tule teised enam kunagi siiakanti... see hävitaks minu kui spiritisti. Ma keelan seda!”

Mama vaidles talle vastu. „Kas sa siis ei näe, kuidas Issand su poega muutnud on? Selle taga peab ju midagi olema. Viimane kord, kui sa teda nägid, oli ta nagu metsloom. Nüüd on ta jutlustaja, kristlik töötaja. Me peame siin teenistuse ja ka sina võtad osa!”

Mama vaidles *papaga*, haruharva, aga kui ta seda tegi, sai ta alati oma tahtmise. Nii juhtus seekordki. Järgmisel õhtul oli maja külarahvast täis ja mitmed jutlustajad olid ka lähematest linnadest kohale sõitnud. Oli lämmatavalt palav, kui ma inimeste ees seisin ja oma pöördumisest tunnistasin. Rääkisin väga üksikasjalikult kuradi võimust minu üle ja sellest, kuidas ma Jeesuse Kristuse väe abil tema haardest pääsenud olin. Inimesed väljendasid mu jutluse ajal häälekalt oma tundeid, pomisedes heakskiitvalt ja vahetevahel ka plaksutasid rõõmust, sedamööda, kuidas ma oma elujuhtumusi kirjeldasin.

Teenistuse lõpul palusin neil pead langetada. Siis palusin ette astuda ja põlvitada neil, kes Jeesuse Kristuse isikliku Päästjana vastu võtavad, sulgesin silmad ja palvetasin vaikselt.

Tekkis liikumine ja ma tundsin, et mõned inimesed tulid ette. Kuulsin, kuidas nad nuttes minu ette põlvitasid. Seisin endiselt, silmad kinni ja nägu taeva poole tõstetud. Tundsin, kuidas higi mu näolt voolas, mööda selga nirises ja säärtelt alla tilkus. Levitasin jutlust pidades nii palju soojust, et olin higist läbimärg. Aga ma tundsin, et Jumal teeb oma tööd ja jätkasin palvetamist.

Siis kuulsin, kuidas üks naine minu ees põrandal palvetama hakkas. Tundsin ta häälest ära ja rõõmsas imestuses avasin silmad. Seal, minu ees põlvitas, nägu seelikusse peidetud, minu ema koos kahe mu noorema vennaga. Langesin ta ette põrandale ja heitsin käed ta nutva kogu ümber.

„Nicky, pojake, pojake, ka mina usun temasse. Ma tahan teda oma elu valitsejaks. Ma olen surmani väsinud deemonitest ja kurjadest vaimudest ja ma tahan, et see Jeesus oleks minu Päästja!” Siis hakkas ta palvetama ja ma kuulsin sama häält, mis kord oli saatnud mu magamistuppa ja hiljem metsikus hüsteeriahoos maja alla, kus nutsin: ma vihkan sind... Nüüd kuulsin, kuidas seesama hääl hüüdis Jumala poole, et see teda päästaks, ja tugevad nuuksed raputasid mu keha, kui ema Jumalalt andestust palus. „Kallis Jumal, palun anna mulle andeks, et ma oma poja hooletusse jätsin. Anna mulle andeks, et ma ta kodunt minema ajasin, Anna mulle andeks mu patt ja see, et ma sinusse uskunud pole. Nüüd ma usun. Ma tõesti usun sinusse. Päästa mind, oh, Jumal, päästa mind!”

Ajasin käed laiali ja kaisutasin oma kaht nooremat venda — üks viieteistkümnene ja teine kuueteistkümnene — ja me lamasime, palvetades ja Jumalat kiites, üksteise otsas põrandal.

Lõpuks tõusin ma püsti ja vaatasin rahvahulka. Ka mitmed teised olid tulnud ja põlvitasid nuttes ja palvetades põrandal. Käisin ühe juurest teise juurde ja palvetasin nende eest käsi peale pannes. Lõpuks peatusin ja vaatasin ruumi tagaosa suunas. Vastu seinat seisis *papa* üksildane kuju, kõrgudes pika ja sirgena üle langetatud peade. Meie pilgud ristusid ja jäid mõneks ajaks kokku. Ta lõug võbises silmnähtavalt. Ta silmi täitsid pisarad — kuid ta pöördus ringi ja läks kiiresti toast välja.

Papa ei tunnistanudki kunagi oma usku avalikult. Aga sellest ajast peale pehmenes ta iseloom märgatavalt. Ja pärast seda õhtut ei toimunud Cruzide kodus enam iial ühtki spiritistlikku teenistust. Pöördusin kahe päeva pärast New Yorki tagasi ja järgmisel nädalal ristas üks kohalik pastor mu ema ja kaks venda veeristimisega.

Mul jäi New Yorgis olla vähem kui nädal, enne kui suundusin Californiasse viimast aastat piiblikooli. Mu ärasõidu eelõhtul toimus Iglesia de Dios Juan 3:16-s suur evangeelne noortekoosolek. Nägime palju vaeva, et Mau Mausid sinna saada. Olin sõbrunenud nende uue presidendi Steve'iga ja ta ütles, et kui mina seal olen, siis hoolitseb ta selle eest, et jõuk jumalateenistusele tuleks.

Seisin enne teenistuse algust eeskojas ja uurisin kahe aasta vanuseid kuuliauke, kui juba hakkaski üksteise järel Mau Mausid saabuma. Sel õhtul ilmus neid kohale rohkem kui 85. Väike kirik oli viimseni täis. Kui mõni neist sisse tuli, hüüdsin: „Kuule, mees, see on Jumala mätas! Müts maha!” Nad olid kuulekalt nõus. Üks vennike seisis ühe plikaga eeskoja tagumises nurgas. Ta hüüdis: „Kuule, Nicky, kas ma oma tüdrukut võin siin kallistada?”

Hüüdsin vastu: „Lase käia, aga mitte mingit suudlemist ega muud kabistamist!” Ülejäänud jõuk mõirgas naerust ja astus edasi saali.

Teenistuse lõpul palus pastor mul oma tunnistuse anda. Pöörasin ringi ja vaatasin poiste poole. Teadsin, et sõidan järgmisel päeval Californiasse ja tundsin äkki külmajudinat mööda selgroogu üles jooksmas. Mõned neist poistest on võibolla juba surnud või vanglas, kui ma jälle tagasi tulen. Ma jutlustasin. Jutlustasin nagu surija surijatele. Unustasin igasugused tundepiirangud ja puistasin oma südame tühjaks. Olime juba kaks tundi kirikus viibinud ja ma jutlustasin veel nelikümmend viis minutit. Keegi ei liikunud kohalt. Kui ma lõpetasin, veeresid pisarad mööda mu nägu ja ma anusin, et nad oma elu Jumalale pühendaksid. Ette tuli ja altarile põlvitas kolmteist poissi. Kui vaid Israel seal oleks olnud...

Üks ettetulnud poistest oli mu vana sõber Hurricane²⁵ Hector. Mäletasin veel, kuidas ma ise ta jõugu liikmeks vastu olin võtnud ja kuidas me omavahel „ausalt võitlesime” ja ta jooksu oli pannud, kui nägi, et ma teda oma äratuskella varastamise eest olin valmis maha lööma. Ka Hurricane põlvitas altari ees.

Pärast teenistust läksin koos Hurricane’iga tagasi Fort Greene’ile. Ta oli Mau Maude sõjanõunik. Et mina ta jõuku värbamisel otseselt kaasa olin löönud, siis tundsin ta pärast suurt vastutusekoormat. Küsisin, kus ta elab.

„Ma ööbin ühes mahajäetud majas.”

„Mees, miks sa ikka veel oma koduste juures ei ela?” küsisin.

„Nad viskasid mu välja. Nad häbenevad mind. Mäletad, et mina olin üks neist poistest, kes sel õhtul St. Nicholase staadionil koos sinu ja Israeliga ette läksid. Paar nädalat hiljem rääkisin oma kodustele augu pähe, et nad koos minuga kirikusse tuleksid, ja nad pöördusid usule. Me kõik töötasime kirikus kaasa ja mina tegelesin noortega. Olin jõugust välja langenud ja kõik, täpselt nagu sina ja Israel. Aga kirikus oli kord liiga range. Ma tahtsin noortele pidusid korraldada ja nemad ei uskunud pidusesse. Lõpuks ma lõin käega ja jäin kõrvale.”

See oli seesama vana lugu. Hiljem oli ta kohtunud Mau Maudega ja need olid talle augu pähe rääkinud, et ta jõuku tagasi tuleks, täpselt nagu nad minugagi olid püüdnud teha. Nad ütlesid talle, et kristlased on paipoisid, pasad, memmekad, ja et jõuk on ainus koht, kus võib leida tõelisi vastuseid elu küsimustele. Nad sõna otseses mõttes evangeliseerisid ta jõuku tagasi.

Järgnes rida arreterimisi. Tema vanemad püüdsid temaga rääkida, aga ta oli jonnakalt jäärpäine ning lõpuks said nad ta peale nii vihaseks, et panid ta valiku ette: ta kas peab nende seatud reeglitest kinni või lahkub kodust. Hector otsustas lahkumise kasuks ja elas sellest ajast alates elamiskõlbmatuks tunnistatud majas.

„Vahel olen ma näljas,” ütles ta, „aga pigem nälgin ma küll surnuks, kui oma vanamehe käest midagi paluma hakkan. Ta on tõeliselt „korralik”. Ta ei taha teha midagi muud kui kirikus käia ja Piiblit lugeda. Mina olin ka varem samasugune, aga nüüd olen ma uuesti seal, kuhu ma kuulun — Mau Maude juures.”

Olime jõudnud maja ette, kus ta elas. Kõik aknad olid laudadega kinni löödud ja ta ütles mulle, et tal on maja taga koht, kust ta laua eemale kangutab ja sisse poeb. Ta magas põrandal mati peal.

„Hurricane, miks sa siis täna kirikusse tulid?” pärisin talt, viidates sellele, et ta oli altarikutse vastu võtnud.

„Ma tulin sellepärast, et oma sisemuses ma tahan olla õigel teel, Nicky. Ma tahan Jumala järel käia. Aga ma ei suuda leida õigeid vastuseid. Iga kord, kui ma tema poole pöördun ja siis jälle temast ära pöördun, läheb olukord hullemaks. Ma soovin, et sa oleksid jälle jõugus tagasi, Nicky. Võibolla ma jõuaksin tagasi Kristuse juurde, kui sina seal oleksid!”

Me istusime kõnnitee äärel ja rääkisime varaste hommikutundideni välja. Kuulsin, et tornikell lõi neli hommikul. „Hurricane, ma tunnen, et Jumala Vaim käsib mul seda praegu sulle ütelda. Kell lõi just neli. On juba hilja. Aga kui sa oma südame Jeesusele annad, siis võtab ta su tagasi. On hilja, aga pole veel liiga hilja. Sa tunned end süüdlasena, aga Jumal annab sulle andeks. Kas sa ei tuleks kohe praegu Jeesuse juurde?”

²⁵ Hurricane - orkaan.

Hector pani pea käte vahele ja hakkas nutma. Aga ta raputas endiselt pead ja kordas: „Ma’i saa, ma’i saa! Ma tahan seda teha. Aga ma tean, et isegi kui ma seda teen, lähen ma homme ikkagi jõuku tagasi.

Ma’i saa seda teha! Ma lihtsalt ei saa.”

Ütlesin talle: „Hector, sa ei ela enam aastatki, kui sa praegu Kristuse juurde ei tule! Järgmine aasta samal ajal oled sa surnud. Nad tapavad su ära.” Mu südamest voolas sõnu, mis ei kuulunud minule. See oli prohvetlik kuulutus.

Hector vaid raputas pead. „Kui see juhtub, siis juhtub, Nicky, ja ma’i saa sinna midagi parata!”

Istusime Lafayette’i avenüü äärekivil. Küsisin talt, kas ma võin tema pärast palvetada. Ta kehtas õlgu: „Sellest pole mingit kasu, Nicky, ma tean seda.”

Seisin rentsilis ja käsi ta pea kohale pannes palusin, et Jumal ta südant pehmendaks, nii et ta uuesti Kristuse juurde pöörduks. Lõpetades, surusin tal kätt. „Hurricane, ma loodan sind näha, kui ma tagasi tulen. Aga mul on tugev aimdus, et kui sa Kristuse juurde tagasi ei pöördu, siis ei näe ma sind enam kunagi.”

Järgmisel Öhtul sõitsin ära Californiasse. Tollal ei teadnud ma, kui täpselt mu prohvetikuulutus osutub.

Gloria!

New Yorgis veedetud suvi muutis mu elu, mõtlemist ja maailmanägemist. Californiasse pöördusin tagasi kindla nõuga jutlustama hakata.

Aga kõige suuremat õnnistust ei avastanud ma enne, kui kooli maa-alale La Puentele tagasi jõudsin. Gloria oli kooli tagasi tulnud! Ma polnud arugi saanud, kui väga ma ta järele igatsenud olin - enne kui teda taas nägin.

Kuid olukord koolis oli endiselt võimatu. Kõik näis olevat kavandatud just nii, et meid teineteisest lahus hoida. Määrused olid täpselt samad nagu kaks aastat tagasi, kui me samasuguse pettumuse osaliseks saime. Jutuajamine söögilaua ääres piirdus soola küsimisega ja kullipilgulised professorid jälgisid iga meie liigutust kooli territooriumil. Kuigi ma kõögitoimkonda vihkasin, hakkasin end vabatahtlikult nõusid pesema pakkuma, lihtsalt selleks, et olla Gloria lähedal. Kärarikas köök ei võimaldanud küll eriti palju privaatsust, kuid ma leidsin, et kui me mõlemad kraanikausi kohale kummardusime, siis võisime vestelda peaaegu omaette — mina küünarnukkideni seebivees ning Gloria loputamise ja kuivatamisega tegelemas.

Kuud möödusid ja ma tajusin, et hakkas Gloriasse armuma. Mu hinded paranesid endiselt ja mu söögiisu kasvas suureks nagu hobusel, osalt kindlasti tänu lisakoormusele, mis ma kraanikausi juures nõusid pestes sain. Aga ma olin pettunud, sest mul polnud võimalust oma armastust väljendada. Iga kord, kui me mõne hetke kahekesi olla saime, segas keegi vahele. Püüdsin varakult klassiruumi jõuda, kuid alati astus mõni teine õpilane sisse just siis, kui ma Gloriaga tõsiselt rääkida üritasin. Pettumus ajas mind lausa hulluks. Ja isegi vaatamata oma hispania päritolule, leidsin, et on lausa võimatu viia end romantilisse meeleollu kirikulaule laulvate õpilastega täidetud köögis rasvaste nõudega kraanikausi kohal seistes.

Ühel neljapäevaõhtul sain linnaloa. Peatusin esimese telefoniputka juures ja valisin Gloria ühiselamutoa numbri. Kui koolinõuandja vastu võttis, katsin telefonitoru taskurätiga kinni ja küsisin jämeda bassihäälega miss Steffanit. Järgnes hetk vaikust ja seejärel kuulsin nõuandjat Gloriale sosistamas: „See on vist sinu isa.”

Gloria hakkas itsitama, kuuldes toru teises otsas minu kokutamist. Olin pettunud ja meelegeitel. „Mul on vaja sind näha,” mämmutasin.

„Nicky, mis sa öelda tahad?” sosistas Gloria, pidades meeles, et eeldatavasti rääkis ta oma isaga.

Ma kokutasin ja kogelesin, kuid õigeid sõnu ei tulnud ega tulnud. Kõik mu suhted tüdrukutega olid olnud jõugutasandil ja ma tõepoolest ei teadnud, kuidas rääkida kellegi nii puhta ja armsaga nagu Gloria. „Ma arvan, et kui ma sind näost näkku näeksin, siis suudaksin ma

seda sulle paremini selgitada,” ütlesin. „Võibolla ma läheksin parem oma tuppa tagasi ja ei tüütaks sind.”

„Nicky-iiii!” kuulsin ta kiljumist. „Ära mõtlegi toru ära panna!” Taamalt kostis teiste ruumis viibivate tüdrukute itsitamist. Gloria oli otsustanud selle minult siiski välja pressida.

Tssst, nad saavad teada, et see olen mina,” ütlesin.

„Mul on ükskõik, kes seda teab. Nüüd räägi mulle, mida sa öelda tahad!”

Otsisin kobamisi sõnu ja ütlesin lõpuks: „Ma arvan, et oleks tore, kui sa sel õppeaastal minuga käiksid.” Olin seda viimaks öelnud. See oli tõepoolest välja tulnud. Seisin, hing kinni, ja ootasin Gloria reaktsiooni.

Sinuga käiksin? Mis see tähendab: käiksin sinuga?” Gloria karjus jälle ja ma kuulsin tüdrukute valju naeru.

„Just seda,” ütlesin ülimat piinlikkust tundes. Tundsin, kuidas mu põsed õhetama löid, olgugi et ma temast poole miili kaugusel telefoniputkas seisin. „Ma lihtsalt mõtlesin sind paluda, et sa minuga käiksid.”

Gloria rääkis jälle sosinal: „Sa tahad öelda, et ma oleksin sinu tüdruk?”

„Jah, just seda,” ütlesin, ikka veel punastades ja telefoniputkas maha kükitada püüdes.

Tema hingamisest sain aru, et ta suu oli otse vastu telefonitoru: „Jaa, Nicky, see oleks tõesti tore. Ma olen tundnud, et Jumal on juba mõnda aega meid mingi kindla eesmärgiga kokku juhtinud. Ma kirjutan sulle pika kirja ja annan selle homme hommikusöögi ajal sinu kätte.”

Pärast toru ärapanemist seisin tükk aega telefoniputkas. Oli soe õhtu, aga mina olin külmast higist läbimärg ja mu käed värisesid nagu haavalehed.

Hiljem sain teada, et pärast seda, kui Gloria toru hargile pani, vaatas nõuandja talle otsa ja küsis karmi kulmukortsutusega: „Gloria, miks peaks su isa nii hilja õhtul helistama ja sind endaga käia paluma?”

Üks tüdrukutest olevat itsitades vastanud: „Sest ta isa nimi on Nicky!”

Gloria punastas nii, et see ta tõmmust jumest hoolimata märgata oli, ja kõik tüdrukud puhkesid nagu ühest suust naerma. Ei juhtu tihti, et tüdruk saab oma unelmate mehelt kutse „temaga käia”, kusjuures 40 tüdrukut seda pealt kuulevad. Nõuandja oli äärmiselt nõrdinud ja andis neile magamaminekuni kolm minutit aega. Aga Gloria veetis pool ööd, pea padja all, ja kirjutas ähmase tänavavalguse paistel oma esimest armastuskirja mulle. See oli täiesti loetamatu, aga see oli kõige kallim kiri, mida ma iial saanud olen.

Mõni nädal hiljem tuli Esteben Castillo, üks meie õpetajatest, minu juurde ja palus mul aidata teda kooli lähedal San Gabrielis misjonitööga algust teha. Ta ütles, et ta on värvanud veel seitse õpilast nädalalõputi endaga koos töötama. Ta oli avastanud ühe väikese suletud ja mahajäetud kiriku. Õpilased pidid laupäeval minema ja inimesi teenistusele kutsudes ümbruskonnas igale uksele koputama. Nad pidid aitama ka väikest kirikut korrastada ja õpetama pühapäevakoolis, professor Castillo ülesandeks aga pidi jääma jutlustamine ja karjasetöö.

Tundsin, et kutse on mulle suureks auks, ja olin eriti rõõmsalt üllatatud, kui ta mulle silma pilgutab ja ütles, et oli palunud koos minuga toimkonda ka Gloria. „Te olete väga tark õpetaja, señor Esteben,” naeratasin talle vastu. „Ma arvan, et selle teie valitud suurepärase toimkonnaga võime me Issandale palju head tööd teha!”

Võibolla jääb pärast seda, kui te Issanda töö lõpule viite, pisut aega ka muude tähtsate asjade jaoks,” muigas ta heatahtlikult.

Ilmselt oli juba jutt lahti läinud, et Gloria oli nõustunud minuga käima... see tähendab minu tüdruk olema. Olin südamest tänulik selle targa ja mõistva õpetaja eest, kes aitas leida meie armastusele võimaluse areneda ja õitseda loomulikult, Jumala poolt ettenähtud viisil.

Järgmise kuu ajajooksul töötasime igal laupäeval väikeses misjonimajas ja käisime uksele, kutsudes inimesi pühapäevastele teenistustele. Viimaks avanes mulle ja Gloriale võimalus terve päev üheskoos veeta. Me olime teineteist pidevalt näinud, kuid alati teiste juuresolekul. Kuid täna pidime esimest korda saama kolm imelist tundi segamatult koos olla. Gloria oli lõunasöögi kaasa võtnud ja pärast seda, kui olime terve hommiku inimesi teenistustele kutsunud, suundusime väikesesse parki, et süüa ja juttu rääkida.

Tegime üheaegselt suu lahti —ja itsitasime siis vastamisi kohmetult. „Kõigepealt sina, Nicky. Mina kuulan,” ütles Gloria.

Istudes ja vesteldes veeresid minutid ja siis tunnid. Olin nii väga tahtnud talle oma elust rääkida — ka kõigist pisiasjadest. Rääkisin lõputult ja Gloria istus ennastunustavalt kuulates, selg toetumas vastu jämedat puutüve. Äkki mõistsin, et ainult mina räägin kogu aeg ja tema ainult kuulab.

„Anna andeks, Gloria, aga mul on nii palju südame peal ja ma tahan, et sa seda kõike teaksid... nii head kui halba. Ma tahan jagada sinuga iga hetke oma minevikust. Anna andeks, et mina üksi kogu aeg rääkinud olen. Räägi nüüd sina. Räägi, mis sul südame peal on!” Ta alustas aeglaselt, kuid siis hakkasid sõnad vabamalt voolama ja ta puistas mulle põhjalikult südant. Siis kaldus ta teemast kõrvale ja jäi lõpuks vaikselt. „Mis on, Gloria? Jätka, palun.”

„Ma olen külmaks muutunud, Nicky. Sain sellest aru siis, kui ma kooli tagasi tulin ja nägin, kuidas sina muutunud oled. Sa oled teistsugune kui enne. Sa ei ole enam tobe ega ebakindel nagu varem. Sa oled kasvanud, küpsenud ja sa oled sügavalt vaimulik. Ma näen sinus elu, mis on üle antud Issandale. Ja Nicky...” Ta silmad täitusid pisaratega. „Ma... ma... ma tahan seda endale ka. Ma tahan rahu. Kindlust. Seda usukindlust, mis sinu elus on. Ma olen vaimulikult ära kuivanud. Kuigi Jumal on mind tervendanud ja kooli tagasi toonud, olen ma ikka vaimulikult külm. Ma püüan palvetada, aga midagi ei juhtu. Ma olen tühi. Surnud. Ma tahan seda, mis ma sinus näen!”

Ta langetas pea käte vahele. Nihutasin end talle lähemale ja panin käe kohmakalt ümber ta õlgade. Meie kohal kõrgus varjuline puuvõra. Ta pöördus minu poole ja toetas pea mu rinnale. Hoidsin mõlema käega ta nutvat kogu ja silitasin ta juukseid. Gloria pööras oma pisaratega kaetud näo minu poole ja meie huuled kohtusid pikaks armastavaks suudluseks.

„Ma armastan sind, Nicky!” Sõnad veeresid ta niisketelt huultelt otse mu kõrva. „Ma armastan sind kogu südamest!”

Me ei liikunud oma istuvast asendist tükil ajal, vaid klammerdusime tugevasti teineteise külge nagu kaks kokkupõimunud, taeva poole sirutuvat viinamarjaväät.

„Gloria, ma tahan sinuga abielluda. Ma teadsin seda juba ammu. Ma tahan kogu elu sinuga koos elada. Mul ei ole sulle midagi pakkuda. Ma olen palju pattu teinud, kuid Jumal on mulle andeks andnud. Ja kui sina oma südames tunned, et võid mulle ka andeks anda, siis ma tahan sind endale naiseks.”

Tundsin, kuidas ta käed tugevamini mu pihta embasid ja ta asetaski pea mu õlale. „Jaa, kallis! Jaa! Kui Jumal lubab, siis olen ma igavesti sinu!”

Ta tõstis pea ja meie huuled ühinesid veel üheks suudluseks. Ma lasksin end selili ja tõmbasin ta enda kõrvale pikali. Me lamasime murul, käed tihedas embuses ümber teineteise.

Tundsin jalgadel torkivat kipitust. Jumal oli küll lähedal, kuid mu minevik oli endiselt minus. Peast välgatas läbi mõtte, et siin on üks kaunimaid Jumala loodud olendeid. Kas ma kavatsen teda oma patuste ihadega reostada? Kõrvetus liikus jalgu mööda ülespoole. See muutus üha valusamaks.

Järsku kargasin ma Gloriat eemale lükates püsti ja ta veeres murule. „Nicky!” kiljus ta. „Mis juhtus?”

Sipelgad!” karjusin ma. „Miljonid sipelgad! Ma olen neid üleni täis!”

Hakkasin jooksma, vihaselt vastu jalgu pekstes ja kingi jalast heita üritades. See oli lootusetu. Mu sokid olid kaetud tuhandete pisikeste punaste sibavate deemonitega. Ma tundsin neid ülalpool põlvi kõrgemale ronimas. Kui palju ma ka poleks vastu jalgu peksnud, ei paistnud see nende halastamatut rünnakut ja edasiliikumist põrmugi peatavat. Gloria vaatas uskumatu näoga, kuidas ma pükse kloppides ja jalgu kraapides ringiratas jooksin.

Pööra selg! Pööra selg!” hüüdsin ma. „Vaata teisele poole! Ruttu!” Ta pööras selja ja vaatas pargist välja. Kohmitsesin meeleheitlikult oma püksipandla kallal ja rabasin rihma lahti.

Nicky...” alustas ta ja pööras uuesti minu poole.

„Pööra selg! Ära vaata!” röökis ma. Ta sai aru, mis ma teen, ja pööras kuulekalt uuesti ringi.

Võttis parasjagu aega, et neid kõiki maha rapsida. Mõned neist olid püüdnud mulle naha alla pugeda. Mul tuli pükse vastu puud kloppida, et kõik nad maha lüüa. Lõpuks sain Gloriale öelda, et ta võib julgelt ümber pöörata.

Kõndisime tagasi kooli poole. Või õigemini kõndis ainult tema ja mina komberdasin. Püüdsin mitte vihastada, sest Gloria naeris. Aga ma ei näinud selles tõepoolest mitte midagi naljakat.

Lahkusin temast tüdrukute ühiselamu ees ja suundusin otsejoones oma ühika ja duširuumi poole. Külma vee all seistes ja oma jalgu katvaid punaseid vorpe seebiga nühkides tänasin Jumalat Gloria — ja tema Vaimu kaitsva väe eest. „Jumal,” ütlesin dušipihustist langeva veejoa sisse, „ma tean, et ta on minu jaoks. Need sipelgad tõestavad seda. Ma kiidan sinu nime, et sa mind alandasid, ja palun, et sul seda enam iialgi teha ei tuleks.”

Järgmisel õhtul, pühapäeval pidin kava järgi San Gabrieli misjonimajas jutluse pidama. Väikese hulga teenistusele kogunenud tagasihoidlike inimestega oma tunnistust jagades tundsin enda peal Jumala Vaimu. Teenistuse lõpul esitasin altarikutse. Nägin, et Gloria libistas end tagumisest pingireast välja ja sammus ettepoole. Embasime teineteist pilguga; Gloria põlvitas altarile ja langetas palves pea. Põlvitasin ta kõrvale. Señor Castillo pani käed meie peale ja palvetas. Tundsin, kuidas Gloria käsi mu õlast haaras, kui Jumala Vaim ta südant täitis. Jumala käsi oli meie kummagi peal.

Jõuluks läksime kahekesi Gloria koju Oaklandis. Ta muretses mulle ööbimisvõimaluse oma sõprade juures, sest ta vanemad ei suhtunud ta õpingutesse piiblikoolis ikka veel pooldavalt. Gloria pastor, reverend Sanchez organiseeris mulle kohustuse jutlustada väikeses hispaaniakeelses Betaania misjonikoguduses. Veetsin kaks päeva koos Gloriaga ja õhtuti jutlustasin. Miski poleks võinud teha mind õnnelikumaks.

Viimase kooliaasta kevadel sain veel ühe kirja Davidilt. Ta kavatses teismeliste ja narkomaanide keskuse tarbeks Clintoni avenüül suure vana maja osta. Ta kutsus mind pärast kooli lõpetamist tagasi New Yorki, et teismeliste keskuses tööle hakata.

Arutasin asja Gloriaga. Paistis, nagu oleksid Issandal oma plaanid, mille järgi ta meid tegutsema pani. Olime kavatsenud abiellumisega veel aasta aega oodata, kuni Gloria kooli lõpetab. Kuid nüüd avanes minu ees uksi ja näis, et Jumal tahab mind New Yorki tagasi viia. Ometi teadsin, et ei või minna tagasi ilma Gloriata.

Kirjutasin Davidile kirja ja ütlesin, et pean selle pärast palvetama. Samuti ütlesin, et Gloria ja mina soovime abielluda. Wilkerson kirjutas vastu, öeldes, et jääb mu vastust ootama ning et ka Gloria on teretulnud.

Otsustasime novembrikuise laulatuse kasuks ja kuu aega hiljem saabusime New Yorki, et võtta vastu Wilkersoni pakkumine ja alustada tööd Teismeliste Abikeskuses.

Hiiglasuur kolmekorruseline häärber Clintoni avenüü 416-ndas asus Brooklyni ühe vanima elamurajooni südames, vaid mõne tänavavahe kaugusel Ft. Greene'ist. Sel suvel olid appi tulnud kolledžiõpilased — maja puhtaks teinud ja teenimistööga pihta hakanud. David oli järelevaatajatena tööle võtnud noore abielupaari, kes elas suures majas. Minu ja Gloria olid nad majutanud suure maja taga asuvasse tillukesse garaažikorterisse.

Korter oli väga väike ja ilma mugavusteta. Duširuum asus põhikeskuses kõrvalmajas ja magamiseks oli vaid üks kušett, kuid meile tähendas see taevast. Meil polnud midagi ja me ei vajanud midagi. Me olime teineteise omad ja meil oli palav igatsus iga hinna eest Jumalat teenida. Kui David meie kitsaste ja viletsate elamistingimuste pärast vabandama hakkas, tuletasin talle meelde, et Jeesust teenida pole mingi ohver — üksnes au.

Vahetult enne jõule tegin külaskäigu Mau Maude territooriumile. Mu süda valutab Hurricane Hectori pärast ja nüüd, kus olin Brooklynis jäädavalt tagasi, tahtsin ta üles otsida ja temaga individuaaltööd teha.

Sattusin kommikaupluse juures grupi Mau Maude peale ja küsisin neilt: „Kus Hurricane on?”

Poisid vaatasid üksteisele otsa ja üks neist ütles: „Räägi meie presidendi Steve'iga, tema jutustab sulle, mis juhtus.”

Kartsin kuulda, kuid läksin siiski Steve'i korterisse. „Mis Hectoriga juhtus?” küsisin talt pärast vastastikust tervituste vahetamist.

Steve raputas pead ja põrnitses seina. „Lähme välja ja ma räägin sulle. Ma ei taha, et mu vanamutt sellest kuuleks.”

Läksime trepist alla ja jäime seisma enne välisust, et külma tuult vältida. Steve jutustas mulle.

„Pärast seda õhtut, kui ta sinuga enne Californiasse tagasiminekut rääkis, muutus ta väga rahutuks. Ta oli kärsitu. Ma ei olnud teda kunagi varem sellisena näinud. Meil oli suur mürgel Apachedega ja tema oli nagu metslane ja püüdis tappa kõiki, kes ta teele ette jäid, peale Mau Maude. Siis kolm kuud hiljem oligi põnts käes.”

„Kuidas see juhtus?” küsisin, süda musta masendust täis, lühikeste tõmmetega õhku ahmides. „Kes seda tegi?”

„Hurricane, Gilbert, veel kaks kutti ja mina läksime ühte Apachet tapma. Ta elas üksi üürimaja viiendal korrusel. Hiljem selgus, et see oli üldse vale kutt. Aga Hurricane oli kindlalt otsustanud see kutt ära tappa ja meie läksime temaga kaasa, et teda aidata. Hurricane'il oli revolver. Kutt hüppas koridori välja ja lõi oma kahejalase täägiga elektripirni katki. See oli üks neid laest allarippuvaid pirne ja ta lõi selle puruks. Me ei näinud midagi. Ta oli nagu hullumeelne, raius ja torkas oma täägiga. Hurricane tulistas kolm korda ja siis kuulsime valju karjatust: „Ta mu tapnud! Ta mu tapnud!” Me ei teadnud, kes see on, ja arvasime, et Hurricane on Apache ära tapnud. Lidusime trepist alla — viiendalt korruselt, ja jooksisme tänavale.”

Steve pööras ringi ja vaatas trepist üles, et näha, ega keegi meid pealt kuulata ei püüa. „Kui me tänavale jõudsim, nägime, et Hurricane'i ei olnud meiega. Gilbert jooksis uuesti trepist üles ja leidis Hurricane'i vastu seina seismas, tääk täies pikkuses keres. Gilbert ütles, et see ulatus ta seljast välja. Apache oli tagasi oma tuppa jooksnud ja ukse lukku pannud. Hector oli hirmunud ja nuttis. Ta toetas seljaga vastu seina, suur nuga täies pikkuses kõhust läbi, ja palus Gilbertit, et see tal surra ei laseks. Ta ütles, et kardab surma. Ta karjus midagi kellalöökide kohta, kukkus siis koridoripõrandale noa otsa ja suri.”

Mu kurk oli kuiv ja keel oli nagu puuvillase riidega üle tõmmatud. Küsisin kogeldes: „Miks te ta sinna jätsite?”

„Sest me kõik kartsime. Olime paanikas. Me polnud kunagi sellist surma näinud. Kõik kutid jooksid laiali. Võmmid tulid kohale, aga mingeid tõendeid polnud ja nad lasksid selle Apache minema. See raputas meid päris tublisti.”

Pöördusin juba minekule, kui Steve küsis: „Nicky, mis sa arvad, mida ta nende kellalöökide all mõtles?”

Raputasin pead. „Ma'i tea. Näeme hiljem.”

Tagasi Clintoni avenüüle kõndides olin täiesti juhmiks löödud. Igal sammul kuulsin Flatbushi avenüü tornikella lööke ja oma häält Hectorile ütlemas: „On hilja, Hector, aga veel mitte liiga hilja. Kui sa oma südant Kristusele ei anna, siis ei näe ma sind enam kunagi.” „Armas Jumal,” sosistasin, „palun ära lase mul enam ühegi sõbra juurest eemale minna, ilma et ma pisut rohkem pingutaksini”

Minu esialgne palk oli kümme dollarit nädalas, lisaks sellele toit ja peavari. Kuna väikeses garaažikorteris köök puudus, siis sõime kõigil söögikordadel suures majas. Gloria ja mina armastasime mõlemad teravamaitselist hispaania kööki. Aga keskuses toituti üsna üksluiselt, seepärast raikasime suurema osa oma iganädalasest kümnest dollarist hispaania toidule. See oli meie elu ainus lisamõnu.

Alustasime tänavatööd. Wilkerson oli kirjutanud väikese traktaadi, mida hakkasime kutsuma „kõnnitraktaadiks”. Selles oli sõnum teismeliste, mis kutsus neid üles Kristust vastu võtma ja mitte „kõnnid” olema. Jagasime neid paberilehekesi Brooklyni ja Harlemi tänavatel tuhandete kaupa.

Algusest peale oli selge, et meie põhiline tööpõld on narkomaanide hulgas. Paljud jõuguliikmed, kes varem olid piirdunud marihuaana suitsetamise ja veinijoomisega, olid nüüdseks herooinile üle läinud.

Meie töömeetod oli väga vahetu. Astusime tänavanurgal seisva noortekamba juurde ja alustasime vestlust.

„Tere, sõber, tahad oma harjumusest lahti saada?”

Peaaegu eranditult vastasid nad: „Jaa, aga kuidas?”

Tule teismeliste keskuste siinsamas Clintonil. Me palvetame sinu pärast. Me usume, et Jumal vastab palvetele. Sa võid oma harjumusest Jumala väe abil lahti saada.” Siis andsime talle kõnnitraktaadi.

„Jah, tõesti või? Võibolla ma siis helistan või astun ükspäev läbi.” Algas oli vaevaline. Suurema osa päevast seisin lihtsalt tänavanurkadel ja rääkisin. Narkomaanid ei käi tööl. Nad hangivad raha varastamise, röövimise ja kotikahmamise teel. Nad murravad korteritesse sisse, varastavad sealt mööblit ja müüvad maha. Nad näppavad inimeste taskutest. Nad varastavad riideid pesunööridelt, piima majatreppidelt ja kõike muud, et saada raha uimastite ostmiseks. Üle kogu Williamsburgi on kaheksa- kuni kümmeliikmelisi jõugukesi, kes seisavad tänavanurkadel ja plaanivad röövimisi või nuputavad, kuidas varastatud kraamist lahti saada.

Jõuluks oli mul keskuses esimene vastpöördunu.

Ta nimi oli Pedro ja ta kuulus Mau Maude jõuku. Ta oli pikka kasvu tugev segavereline poiss, kes oli elanud kokku ühe abielunaisega. Ühel päeval sattus Pedro naise mehega mingis baaris vastakuti ja lõi teda noaga. Mees oli Scorpionide, ühe ülelinnalise jõugu liige ja Pedro sai teada, et jõuk tuleb talle kätte maksuma. Leidsin ta ühel õhtul, kuulasin ta juttu ja pakkusin talle abikeskuses pelgupaika. Ta oli meeleldi nõus. Kolm päeva pärast keskusesse kolimist võttis ta Kristuse vastu ja andis oma südame Issandale.

Kolm järgnevat kuud elasime, hingasime ja sõime koos Pedroga. Gloria ja mina veetsime oma abielu esimesed jõulud väikses kahetoalises korteris ja Pedro oli külalise eest. Ta sõi alati koos meiega. Ta käis kaasas kõikjal, kuhu me läksime. Nädalalõputi sõitsime metrooga erinevate kirikute jumalateenistustele. Pedro tuli alati meiega kaasa.

Ühel õhtul märtsis läksin nagu harilikult hilja voodisse. Gloria oli juba varakult meie esimeses toas olevale diivanvoodile pugunud. Arvasin, et ta magab ja võtsin vaikselt riidest lahti, et teda mitte äratada. End voodisse libistades panin käe õrnalt ümber ta õlgade ja äkki tajusin, et ta nutab. Tundsime, kuidas ta keha mu käe all nuuksetest vappus.

„Hei, kullake, mis sul viga on?”

Niipaljudest vaja oligi ja nüüd tuli pisaraid suurte nuuksetega. Lamasin ta kõrval, silitasin ta selga ja lohutasin teda, kuni ta piisavalt rahunes, et rääkida. „Mis on, Gloria? Kas sul on paha olla või?” „See pole üldse sellest, Nicky. Sa ei saa aru ega hakkagi kunagi aru saama.”

„Aru saama millest?” olin ta vaenulikust hoiakust segaduses. „See vereimeja!” purskas Gloria välja. „See vereimeja, Pedro! Kas ta siis aru ei saa, et ma tahan vahel ka sinuga kahekesi olla. Me oleme ainult neli kuud abielus olnud ja tema peab meiega kaasa tulema igale poole, kuhu me läheme. Arvatavasti tuleks ta meiega vanni ka, kui vannitoas rohkem kui ühele inimesele ruumi oleks.”

„Kuule, oota nüüd,” rahustasin mina, „see pole ju üldse minu Gloria moodi. Sa peaks uhke olema. Ta on meie esimene vastpöördunu. Sa peaksid Issandat kiitma.”

„Aga Nicky, ma ei taha sind kogu aeg kellegagi jagada. Ma abiellusin sinuga ja sina oled minu mees ja ma peaksin saama natuke aega sinuga koos olla, ilma et see irvitav Pedro kuskil lähedal jälguks ja kogu aeg „Kiitus Issandale!” korrutaks.”

„Sa mõtled seda tõsiselt või, Gloria?”

„Ma pole iial midagi tõsisemalt mõelnud. Üks meist kahest peab lahkuma. Sa kas oled abielus minuga või magad edaspidi Pedroga. Ma ei tee nalja. Aga mõlemat ei saa.”

„Oh, kuula ometi, mis ma sulle räägin, kallis. Kui me ta tagasi tänavale saadame, läheb ta kohe jälle jõuku või siis tapavad Scorpionid ta ära. Me peame teda siin hoidma.”

„No kui ta jõuku tagasi läheb, siis on küll sinu Jumalaga midagi korrast ära. Millisele Jumalale siis Pedro ennast õigupoolest andis? Jumalale, kes laseb tast lahti esimeses sekelduses, kuhu ta satub? Mina seda ei usu. Mina usun, et kui inimene on pöördumise läbi elanud, siis Jumal on piisavalt suur, et teda igavesti hoida. Ja kui me hakkame mängima lapsehoidjat igale

sellile, kelle sa tänavalt sisse kutsud, siis mina lähen ära.” Gloria hää l tõusis rääkides kõrge toonini. „Aga Gloria, ta on ju minu esimene vastpöördunu.”

„Võibolla selles ongi viga, nii sinu kui ka tema puhul. Ta on sinu vastpöördunu. Võibolla kui ta oleks Issanda vastpöördunu, siis ei tuleks sul nii hirmsasti muretseda, et ta jõuku tagasi läheb.”

„Hea küll, võibolla on sul tõepoolest õigus. Aga me peame talle siiski peavarju andma. Ja pea meeles, Gloria, et Issand on kutsunud mind seda tööd tegema ja sina nõustusid minuga kaasa tulema.” „Aga Nicky, ma lihtsalt ei taha sind kogu aeg kellegagi jagada.” Tõmbasin ta oma kaissu. „Nüüd sa ei pea mind enam jagama. Ja homme ma räägin Pedroga ja vaatan, kas ta saaks midagi muud teha selle asemel, et kogu aeg meie juures jõlkuda. Sobib?”

„Sobib,” pomises Gloria, pani pea mu õlale ja surus end minu vastu.

Sonny ilmus platsi aprillikuu esimesel päeval — koos ilmaennustusega, mis lubas maikuist lund. Ta oli esimene narkomaan, kellega mul töötada tuli.

Läksin sel õhtul palvetuppa ja märkasin tagumises nurgas üht kahvatu näoga poissi istumas. Nägin, et ta on narkomaan. Läksin ta juurde ja istusin ta kõrvale pingile. Panin talle käe ümber õlgade ja hakkasin avameelselt rääkima. Ta ei tõstnud pead ja vaatas mu jutu ajal põrandale. „Ma tean, et sa oled narkomaan... narkar. Ma näen, et sa oled palju aastaid sõltuvuses olnud ja et sa ei saa oma harjumusest vabaks. Sa arvad, et keegi ei hooli sinust. Sa arvad, et keegi ei saa sind aidata. Ma tahan sulle öelda, et Jumal hoolib sinust. Tema võib sind aidata.” Poiss tõstis pea ja vaatas mulle tühja pilguga otsa. Lõpuks ütles ta, et ta nimi on Sonny. Hiljem sain teada, et ta oli kasvanud usklikus kodus, kuid oli sealt põgenenud ja lugematu arv kordi narkomaania ja varguse pärast vanglas viibinud. Vanglas oli tulnud tal uimastitest mitu korda üleöö loobuda, kuid ta oli neist lootusetult sõltuvuses. Et oma uimastivajadusi rahuldada, oli Sonnyl omapärane viis raha hankida. Tema tüdruk jooksis tänavale, krabas mõne naise käekoti ja kui too karjuma hakkas, jooksis ligi Sonny, kes ütles: „Ärge karjuge, proua. Ma tunnen seda varast. Ma toon teie koti tagasi. Oodake siin ja ma tulen sellega kohe tagasi.” Naine jätab politsei appikarjumise järele ja jääb ootama, kuni Sonny mööda tänavat oma tüdrukule järele tormab, et siis saak kahekesi ära jagada.

Palvetoas tema kõrvale maha põlvitades ütlesin: „Ma tahan sinu pärast palvetada. Sa vajad oma ellu Jeesust.” Tundsin, kuidas kaastundelaine läbi mu südame voogas, ja ma hakkasin nuttes palvetama. „Jumal, aita seda meest! Ta on suremas. Sina oled ainus, kes teda aidata saab. Ta vajab lootust, armastust. Palun, aita teda!”

Kui ma lõpetasin, ütles Sonny: „Ma pean koju minema.”

„Ma viin su koju.”

„Ei,” ütles ta hirmunud näoga. „Sa ei või seda teha.”

Ma teadsin, et ta keerutab, tahtes välja pääseda, et uimastiannust saada. „Siis hoiame sind siin,” ütlesin.

„Ei,” kordas ta. „Ma pean hommikul kohtusse minema. Nad tahavad mu kinni panna. Ma isegi ei tea, miks ma siin olen.”

„Sa oled siin sellepärast, et Jumal saatis su siia,” ütlesin. „Jumal kasutab mind, et sind aidata. Jää täna ööseks meie juurde keskusesse ja ma tulen sinuga hommikul koos kohtusse.” Ta jäi siiski selle juurde, et peab koju minema ja ma lubasin talle kell kaheksa hommikul järele tulla.

Järgmisel hommikul varakult läksin temaga koos kohtusse. Kohtuhoone trepil ütlesin talle: „Sonny, ma kavatsen palvetada, et Jumal laseks kohtunikul sinu asja kahe kuu võrra edasi lükata, nii et sa saaksid harjumusest vabaneda ja Kristuse leida. Pärast seda jätab ta su võibolla üldse karistamata.”

Sonny muigas: „Tahe võimalus! See haisev kohtunik ei lükka kunagi midagi edasi. Ta laseb mu veel enne keskpäeva kinni panna. Oota ainult ja sa näed isegi!”

Jäin kohtuhoone trepile seisma ja hakkasin valju häälega palvetama: „Jumal, ma palun sult Jeesuse nimel, et sa saadaksid oma Püha Vaimu ja puudutaksid seda kohtunikku, nii et ta kohtuasja edasi lükkaks ja Sonnyst võiks kristlane saada. Ma tänan sind, et sa vastad minu palvele. Aamen.”

Sonny vaatas mind nagu hullumeelset. Sikutasin teda käsivarrest: „Lähme ja kuulame, kuidas kohtunik ütleb, et lükkab sinu asja edasi!” Me astusime kohtusaali ja Sonny kandis ruumi eesosas kohtutäiturile oma kohaleilmumisest ette. Siis võttis ta koos teiste süüalustega pingil istet ja mina istusin tagumisse ritta.

Kohtunik kuulas kolm kohtuasja ära ja mõistis poistele pikad vanglakaristused. Kolmas kohtualune poiss hakkas karjuma, kui kohtunik talle otsuse teatavaks tegi. Ta ronis laua peale ja püüdis kohtunikuni jõuda, karjudes, et tapab ta. Kohtusaalis hüppasid kõik püsti, politseinikud löid poisi pikali ja panid ta käed raudu. Kui nad karjuvat ja jalgadega pekslevat poissi küljeuksest välja lohistasid, pühkis kohtunik laupa ja ütles: „Järgmine kohtuasi!” Sonny seisis närviliselt, kuni kohtunik ta toimikut lappas. Üle prillide kiigates ütles kohtunik siis: „Millegipärast ei ole teie eeluurimismaterjalid täielikud. Ma tahan, et te 60 päeva pärast siia tagasi tuleksite!”

Sonny pöördus minu poole ja vaatas mind jahmunud näoga. Ma naeratasin ja viipas mind teda endaga kaasa. Meil seisis ees raske ülesanne ja sellega tuli algust teha.

Heroiinist „jalapealt” loobumine on kogemus, millest piinarikkamat annab välja mõelda. Ma seadsin Sonnyle toa valmis keskuse kolmandal korrusel. Ma teadsin, et läheb vaja pidevat jälgimist, seepärast hoiatasin Gloriat ette, et järgmised kolm päeva tuleb mul veeta koos Sonnyga. Panin mängima grammofoni vaimulike plaatidega ja otsustasin istuda toas ta kõrval seni, kui ta selle kõik endast välja on kisendanud. Esimesel päeval oli ta rahutu, kõndis mööda tuba ringi ja rääkis kiiresti. Õhtul hakkas ta värisema. Istusin tema juures kogu öö. Ta keha vappus kohutavate külmavärinate piiramisrõngas, ta värises nii, et hambad plagisesid ja kogu tuba kaasa vibreeris. Vahel rabeles ta end mu käest lahti ja jooksis ukse poole, aga ma olin selle aegsasti lukku pannud ja ta ei pääsenud välja.

Teise päeva koidikul vappumine alanes ja mul õnnestus ta alumisele korrusele hommikueinet sööma viia. Tegin ettepaneku minna väikesele jalutuskäigule elamukvartalis ja vaevalt olime uksest välja jõudnud, kui ta oksendama hakkas. Ta kummardus kõnnitee kohale maha, hoidis kõhtu kinni ja öökis. Tõmbasin ta püsti, kuid ta rebis end lahti, tuigerdas tänavale ja vajus seal kokku. Tirisin ta rentsli juurde tagasi ja hoidsin ta pead oma süles, kuni haigusehoog üle läks ja ta uuesti jõudu kogus. Siis pöördusime tagasi oma tuppa kolmandal korrusel, et palvetada ja oodata.

Õhtu saabudes karjus ta: „Nicky, ma ei suuda seda! Ma pean süsti saama!”

„Ei, Sonny, me teeme selle koos läbi. Jumal annab sulle jõudu vastu pidada.”

„Ma ei taha jõudu vastu pidada, ma tahan süsti! Ma pean seda saama! Palun, palun, palun, Nicky! Ära hoi mind siin! Jumala nimel, lase mul minna! Lase mul minna!”

„Ei, Sonny, Jumala nimel, ma ei lase sul minna. Sa oled temale kallid. Ta tahab sind kasutada, aga ta ei saa seda teha, kuni see demon sinu üle valitseb. Jumala nimel, ma hoian sind siin, kuni sa jälle terve oled!”

Istusin ta juures kogu pika öö. Ta higistas külma higi ja viskles ja väänles nii, et näis, nagu pöörduks ta magu pahupidi. Ma niisutasin ta pead märgade käterättidega, panin grammofoni valjusti mängima ja laulsin talle koos Bev Shea ja Statesmen Quartetiga.

Järgmisel päeval seisin püsti nagu surnu. Veel kord püüdsin talle toitu sisse anda, aga see tuli kohe välja tagasi. Istusin Sonny voodi kõrval ja palvetasin päikeseloojanguni.

Ta vajus rahutusse unne, oigas ja tõmbles. Kaks korda viskus ta voodist üles ja püüdis ukseni jõuda. Viimasel korral tuli mul temaga maadelda ja ta voodisse tagasi tirida.

Kesköö paiku, kui ma ta voodi kõrval toolil istusin, tundsin, kuidas must unepilv minu peale alla laskub. Püüdsin seda endast eemale tõrjuda, kuid ma olin olnud magamata juba 42 tundi. Teadsin, et kui ma nüüd magama jään, siis võib ta vaikselt minema hiilida ja enam mitte kunagi tagasi tulla. Olime võidule lähedal, kuid ma ei suutnud enam vastu panna ja tundsin, kuidas mu lõug rinnale vajus. „Võibolla kui ma silmad vaid mõneks hetkeks kinni panen...”

Ärkasin võpatusega. Tänavavalguse tontlik helk peegeldus kolmandal korrusel asuva suure kõleda toa seintelt vastu. Tundus, nagu poleks ma maganud rohkem kui paar sekundit, kuid mingi hoiatav hää minema sisemuses ütles, et olin maganud kauem. Heitsin pilgu Sonny voodisse. See oli tühi. Tekid olid läbisegi hunnikusse aetud. Ta oli kadunud!

Mu süda vajus saapasäärde. Hüppasin püsti ja tormasin juba ukse poole, kui märkasin teda akna kõrval põrandal põlvitamas. Kergenduslaine veeres üle minu. Astusin pikkamisi akna juurde ja põlvitasin ta kõrvale kõvast lehtpuupuidust põrandale. Langes kergelt kevadist lund; see helkis tänavavalgustuses kõnniteelt vastu. Tänav ja kõnnitee sulasid üheks puhtaks valgeks vaibaks ja teispoole akent sätendasid pehme lumekorra all õrnad pungad, just-just oma pead välja pistmas. Iga habras lumehelvel sädeles läbi tänavavalguse hõljudes omaette, meenutades mulle pilti jõulupostkaardilt.

„See on kaunis. Kirjeldamatult kaunis. Oled sa kunagi varem midagi nii kaunist näinud? Mina küll mitte.

Vaatasin teda imestusega. Sonny silmad olid selged ja ta hääli oli kindel. Ta nägu helendas; ta keel ei olnud enam kange ega kõne segane.

Ta vaatas mulle naeratades otsa: „Jumal on hea, Nicky. Ta on imeline. Täna on ta päästnud mu hullemast saatusest kui põrgu. Ta on mind orjusest vabaks teinud.”

Vaatasin aknast paistvat kauni puhtuse vaatepilti ja sosistasin: „Täna sind, Issand, täna sind!” Ja ma kuulsin, kuidas ka Sonny sosistas: „Täna sind!”

Esimest korda jätsin Sonny jälle üksi ja läksin läbi värske lume tagasi oma korterisse. Olin palja peaga ja karge lumi, mis nii pehmelt langes, takerdus mu juustesse ja tolmas jalge all, kui ma välistrepi puuastmetest üles ronisin.

Koputasin tasakesi ja Gloria tegi ukse sneprist lahti. „Mis kell on?” küsis ta uniselt.

„Umbe kolm hommikul,” vastasin. Me seisime ukseavas ja ma hoidsin teda enese vastas ja me vaatasime, kuidas õrnpehme lumi vaikselt maa poole heljus ning kõik inetu ja musta kauni puhta süütus-vaibaga kinni kattis.

Sonny tuli Kristuse juurde,” ütlesin. „Jumala riigis on sündinud uus elu.

„Aitäh, Jeesus,” ütles Gloria õrnalt. Seisime tükk aega vaikides ukseväljal ja imetlesime meie ees laiuvat panoraamset ilu. Siis tundsin, kuidas Gloria ümber mu piha tugevamini kinni võttis. „Sonny ei ole ainus uus elu, mis on tekkinud. Mul pole olnud aega seda sulle varem ütelda, sa oled nende viimase kolme päeva jooksul nii hõivatud olnud, aga ka minu sees on uus elu, Nicky. Me saame lapse.”

Ma haarasin ta käte vahele ja surusin armastuses ja rõõmus vastu rinda. „Gloria, ma armastan sind! Ma armastan sind nii väga!” Kummardusin ja libistasin õrnalt käe ta põlvede taha ning tõstsin ta pikkamisi kätele. Lükkasin jalaga ust ja see klõpsatas sneprisse, jättes toa täielikku pimedusse. Kandsin ta diivanile ja lasksin ta hellalt voodile. Istusin ta kõrvale ja panin oma pea õrnalt vastu ta pehmet kõhtu, surudes end selles peituvale uuele elule nii lähedale kui võimalik. Gloria silitas mõlema käega mu nägu ja pead. Väsimus võttis võimust ja ma vajusin sügavasse häirimatusse unne.

Pärast usulepöördumist tutvustas Sonny meid suurlinna sünge allilmaga ja näitas meile narkomaanide, prostituutide ja paadunud kurjategijate maailma.

Gloria ja mina veetsime mitmeid tunde tänaval traktaate jagades ja meie arv keskusel kasvas. Teismelisi oli meil siiski üsna vähe. Suurem osa olid täiskasvanud. Kolmanda korruse jätsime nüüdsest vaid naiste majutamiseks. Gloria aitas tüdrukutega tegelda ja mina tegin tööd meestega, kuigi direktorina vastutasin ma kummagi rühma eest.

David oli asunud elama ühe perekonna juurde Staten Islandil ja tuli meie juurest läbi iga päev, kui ta linnas viibis, et keskuse tööd üle vaadata. Ostsime väikese üheksakohalise bussi ning Gloria ja üks poistest käisid sellega kaks korda nädalas mööda linna, et võtta peale jõuguliikmeid ja tuua neid keskusse jumalateenistustele.

Pedro lahkus ja üüris endale korteri Jerseys, aga Sonny jäi septembrini, et siis La Puente Piibliinstituuti õppima minna. Samal suvel jäi korter keskuse teisel korrusel vabaks ja me kolisime Gloriaga Clintoni avenüü 416-ndasse. Meeste magamistuba asus teise korruse tagatiivas. Alumisel korrusel olid meie kontor, köök ja söögituba ning suur tuba, mida kasutasime palvelana. Lootsin, et suurde majja asumine aitab Glorial pingeid alandada. Siiski ei jäta 40 narkomaaniga ühe katuse all elamine eriti palju võimalusi rahulikuks ja muretuks eluks.

Pinged keetsid. Glorial ja minul oli väga vähe hetki, mil me kahekesi olla saime, sest oma ärkveloleku iga tunni viibisin koos narkomaanidega. 1962. aasta sügisel tuli teha äkkreis koju Puerto Ricosse. *Mama* oli Frankile telegrammi saatnud. *Papa* oli surnud. Frank, Gene ja mina võtsime igaüks oma naise kaasa ja sõitsime lennukiga Puerto Ricosse, kus viisin läbi isa matuseteenistuse. Olin pöördunud tagasi kristliku töötajana ja kuigi *papa* iialgi avalikult Kristust Jumala Pojaks ei tunnistanud, matsin ma ta kindla teadmisega, et tema elus oli toimunud muudatus, ja et Jumal oma armastavas halastuses mõistab *papa* üle kohut tema südame põhjal. „Suur” oli surnud, kuid mälestused *papast*, keda olin õppinud armastama, elasid mu südames edasi.

Alicia Ann sündis 1963. aasta jaanuaris. Ta aitas täita tühja kohta Gloria elus, sest nüüd oli tal keegi, kellele pikkadel päevadel oma armastust jagada. Igatsesin nendega koos olla, kuid minu võitmatu soov narkomaane aidata hoidis mind koidikust südaööni kodunt eemal. Hoiatasin Gloriat, et ta last kellegi teise kätte ei usaldaks, sest kuigi ma narkomaane armastasin, teadsin ometi, et uimastitest tõsiselt kahjustatud mõistusega inimesed on suutelised kõigeks.

Kuid ma ei saanudki teada, kui palju oli öid, mil Gloria oma toaüksilduses nuttes magama jäi. Kindlasti oli Jumal ta välja valinud minu elu jaoks. Ükski teine naine poleks sellisele pingele vastu pidanud.

Ekskursioon põrgusse

Olin linnast mõned päevad eemal olnud ja kui ma sinna tagasi pöördusin, rääkis Gloria mulle Mariast. Kahekümne kaheksa aastane Maria oli tulnud tänavalt keskusse poolkülmununa, tugevate heroiinist loobumise kaasnähtudega — surma äärel. Gloria palus, et ma teda õhtul meie palvelas jutlustades eriliselt meeles peaksin.

Pärast teenistust tõi Gloria Maria minu kabinetti. Sõnad ta suust tulid kogeldes, sest ta põdes ikka veel heroiinist loobumise nähtusid.

„Täna õhtul,” ütles ta, „oli mul väga imelik tunne, et ma tahan oma väärtusetust elust vabaneda. Sinu jutluse ajal tundsin, et tahan tõepoolest surra sellele oma närusele elule. Ja siiski, esimest korda kogu oma elu jooksul, ma tahan elada. Ma ei saa sellest üldse aru.”

Selgitasin talle, et ta kogeb seda, mida Piibel nimetab „meeleparanduseks”. „Maria, sa ei saa Jumala armastust vastu võtta, kuni sa pole valmis iseendale surema. Ütle, kas sa tahad surra oma vanale eluviisile? Kas sa tahad, et elu täis narkootikumide ja prostitutsiooni surmataks, maha maetaks ja igaveseks unustataks?”

„Jaa, jaa, jaa!” nuuksus ta. „Ma olen valmis tegema kõik, et sellest pääseda!”

„Kas sa tahad iseenele surra?” uurisin veel.

„Jah,” vastas ta, pisaraid tagasi hoides, „isegi seda.”

„Siis las ma räägin sulle armastusest, mis on nii imeline, nii kaunis, nii suurejooneline, et see võib võtta isegi sellise inimese nagu sina ja teha ta veatuks ja puhtaks. Las ma räägin sulle Jeesusest.” Ja järgmised kümme minutit rääkisin ma talle Jumala täiuslikust armastusest, mis anti Jeesuses Kristuses täielikult meile.

Ta peitis näo käte vahele ja hakkas nuuksuma. Astusin ta juurde ja panin talle käe õlale. „Maria, põlvitame siia maha ja palvetame...” Ja enne kui ma lause lõpetada jõudsin, oli Maria põlvili põrandal. Tundsin, kuidas pais valla pääses. Maria oli sündinud uuesti — uuele elule Jeesuses Kristuses.

Kuu aega hiljem astus Maria jälle minu kabinetti. Uimastijanu oli teda sisemiselt lõhki karistamas ja ta tahtis keskusest lahkuda. Tema *boyfriend* Johnny oli juba uimastijanule järele andnud ja paari päeva eest südaööl keskusest minema hiilinud.

Tõusin püsti ja sulgesin ta järelt ukse. „Maria,” ütlesin ma, „mitte miski kogu mu elus pole nii tähtis kui sinu tulevik. Räägime sellest, mis su elus juhtunud on!”

Ta oli nõus. Ta pöördus oma jutus tagasi aega, mil ta oli 19-aastane ja äsja keskkooli lõpetanud. Lasksin tal rääkida.

„See oli Johnny, kes õpetas mind marihuaanat suitsetama. Mu sõbrannad olid mulle juba varem oma kogemustest marihuaanaga rääkinud. Nad ütlesid, et see ei tee midagi, niikaua kui sa millegi kangema peale üle ei lähe. Johnnyl oli alati *riifereid* tagavaraks ja ma arvasin, et see on väga lõbus.”

Maria peatus justnagu meenutades neid esimesi päevi, mil ta alustas oma laskumist põrgusse ja ma mõtlesin, kui sarnane on tema lugu kümnete teiste narkomaanide omaga, kes kogu aeg meie keskusse tulevad. Üheksakümmend protsenti neist tegid algust marihuaana suitsetamisega ja läksid siis kangemale üle. Ma teadsin, mis tulemas on, kuid tundsin, et tal on vaja seda välja ütelda. „Räägi mulle, Maria, mis mõju sellel oli?” Ta lasi end toolil lõdvaks, silmad poolsuletud, ja jutustas mulle oma elust.

„Tundsin, nagu lendaksid mu mured lihtsalt minema,” vastas ta. „Ükskord tundsin, et ma hõljun miilide kõrgusel maa kohal. Siis hakkasin tükkideks lagunema. Mu sõrmed tulid käte küljest lahti ja hõljusid maailmaruumi. Mu käelabad vabanesid randmetelt. Mu käed ja jalad vabanesid keha küljest. Ma lagunesin miljoniks tükiks ja hõljusin soojas tuules minema.”

Ta peatus jälle, püüdes meenutada: „Aga „rohust” ei piisanud. See ei teinud midagi muud, kui õhutas minus janu millegi kangema järele. Ma olin vaimselt seotud.

Johnny andis mulle mu esimese süstlatäie. Ta oli sellest juba mitu nädalat rääkinud. Ühel õhtul olin terve päeva nutnud. Miski polnud õnnestunud. Johnny tuli minu juurde, tal olid kaasas süstal ja lusikas. Ma teadsin, mis ta teha kavatseb, kuid ta näis olevat nii kindel, et see mind aitab, ja ma ei vaielnud vastu. Ma ei teadnud siis midagi sõltuvusest. Aga ta julgustas mind, et kõik läheb hästi.

Ta sidus püksirihma tugevasti küünarnuki kohalt ümber mu käe ja pingutas seda, kuni veen naha all üles paisus nagu suur muldvall. Ta tühjendas väikese ümbriku valge suhkrutaolise sisu lusikale. Pipetiga vett lisades hoidis ta tikku lusika all, kuni vedelik keema läks. Ta kasutas veel pipetti ja imes lahustunud heroini tagasi selle sisse. Siis lõi ta asjatundliku liigutusega süstla veeni. Seejärel pigistas ta ettevaatlikult pipeti tühjaks, nii et kangetoimeline vedelik süstla avatud otsast sisse läks. Ta pani pipeti kõrvale ja liigutas süstlakolbi üles-alla, kuni vedelik veeni kadus. Ma ei tundnud midagi, kui ta süstla välja tõmbas. Ma ei teadnud, et minust oli äsja saanud „veenipump“.

„Johnny, mul hakkab paha!” ütlesin.

„Ei, sul pole midagi viga,” ütles ta, „võta asja vabalt ja üsna varsti hakkad sa hõljuma. Johnny lubab seda. Kas ma pole alati oma lubadusi pidanud?”

Aga ma ei kuulnud teda enam. Mul hakkasid krambid ja enne kui ma liigutadagi jõudsin, oksendasin põrandale. Kukkusin selili voodisse, hakkasin vappuma ja higistama. Johnny istus mu kõrval ja hoidis mul käest kinni. Mõne aja pärast ma rahunesin ja soe, niiske tunne käis mu kehast üle. Tundus, et kerkin lae suunas ülespoole ja nägin enda kohal Johnny naeratavat nägu. Ta kummardus minu kohale ja sosistas: „Kuidas on, musike?”

„Kuum,” sosistasin. „See on ju mõnus!” Olin alustanud oma ekskursiooni põrgusse.

Järgmise annuse saamiseni kulus umbes nädal. Seekord olin valmis enne, kui Johnny seda üldse pakkus. Järgmine kord tuli kolme päeva pärast. Pärast seda ei pidanud Johnny mulle uut annust enam pakkuma, vaid ma palusin seda talt ise. Sellal ma veel ei teadnud, et olin nüüd sõltuvuses, kinni nagu kala õngekonksu otsas.

Järgmisel nädalal, kui Johnny koju tuli, hakkasin vappuma. Palusin talt süsti.

„Kuula nüüd tähelepanelikult, musike! Ma armastan sind ja nii edasi, aga see kraam maksab ka midagi.”

„Ma tean seda, Johnny, aga ma vajan süsti!”

Johnny naeratas: „Ma ei saa seda teha, musike. Tont võtku, sa hakkad mulle juba rahakoti peale käima!”

„Palun, Johnny!” anusin teda. „Ära narri mind! Kas sa ei näe, et ma vajan süsti!”

Johnny hakkas ukse poole minema. „Mitte täna. Higista see lihtsalt välja! Mul pole aega ega raha.”

„Johnny!” karjusin ma. „Ära jäta mind maha! Jumala nimel, ära jäta mind maha!” Aga ta oli läinud ja ma kuulsin vaid võtme keeramist lukuaugus.

Püüdsin end kätte võtta, kuid ei suutnud midagi teha. Läksin akna juurde ja nägin Johnnyt tänavavahe lõpus paari tüdrukuga rääkimas. Ma teadsin, kes nad on. Nad töötasid Johnny heaks. Ta rääkis neist kui oma „talli” koosseisust. Nad olid prostituudid, kes ostsid Johnny kraami raha eest, mida nad oma ametiga teenisid. Johnny varustas neid pidevalt ja nad müüsid kraami vaheltkasuga oma klientidele.

Seisin akna ääres ja vaatasin, kuidas ta käe taskusse pistis ja ühele tüdrukule väikse valge ümbriku pihku libistas. Teadsin, et see oli kaup. Vaatasin, kuidas Johnny kallihinnalise heroini ära andis, ja suutsin seda vaatepilti vaevalt taluda. Miks ta selle talle andma peab ja mitte mulle? Jumal, ma ju vajasin seda nii väga!

Äkki tabasin end karjumast: „Johnny! Johnny!” Ma karjusin täiest kõrist aknast välja. Ta vaatas üles ja hakkas siis korteri poole tulema. Kui ta tuppä astus, olin põiki üle voodi pikali, nuuksusin ja värisesin.

Olin kaotanud igasuguse kontrolli enda üle.

Johnny pani ukse kinni. Tõusin voodis istuli ja püüdsin rääkida, aga enne kui ma midagi öelda jõudsin, tuli ta minu juurde ja ma tundsin, kuidas ta käeselg mulle vastu suud lajatas.

„Mida kuradit sa oma aruga teed?” karjus ta. „Kas tahad, et mind kinni pandaks või?”

„Johnny, palun! Aita mind! Ma vajan süsti! Ma nägin, et sa andsid neile tüdrukutele kraami. Miks sa mulle ei anna? Palun!” Olin jõudnud täieliku meeleheiteni. Nuuksusin ja värisesin. Tundsin vere maitset, kui see mu suunurgast alla nirises, kuid mul oli ükskõik. Ainus, mida ma soovisin, oli süstal.

Johnny irtitas: „Kuula nüüd, musike, sa oled ju teistsugune kui need litsid seal tänaval. Sul on taset. Aga seda kraami ei anta tasuta. See maksab raha — roppu raha. Need tüdrukud seal all teevad oma portsu eest tööd. Mis sina enda oma eest teed? Ah?”

„Ma teen tööd, Johnny. Ma teen ükskõik mida. Ükskõik mida. Anna mulle ainult see süstal!”

„Ma ei tea,” ütles Johnny. „Sa oled liiga hea, et tänaval töötada.” „Johnny, ma teen ükskõik mida. Käsi ainult.” Tundsin, kuidas põrand ülespoole liikus, kui ma ta jalgade peale vajusin ja käed ümber ta põlvede ja sääрте panin, et mitte näoli kukkuda.

„Sa tahad öelda, et oled valmis mulle tänaval plekki teenima?” Ta peatus ja jätkas siis vaimustusega. „Sa saad sellega hakkama, musike! Ma tean, et sa saad, kui sa ainult tahad. Sa võid ju neid teisi tipse üks kümne vastu üle trumbata. Sinu peale tulevad kutid karjakaupa ja me võime kahekesi päris kõva noosi teha. Mis sa sellest arvad? Mina ajaks raha kokku ja saaks osta sulle nii palju H²⁶ -d kui süda kutsub sa ei peaks enam kunagi midagi sellist üle elama. Mis sa sellest arvad? Kas sa seda tahadki?”

„Jah, Johnny, jah, jah, jah! Anna mulle ainult üks süst!”

Johnny astus pliidi juurde ja süütas gaasi põlema. Ta võttis välja oma lusika, puistas natuke valget pulbrit selle põhjale ja hoidis seda siis leegi kohal. Ta tõmbas vedeliku süstlasse ja tuli sinna, kus ma põrandal kägaras olin.

„Kuule, musike, see on paradiisi algus meie mõlema jaoks! Kui sina mu kõrval oled, siis pole meile miski võimatu!” Tundsin, kuidas süstlanõel veeni tungis. Vappumine jäi peaaegu kohe järele — mõne sekundiga. Johnny aitas mu üles ja siis voodisse, kus ma sügavasse unne vajusin. Kuid Johnny eksis. See ei olnud paradiisi algus. See oli pika kohutava košmaari algus, mis kestis kaheksa õudset aastat. See polnud paradiis — vaid põrgu.

Põrgu on põhjatu auk, kuhu sa kukud ja kukud, ilma et põhjani jõuaksid. Narkootikumidest sõltuvusse langemisel pole kuskil peatuda ega kuskilt kinni haarata. Pole mingit võimalust allalangemist peatada. Olin allakäiguteel.

Johnny ei saanud mind kasutada, kuni ma veel sõltuvuses polnud. Aga kui ma narkootikumide orjaks muutusin, sai minust ka Johnny ori. Mul tuli teha, mis ta tahtis... ja ta tahtis, et ma tema heaks prostituudina töötaksin ja raha sisse toaksin. Ta varustas mind annustega, aga ma mõistsin siiski, et elu polnudki selline paradiis, nagu tema lubanud oli.

Esiteks sain varsti teada, et Johnnyl oli veel teinegi naine. Ma teadsin, et Johnny ei taha minuga abielluda, aga ei arvanud iialgi, et ta veel üht naist peab. Teadmine sellest tuli aga üsna valusalt.

Eelmine õhtu oli olnud küllaltki igav, tõusin üles pärast lõunat ja läksin välja, et pisut mööda poode käia. Mulle meeldis käia mööda tänavaid — unustada, kes ma olen —, teeselda, et olen täpselt samasugune nagu kõik teisedki inimesed. Seisin parajasti Hicksi ja Atlanticu nurga peal ja ootasin rohelist tuld, kui keegi mulle käe õlale pani ja mu kohapeal lausa ümber pööras.

„Sina oled Maria, jah?” See oli tõmmu naisterahvas, pikkade mustade juustega, mis ta õlgadelt alla lehvisid. Ta silmad pildusid tuld. Enne kui ma vastata jõudsin, ütles ta: „Jah, see oled sina. Ma olen sind ennegi näinud. Sina see oled, kes minu mehele ligi ajab! Ma sulle näitan, sa odav libu!”

Püüdsin ta eest taganeda, aga ta lõi mind vastu nägu. Roheline foorituli põles ja inimesed trügisid kõikjal meie ümber, aga ma ei saanud end kellelgi niimoodi peksta lasta — igal juhul mitte nii. Haarasin naise juustest ja lükkasin teda samal ajal tagasi.

Ta karjus nagu metslane. „Sa räpane lits! Minu mehega magama! Ma löön su maha!” Ta oli täitsa hull. Ta äigas mulle oma kotiga ja ma kummardusin alla. Lükkasin teda kehaga ja ta kukkus tagurpidi vastu metroosissekäigu ümber olevat piiret. Kuulsin, kuidas ta õhku ahmis, kui ta selgroog vastu kõva metalltoru pörkas.

Võtsin ta pea käte vahele ja lükkasin teda tagurpidi üle toru mustade trepiastmete poole, mis metroosse viisid. Püüdsin talle küüned silma suruda, et valu tekitada. Äkki lõi ta mulle hambad kätte. Röökisin valust ja kätt ta suust välja kiskudes tundsin liha rebenemas.

²⁶ H – heroiin.

Taganesin veidi, keegi haaras mul selja tagant kinni ja rahvamass liikus meie vahele. Mees, kes must kinni oli haaranud, keerutas mind ringi ja lükkas siis tänavale, kus ma komistasin ja maha kukkusin. Rahvamass tungles ikka veel teise naise ümber. Ma söötsin üle tänava ja kõnniteed mööda edasi.

Ma jooksin tagasi vaatamata oma korterini, leotasin haavatud kätt vees ja lasin selle siis teisel pool koridori elaval tüdrukul kinni siduda. Sel õhtul olin jälle tänaval tagasi... Ma ei näinud seda naist enam kunagi.

Johnny suhtes ma enam mingeid kohustusi ei tundnud. Neid kutte, kelle käest ma oma süsti saada võisin, oli kümneid, ja nad kõik olid vaid rõõmsad, kui minuga koostööd teha said. Nii sai sellest üks pikk košmaar. Elasin ühe mehega teise järele. Kõik nad olid narkomaanid. Mina müüsin oma keha ja nemad käisid väljas varastamas.

Õppisin töötama koos paari teise tüdrukuga. Üürisime üheks ööks toa. Siis läksime välja tänavale ja ootasime. Mõned mehed olid alalised kliendid. Enamik oli siiski täiesti võõrad. Neegrid, *wopid*²⁷, asiaadid, puertoriikolased, valged... raha oli neil kõigil sama värvi.

Mõni öö ei saanud ma midagi. Teinekord oli 9 või 10 klienti ühe öhtu jooksul. Need olid head ööd. Kuid selleks ajaks kulus mul peaaegu 40 dollarit päevas, et maksta pulbri eest, ja see tähendab, et samamoodi jätkamiseks läks mul vaja igal õhtul vähemalt viis klienti.

See oli täielik põrgu. Kui mul päeval magada õnnestus, ärkasin karjades kohutavate unenägude peale. Ma olin vangis omaenese kehas ja ma ise olin endale vangivalvuriks. Polnud mingit pääsu hirmust, mustusest ja patuõudusest.

Kartsin joodikuid. Mõned olid perverdid ja sadistid. Mitmeid tüdrukuid oli piinamise abil loomuvastastele aktidele sunnitud. Üks tüdruk läks ühel õhtul mingi kutiga tupp, kes sai rahuldust tüdrukute peksmisest püksirihmaga. Ta oli pooleldi purjus ja selleks ajaks, kui nad tupp jõudsid, oli ta erutusest lausa peast segi. Ta lasi tüdrukul riidest lahti võtta, võttis siis ta rinnahoidja, sidus ta käed uksekäepideme külge kinni ja peksis teda püksirihmaga vastu kõhtu ja rindu, kuni tüdruk karjumisest minestas.

Mina eelistasin kasutada oma üüritud tuba. Vahel tahtis mõni mees, et ma tema korterisse või hotellituppa läheksin. Mõned neist olid linnas reisil või nõupidamisel viibivad ärimehed. Aga ma kartsin meeste tupp minna. Juhtus õudseid asju ja mõned tüdrukud ei tulnudki tagasi.

Mõned mehed kartsid minu tupp tulla. Nad kartsid, et neid võidakse paljaks teha. Nad tahtsid, et ma nendega koos autosse läheksin.

Pärast paari ebameeldivat kogemust tegin ka sellele lõpu.

Üks mees pani mu pärast linna teises servas maha ja kulus terve öö, enne kui ma metrooga koju tagasi jõudsin. Üks teine mees viis mu üksikule maanteelõigule. Ta oli purjus ja nõudis oma raha tagasi. Kui ma keeldusin, pani ta mulle püstoli vastu pead ja vajutas päästikule. Püstol ei läinud lahti ja ma jooksin minema, aga see oli ka viimane kord, kui ma kellegi autosse läksin.

Kutid tänaval polnud ainsad, kes mulle pahandusi tekitasid. Politseiga olid mul ka kogu aeg pahandused. Kaheksa aasta jooksul, kui ma narkomaan olin, viibisin 11 korda vanglas. Pikim vanglakaristus oli kuus kuud. Mind arreteeriti kõikvõimalike asjade pärast: poest varastamise, narkomaania, pisivarguste, hulkurluse ja, jah, ka prostitutsiooni pärast.

Ma vihkasin vanglaid. Esimest korda, kui vanglas olin, nutsin vahetpidamata. Töötasin endale, et ei tee enam kunagi midagi sellist, mille eest mind võiks kinni panna. Aga juba nelja kuu pärast olin seal tagasi. Sattusin sinna veel kümme korda tagasi.

Politsei käis mulle kogu aeg pinda. Üks võmm tuli iga paari päeva tagant, kui ma tänaval olin, ja püüdis mind endaga kaasa meelitada. Aga ma teadsin, et asjal pole raha taga, seepärast ei läinud ma kunagi.

Kuid heroiin tegi oma hävitustööd vahetpidamata. Mäletan oma esimest üleannust. Käisin ikka veel tööl ja kolisin ema juurde tagasi.

Olin Johnny maha jätnud. Ema töötas vabrikus ja mina ühes kontoris. Ütlesin emale, et vajan uusi riideid ja käisin peale, et ta pangast laenu võtaks.

²⁷ Wop (uop) – halvustav hüüdnimi itaalia päritolu inimese kohta.

Tulin ühel päeval varakult pärast lõunat töölt koju ja sain kummutist raha kätte. Läksin Harlemisse, kus diiler elas, ostsin pulbrit ja toppisin selle rinnahoidjasse. Siis läksin paari tänavavahe kaugusel ühte keldrisse, kus mõned mu tuttavad narkarid elasid. Olin meeleheitel, värisesin. Tõmbasin süstla pudelikorgi seest lahust täis ja süstisin endale veeni. Siis juba hakkasin taipama, et miski on viltu. Mul hakkas pea ringi käima ja ma minestasin. Mäletan, et keegi jamas mu ümber ja püüdis mind püsti saada. Arvan, et nad ehmatasid ära, kui ma ei reageerinud. Keegi kiskus mu rinnahoidja lahti, võttis sealt H, lohistas mu siis keldrist välja ja jättis kägaras kõnniteele.

Üles ärgates olin Bellevues. Politsei oli mu tänavalt leidnud ja haiglasse toimetanud. Keegi oli mu paljaks teinud. Kõik mu raha oli läinud. Minu voodi ümber seisis kolm võmmi ja esitasid mulle läbisegi küsimusi. Ütlesin neile, et olin joonud ja keegi oli midagi mu klaasi puistanud. Aga nad teadsid niigi. Ja nad lasid arstil mu haigekaardile märkida OD — üleannus. See oli esimene kolmest.

Viimane oleks mu peaaegu tapnud.

Olin oma toas joonud. Odav vein koos heroini üleannusega keeras mul pildi eest ära.

Jäin voodis magama ja põlev suitsuots pudenes mulle juustesse. Mäletan seda kummalist tunnet praegugi. Nägin unes, et Jumala käsi sirutas taevast alla ja raputas mind... ja aina raputas mind. Mäletan, et ütlesin: „Pagana pihta, Jumal, jäta mind rahule! Lõpeta see raputamine!” Aga rappumine ei lakanud. Ja ma ärkasin üles.

Ma teadsin, et miski on valesti, aga ei tundnud midagi. Tundsin mingit vastikut haisu — liha kärssamise haisu. Püüdsin püsti tõusta, kuid kukkusin põrandale. Peegli ette roomates upitasin end püsti ja vaatasin. See polnud minu nägu. Ma olin kiilakas. Kõik mu juuksed olid ära põlenud. Mu nägu oli üksainus põletusvillide ja kõrbenud liha tomp. Suits, nagu röstsaiasuits, tõusis rõngastena kummastki kõrvast. Mõlemad käed olid põlenud ja villilised, sest ma olin püüdnud alateadlikult tuld kustutada.

Hakkasin karjuma. Keegi mees teisel pool koridori kuulis mu hüsteerilisi karjeid ja teades, et olen narkar, tuli ja prõmmis vastu ust.

Komberdasin ukse juurde ja haarasin käepidemest, püüdes seda avada, kuid liha mu peopesadelt jäi ukse nuppu keerates metalli külge kinni. Liha koorus mu kätelt maha ja ma ei saanud nuppu pöörata.

Mingil kombel sai mees ukse teiselt poolt lahti. Ta tahtis mind haiglasse viia, kuid ma keeldusin. Langesin tagasi voodile ja palusin, et ta mind mu sõbra Inezi korterisse viiks. Ta tegigi seda ja ma veetsin öö Inezi juures.

Aga mul olid teise ja kolmanda astme põletushaavad ja valu muutus väljakannatamatuks. Ma kartsin haiglasse minna. Olin seal varemgi viibinud. Teades, et olen narkootikumisõltuvuses, mõistsin, et haiglasse minemise korral tuleb mul ilma heroiniisüstideta läbi ajada ja üleöö loobuda. Ma ei uskunud, et suudan seda välja kannatada. Ma sureksin seal. Ja surma ma kartsin.

Aga järgmisel päeval sundis Inez mind haiglasse minema. Tal ei tulnudki eriti palju sundida. Ma teadsin, et suren, kui ma seda ei tee. Olin seal poolteist kuud, kuni põletushaavad paranesid.

Pärast haiglast väljapääsemist läksin uuesti tänavale. Sain oma esimese süsti 45 minutit pärast haiglauksest väljaastumist ja samal õhtul olin uuesti kliente otsimas. Ainult et nüüd oli see armide ja põletushaavade tõttu palju raskem. Keegi ei tahtnud mind. Mu riided olid kaetud sigaretijälgedega ja kohviplekkidega. Mu ihu oli räpane ja haisev. Vahel käisin öökides mööda tänavat. Ja uimastisõltuvus ajas mind hulluks.

Üks hispaania poiss, kelle nimi oli Rene, rääkis minuga vahetevahel tänaval. Ta oli varem diiler olnud, kuid oli sattunud Teismeliste Abikeskuse ja oma harjumusest vabanenud. Temast oli saanud kristlane ja ta käis viimased kaks-kolm kuud minu järel ja kutsus mind siia, et minagi uimastitest lahti saaksin.

Ühel külmal märtsiööl janunesin kohutavalt süsti järele. Komberdasin tänavavahe lõppu ja Clinton 416-nda nurgal varisesin trepikojas valvelaua juures kokku.

Sel õhtul oli valvelauas Mario. Ta kutsus Gloria. Gloria aitas mu õrnalt püsti ja temale toetudes läksin valvelaua vastas olevast kõrvaluksest palvetuppa.

„Põlvita, Maria!” ütles ta. „Põlvita ja hakka palvetama!” Olin täiesti kange nagu surnu ja arvasingi, et hakkas surema. Aga kui see ellujäämiseks vajalik oli, siis olin nõus seda tegema. Põlvitasin ühe pingi kõrvale põrandale, kuid enne kui ma pea langetada jõudsin, hakkasin oksele. Oksendasin oma pluusi rinnaesise ja põranda kõik täis. Hakkasin nutma ja värisema ja vajusin põrandale hunnikusse, mõlemad käed okse sees.

Vaatasin üles. Ka teised tüdrukud ruumis olid minu ümber kogunenud. Tundsin nende seast ära mõned, keda olin varem vanglas näinud, aga nad olid muutunud. Nad kõik nägid välja nagu inglid, kes läbi õhu hõljudes üle toolide ja laudade aeglaselt minu suunas tulid. Nad naeratasid. Nende nägudel oli mingi helendus. Nende silmad särasid, mitte „rohust” ega H-st, vaid sisemisest valgusest, mis minu peale alla paistis.

Olin täiesti uimane ja tundus, nagu pöörleks mu pea üha ringi.

Gloria oli seal minu kõrval ja ma märkasin, et ta põlvitas okse sees. Pöörasin pead, et nutta, aga ei saanud muud kui krampides tõmmelda.

Tüdrukud kogunesid ümber minu ja ma kuulsin nende palvetamist. Gloria seisis püsti ja ma tundsin tema käsi oma pea peal. Mingi jõud, nagu elektrivool, mingi vaimne jõud ujutas mu keha üle ja tõstis mu peaaegu põrandalt õhku — see voolas läbi Gloria habraste käte minu läbipõlenud kehasse.

Kuulsin muusikat. Paar tüdrukut laulsid. Ma judisesin ja oksendasin jälle.

Palun, kas ma ei tohiks voodisse minna?” kogelesin.

Tundsin kaenla all tugevaid käsi — üks tüdrukutest tõstis mu püsti ja kandis trepist üles. Kuulsin vee solinat ja tundsin, kuidas nad mul riideid seljast tõmbasid. Mul oli liiga paha, et sellele vähimatki tähelepanu pöörata. Arvasin, et nad tahavad mu ära uputada. Mõtlesin, et võibolla on nad kõik üks kamp homosid, kes tahavad mind tappa. Mul oli ükskõik.

Nad panid mu õrnalt duši alla ja pesid puhtaks. See oli kuude jooksul esimene kord, kui ma üleni puhas olin, ja sellest oli abi. Nad aitasid mind kuivatada, panid mulle puhta kombinee selga ja viisid mu ühe nari juurde suurde tuppa, kus oli veel palju teisi samasuguseid narisid.

„Kas ma tohin suitsetada?” küsisin ühelt tüdrukult. Gloria ütles: „Maria, kahjuks me ei suitseta siin! Aga siin on kommi. Proovi seda! Ma arvan, et see aitab.”

Ma varisesin voodile ja hakkasin vappuma. Nad masseerisid kordamööda mu selga. Iga kord, kui ma suitsu küsisin, pistis Gloria mulle uue kommi suhu.

Nad istusid minu juures kaks päeva ja kaks ööd. Öösel ärkasin värisedes üles ja nägin oma voodi kõrval Gloriat, kes luges Piiblit või palvetas valjusti. Ma ei olnud kunagi ükski.

Kolmandal õhtul ütles Gloria: „Maria, ma tahan, et sa tuleksid alumisele korrusele, meil on palvetoas jumalateenistus.” Ma olin nõrk. Nii nõrk. Aga ma tulin alla palvetuppa ja istusin ruumi tagumisse nurka.

See oli sama õhtu, kui sina jutlustasid. Ja see oli sama õhtu, kui ma siia kabinetti tulin, põlvitasin ja nuttes oma südame Issanda ette tühjendasin.”

Maria lõpetas oma jutu. Ta pea oli langetatud, ta pilk puhkas minu kirjutuslaual lebaval Piiblit.

„Maria,” sosistasin ma tasa, „kas Issand ei kuulnud seda appikarjet?”

Ta tõstis pea: „Oo, jaa, Nicky. Ma pole selles kunagi kahelnud. Aga kui narkootikumijanu mind nii tugevasti enda poole kisub, siis on mul tahtmine alla anda.” Ta põsele ilmus pisar. „Lihtsalt palveta minu eest edasi. Jumala abiga saan ma nüüd hakkama.”

Kristusega Harlemis

David sõitis suurema osa ajast mööda maad ringi, värvas töötajaid ja korjas keskuse jaoks raha. Aja möödudes jäi tal üha vähemaks otseseid kokkupuuteid narkomaanide enestega ja ta leidis end üha rohkem administraatori rollist. Ma tundsin, et ta seda osa endale eriti ei soovinud, aga olukorra sunnil langes see tema õlule.

Suurem osa meie välitööst toimus tänavakoosolekutel ja isiklikes tänavakohtumistes. Pea igal pärestlõunal seadsime mõnes linna getorajoonis oma lava ja valjuhääldid üles.

Ühel õhtul viisime Marioga väikse noortegrupi bussiga Harlemi hispaaniakeelsesesse rajooni. Jagasime traktaate, püüdsime tänavakoosolekuks rahvast kokku saada, kuid edu oli napp.

Mario ütles mulle: „Ma toon rahva kohale.”

„Täna õhtul küll mitte,” ütlesin ma. „Kellelgi pole huvi. Me võiksime sama hästi asjad kokku panna ja koju minna.”

„Ei,” ütles Mario. „Meile tuleb suur rahvahulk. Hakka sina koos teistega valjuhääldajaid üles panema. Vähem kui tunni aja pärast toimub meil kõige suurem tänavakoosolek, mis meil kunagi olnud on.” „Kuule, mismoodi sa ilma ühegi inimeseta koosolekut pidama kavatsed hakata? Nad pole täna asjast lihtsalt huvitatud.”

„Ära muretse. Jäta see minu hooleks,” ütles Mario. Ujedalt naeratades ruttas ta minema ja kadus tänavanurga taha.

Hakkasime seadmeid üles panema. See oli puhtalt ususamm. Mul oli tunne nagu Noal kuiva mäe otsas laeva ehitades. Aga me lasime kätel käia, usaldades, et Jumal ei jäta vihmavalinguidki andmata.

Ja tõepoolest, viisteist minutit hiljem olime valmis ja ma olin jälle tänavanurgal traktaate jagamas, kui nägin tohutu suurt poistekampa enda poole jooksmas. Nad vehkisid keppide ja pesapallikurikatega ja kisasid täiest kõrist. Ma pöördusin ja hakkasin lava suunas tagasi minema, kui nägin teisest suunast veel üht karjuvat ja keppidega vehkivat lastejõuku tulemas. „Pean siit minema pääsema,” mõtlesin.

„Need jõnglased kavatsevad siin mürglit korraldada.” Aga oli juba hilja. Olin kisavate ja küünarnukkidega trügivate jõukude poolt sisse piiratud. Ootasin endiselt, et nad madistama hakkavad.

Äkki nägin Mariot, kes majade vahel jooksis ja tuletõrjeredelite meest! Tulge relvastatuna! Ta on mõrtsukas ja ikka veel ohtlik!” Lastejõugud valgusid majadest välja, tuletõrjeredeleid pidi alla ja jooksid minu suunas. Nad parvlesid mu ümber ja karjusid: „Kus on Nicky? Ma tahan teda näha! Kus on Mau Maude pealik?”

Mario tuli joostes, suu heast meelest kõrvuni. „Ma ju ütlesin sulle, et toon rahva kokku!”

Vaatasime enda ümber. Ta oli tõepoolest rahvast kokku toonud.

Meie ümber keset tänavat tungles vähemalt 300 noort.

Raputasin pead. „Loodan, et sa meid maha tappa ei lase! Need lapsed on ju kõigeiks valmis.”

Mario irvitas endiselt ja lõõtsutas jooksmisest. „Las käia, jutlustaja! Sinu kogudus ootab!”

Higi näolt voolamas, ronis ta üles mikrofoni juurde ja tõstis vaikust paludes käed. Noored kuulasid ja ta rääkis, tehes seda üsna tsirkusekonferansjee moodi, kes publikut etteasteks häälestab.

„Daamid ja härrad! Täna on suur päev. Teile hakkab kõnelema julma ja kuulsa Mau Maude jõugu pealik... New Yorgi kõige ohtlikum mees. Teda kardavad nii vanad kui noored. Ainult et ta ei ole enam pealik. Ta on endine pealik. Ja täna ta räägib teile, miks ta enam jõugu juures ei ole ja miks ta koos Jeesusega jookseb. Nüüd annan sõna ainukesele ja ainulaadsele NICKY CRUZILE, Mau Maude jõugu endisele pealikule.”

Viimased sõnad ütles ta karjudes ja ma hüppasin mikri taha lavale. Noortejõuk hakkas kisama ja plaksutama. Seisin naeratades ja kätt lehvitades laval ja nemad muudkui aplodeerisid. Paljud neist tundsid mind nägupidi või olid minust ajalehes lugenud. Rahvahulga tagumisse otsa oli kogunenud ka umbes kakssada täiskasvanut. Jõugu kummalgi küljel peatus üks politseiauto.

Tõstsin käed ning karjumine, vilistamine ja plaksutamine jäid vaiksemaks. Mõne hetkega oli rahvas vait.

Jutlust alustades tundsin endal tugevat Püha Vaimu võidmist. Sõnad tulid vabalt ja pingutamata. „Ma olin varem Mau Maude pealik. Ma näen, et olete minust kuulnud.” Veel kord puhkes spontaanne aplaus.

Ma tõstsin käed ja nad jäid vaikseks.

„Täna õhtul ma tahan teile rääkida, miks ma olen endine Mau Maude pealik. Ma olen endine pealik sellepärast, et Jeesus on muutnud minu südant! Ühel päeval, täpselt samasugusel tänavakoosolekul, kuulsin ma, kuidas üks jutlustaja rääkis mulle kellestki, kes võib minu elu muuta. Ta ütles mulle, et Jeesus armastab mind. Ma ei teadnud isegi seda, kes see Jeesus selline on. Ja ma teadsin, et mitte keegi ei armasta mind. Aga David Wilkerson ütles, et Jeesus armastab mind. Ja nüüd on minu elu muutunud. Ma andsin ennast Jumalale ja tema andis mulle uue elu. Ma olin varem täpselt nagu teiegi. Ma jooksin tänavatel ringi. Magasin majakatustel. Mind visati kaklemise pärast koolist välja. Politsei otsis mind taga ja mind oli mitu korda arreteeritud ja vangi pandud. Ma kartsin. Aga siis muutis Jeesus mu elu. Ta andis mulle midagi, mille nimel elada. Ta andis mulle lootuse. Ta andis mulle elueesmärgi. Ma ei suitseta enam „rohtu”, ma ei võitle ega tapa. Ma ei lama enam öösiti oma voodis hirmununa ärkvel. Mul ei ole enam hirmuunenägusid. Inimesed, keda ma tänaval kohtan, hakkavad minuga ise rääkima. Politsei peab minust lugu. Ma olen abielus ja mul on väike laps. Aga mis kõige tähtsam, ma olen õnnelik ja ma ei jookse enam kuhugi.”

Rahvas kuulas hiirvaikselt ja tähelepanelikult. Lõpetasin oma sõnumi ja kutsusin neid altarele.

Kakskümmend kaks inimest võttis kutse vastu ja põlvitas kogu rahva ees, kuni ma palvetasin.

Lõpetasin palve ja vaatasin üles. Politseinikud olid oma autodest välja tulnud ja seisis, müts käes ja pea langetatud. Pöörasin näo taeva poole. Harlemis paistis päike.

Hispaania Harlemist sai meie meeliskoht tänavakoosolekute pidamiseks. Paistis, et suudame nüüd rohkem rahvast kokku tuua, ning vajadus evangeeliumi järele oli siin ilmselt suurem kui üheski teises paigas, kus me kuulutasime. Tuletasin meie meeskonnale alatasa meelde, et „kus patt on suurenenud, seal on ka arm saanud ülirohkeks”.

Glorial oli küllalt raske hispaania Harlemis kohaneda. Ta ei suutnud haisuga harjuda. Ta püüdis mitte jätta peenutseja muljet, kuid mõned turuplatsid olid rohkem, kui ta kannatada suutis. Mulgi oli raske harjuda kärbestega, kes parvedena liha-, puu- ja juurviljalettide kohal kihasid.

Ja lisaks sellele kõigele oli narkomaanide hais. Nad näisid eritavat mingit erilist lehka. Ja kui nad veel salkadesse kogunesid, eriti kuumal suveajal, siis oli hais lausa tülgastav.

Me õppisime palju nende esimeste kuude jooksul, mil me tänaval kuulutamas käisime. Õppisime, et kõige edukamad olid need, kes ise tänavalt ära olid tulnud ja võisid esitada vahetu tunnistuse Jeesuse Kristuse muutvast, ümberkujundavast väest. Mina ei olnud narkomaanidele kuulutamisel nii edukas kui mõned endised narkomaanid. Avastasime, et neist saavad meie parimad jutlustajad. Nende aus, siiralt konarlik tunnistus avaldas teistele narkomaanidele tohutut mõju. Hakkasime neid üha enam tänavatööle kaasa võtma. Kuid ka siin tekkisid oma probleemid.

Sageli püüdsid tänavanarkomaanid koosolekutel meie mehi ja naisi kiusatusse viia ja õrritada. Nad süütasid meelega nende nina all marihuaanasigareti ja puhusid siis neile suitsu näkku. Nägin isegi, kuidas üks mees süstla ja heroiinipakikese välja võttis ja seda ühe meie endise narkomaani näo ees lehvitas, öeldes: „Kuule, kullake, kas sa seda taga ei igatsegi? See on ju kuum asi! Sa peaksid seda proovima!” Kiusatus oli peaaegu vastupandamatu, kuid need elud olid nüüd Jumala tugeva kaitsevarju all.

Ma leidsin, et Maria oli eriti kartmatu seistes oma endiste kaaslaste — prostituutide ja narkomaanide ees ja Jumala armust tunnistades. Ta lihtne tunnistus liigutas rahvast sageli pisarateni, kui ta rääkis Jumalast, kes on lähedane isiklik sõber — kes oma Poja Jeesuse Kristuse kujul mööda selle linna tänavaid ringi käib, puudutab inimesi nende patust ja teeb nad terveks. Enamik neist ei olnud sellise Jumalaga mitte kunagi varem kokku puutunud. Kui nad Jumalast üldse kunagi midagi kuulnud olid, siis kujutasid nad teda kohut mõistva Jumalana, kes neab

pattu ja ajab nagu politseinik inimesi piitsa abil rivisse. Teisel juhul samastasid nad Jumalat nende ametlik-külma sõnamulinat ajavate kirikutega, kus nad käinud olid.

Ühel päeval andis oma tunnistuse üks endine jõuguliige, noor neegripoiss, kes oli pikka aega heroini tarvitanud. Ta rääkis oma lapsepõlvest. Tal oli tulnud kodust 13-aastasena lahkuda, sest nende korter oli suurele perele liiga kitsas. Ta jutustas erinevatest meestest, kes olid ta emaga elanud. Ta jutustas majakatustel ja metroos veedetud öödest. Ta tunnistas, kuidas tal oli tulnud endale toidupoolist manguda — kerjata ja varastada. Tal polnud üldse kodu ja ta kasutas käimlana majakatuseid või kõrvaltänavaid. Ta elas tänaval nagu metsloom.

Tema jutu ajal hakkas üks vana naine rahvahulga tagareas nutma. Nutt muutus lausa hüsteeriliseks ja ma läksin ringiga taha, et teda aidata. Kui ta nutt pisut vaibunud oli, rääkis ta mulle, et see poiss oleks võinud olla tema poeg. Viis tema poega olid kodunt lahkunud ja just niiviisi tänaval elanud. Ta süütunne oli suurem, kui ta kanda suutis. Me kogunesime ta ümber ja palvetasime tema pärast. Ta heitis pea selga ja vaatas taevasse, hüüdes Jumala poole, et see talle andeks annaks ja kaitseks ta poegi, kus nad ka ei viibiks. Sel õhtul leidis ta rahu Jumalaga, kuid kahju poegadele oli juba tehtud. Ja tuhandetel teistel juhtudel jätkus samasugune kahju tegemine. Meil oli tunne, nagu üritaksime teelusikaga pinnakihist vett eemaldades ookeani kuivendada. Siiski teadsime, et Jumal ei ootagi meilt kogu maailma võitmist, vaid et me lihtsalt tunnistaksime ja ustavad oleksime.

Ühel neljapäeva hilisõhtul korraldasime kooliaia nurgal hispaania Harlemis tänavakoosoleku. Oli lämmatav suveõhtu ja suur rahvahulk oli kogunenud meie valjuhäälditest kostvaid särtsakaid hispaaniakeelseid ülistuslaule ja kiirerütmilist gospelmuusikat kuulama.

Rahvas oli rahutu ja pinevil. Kui muusika tempo üha kiirenes, seisis lõpuks mõned meie tüdrukud ja poisid mikrofoni taha ja hakkasid laulma, käteplaksutamise ja kiiretele rütmidele takti lüües. Teisele poole vaadates märkasid mingit segadust. Rühm „väikesi inimesi” tantsis muusika saatel. Neid oli viis või kuus ja nad väanutasid puusi ja loopisid jalgu õhku. Osa kuulajaskonnast lasi oma tähelepanu kõrvale kallutada ning hakkas neid naerdes ja plaksutades tagant õhutama. Lahkusin oma kohalt ja läksin nende juurde.

„Tere, lapsed! Miks te siin tantsite? See on Jeesuse mäta.”

Üks neist ütles: „See mees seal vastas maksis meile, et me tantsiksime. Näe, ta andis meile kümnesendise.” Nad osutasid saledale ligikaudu 28-aastasele noormehele, kes rahvahulga äärel seisis. Läksin tema suunas, et temaga rääkida. Ta nägi mind tulemas ja hakkas ka ise muusika taktis tantsima.

Püüdsin temaga rääkida. Ta muudkui tantsis, loopis jalgu ja väristas puusi, korrutades: „See on vast tahe musa, tša-tša-tša!”

Ta keerutas end vurrina ringi ja kloppis käsi vastu reisi. Puusi raputades ja pead selga heites nagu metslane laulis ta: „Bii-bop, tša- tša-tša... dam-di-dam-dam... hoogsalt, hoogsalt!”

Lõpuks õnnestus mul temaga rääkida: „Kuule, mees, ma tahan sult midagi küsida!”

Ta tantsis muusika taktis edasi: „Jaah, vanamees, mis sa tahad?...”

mis sa tahad?... bii-bop, di-dam-dam... mis sa tahad?”

Ütlesin: „Kas sa andsid neile lastele raha, et nad tantsiksid ja meie koosolekut segaksid?” Mu kannatus hakkas lõppema.

End ringi keerutades ütles ta: „Õige küll, seekord sattusid küll õige vana peale. Täitsa nõus... da-da-di-daa!” Ta matsutas huuli ja loopis ringi pööreldes jalgu kõrgele näo ette.

Arvasin, et ta on hull. „Miks?” karjusin ma talle. „Mees, mis sul üldse viga on?”

„Sest te ei meeldi meile. Meile ei meeldi kristlased. Ei. Ei. Ei. Meile ei meeldi kristlased. Da-da-dam-di-dam.”

Läksin endast välja. „Hea küll, mees,” ütlesin käsi rusikasse surudes ja tema poole minema hakates. „Me viime selle teenistuse lõpule ja sa jääd kohe vait või ma virutan su vastu seda maja seal ja sa jääd igaveseks vait!”

Ta nägi, et mul on tõsi taga, aga ta ei suutnud oma tembutamist veel nii ruttu jätta. Ta lõi käe laia liigutusega suule ja vaatas siis teeseldud hirmuga üle käeselja. Aga ta jättis tantsimise järele ja jäi vait.

Läksin mikrofoni juurde tagasi ja kõnelesin sel õhtul oma üleelamistest sellest ajast, kui ma New Yorgis üles kasvasin. Tunnistasin mustusest, vaesusest, häbist ja patust, mis mu elus olid valitsenud. Siis rääkisin vanemate patust, kes lasevad oma lastel sellises patust üles kasvada. Palusin neid, et nad oma lastele head eeskujut näitaksid.

Inimesed hakkasid mu jutu ajal mütse peast võtma. See on üks parimaid lugupidamise ja austuse tundemärke. Märkasid paljude silmis pisaraid ja lehivate taskurätikute ilmumist. Ma teadsin, et Kristuse vägi liigub eriliselt, kuid ma ei osanud ette aimata mõju, mis avaldus järgnevatel hetkedel.

Kõneldes märkasid, kuidas üks vanamees, ilmne viinanina, nuttis keset kogu seda rahvahulka. Üks noor tüdruk eespool peitis pea käte vahele ja põlvitas tänavale, põlved vastu kõva, räpast sillutist. Üks meie naistöötajast eemaldus ülejäänutest ja põlvitas tüdruku kõrvale ja palvetas koos temaga. Jätkasin jutlust.

Oli ilmselge, et Jumala vägi tegutses sellel koosolekul. Kui ma jutluse lõpetasin ja altarikutse esitasin, märkasid rahvahulga äärel üht narkomaani raskes vaimuheitluses. Ta sirutas oma käe särgitaskusse, tõmbas välja mitu „kotikest” ja viskas need enda jalge ette tänavale. Ta hakkas karjuma ja jalgadega väikestel valgetel ümbrikutel trampima. „Ma nean sind, roojane pulber! Sa oled mu elu hävitanud! Sa oled mu naise minema ajanud. Sa oled tapnud mu lapsed. Sa oled mu hinge põrgusse saatnud. Ole sa neetud! Ole sa neetud!”

Ta varises põlvili kõnniteele maha, nuttes, nägu käte vahel, ja edasi-tagasi õõtsudes. Üks meie personali meestest tõttas tema juurde. Veel kaks meie narkomaani kogunesid tema ümber, üks asetaskäe ta pea peale ja teine põlvitas — kõik nad palvetasid valju häälega, samal ajal kui mees nuttes andestust palus.

Kaheksa või üheksa narkomaani tulid rahva ette ja põlvitasid mikrofoni ligidale tänavale. Liikusin ühe juurest teise juurde, asetades neile käsi pea peale ja palvetades nende eest, täielikult unustades tänavalt kostva valju liikluse ja pealtvaatajate uudishimulikke pilgud.

Pärast teenistust andsime nõu neile, kes ette olid tulnud, ja rääkisime neile keskusest. Kutsusime neid enda juurde elama, kuni nad harjumusest lahti saavad. Alati oli neid, kes meiega kohe kaasa tulid. Teised kõhklesid ja keeldusid. Mõned tulid nädala pärast või hiljem ja palusid siis, et neid vastu võetaks.

Kui rahvahulk lahkunud oli, korjasime oma seadmed kokku ja hakkasime neid bussi laadima. Üks jõmpsikatest, kes tänaval tantsinud oli, sikutas mind mantlivarrukast. Küsisin, mis ta tahab. Ta ütles, et „tantsiv mees” tahab mind näha. Küsisin talt, kus see mees on, ja ta osutas üle tänava pimedale põiktänavale poole.

Oli juba öö ja mul polnud mingit tahtmist minna pimedale põiktänavale, kus varitseb hull mees. Käskisin jõnglasel mehele öelda, et ma räägin temaga meeleldi — väljas tänavavalguse käes.

Poiss läks ja tuli paari minuti pärast tagasi. Me olime oma seadmed juba peaaegu täielikult lahti võtnud. Ta raputas pead ja ütles, et mehel on vaja mind näha, aga ta häbeneb valguse kätte tulla.

Oleksin juba peaaegu öelnud: „Ei lähe läbi!” Kuid äkki meenus mulle David Wilkerson, kui ta minu juurde alla keldriruumi tuli, kuhu ma pärast esimest tänavakoosolekut peitu olin läinud. Mulle meenus, kuidas ta kartmatult sisse astus ja ütles: „Nicky, Jeesus armastab sind!” Tema julgus ja kaastunne tegid seda, et tunnistasin Kristuse oma Päästjaks.

Niisiis vaatasin mustendavasse taevasse ja ütlesin Issandale, et kui tema tahab mind selle pöörase „tantsiva mehe” juurde saata, siis olen valmis minema. Aga ma lähen tema Vaimus ja mitte oma väest ega võimust ning ootan, et tema lähöks minu eel — eriti sinna pimedale tänavale.

Suundusin üle tänava ja peatusin põiktänavale alguses. See meenutas hauasuu. Sosistasin palve: „Issand, ma loodan kindlasti, et sa oled siia juba minu ees läinud,” ja astusingi sisse. Läksin käsikaudu mööda müüri pimedusse.

Siis kuulsin summutatud mehehäält nutmas. Liikusin edasi ja nägin keset haisvaid prügikaste seal kükitavat meest. Ta pea oli jalgade vahel ja ta keha rappus kramplikes nuuksetes. Liikusin edasi ja põlvitasin ta kõrvale maha. Prügikastide ilge hais mattis hinge. Kuid siin nägin inimest hädas ja soov aidata oli põiktänavale lehast tugevam.

„Aidake mind! Palun, aidake mind!” nuuksus ta. „Ma lugesin teist ajalehes. Kuulsin, et te pöördusite usule ja käisite piiblikoolis. Palun, aidake mind!”

Ma ei suutnud uskuda, et see oli sama mees, kes vaid minuteid varem tänaval tantsinud ja laulnud oli, püüdes meie koosolekut nurja ajada.

„Kas Jumal annab mulle andeks? Öelge, kas ma olen liiga kaugele libisenud? Kas ta annab mulle andeks? Palun, aidake mind!”

Ütlesin, et Jumal annab andeks. Ma teadsin — mulle ta oli ju andeks andnud. Küsisin mehelt ta enese kohta. Ta rääkis südameilt kogu oma eluloo. Ma põlvitasin tänavaporis tema kõrval ja kuulasin.

Kord oli ta tundnud, et Jumal kutsub teda oma riigi tööle. Ta oli töökohast loobunud ja astunud piiblikooli, et end teenimiseks ette valmistada. Tagasi New Yorki pöördudes kohtas ta aga üht naist, kes ta ära võrgutas ja ta oma naise juurest minema meelitas. Tema naine ja kaks last palusid, et ta neid maha ei jäta. Nad tuletasid talle meelde ta abielutöötust ja töötusi Jumalale. Kuid ta oli kui kurjast vaimust vallatud ja jättis oma naise maha ning kolis teise naise juurde. Siis jättis too teine ta paar kuud hiljem maha, öeldes, et on temast tüdinud ja et tal pole temaga enam huvitav. See lõi ta täielikult liimist lahti ning nüüd suitsetas ta marihuaanat ja neelas tablette. Küsisin talt, milliseid tablette. Ta ütles, et tarvitab bombitaasid, nemiisid, turinaali ja sekonaali. Ta tundis, et on mõistust kaotamas.

„Ma püüdsin teid minema ajada,” halas ta. „Seepärast käitusingi seal tänaval ja kooliaias nii. Ma kartsin. Ma kartsin Jumalat, kartsin tema ette sattuda. Ma tahan tulla tagasi Jumala juurde. Ma tahan minna tagasi oma naise ja laste juurde, aga ma ei tea, kuidas. Kas te palvetaksite minu eest?” Ta tõstis pea ja ma nägin ta silmi, mis olid täis haledust, süütunnet ja anumist.

Aitasin ta püsti ja me astusime põiktänavast välja ning läksime üle tänava bussi juurde. Kuus keskuse töötajat sisenesid bussi. Mees istus ühele keskmistest istmetest ja kummardas pea üle eesistme seljatoe. Hakkasime temaga koos palvetama — me kõik palusime kuuldavalt. Ka tema palvetas. Äkki märkas, et ta tsiteerib Pühakirja. Ta mälust ja piiblikoolis veedetud aastatest kerkisid esile 51. Psalmi sõnad, mida kuningas Taavet palvetas, kui ta Batsebaga abielu oli rikkunud ja ta mehe sõjaväljale surema oli saatnud. Mitte iialgi pole ma tundnud Jumala väge nii lähedal kui tookord, kui see endine jumalateenija, kellest oli saanud Saatana teener, Kristuse Vaimu vastu võttis ja nuttes Pühakirja sõnadega selle kahetsus- ja andestuspalve lausus.

Jumal, ole mulle armuline oma heldust mööda, kustuta mu üleastumised oma rohkete halastust mööda!

Pese mind hästi mu süüteost ja puhasta mind mu patust!

Sest ma tunnen oma üleastumisi ja mu patt on alati sinu ees!

Sinu vastu ükspäinis olen ma pattu teinud, ja olen teinud seda, mis on paha sinu silmis, et sa oleksid õiglane oma sõnades ja selge oma kohtumõistmises!

Vaata, süüteo olen ma süündinud ja patust on mu ema mind saanud! Vaata, sul on hea meel tõest, mis asub südame põhjas, ja salajas annad sa mulle tarkust teada!

Puhasta mind patust iisopiga, et ma saaksin puhtaks; uha mind, siis ma lähen valgemaks kui lumi!

Anna mulle kuulda rõõmustust ja rõõmu, et ilutseksid mu luud-kondid, mille sina oled puruks löönud!

Peida oma pale mu pattude eest ning kustuta kõik mu pahateod!

Loo mulle, Jumal, puhas süda, ja uuenda mu sees kindel vaim!

Ära heida mind ära oma palge eest ja ära võta minult ära oma Püha Vaimu!

Anna mulle tagasi rõõmustust sinu päästest, ja heameelne Vaim toetagu mind!

Ma tahan üleastujaile õpetada sinu teid, et patused sinu poole pöörduksid!

Kisu mind välja veresüüst, oh Jumal, mu pääste Jumal! Siis mu keel laulab rõõmsasti sinu õiglusest!

Ta lõpetas palvetamise. Bussis valitses vaikus. Siis hakkas Gloria õrna, kauni häälega rääkima ja lõpetas Psalmi sõnad: „Jumala meelega ohvrid on murtud vaim, murtud ja purukslöödud südant ei põlga Jumal!”

Me tõusime põlvedelt üles. Mees pühkis taskurätiga nägu ja nuuskas nina. Ka teised nuuskasid ja tõmbasid ninaga.

Ta pöördus minu poole. „Ma andsin oma viimase kümnesendise neile hulludele lastele, et nad tänaval tantsiksid. Kas te annaksite mulle 25 senti, et saaksin helistada oma naisele ja metroopileti osta? Ma lähen koju.”

Olin teinud reegliks, et mitte kunagi narkomaanidele või joodikutele raha ei anna. Ma teadsin, et peaaegu eranditult kulutavad nad selle uimastite või alkoholi peale. Kuid siin oli tegemist erandiga. Pistisin käe taskusse ja õngitsesin välja oma viimase dollari. Ta võttis selle vastu ja kallistas mind, nagu ikka veel pisaraist märg. Siis läks ta teiste juurde ja kallistas kordamööda ka neid.

„Ma teatan teile endast,” ütles ta. „Ma tulen tagasi.”

Ta tuli tõepoolest tagasi. Kahe päeva pärast tõi ta keskusesse ka oma naise ja kaks last, et neid meile tutvustada. Tema näol oli hiilgus, mida uimastite või tablettide abil iial saavutada poleks võinud. See oli Jumala valgus.

Läbi surmavarju oru

On peaaegu võimatu majutada ühe katuse alla 40 narkomaani, ilma et mingeid probleeme tekiks — eriti veel siis, kui ülevaatajaiks neile on vaid noor ja roheline personal. Ainus, mis Teismeliste Abikeskuse organisatsiooni lõhki minemast hoidis, oli Püha Vaim. Me istusime püssirohutünni otsas ja ükskõik kes meist võis süüdata mõne psühhopaadi mõistus ja meid kõiki olematusesse saata. Meie ainsaks lootuseks oli hoida Jumalale nii lähedale kui võimalik.

Oli raske eristada siiraid teesklejaist, sest enamik neist meestest ja naistest olid elukutselised petmiskunstnikud. Nad elatasid end valetamisega. Aga me usaldasime neid niipalju, kui võisime.

Korraküsimustes olin ma tähenärija ja mõistsin varsti, et enamik neist polnud selle vastu, juhul kui kõik õiglaselt ja mõistlikult toimus. Õigupoolest see isegi meeldis neile, sest nii said nad kindla tegutsemispõhja — tugeva kokkukuuluvustunde. Siiski teadsin, et kõik nii ei mõelnud.

David oli minu põhimõtetega nõus. Kuid ebameeldiv kohustus alatasa korrarikkujaid noomida osutus rängaks koormaks. Mitmel korral tuli mul keset ööd voodist tõusta, et käratsejaid vaigistada ja vahel tuli mõni neist eeskirjade rikkumise pärast ka minema saata.

Enamik tähtsamaid otsuseid oli jäetud minu hooleks ja meil tuli värvata lisatööjõudu, kellest suurem osa olid äsja kolledži lõpetanud noored. Märkasin üha valusamalt oma akadeemilise hariduse puudulikkust ja tajusin oma ebakindlust. Ma teadsin vähe või üldse mitte midagi administratiivsetest menetlustest ja veelgi vähem inimsuhete psühholoogilistest aspektidest, mis on vajalikud kommunikatsiooni ja koostöövaimu säilitamiseks kaastöötajatega. Tajusin kadedust nende poolt, kes minu alluvuses töötasid, ja hakkasin märkama järkjärgulist suhete mõranemist.

Kui David keskusest läbi astus, püüdsin talle selgitada, et mul on probleeme, mis käivad mulle üle jõu, aga ta vastas alati: „Sa saad hakkama, Nicky. Mul on suur usk sinu võimetesse.”

Kuid probleemid muudkui kuhjusid nagu tormieelsed tumedad pilved silmapiiril.

Sügisel lendasin koos Davie'ga Pittsburghi, et kõnelda Kathryn Kuhlmanni ülelinnalisel krusaadil. Miss Kuhlmanni juhatada on üks maailma suurimaid Vaimuga täidetud teenistusi. Kathryn Kuhlmanni Fondi kaudu jõuab ta töö maailma kõigisse paikadesse. Miss Kuhlmann oli külastanud teismeliste keskust ja minu töö vastu isiklikult huvi tundma hakanud. Olin näidanud talle linna ja viinud ta getosse. „Ma tänan Jumalat, et ta teid sellest urkast välja on tõstnud,” oli ta mulle öelnud. „Kui teil kunagi peaks ülejõu käivaid probleeme olema, siis helistage mulle.”

Arvasin, et võiksin proovida temaga Pittsburghis viibimise ajal rääkida, sest koorem mu südamel muutus üha raskemaks. Tema programmi suurus oli siiski selline, et see haaras mind kaasa. Sel õhtul, kõneldes oma sõbra Jeff Moralese abiga, kes oli minuga tõlgina kaasa tulnud, andsin suures saalis oma tunnistuse tuhandetele inimestele. Pärast teenistust oli meil väikeses restoranis lõuna, kuid mul ei avanenudki võimalust miss Kuhlmanniga kõnelda. Niisiis olin Pittsburghist lahkudes veelgi masendatum oma võimetuse üle isiklike probleemidega toime tulla.

1964. aasta jaanuariks oli meie keskus paisunud liiga suureks, et naise Clinton 416-nda kolmandal korrusel edasi hoida. Tegime ettevalmistusi, et teisel pool tänavat naiste jaoks eraldi maja hankida. Olin teadlik mõnedest mu selja taga toimuvatest intriigidest, kuhu oli segatud paar narkomaani, keda olin sundinud korrale alluma. Lisaks sellele olime võtnud keskusse ka mõned lesbid, kes meile alatasa pahandusi põhjustasid. Olin kogu aeg hirmul, et keegi neist võib püüda võrgutada mõnd meile nõuandjana tööle asunud kogenematut kolledžitüdrukut.

Juhtida narkomaane oli nagu märja käterätikuga metsatulekahju kustutada. Iga kord, kui ma ühe pisiolukorra kontrolli alla sain, tekkis kohe uus. Tundsime end isiklikult vastutavana ja kui mõni narkar maailma tagasi pöördus, võtsin sedagi isiklikult.

Gloria hoiatas, et ma ei püüaks kogu koormat üksi kanda, kuid vastutus lasus raskelt mu õlgadel.

Siis saabus keskusesse Quetta. Ta oli lesbi „meespool” ja kunagi ühe teise tüdrukuga „abielus” olnud. Ta kandis meesteriideid: pükse, pintsakut ja isegi meeste aluspesu. Ta oli pisut üle kolmekümne, väga heleda naha ja süsimustade meestesoeunguna lõigatud juustega. Ta oli kõhn, nõtke, veetlev ja seltsiva loomuga tüdruk.

Quetta oli üks New Yorgi suurimaid uimastikaubitsejaid. Tema korteris oli mitmeid aastaid tegutsenud „lasketiir”. Mehed ja naised tulid sinna mitte ainult heroini ostma, vaid ka

seksuaalsetes kõlvatustes osalema. Quetta hankis kõik vajamineva — süstlad, kuumutid, heroini, tabletid ning mehi ja naisi neile, kel ebaloomulikke ihasid oli. See, mis toimus, oli rõve.

Kui politsei Quetta korteris haarangu korraldas, võeti kinni 12 inimest, nende hulgas mõned elukutselised prostituudid. Ära võeti ka 10 „komplekti” (lusikas, süstal ja pipett). Nad sõna otseses mõttes lammutasid ta korteri maha, lõikasid lõhki seinad ja kiskusid üles põranda, kuni avastasid peidiku, mis sisaldas tuhandete dollarite väärtuses uimasteid.

Quetta tuli keskusesse tingimisi katseajal viibides. Selgitasin talle reegleid ja ütlesin, et ta peab kandma naisteriideid ja laskma oma juustel kasvada. Lisaks sellele ei tohtinud ta kunagi ühegi narkariga kahekesi viibida, ilma et mõni personali naisliige kohal poleks. Ta oli liiga haige, et vastu vaielda, ja paistis olevat tänulik, et ei pea vanglas istuma. Vähem kui nädala pärast tunnistas ta oma usku ja näis väliselt igati pöördunud olevat.

Hiljem mõistsin, et on olemas isegi võltspöördumisi. Kuigi me Quettat mitmel tänavakoosolekul tunnistajana kasutasime, tundsin, et ta juures on midagi ebasiirast.

Kaks nädalat hiljem tuli üks meie nõuandja-tüdrukutest ühel hommikul vara minu juurde. Ta oli lumivalge ja värises nagu haavaleht. „Mis lahti, Diane? Astu sisse ja istu maha!”

Diane oli meie personali kõige noorem liige, maatüdruk Nebraskast, äsja Piiblikolledži lõpetanud. „Ma ei tea, kuidas teile sellest rääkida, Nicky,” ütles ta. „See puudutab Quettat ja Lillyt.”

Lilly oli narkomaan, kes vaid nädal aega tagasi keskusesse oli tulnud. Ta osales teenistustel, kuid polnud avaldanud soovi end Issandale anda. Tundsin, kuidas mu suu kuivaks tõmbus. „Mis nendega on?” küsisin.

Diane punastas ja langetas pea. „Nad olid eile öösel südaöö paiku koos köögis. Ma juhtusin parajasti sinna minema, ja Nicky, nad... nad... nad...” ta hääli katkes häbist ja piinlikkusest. „Ma ei saanud terve öö magada. Mis me teha saame?”

Tõusin toolilt püsti ja sammusin kirjutuslaua ees edasi-tagasi.

„Mine majja tagasi ja ütle neile, et ma tahan neid kohe oma kabinetis näha,” ütlesin lämbuva häälega. „See paik on pühitsetud Issandale. Me ei saa siin midagi sellist lubada.”

Diane läks ära ja ma istusin laua taha, pea käte vahel, ja palusin meeleheitlikult tarkust. Kus ma valesti toiminud olin? Olime lasknud Quettal keskuse nimel tunnistada. Ajalehed olid ta loo avaldanud ja sellele palju reklaami teinud. Ta oli rääkinud muutusest oma elus isegi kirikutes.

Ootasin üle tunni aja ja hakkasin siis ukse poole minema, et järgi vaadata, mis neid kinni peab. Trepil kohtusin Diane'iga. „Nad läksid minema. Mõlemad. Nad hakkasid kartma ja ütlesid, et lähevad ära. Me ei suutnud neid takistada.”

Pöördusin ringi ja läksin aeglaselt keskuse tagasi. Võtsin lüüasaamist isiklikult — ja üsna valusana. Gloria palvetas ja rääkis minuga kolm päeva, sest ma tusatsesin oma näiva võimetuse pärast jõuda tõelise sõnumiga nende narkomaanideni.

„Nicky, isegi Jeesuse jüngrite hulgas oli läbikukkujaid,” ütles ta. Tuleta meelde kõiki neid, kes on olnud ustavad ja edukad. Mõtlesonny, kes käib piiblikoolis ja valmistub saama jumalariigi tööliseks. Mõtlesonny ja sellele, milline imeline muutus on ta elus toimunud. Tuleta meelde, mis Issand sulle endale on teinud. Kas sa oled enda päästmiskogemuse juba unustanud? Kuidas sa võid Jumalas kahelda ja nende paari üksiku ebaõnnestumise pärast julgust kaotada?

Glorial oli õigus, kuid ma ei suutnud end masendusest välja kiskuda. Suve kuludes muutus mu süükoorem üha suuremaks. Tundsin, et olen täielikult läbi kukkunud. Side minu ja enamiku teiste meeskonnaliikmete vahel oli peaaegu katkenud. David uskus minusse endiselt, kuid ma tajusin teravalt ja valusalt alalisi läbikukkumisi keskuse töös. Pinge kasvas. Gloria üritas mind endiselt kaotajameeleolust välja aidata, aga ma olin täiesti negatiivse hoiakuga kõiges, mida ma tegin.

Ainus valguselaiguke oli Jimmy Baezi saabumine. Jimmy oli olnud uimastisõltuvuses kaheksa aastat. Ta tuli keskusesse eksikombel ja palus arstirohtu, arvates, et on sattunud haiglasse.

„Meil siin pole mingit rohtu peale Jeesuse,” ütlesin talle.

Ta pidas mind hullumeelseks. „Ma arvasin, et siin on kliinik. Te olete mingi punt segaseid.” Ta vaatas pöörase näoga ringi, püüdes kabinetist välja pääseda.

„Istu, Jimmy! Ma tahan sinuga rääkida. Kristus võib sind muuta.”

„Keegi ei saa mind muuta,” pomises Jimmy. „Ma olen proovinud ja miski ei aita.”

Tõusin laua tagant püsti ja astusin tema juurde. Panin käed ta pea peale ja hakkasin palvetama. Tundsin, kuidas ta vabises ja põlvili langes, hüüdes Jumala poole. Sellest õhtust alates ei soovinud ta enam iial ühtki herooinisüsti.

„Näed siis,” ütles Gloria, kui ma talle Jimmy pöördumisest jutustasin. „Jumal näitab sulle, et ta saab sind endiselt kasutada. Kuidas sa võid veel temas kahelda? Miks mitte suhtuda asjasse positiivselt? Sellest on mitu kuud, kui sa viimati väljas tänavakoosolekul käisid. Hakka Jumalale tööd tegema ja sa koged jälle Püha Vaimu juhtimist nagu ennegi!”

Võtsin ta soovitus kuulda ja nõustusin augustikuu viimasel nädalal tänavakoosolekuid juhutama. Esimesel õhtul panime Brooklynis lava üles ja ma hakkasin jutlustama. Oli lämmatavalt palav õhtu, kuid kuulajaskond oli arvukas ja jälgis tähelepanelikult. Jutlustasin tõsiselt ja tundsin oma sõnumi üle rõõmu. Jutluse lõpule jõudes esitasin altarikutse.

Järsku vaatasin üles ja nägin rahvahulga tagumises reas teda. Ta nägu oli võimatu kellegagi segi ajada. See oli Israel. Kõik need aastad olin palvetanud, otsinud ja inimesi küsitlenud... ja äkki oli ta siin — nägu rahvahulgas.

Mu süda hüppas rinnus. Võibolla on Jumal ta tagasi saatnud. Tundsin kutset esitades, kuidas vana tuli mu südamesse voolas. Ta näis pinevalt kuulavat, kael õieli, et mu sõnu paremini kuulda. Kaasaskantav orel hakkas mängima ja tüdrukute trio alustas laulu. Nägin, kuidas Israel ümber pööras ja ära minema hakkas.

Hüppasin lavalt maha ja tegin endale metsikult küünarnukkidega läbi rahvahulga teed, püüdes jõuda temani enne, kui ta inimmassi kaob.

„Israel! Israel!” hüüdsin talle järele. „Oota! Oota!”

Ta peatus ja pöördus ümber. Sellest oli möödunud kuus aastat, kui ma teda viimati nägin. Ta oli kogukam ja täiskasvanum. Kuid ta ilus nägu oli kui tahatud marmor ning ta silmad sügavad ja kurvad.

Lõin käed ta ümber ja püüdsin teda tagasi rahvahulga poole tirida. Ta punnis vastu ega liikunud kohalt. „Israel!” karjusin ma ülevoolavas rõõmus. „Oled see tõesti sina!” Astusin tagasi ja hoidsin ta õlgu endast käsivarrekaugusel, et teda üleni silmitseda. „Kus sa olnud oled? Kus sa elad? Millega sa tegeled? Räägi mulle kõigest! Miks sa mind külastanud pole? Ma olen sind kogu New Yorgist otsinud! See on minu elu kõige suurem päev!”

Ta silmad olid eemalolevad ja külmad, ta hoiak kummaline ja endassetõmbunud.

„Ma pean minema, Nicky. Oli tore sind jälle näha.”

„Pead minema? Ma pole sind kuus aastat näinud! Sa oled iga päev mu palvetes olnud! Sa tuled koos minuga koju!” Hakkasin teda kättpidi sikutama, aga ta raputas pead ja tõmbas käe ära. Tundsin, kuidas tugevad lihased ta naha all paisusid.

„Teine kord, Nicky. Mitte praegu.” Ta raputas mu eemale ja hakkas ära minema. „Kuule, oota natuke! Mis sul viga on? Sa oled mu kõige parem sõber. Sa ei saa lihtsalt niisama minema kõndida!”

Ta pöördus ja naelutas mu oma terashallide pilkumatute silmade jäise pilguga paigale: „Hiljem, Nicky!” ütles ta teravalt. Ta pööras järsult ringi ja kadus pimedusse.

Seisin ja hüüdsin talle meeleheitlikult järele. Aga ta ei pööranud pead. Ta vaid astus edasi pimedusse, kust ta tulnudki oli.

Naasin keskusse murtud mehena. Rusutult marssisin kitsast treppi mööda kolmandale korrusele ja sulgesin end ühte pööningukambrisse. „Jumal!” hüüdsin piinatud häälega „Mis ma küll teinud olen? Israel on kadunud ja see on minu süü! Anna mulle andeks!” Ma langesin põrandale ja nutsin tükk aega ohjeldamatult. Tagusin täielikus meeleheitel kätega vastu seinale. Kuid ma ei saanud vastust. Jäin kaheks tunniks umbsesse katusekambrisse, kurnates end nii füüsiliselt, emotsionaalselt kui ka vaimulikult täiesti välja.

Teadsin, et pean keskusest lahkuma. Tundsin, et mu teenistus on lõpule jõudnud. Kõiges, mida ma tegin, saatis mind ebaõnn. Kõik, mida ma puudutasin, läks raisku. Quetta. Lilly. Nüüd

ka Israel. Oli lootusetu kauemaks jääda ja võidelda võitlusi, mis mulle lootusetult ülejõu käisid. Isegi jumalariigi tööle jäämine oli minu jaoks mõtetu. Olin omadega läbi. Läbikolgitud. Lüüasaanud. Ajasin end püsti ja vaatasin väiksest pööninguaknast tumedasse taevasse. „Jumal, ma olen lüüa saanud. Ma olen eksinud. Ma olen usaldanud iseennast ja mitte sind. Kui see on põhjus, miks sa oled lubanud seda juhtuda, siis ma olen nõus oma kohutavat pattu tunnistama! Alanda mind! Tapa mind, kui pead! Aga, kallid Jumal, ära heida mind prügimäele!” Nuuksed tulid jälle ja raputasid mu keha. Seisin tagasi vaadates uksele. Tuba oli vaikne. Ma ei teadnud, kas ta kuulis mind või mitte. Aga hetkel polnud sel mingit tähtsust. Olin teinud kõik, mida oskasin. Läksin tagasi trepist alla oma korterisse. Gloria oli lapse magama pannud ja koristas laualt hilinenud õhtusöögi jäänuseid. Sulgesin ukse ja astusin tooli poole. Enne kui ma istuda jõudsin, oli ta minu ees. Ta käed haarasid ümber mu vöökohta ja tõmbasid mind endale lähemale. Ta ei teadnud midagi sellest, mis oli juhtunud tänaval või üleval toas, aga kuna olime üks ihu, siis ta tundis, et olen haavatud. Ja ta seisis mu kõrval, et hoida mu nõrkevat vaimu ja anda hädahetkel uut jõudu.

Ma surusin ta enese vastu ja peitsin näo ta õlale. Pisarad voolasid jälle. Seisime pikka aega tihedalt teineteise vastu surutuna, minu keha nuuksetest vappumas. Lõpuks nutt vaibus. Võtsin ta näo käte vahele ja vaatasin ta silmade sügavikku. Need olid täis pisaraid nagu allikad, kuhu maapõuest puhast vett tõuseb. Aga ta ju ei nutnudki. Ta naeratas, vaid vaevumärgatavalt. Ja ta südamest voolav armastus ujutas üle ka silmad — pisarad ajasid üle ääre ja jooksid ojadena mööda ta helepruune põski alla.

Hoidsin ta nägu tugevasti oma käte vahel. Ta oli kaunis. Kaunim kui kunagi varem. Ta naeratas ja ta huuled paotusid, sirutudes minu poole, et kohata mu huuli pikas õrnas suudluses. Tundsin oma pisarate soolast maitset ja Gloria suu sooja niiskust oma suul.

„See on lõppenud. Ma olen omadega läbi. Ma kavatsen lahkuda. Võibolla olen ma uhkeks läinud. Võibolla olen pattu teinud. Ma ei tea. Aga ma tean, et Vaim on minust lahkunud. Ma olen nagu Simson, kes läheb ilma Jumala väeta vilistite vastu võitlema. Ma olen õnnetusehunnik. Ma rikun ära kõik, mida ma puudutan.”

„Mis on, Nicky?” oli ta häälel taas malbe ja õrn. „Mis juhtus?”

„Ma nägin täna Israeli. Esimest korda kuue aasta jooksul nägin oma kõige armsamat sõpra. Ta pööras mulle selja. See on minu süü, et ta on selline, nagu ta on. Kui ma poleks teda kuus aastat tagasi linnas üksi jätnud, siis töötaks ta praegu minu kõrval. Selle asemel istus ta viis aastat vangis ja on nüüd kadunud. Jumal ka ei hooli enam.” „Nicky, see on ju lausa jumalateotus!” ütles Gloria ikka veel malbelt. „Sa ei saa selles, mis Israeliga juhtus, iseennast süüdistada. Sel hommikul, kui te New Yorgist välja sõitsite, polnud sa rohkem kui hirmunud poisike. See ei olnud sinu süü, ette Israeli ei näinud. See pole õige, et sa ennast süüdistad. Ja kuidas sa julged öelda, et Jumal enam ei hooli? Taju hoolib sinust! Ta hoolis sinust niivõrd palju, et sind päästa.”

„Sa ei saa üldse aru,” ütlesin pead raputades. „Ma olen ennast süüdistanud sellest ajast, kui David ütles, et Israel läks jõuku tagasi. Ma olen süükoormat südames kandnud. Täna ma nägin teda ja ta pööras mulle selja. Ta ei tahtnud minuga isegi mitte rääkida. Kui sa ainult oleksid näinud, kui külm ja karm ilme tal oli.”

„Nicky, sa ei saa alla anda just nüüd, kus Jumal oma tööd alustab...” „Homsest panen ameti maha,” katkestasin ta jutu. „Siin ei ole minu koht. Minu koht ei ole jumalariigi töös. Ma olen liiga halb. Kui ma siia jään, hukub kogu Teismeliste Abikeskus. Ma olen nagu Joonas. Võibolla ma jooksin ikka veel Jumala eest ära, ilma et ma seda isegi teaksin. Nad peavad mu üle parda viskama, et mõni kala mu ära süüa saaks. Kui nad minust lahti ei saa, läheb kogu laev põhja.”

„Nicky, see on pöörane jutt! See on Saatan, kes sind niimoodi rääkima õhutab,” ütles Gloria, ise nutma puhkemas.

Tõmbasin end eemale. „Saatan on mu sees küll, jah! Aga ameti panen ma siiski maha.”

„Nicky, sa peaksid ennem vähemalt Davie'ga rääkima!”

„Ma olen proovinud, umbes sada korda. Aga tal on alati muud tegemist. Ta arvab, et ma saan asjadega hakkama. Hea küll, aga minu mõõt on täis. Ma olen kätkest ja on aeg, et ma seda endale tunnistaksin. Ma olen õnnetusehunnik... igavene õnnetusehunnik.”

Kui me juba voodis olime, pani Gloria käe ümber mu pea ja hõõrus mu kukalt. „Nicky, enne kui sa ameti maha paned, luba mulle üht asja? Kas sa helistad Kathryn Kuhlmannile ja räägid temaga?” Noogutasin nõusolevalt pead. Mu padi oli pisaratest märg, kuulsin Gloria sosinat: „Nicky, Jumal kannab meie eest hoolt!”

Peitsin pea patja, palvetades, et Jumal ei laseks enam iial päikesel veel üht päeva mu elus valgustada.

Noil pimeduse ja otsustamatuse päevil ilmus üksainus ere täht - väärrika leedi näol, kes tundus lausa välja hingavat Püha Vaimu vahetut lähedust. Abi näis olevat juba ühestainsast telefonikõnест miss Kuhlmannile järgmisel hommikul. Ta käis mulle peale, et ma enne lõpliku otsuse tegemist tema kulul Pittsburghi sõidaksin.

Järgmisel hommikul lendasingi Pittsburghi. Olin üllatunud, sest miss Kuhlmann ei püüdnudki veenda mind Teismeliste Abikeskusesse jääma. Selle asemel ütles ta: „Võibolla Jumal juhib teid teistsugusele teenimistöele, Nicky. Võibolla viib ta teid läbi surmavarju oru, et teid teisel pool päikesepaiste kätte välja tuua. Hoidke ikka oma silmad Jeesusel! Ärge muutuge kibestunuks ega kaotage julgust! Jumal on asetanud oma käe teie peale, tema ei jäta teid maha. Pidage meeles, Nicky, et kui me surmavarju orust läbi läheme, käib tema koos meiega!”

Me palvetasime koos. Miss Kuhlmann küsis palvetades Jumalalt, kas see on tema tahe, et ma teismeliste keskusest lahkuksin. Miks ta muidu lootusetuse tumedat pilve ümber minu hoiab? Kui tema tahab, et ma keskuses edasi töötaksin, siis tõstku ta see pilv ära, nii et ma rahulikult New Yorki jääda võiksin.

Sõitsin järgmisel päeval New Yorki tagasi, tänulik selle heatahtliku ja dünaamilise kristlase sõpruse ja usalduslikkuse eest.

Sel õhtul, kui maimuke voodisse oli pandud, istusin köögilaua ääres ja rääkisin taas Gloriaga. Ma tahtsin lihtsalt sellest olukorrast pääseda. Me alustasime kõike otsast peale, võibolla Californias. Gloria ütles, et tuleb minuga, kuhu ma ka ei läheks. Tema armastus ja usaldus andsid mulle uut jõudu. Enne magamaheitmist võtsin tüki paberit ja pliiatsijupi ning kirjutasin valmis oma lahkumisavalduse.

See oli õnnetu nädalalõpp. Esmaspäeva hommikul, kui David keskusesse jõudis, ulatasin talle oma tagasiastumispalve ja ootas, kuni ta luges.

David lasi pea norgu. „Kas mina olen see, kes su läbi kukutas, Nicky?” küsis ta tasakesi. „Kas mul on kogu aeg nii kiire olnud, et ma pole siin sulle abiks olla saanud, kui sa mind vajasid? Tule minu kabinetti ja räägi minuga!”

Läksin vaikides tema järel läbi koridori ta kabinetti. Ta pani ukse meie järele kinni ja vaatas mulle südamest kurva näoga otsa. „Nicky, ma ei tea, mis on selle taga. Aga ma tean, et suures osas olen mina süüdi. Ma olen iga päev endale etteheiteid teinud, et ma sinuga rohkem aega koos veetnud ei ole. Aga mul on keskusele raha korjamisega nii palju tegemist olnud. Ma pole isegi oma perekonnaga koos olla saanud. See koorem on mind raskelt rõhunud. Niisiis, enne kui me räägime, tahan ma sult andeks paluda, et ma su läbi kukutanud olen. Kas sa annad mulle andeks, Nicky?”

Lasin pea norgu ja noogutasin vaikides. David ohkas sügavalt ja langes raskelt toolile. „Räägi minuga, Nicky!”

„On juba liiga hilja, et midagi rääkida, Davie. Ma püüdsin sinuga rääkida. Ma tunnen, et mul on õigem lahkuda.”

„Aga miks, Nicky, miks? Mis on sellise järsu otsuse põhjus?” „See ei ole järsk, Davie. See on juba pikka aega küpsenud.” Ja siis rääkisin talle kõik südamest ära.

„Nicky,” ütles David mulle oma läbitungiva pilguga otse silma vaadates. „Meil kõigil tuleb selliseid masendusperioode läbi teha. Ma olen ise inimesi alt vedanud ja inimesed on mind alt vedanud. Tihtipeale olen ma tahtnud käed üles tõsta ja alla anda. Sageli olen end leidnud leetpõõsa all koos Eelijaga nutmas: „Sellest on küllalt, Issand, võta mu elu ära!” Aga, Nicky, sa oled kõndinud seal, kuhu inglid jalgagi panna ei söanda! Ma lihtsalt ei suuda uskuda, et sa nende pisikeste lüüasaamiste eest jooksu paned.”

„Minu jaoks nad ei ole pisikesed, Davie. Mina olen oma otsuse teinud. Mul on kahju.”

Järgmisel päeval panin Gloria ja Alicia Oaklandi lennuki peale ja sõitsin kaks päeva hiljem Houstonisse, et pidada oma viimane kokkulepitud jutlus. See oli 1964. aasta augustis. Olin elanud Teismeliste Abikeskuses kaks aastat ja üheksa kuud.

Houstonis pidin inimestele häbiga rääkima, et olin oma ameti teismeliste keskuses maha pannud. Kuid mu jutlus oli külm ja tulutu.

Kibelesin juba Californiasse, et koos Gloriaga olla.

Üle Ühendriikide lennates jõudis mu teadvusse pikkamisi tõsiasi, et mu sõidukulusid ei kaeta ju enam pangaarvelt. Me olime säästnud väga vähe raha ning lennupiletitest ja kolimiskuludest piisas, et meid rahast peaaegu täiesti lagedaks teha. Tundsin hirmu, ebakindlust, meeletut hirmu.

Mäletasin, kuidas inimesed mulle koosolekutel ja nõupidamistel kõneldes mõnikord sularaha pihku suruda olid püüdnud. Olin neid tänanud ja palunud kirjutada tšeki Teismeliste Abikeskuse arvele. Ma ei tahtnud enda jaoks midagi. Kogu mu elu oli täielikult keskusele pühendatud. Tundus naljakas, et isegi Houstonis olin inimestele ikka veel öelnud, et nad tšekid Teismeliste Abikeskusele saadaksid. Samal ajal teadsin, et mul oli endal vaid napilt paari päeva elamisraha.

Gloria tuli mulle lennujaama vastu. Ta oli üürinud väikse korteri. Olime laostunud ja masendatud. Olin andnud Jumalale peaaegu kuus aastat oma elust ja tundsin, et nüüd oli ta mulle selja pööranud. Ma lahkun, jätan teenimistöö maha ja alustan mõnel teisel alal päris otsast peale. Päike vajus Vaiksesse ookeani ja kogu mu maailm sukeldus mustavasse pimedusse.

Mul polnud mingit aimu, mida teha. Leidsin, et tõmbun kõigest tagasi. Ma ei tahtnud isegi Gloriaga koos kirikusse minna, eelistades selle asemel maja lähedal istuda ja seinu pörnitseda. Gloria üritas minuga palvetada, kuid ma tundsin, et sellest pole kasu, ja tõrjusin ta eemale. Ütlesin talle, et tema võib palvetada, aga minu hing on tühi.

Mõne nädalaga levis uudis sellest, et olen Californiasse tagasi jõudnud. Üksteise järel hakkas saabuma kutseid kirikutes kõnelda. Peagi tüdinesin neile „ei” ütlemisest ja end välja vabandada püüdmisest täielikult. Lõpuks ütlesin Gloriale, et ta enam kaugekõnesid vastu ei võtaks ega vastaks ka iga päev postiga tulevatele kirjadele.

Kuid rahaliselt muutus meie olukord aina lootusetumaks. Olime ära tarvitanud kõik oma säästud ja Glorial polnud õnnestunud tööd leida.

Viimases hädas soostusin kutsega kõnelda noortekrusaadil. Olin vaimulikult külm. Esimest korda elus astusin kõnetooli eelnevalt palvetamata. Istusin poodiumil ja imestasin, kui külm ma olen. Olin oma palgasõdurihoiakust šokeeritud. Läksin siiski viimase peale välja. Kui Jumal on mind niimoodi alt vedanud, nagu ma tundsin, et ta seda New Yorgis tegi, siis polnud ka minul mingit kohustust jutlustamisel tema õnnistust otsida. Kui nad mulle midagi maksavad, siis võtan selle vastu. Niisama lihtne see oligi.

Aga Jumala jaoks see nii lihtne siiski ei olnud. Ilmselt olid tema plaanid kaugelt suuremad, kui lasta mul jutlustamise eest rahatšekk vastu võtta ja sellega piirduda. Tema nimel jutlustamine on püha töö — ja ta on töotanud: „Minu sõna... ei tule tagasi mu juurde tühjalt.”

Kui ma altarikutse esitasin, juhtus midagi. Kõigepealt astus rahva seast välja noor teismeline poiss, tuli ette ja põlvitas altarile. Siis tuli saali tagumisest otsast veel üks. Siis voolas veel rahvast ette, kuni vahekäigud olid täis ette tulevaid noori, kes põlvitasid altaripiirde ette, et anda oma elu Jeesusele Kristusele. Rahvahulk kiriku altarisisel oli nii suur, et paljud pidid piirde ees põlvitavate inimeste selja taga püsti seisma. Nägin, kuidas inimesed kiriku tagumises osas põlvili langesid ja Jumala poole hüüdsid. Neid tuli üha juurde. Ma polnud kunagi varem viibinud teenistusel, kus Jumala Vaim sellise väega võimsalt läbi koguduse oleks liikunud.

Jumal püüdis mulle midagi ütelda — mitte sosinal, vaid kõuemürinal. Ta tahtis mulle öelda, et tema on endiselt oma troonil. Ta tuletas mulle meelde, et kuigi ma ta maha olin jätnud, ei kavatse tema mind maha jätta. Ta ütles mulle ilma igasuguse vääritimõistmise võimaluseta, et ta pole minu eluga veel lõpule jõudnud: „et temal on minu jaoks ikka veel rakendust, isegi kui mina end rakendada lasta ei soovi.

Tundsin, kuidas mu põlved värisesid. Püüdsin end kõnepuldi taga paigal hoida. Äkki olid mu silmad pisaraid täis ja mina, õhtu jutlustaja, astusin komistades ette ja põlvitasin altaripiirde taha. Kahetsusest ülevoolava südamega tühjendasin seal oma hinge Jumala ette ja pühendasin end taas temale.

Pärast teenistust istusime Gloriaga kahekesi kiriku parkimisplatsil autos. Olime kavatsenud välja sööma minna ja siis pisut ringi sõita. Jõudsime ühele meelele, et läheme hoopis koju.

Toauksest sisse astudes langesin põlvili. Gloria oli minu kõrval ja me mõlemad nutsime ja hüüdsime Jumala poole. Ja ma teadsin. Ma teadsin, et selles oli midagi enamat. Ma teadsin, et kõik tuleb lõppkokkuvõttes kasuks neile, kes Jumalat armastavad. Ma vaatasin läbi pisarate üles ja mõistsin äkki, et tema on minu kõrval. Ma tundsin ta lähedalolekut. Ma peaaegu et kuulsin, kuidas ta ütles: „Ka kui ma kõnniksin surmavarju orus, ei karda ma kurja, sest sina oled minuga; su kepp ja su sau, need trööstivad mind...”

Me olime läinud läbi surmavarju oru. Kuid tema arm oli toonud meid sellest välja ja nüüd sätendas homse päeva päikesevalgus kaugetel mäetippudel, kuulutades algava päeva koitu.

Kõndides Jeesuse mättal

Suur murrang toimus vahetult enne jõule, kui sain kutse usklike ühenduselt nimega „Täisevangeelsete Ärimeeste Rahvusvaheline Vennaskond”. Selle pühendunud ärimeeste ühenduse kaudu hakkas üksteise järel saabuma kutseid kõnelda keskkoolides ja kolledžites.

Tänasin iga päev Jumalat tema headuse eest. Kuid ma olin ikka veel rahutu ja mu südames oli sügav igatsus. Paistis, nagu ei õnnestuks mul oma probleemide täpset olemust määratleda, aga ma muutusin iga päevaga üha rahutumaks.

Siis kohtusin Dan Malachukiga, pikakasvulise, ekstravertse ärimehega New Jersey osariigist, kes kogemata mu probleemi pinnale tõi. Ühel õhtul mainis ta möödaminnes, et tema arusaamise kohaselt oli minu algne soov olnud töötada „väikeste inimestega”. Ma ei vastanud ta küsimusele, kuid ei suutnud seda mõtet oma peast hiljem enam välja tõrjuda.

Tuletasin meelde oma lapseõlve. Kui vaid keegi oleks must niipalju hoolinud, et mind Kristuse juurde juhatada, siis võibolla...

Arutasin asja Gloriaga. Jumal kasutas minu tunnistust suurtel krusaadidel, kuid iga kord, kui nägin ajalehes artikleid lastest, keda oli arreteeritud liiminoosutamise või marihuaanasuitsetamise eest, tundsin südames valutorget. Paar kuud hiljem aitas Dan mul Seattle’is suure 4-päevalise krusaadi organiseerida. Senini olin kogu aeg oma tõlgi Jeff Moralese suu läbi rääkinud. Jeff oli selleks Californiasse kolinud, et sõita koos minuga suurkoosolekutele, kus mu aktsent kuulajatele raskusi oleks valmistanud. Kuid vaevalt pool tundi enne, kui ma lennujaama pidin minema, helises telefon. See oli Jeff. „Nicky, ma olen kopsupõletikuga voodis. Arst ei luba mul välja tulla. Sa pead ise toime tulema.”

Laval hulga mikrofonide ja telekaamerate ees seistes mõõtsin silmadega rahvahulka. Kas nad saavad mu puertoriiko aktsendist aru? Kas nad hakkavad mu viletsa grammatika peale naerma? Närviliselt kõhatasin hääle puhtaks ja avasin suu, et rääkida. Seal ei tulnud sõnu — ainult mingi moonutatud mõmin. Kõhatasin veel kord ja kuuldus midagi, mis kõlas nagu „öööööhhlllkfg”.

Inimesed nihelesid närviliselt, kuid viisakalt. Polnud vähimatki lootust. Olin liiga harjunud rääkima nii, et Jeff minu kõrval seisab. Langetasin pea ja palusin väge. „Armas Issand, kui sina võid mulle sinu nime kiitmiseks tundmatu keele anda, siis usaldan sind, et sa annad mulle ka tuntud keele, et ma võiksin neile noortele sinust rääkida.”

Tõstsin pea ja hakkasin rääkima. Sõnad olid veatud ja voolasid mu suust üleloomuliku väega. Jeff oli asendunud Jeesusega ja sellest hetkest ma teadsin, et niikaua kui ma temale räägin, ei vaja ma tõlki.

Pärast lõputeenistust astus Dan minu hotellituppa.

„Nicky, Jumal õnnistab imeliselt. Nad panid kokku 3000-dollarilise armastuseohvri, et sa seda oma teenimistöös kasutaksid.”

„Dan, ma ei saa seda raha vastu võtta!”

„Nicky,” ütles Dan ja seadis end diivanile külitades ja kingi jalast raputades koduselt sisse, „see raha ei ole sinule. See on Jumala tööle sinu läbi.”

„Ja ma võin seda kasutada just nii, nagu ma tunnen, et Jumal seda tahab?” küsisin.

„Täpselt nii,” vastas Dan.

„Siis ma kasutan seda „väikeste inimeste” jaoks. Ma tahan nende aitamiseks keskuse rajada.”

„Suurepärase,” pahvatas Dan ja ajas end diivanil sirgu, „nimeta see Noorteteenistuseks.”

Sellest sai tõepoolest Noorteteenistus. Californiasse pöördusin tagasi 3000 dollari ja kindla otsusega avada keskus, kuhu võiksin „väikesed inimesed” tänavalt kokku korjata ja nad siis Kristusele võita.

Avasime oma keskuse Fresno N. Broadway 221. Taotlesime ametlikku California asutamisürikut ja ma riputasin ukseesisele sildi „Noorteteenistus, Nicky Cruz, president”.

Hakkasin viivitamatult tänavaid läbi kammima. Esimesel päeval väljas käies leidsin ukiselävel istuva poisi. Ma istusin ta kõrvale ja küsisin ta nime.

Ta kõõritas mind silmanurgast ja ütles lõpuks: „Ruben, miks sa seda teada tahad?”

„Ma'i tea,” vastasin samal toonil, „sa lihtsalt nägid nagu üksik välja ja ma mõtlesin, et räägin sinuga pisut juttu.”

Ta rääkis mulle meelsasti, et ta isa on narkomaan. Ta ise oli alles eelmisel päeval liimi nuusutanud. Ta oli koolis kuuendast klassist välja langenud. Ma kuulasin ja ütlesin siis, et ma kavatsen temasuguste laste jaoks keskuse avada ja küsisin, kas ta tahaks minu juurde elama tulla.

„Sa mõtled tõsiselt, et tahaksid mind enda juurde?”

„Muidugi,” ütlesin, „aga kõigepealt peame sinu papsiga rääkima.” „Kuradile,” vastas 11-aastane poiss, „minu vanamees on rõõmus, kui must lahti saab. Sul tuleb ainult minu hooldusvalveametnikuga asi selgeks teha.”

Hooldusvalveametnikul oli selle üle hea meel ja samal õhtul kolis Ruben meie juurde.

Järgmise paari nädala jooksul korjasime üles veel kaks last. Me panime nad kõik kooli ja pidasime keskuses iga päev piiblitunde. Ruben valmistas meile esialgu päris palju peavalu, aga teise nädala lõpul tunnistas ta ühe meie piiblitunni ajal oma usku. Järgmisel õhtul koolist koju tulles läks ta otse oma tuppa ja hakkas õppima. Gloria pilgutab mulle silma. „Mis tõendust sulle veel vaja on, et ta pöördumine on ehtne?” küsis ta. Rohkemat ma tõepoolest ei vajanud. Sügaval südames oli hea tunne. Rahutus oli kadumas.

Päevad möödusid ja me hakkasime saama telefonikõnesid väljavihastatud emadelt, kes teatasid, et nende lapsed on täiesti käest ära, ja palusid, et me nad keskusesse võtaksime. Mõne nädalaga oli maja täis ja me saime üha uusi telefonikõnesid. Gloria ja mina veetsime suure osa oma ajast palves, paludes Jumalalt juhtimist.

Ühel hommikul vara, vaid pärast paaritunnist uinakut helises telefon. Kobasin toru järele. See oli Dan Smith, Täisevangeelsete Ärimeeste Vennaskonna Fresno haruorganisatsiooni aktiivne liige.

„Nicky, Jumal juhib salapäraselt. Mitmed meist on palvetanud töö pärast, mida te teete. Jumal on pannud mulle südamele, et ma aitaksin teil direktorite nõukogu moodustada. Ma olen rääkinud Earl Draperiga, ta on arveametnik, reverend Paul Evansiga ja H.J. Keeneriga, kohaliku telejaama juhatajaga. Me oleme valmis koos teiega töötama, kui te meid tahate.”

Selle ärimeestest ja erialainimestest koosneva väikese rühma koondumine keskuse töö taha, et aidata juhtimisküsimustes, oli veel üks palvevastus.

Sama kuu lõpupoole liitus meie meeskonnaga Dave Carter poistetöö tegijana. Olin tundnud pikakasvulist neegrit Dave'i veel siis, kui ta New Yorgis jõugupealik oli. Ta oli pärast usulepöördumist piiblikooli läinud ja kuna tal perekonnasidemeid polnud, siis sai ta iga armastusenäljas poisi jaoks mitmeid pikki tunde pühendada. Meiega ühinesid ka kaks noort mehhiko tüdrukut, Frances Ramirez ja Angie Sedillos, lisamaks naiselikku hoolt ja abistamaks sekretäritöös.

Meie meeskonna viimane liige oli minu jaoks erilise tähendusega. See oli Jimmy Baez. Jimmy oli just piiblikooli lõpetanud ja abiellunud ühe tasase, malbe tüdrukuga. Ta tuli meile tööle ülevaatajana, kuid mulle tähendas ta midagi enam. Ta oli elav tõestus Jeesuse Kristuse muutvast, uuendavast väest. Oli raske ettegi kujutada, et see õpetlasliku välimusega, nägus, tumedate prilliraamidega noor mees oli toosama habras, kõhetu nooruk, kes kord heroiinilätlast värisedes ja narkootikumide paludes Teismeliste Abikeskusesse roomanud oli.

Liikusime muudkui edasi, südames usk Jumalasse ja käed tööst „väikeste inimestega” hõivatud. Jumal ei koonerdanud oma õnnistustega ja ma ei arvanud, et peaksin talt veel rohkem imelisi üllatusi ootama. Aga neile, kes Jumalat armastavad, pole iga järgneva päeva üllatustel piiri.

Sel sügisel korraldas Dan Malachuk nii, et ma pidin tagasi New Yorki pöörduma ja real koosolekutel kõnelema. Ta tuli mulle lennujaama vastu ja me sõitsime läbi linna, möödudes miilide kaupa laiuvatest urkamajadest. Istusin roidunult Dani auto esiistmel ja jälgisin aknast möödavilksatavat getomaastikku. Miski kripeldas mu südames. Ma ei olnud enam osa getost, kuid see oli ikka veel osa minust. Hakkasin mõtlema vanadele sõpradele ja jõuguliikmetele — eriti Israelile. „Jeesus!” palvetasin ma. „Palun anna mulle veel üks võimalus talle tunnistada!”

Pärast kohtumist lennujaamas tuli Dan sel õhtul minuga mu hotellituppa. Kui me uksest sisse astusime, helises telefon.

Võtsin toru ja sellest ei kostnud tükil ajal midagi peale vaikuse — kuni lõpuks kuulsin tuttavat häält: „Nicky, see olen mina, Israel.”

„Israel!” hüüdsin ma. „Tänu Jumalale! Minu palvele on vastatud. Kus sa oled?”

„Ma olen kodus, Nicky, Bronxi linnajaos. Lugesin just lehest, et sa oled linnas, ja helistasin su vennale Frankile. Tema ütles, et sind saab hotellist kätte.”

Hakkasin midagi ütleva, aga ta katkestas mind. „Nicky, ma... ma... ma mõtlesin, kas ma saaksin sind näha, kui sa linnas oled. Lihtsalt rääkida sinuga vanadest aegadest.”

Suutsin vaevu oma kõrvu uskuda. Pöördusin Dani poole. „See on Israel. Ta tahab mind näha.”

„Ütle talle, et ta homme õhtul koos meiega sööma tuleks,” soovitas Dan. Kauaoodatud taaskohtumine lepitati kokku järgmise päeva õhtul kella kuueks.

Palvetasin Israeli pärast kogu öö. Palusin, et Jumal annaks mulle õiged sõnad, millega ta südant puudutada ja suunata ta Kristuse juurde.

Järgmisel õhtul kella viiest kuni seitsmeni käisime Daniga kahekesi hotelli vestibüülis edasi-tagasi. Israeli polnud näha. Mul oli nutt kurgus, meenutades seda varahommikut üheksa aastat tagasi, kui me ta esimest korda silmist lasksime.

Äkki nägin teda — ilusad näojooned, sügaval asetsevad silmad, lainelised juuksed. Miski polnud muutunud. Ma ei suutnud rääkida, mulle tulid pisarad silma. „Nicky,” ütles ta lämbuval häälel, surudes mu kätt. „Ma ei usu oma silmi!” Korraga naersime ja rääkisime samaaegselt, unustades täielikult meie ümber tungleva inimsamma.

Veidi aja pärast astus ta kõrvale ja ütles: „Nicky, saa tuttavaks, minu naine Rosa.”

Tema kõrval oli lühikest kasvu kena väike puertoriiko tüdruk laia naeratusena kaunil näol. Ulatasin talle käe, aga tema haaras mul kaela ümbert kinni ja suudles tugevasti põsele.

„Mul hea meel sind tundma,” pilgutas ta silma ja ütles vigases inglise keeles: „Mina elanud sinuga kogu aeg. Israel sinust palju räägib nende kolme aasta jooksul.”

Hakkasime trepist alla minema, et Hay Market Roomis õhtust süüa. Israel ja Rosa aeglustasid sammu. Ma tundsin, et neil oli mingi mure. „Hei, Israel, mis viga? Dan maksab arve! Tule aga tule!”

Israel vaatas mulle kohmetult otsa ja tõmbas mu lõpuks kõrvale. „Nicky, selline tore koht pole minu jaoks. Ma pole kunagi sellises uhkes söögikohas käind. Ma ei tea, mida teha.”

Panin talle käe ümber õlgade. „Ega mina ka ei tea, mida teha,” ütlesin. „Telli lihtsalt kõige kallim toit ja lase „Lõbusal Rohelisel Hiiglasel” see kinni maksta!” naersin Danile osutades.

Pärast õhtusööki sõitsime liftiga neljateistkümnendale korrusele, kus mu tuba asus. Israel tundis end vabamalt ja paistis olevat jälle nagu enne, jutustades oma geto-kodust.

„See pole elamiseks just kõige meeldivam koht,” ütles ta. „Me peame kogu toidu külmkapis hoidma, et prussakad kallale ei pääseks. Aga muidugi võiks veel hullemgi olla. Alumisel korrusel tulevad rotid kõrvaltänavalt tuppa ja hammustavad magavaid lapsi.

Israel peatus ja kogus mõtteid. „Sa oleks sinna nagu ketti pandud, ütles ta. „Sealt ei pääse minema. Laste kasvatamiseks on see halb koht. Läinud nädalal vägistati kõrvaltänaval kolm meie maja väikest tüdrukut, kõik umbes üheksa-aastased. Me ei julge lapsi välja tänavale lasta ja mul on sellest kõrini. Ma tahan minema. Aga

Ta hääl katkes. Ta tõusis toolilt, kõndis akna juurde ning vaatas välja Empire State Buildingi sätendava torni suunas. „Aga kuskil peab ju inimene elama ja igal pool mujal on üür liiga kõrge. Aga võibolla tuleval aastal... võibolla tuleval aastal saame me kuhugi paremasse kohta kolida. Mul polegi väga halvasti läinud. Ma alustasin nõudepesijana ja olen nüüd järk-järgult Wall Streeti kontoritöötaja kohani jõudnud.

Aga kui sa selle saavutad, mis siis?” katkestasin ma teda.

Israel pöördus ja mulle nõutult otsa vaadates küsis: „Mis sa ütlesid?”

Tundsin, et oli tulnud aeg sügavamale minevikku tagasi minna. Israel, ütle mulle, mis viltu läks!”

Ta kõndis tagasi diivani juurde, kus Rosa istus, ja seadis end närviliselt naise kõrvale istuma. „Mul pole sellest rääkimise vastu midagi. Ma arvan, et see on isegi vajalik. Ma pole sellest isegi Rosale rääkinud. Mäletad veel seda hommikut, kui sa haiglast välja said, ja te selle mehega mind ootama pidite?”

Noogutasin. See oli valus mälestus.

„Ma ootasin seal väljas kolm tundi. Tundsin end lollina. Sel õhtul oli mul kristlastest kõrini ja ma läksin jõuku tagasi.”

Segasin vahele. „Israel, anna andeks. Me otsisime sind...”

Ta raputas pead. „Mis seal enam vahet on? See oli ammu. Võibolla oleks asjad teisiti, kui ma koos sinuga oleksin läinud. Kes teab?”

Ta peatus ja jätkas siis. „Pärast seda oli meil see jama South Street Angelitega. See kutt tuli meie mättale ja me ütlesime talle, et me ei taha seal mingeid neegreid näha. Ta hakkas targutama ja me lõime teda. Ta pani jooksu ja me ajasime teda viiekesi South Streeti mättani taga ja saime ta Penny Arcade' i juures kätte. Me tirisime ta välja ja ta hakkas vastu. Järgmine asi, mida ma mäletan, on, et üks meie kuttidest hoidis tukki käes ja andis tuld. Paco haaras kõhust kinni ja hakkas lollitama: „Ai, ma sain pihta! Ma sain pihta!” Kõik meie kutid naersid. Siis kukkus see must maha. Ta oli tõesti pihta saanud. Ta oli surnud mees. Ma nägin ta pea sees auku.”

Israel pidas veidi vahet. Ainus heli oli alt tänavalt kostev kauge summutatud liiklusrumina.

„Me jooksimine. Neli meist püüti kinni. Üks kutt pääses minema. See kutt, kes päästikule vajutas, sai kakskümmend aastat. Ülejäänud said viiest kahekümneni.”

Ta jäi vait ja lasi pea norgu. „See oli viis aastat põrgut.”

Ennast veidi kogunud, jätkas ta. „Ma pidin saama mingi „otsa”, et vanglast välja pääseda.”

„Mida sa selle „otsa” all mõtled?” katkestas teda Dan.

„Minu tingimisi vabastamise komisjon ütles, et mind lastakse lahti, kui ma suudan neile tõestada, et mul on mingi töökoht ees ootamas. Nad ütlesid, et ma pean oma vanasse koju tagasi minema. Ma ei tahtnud Brooklyni tagasi minna. Ma tahtsin kõike otsast peale alata, aga nemad ütlesid, et ma pean koju tagasi minema. Niisiis sain selle „otsa” ühe narkari kaudu, kes seal minuga koos istus. Ta tundis üht meest, kellel on Brooklynis riidevabrik, ja see mees ütles mu emale, et kui mu ema talle 50 dollarit maksab, siis lubab ta mulle töökohta. Ema andis talle raha ja mees kirjutas vanglasse kirja, milles ütles, et kui ma vanglast välja saan, on mul töökoht olemas. See oli ainus viis, kuidas ma töökohta saada võisin. Kes see ikka endisest sunnitöolisest töölist tahab?”

Aga kas sa said siis selle töökohta?” küsis Dan.

„Ääh,” ütles Israel. „Ma ütlesin, et see oli vaid „ots”. Seal polnudki mingit töökohta. See oli ainult vanglast väljapääsemiseks.

Nii ma siis tulingi vanglast välja, läksin tööbörsile ja valetasin neile oma mineviku kohta. Te arvate, et nad oleksid mu tööle võtnud, kui ma neile öelnud oleksin, et ma eelmisel päeval vanglast välja sain? Ma sain nõudepesija koha ja pärast veel kümme aastat töökohta. Ma olen sellest ajast peale valetanud. Et tööd saada, peab valetama. Kui mu ülemus teaks, et ma endine sunnitöoline olen, laseks ta mu lahti, olgugi et ma olen neli aastat vanglast väljas olnud ja korralikult tööd teinud. Nii ma siis valetangi. Kõik valetavad.”

„Kas su katseaja järelevalveametnik sind ei aidanud?” küsis Dan. „Jaa, see oli kutt, kes tõepoolest aidata püüdis. Aga mis tema teha sai? Tal oli sadu teisi kutte, keda ta aitama pidi. Ei, see oli mu enda mure ja ma olen siiani ise hakkama saanud.”

Ruumi sügenes vaikus. Rosa oli kogu aeg vaikseltsi Israeli kõrval istunud. Ta polnud Israeliit tema elu sellest perioodist kunagi varem midagi kuulnud.

Ütlesin: „Israel, kas sa mäletad veel, kuidas me Phantom Lorde otsima läksime ja varitsusse sattusime?”

Israel noogutas: „Mäletan küll.”

„Sa päätsid sel õhtul minu elu, Israel. Täna ma tahan sulle selle heateo eest tasuda. Täna õhtul ma tahan rääkida sulle midagi, mis sinu elu päästab.”

Rosa sirutas oma käe Israeli käe vangu. Nad mõlemad pöörasid end minu poole ja vaatasid ootavalt.

„Israel, sa oled mu kõige kallim sõber. Sa näed, et minu elus on toimunud muutus. Vana Nicky on surnud. Inimene, keda sa täna näed, ei ole õigupoolest üldse Nicky. See on Jeesus Kristus, kes minu sees elab. On sul meeles see õhtu St. Nicholase staadionil, kui me oma südame Issandale andsime?”

Israel noogutas ja ta pilk langes põrandale.

„Jumal tuli sel õhtul sinu südamesse, Israel. Ma tean seda. Jumal tegi sinuga kokkuleppe. Ja ta peab oma lepingupoolest siiani kinni. Tema ei ole sinust lahti lasknud, Israel. Sa oled kõik need aastad jooksnud, aga tema käsi on ikka veel sinu peal.”

Sirutasin Piibli järele. „Vanas Testamendis on lugu mehest nimega Jaakob. Ka tema jooksis Jumala eest ära. Siis ühel ööl, nagu täna õhtul, oli tal mürgel ühe inglisa. Ingel võitis ja Jaakob andis Jumalale alla. Ja sel ööl Jumal muutis tema nime. Mitte enam Jaakob — vaid Iisrael. Ja Iisrael tähendab seda, „kes kõnnib koos Jumalaga”.“ Panin oma Piibli kinni ja pidasin enne jätkamist pisut vahet. Israeli silmad olid pisaratest märjad ja Rosa hoidis ta käest tugevasti kinni. „Ma olen palju aastaid öösiti üleval olnud ja sinu pärast palvetanud — mõelnud, kui imeline see oleks, kui sa minu kõrval töotaksid — mitte nagu varem — vaid Jumala töös. Israel, täna õhtul ma tahan, et sinust saaks see, kes kõnnib koos Jumalaga. Ma tahan, et sa astuksid välja ja hakkaksid käima koos Jeesusega.”

Israel tõstis pilgu, silmad pisaraid täis. Ta pöördus ja vaatas Rosale otsa. Naine oli segaduses ja rääkis temaga hispaania keeles. Olin rääkinud inglise keeles ja taipasin nüüd, et Rosa polnud kõigest, mis ma ütlesin, aru saanud. Ta küsis oma mehelt, mida ma tahan. Israel selgitas, et ma tahan, et nad oma südame Kristusele annaksid. Ta rääkis kiiresti hispaania keeles, jutustades naisele oma soovist Jumala juurde tagasi pöörduda — minna tagasi nagu vana aja Jaakob. Ta tahtis teada, kas Rosa tuleb koos temaga.

Naine naeratas ja noogutas, endal silmad säramas.

„Tänu Jumalale!” hüüdsin ma. „Põlvitage siia diivani kõrvale, kuni ma palvetan!”

Israel ja Rosa põlvitasid. Dan libistas end toolilt maha ja põlvitas ruumi teises otsas. Panin käed neile pea peale ja hakkasin palvetama, esialgu inglise, siis hispaania keeles, minnes ühelt keelelt teisele ja tagasi. Tundsin, kuidas Jumala Vaim läbi mu südame voogas ning mu käte ja sõrmeotste kaudu nende ellu suundus. Ma palvetasin, et Jumal neile andeks annaks, Önnistaks neid ja võtaks nad oma riigi täiusesse vastu.

See oli parajalt pikk palve. Kui ma lõpetasin, kuulsin, kuidas Israel palvetama hakkas. Algul aeglaselt, siis üha tungivamalt, kuni ta lõpuks täiest südamest hüüdis: „Issand, anna mulle andeks! Anna mulle andeks! Anna andeks!” Siis ta palve muutus ja ma tajusin, kuidas uus jõud värinaga ta keha läbistas, samal ajal kui ta kordas: „Issand, tänan sind!”

Rosa ühines temaga: „Tänan sind, Jumal, tänan sind.”

Dan pani Israeli ja Rosa taksosse ja maksis nende tagasisõiduarve Bronxi. „Nicky,” ütles ta pisaraid pühkides, kui nad ära sõitsid, „see on olnud minu elu kõige suurepärasem õhtu ja ma tunnen, et Jumal tahab saata Israeli Californiasse koos sinuga tööd tegema.”

Ma noogutasin. Võibolla tõesti. Jumal oskab alati asjade eest hoolt kanda.

Epiloog

Oli hiline kevadõhtu. Nicky ja Gloria istusid mõnusalt keskuse esitrepil N. Broadway 221-
ses ja vaatasid, kuidas Ralphie ja Karl tihenevas videvikus muru niitsid. Aeg tänavakoosolekuks
getos oli peaaegu kätte jõudnud. Tagaaiast kostis Dave Carteri ja Jimmy Baezi rõõmsaid hääli,
kui nad krocketit mängivate Alleni, Joey ja Kirki üle naersid.

Õhtueine oli söödud ning Francie ja Angie vaatasid majas ülejäänud poiste järele, kes
tegelesid igaõhtuse koristamisega. Alicia ja nüüdseks 16-kuune väike Laura mängisid rõõmsalt
värskeltniidetud murul.

Gloria istus üks trepiaste allpool ja vaatas armastava ning mõtliku pilguga otsa oma
tõmmunahalisele mehele, kes seljaga vastu sammast toetudes ja poolsuletud silmadega istus,
otseku oleks ta unistuste- maale eksinud. Gloria sirutas end ettepoole ja pani käe mehe põlvele.

Kullake, mis viga on? Mille üle sa mõtled?

„Mis sa öelda tahad?” küsis too uniselt, tahtmata oma mõtete juurest tagasi pöörduda.

„Ma küsin, et millest sa praegu unistad? Kas sa ikka veel jooksed? Meil on keskus „väikeste
inimeste” jaoks. Israel ja Rosa elavad Fresnos ja teenivad Issandat. Sonny on suure koguduse
pastor Los Angeleses. Jimmy töötab koos sinuga ja Maria teenib Jumalat New Yorgis. Järgmisel
nädalal on sul ees lennureis Rootsi ja Taani, et seal jutlustada. Miks sa ikka veel unistad? Mida
sa veel Jumalalt tahta võiksid?” Nicky ajas end sirgu ja vaatas sügavasti oma kaaslaste küsivasse
silma. Eemaloleva häälega ütles ta: „See pole, mida mina Jumalalt tahan, kallim, vaid mida
tema minult tahab. Oma teenistusega kriimustame me kergelt vaid kogu töö kõige pindmist kihti.”
Järgnes pikk vaikus. Maja ümber kaikusid vaid rõõmsad tegutsemishääled. „Aga, Nicky,” ütles
Gloria, ikka veel talle pinevalt otsa vaadates, „see pole ainult sinu ülesanne. See on kõigi
kristlaste ülesanne — igal pool.

„Ma tean seda,” ütles ta. „Ma mõtlen kogu aeg neile suurtele kirikutele keset linna, mis
nädala sees tühjad on. Kas poleks imetore, kui need kasutamata klassiruumid võiksid muutuda
magamistubadeks, mis oleksid täis sadu getolapsi ja -teismelisi, kes pole armastust tunda saanud?
Igast kirikust võiks saada omaette keskus, mida juhiksid vabatahtlikud...”

„Nicky,” segas Gloria vahele, pigistades ta põlve, „sa oled liiga suur unistaja. Kas sa arvad,
et need kirikuinimesed hakkaksid muutma oma ilusaid hooneid kadunud ja kodutute laste
varjupaikadeks? Need kirikuinimesed tahavad aidata, aga nad tahavad, et keegi teine töö nende
eest ära teeks. Nad teevad suurt kära juba siis, kui mõni joodik teenistust segama tuleb. Kujuta
ette, kui nad ühel pühapäeva hommikul kirikusse tuleksid ja leiaksid, et nende püha tempel on
rüvetatud voodite ja koikudega ja et nende klantsitud saalides elab kamp endisi narkareid ja
liiminoosutajaid. Ei, Nicky, sa oled unistaja! Need inimesed ei taha oma käsi mustaks teha. Nad
tõstavad mässu, kui paljaste jalgade pori nende vaipu peaks määrima.”

Nicky vangutas pead. „Sul on muidugi õigus. Ma mõtlen kogu aeg, mida Jeesus teeks. Kas
tema teeks oma käed mustaks?”

Ta pidas vahet ja vaatas Gloriast mööda taamal paistvate mägede suunas ja mõtiskles
kuuldavalt. „Kas sa mäletad, kui me möödunud aastal San Diegos olles Point Loma lahe äärde
väljasõidu tegime? Mäletad seda suurt majakat? See on palju aastaid laevu sadamasse juhatanud.
Aga nüüd on ajad muutunud. Alles möödunud nädalal lugesin, et seal on liiga palju sudu ja neil
tuli ehitada teine majakas alla vee juurde, nii et valgus altpoolt sudu paista võiks.”

Gloria kuulas tähelepanelikult.

„See on just see, mis tänapäeval on juhtunud. Kirik seisab ikka veel ja ta valgus paistab
kõrgelt. Aga vaid vähesed näevad seda, sest ajad on muutunud ja sudu on palju. On vaja uut
valgust, mis paistaks maapinna lähedalt — sinna alla, kus on inimesed. Sellest ei aita, kui ma
majakavaht olen, ma pean ka ise valgusekandja olema. Ei, ma ei jookse enam. Ma tahan lihtsalt
olla seal, kus midagi toimub.”

„Ma tean,” ütles Gloria, hääles mõistmine ja sügav uhkus oma mehe üle. „Ja seda ma sinu
jaoks tahangi. Aga sul tuleb võibolla üksi lõpuni minna. Sa ju tead seda?”

„Mitte üksi,” ütles Nicky, asetades oma käe Gloria omale. „Ma kõnnin koos Jeesusega.”

Poiste naer tagaaias muutus valjemaks — nad olid oma mängu lõpetanud ja suundusid tuppa.
Karl ja Ralphie olid oma Piiblid kätte võtnud ja istusid maja ees kõnniteeäärel.

Nicky langetas pea ja vaatas Gloriale üle kulmude otsa. „Ma sain täna pärast lõunat ühelt emalt Pasadenast telefonikõne.” Ta vaikus, oodates Gloria reaktsiooni. Naine ootas, et ta jätkaks. „Politsei oli ta 12-aastase poisi marihuaanaga äritsemise eest kinni võtnud. Naise mees tahab poisi vangi panna.” Nicky jäi vait ja ta häälmurdus. „Aga meil ei ole ruumi ja raha on otsas.”

Nad istusid vaikides. Nicky jälgis rohus üles-alla hüplevat varblast. Ta silmad täitusid pisaratega, mõeldes sellele tundmatule lapsele... kes oli nii sarnane tuhandete teiste... armastust janunevate... tähelepanu võitmise nimel vanglaga riskivate... midagi ehtsat otsivate... Jeesust Kristust otsivate ja seda ise mitte teadvate lastega.

Gloria katkestas ta mõttelõnga. „Nicky,” ütles ta tasa, sõrmi mehe omadega ühte põimides. „Mis sa teha kavatsed?”

Nicky naeratas ja vaatas talle silma, öeldes: „Ma kavatsen teha seda, mida Jeesus tahaks, et ma teen. Ma kavatsen asjasse sekkuda.”

„Nicky, Nicky!” ütles Gloria käsi ümber mehe säärite heites. „Ma armastan sind! Ühele on alati veel ruumi! Ja Jumal hoolitseb meie eest tingimata!”

Jimmy tagurdas bussi sõiduteelt välja. Poisid ronisid sisse, et sõita tänavakoosolekule getos. Nicky tõmbas Gloria püsti: „*Vàmonos!*²⁸ Jookseme! On aeg teha Jeesuse tööd.”

Valmistusin parasjagu oma kabinetist teisel pool koridori asuvas studios raadiosaadet tegema, kui sisse astus Nicky Cruz. Ringi piiludes, kas kedagi teist pealt kuulmas ei ole, sulges ta ukse ja seisis vaikselt minu ette, õlad kühmus ja käed sügaval taskutes. Ta nägu oli peaaegu ilmetu, kuigi lähemal vaatlusel võis näha, et tegemist on mehega, kes püüab kõigest väest oma tundeid vaos hoida. „Palun,” ütles ta napolisõnaliselt ja võttis käed aeglaselt taskust välja. Hetkeks ei teadnud ma, kas tunda ärevust või olla rahulik!

Siis hakkas minu ette lauale kogunema kõige kummalisem esemete kollektsioon, mida ma iial näinud olen. Iga asja lauale pannes ütles Nicky ka selle nime: omavalmistatud püss, jõhkra väljanägemisega paar raudnukke, luust pidemega vedrupuss, nutikalt nahkpaela otsa seotud kaks tinast kaalupommi ja „mehhanism” — süstal, pipett ja pudelikorgist kuumutamiskoost — narkomaani hädavajalikud töövahendid.

„Need olid selle ameti riistad,” ütles Nicky, silmad otsustavusest säramas. Ta vaatas lauale, puudutades nagu hüvastijätuks kergelt iga eset. „Ma elasin nende abil. Mu elu sõltus nendest. Aga nüüd ma enam neid ei vaja. Ma annan nad temale.”

Ta oleks need asjad sõna otseses mõttes Issand Jeesuse naelaarmidega kätele asetanud, kui see vaid võimalik olnuks. Ta andis nad mulle justkui mingile usaldusmehele. Ja nüüd oli minu kord oma tundeid vaigistada püüda.

See kummaline kollektsioon on mul senini alles ning vahetevahel võtan ma ta välja, et meenutada endist Nicky Cruze... ja Jumalat, kelle halastus ja arm on teinud tast selle, kes ta tänapäeval on.

Kathryn Kuhlmann
Pittsburgh, Pennsylvania

²⁸ *Vàmonos* – Läki (Hisp.k.)